PATVIRTINTA
Telšių regiono plėtros tarybos
2023 m. kovo 10 d. sprendimu Nr. K/S-5
(Telšių regiono plėtros tarybos
2026 m. spalio 26 d. sprendimo Nr. K/S-17 redakcija)

2022–2030 M. TELŠIŲ REGIONO PLĖTROS PLANAS

I SKYRIUS
REGIONO PLĖTROS PLANO TERITORINĖ APRĖPTIS IR REGIONO ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ

Regiono plėtros plano teritorinė aprėptis

Telšių regiono plėtros planas skirtas keturių regiono savivaldybių – Telšių, Mažeikių, Plungės rajonų ir Rietavo savivaldybės vystymui. Teritorijos žemėlapis – 1 pav.

Teritorijos žemėlapis – *1 pav.*

TELŠIŲ REGIONO ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ

Regiono problemos ir jų giluminės priežastys, sąsajos su Regionų plėtros programoje (toliau – RPP) nustatytomis pagrindinėmis regioninės plėtros problemomis

I. BENDRA REGIONO SITUACIJA

2020 m. Telšių regiono vidutinis metinis gyventojų skaičius buvo 129 987 gyventojai, per 2014–2020 m. laikotarpį jis sumažėjo 10 procentų ir sudarė 4,65 proc. visų Lietuvos gyventojų. 2020 m. Lietuvos Respublikos vidutinis metinis gyventojų skaičius buvo 2 794 885 gyventojai ir per 2014–2020 m. laikotarpį sumažėjo 4,7 procento. Telšių regiono vidutinis metinis gyventojų skaičius per laikotarpį mažėjo daugiau nei dvigubai sparčiau nei vidutiniškai šalyje. Pagal vidutinį metinį gyventojų skaičių Telšių regionas yra 3–as mažiausias pagal vidutinį metinį gyventojų skaičių ir šiuo rodikliu lenkia Utenos bei Tauragės regionus.

Gyventojų skaičius 2020 m. Mažeikių rajono savivaldybėje siekė 50 923 gyventojus, Telšių rajono savivaldybėje – 39 032, Plungės rajono savivaldybėje – 32813 ir Rietavo – 7219.

Telšių regiono gyventojų tankis per 2013 – 2021 m. laikotarpį sumažėjo 12,64 procentais nuo 34 gyventojų 1 km^2 2013 m. pradžioje iki 29,7 gyventojų 1 km^2 2021 m. pradžioje, ir siekia tik 69 proc. Lietuvos Respublikos vidurkio.

2014 – 2020 m. laikotarpiu stebimas Telšių regiono savivaldybių gyventojų skaičiaus mažėjimas nuo 9 iki 12 procentų visose savivaldybėse. Didžiausios įtakos mažėjimui turi neigiama natūrali gyventojų kaita bei vidaus ir tarptautinė migracija.

Natūrali gyventojų kaita visuose šalies regionuose yra neigiama jau nuo 2001 metų, t.y. daugiau gyventojų miršta nei gimsta. Telšių regione 2014 m. natūrali gyventojų kaita buvo 545 asmenys ir kasmet didėjo iki 1196 2021 metais; per 2014–2021 m. laikotarpį neigiama natūrali gyventojų kaita padidėjo 219 procentų. Šalies mastu šis skirtumas augo dar daugiau – 247 procentais. Neigiama natūrali gyventojų kaita Telšių regiono ir šalies gyventojų skaičiaus mažėjimui turi didesnės įtakos nei migracija.

Telšių regiono gyventojų vidaus ir tarptautinė migracija (neto migracija) per 2014–2020 m. laikotarpį buvo neigiama, t. y. daugiau gyventojų išvyko/emigravo negu atvyko/imigravo. Didžiausia neto migracija matoma 2016 ir 2017 metais (išvyko/emigravo virš 3 tūkst. asmenų kasmet daugiau, negu atvyko/imigravo), nuo 2018 m. neto migracija yra mažėjanti (2018 m. – 1476, 2020 m. – 413). Pažymėtina, kad 2020 m. vienintelėje Mažeikių rajono savivaldybėje buvo teigiama neto migracija (+15 asmenų).

Šalies neto migracijos rodiklis sparčiai auga dėl gyventojų imigracijos į didžiuosius miestus, rodiklis tapo teigiamu jau nuo 2019 m. Tai įtakojo smarkiai augusi gyventojų imigracija į Vilniaus, Kauno, Klaipėdos regionus. Į Telšių regioną per analizuojamą laikotarpį atvyko 5– 7 kartus mažiau gyventojų nei atvyko į Vilniaus regioną, 5– 6 kartus mažiau gyventojų nei į Kauno regioną, apie 3 kartus mažiau gyventojų nei į Klaipėdos regioną.Pagal neto migracijos rodiklį Telšių regionas yra tarp penkių Lietuvos regionų – Panevėžio, Tauragės, Marijampolės, Alytaus, turinčių neigiamą neto migraciją 2020 metais.

Telšių regiono gyventojų vidaus ir tarptautinės migracijos duomenys rodo, kad vidaus migracijos mastas yra apie 3 kartus didesnis už tarptautinės. Telšių regiono gyventojų skaičiaus pokyčiui didesnę įtaką turi vidinė migracija, nes tiek išvykusių į kitas Lietuvos savivaldybes, tiek atvykusių iš kitų Lietuvos savivaldybių skaičiai yra didesni, lyginant su atvykusiais iš užsienio (3 kartus) ir išvykusiais į užsienį (2 kartus). Išvykusiųjų/emigravusių duomenys rodo, kad maždaug dvigubai daugiau Telšių regiono gyventojų išvyksta į kitas šalies vietoves nei emigruoja į užsienį.

Vidutinis Telšių regiono užimtų gyventojų amžius yra labai panašus į Lietuvos Respublikos vidurkį (44 metai) ir yra lygus 44,3 metų. Pagal šį rodiklį Telšių apskritis dalijasi 5 – 6 vietas su Šiaulių apskritimi.

Telšių regiono demografinės senatvės koeficientas yra identiškas Lietuvos Respublikos vidurkiui ir yra lygus 132. Telšių regionas pagal šį rodiklį yra trečioje vietoje po „jauniausių“ Vilniaus ir Klaipėdos regionų, kurių rodikliai yra atitinkamai 102 ir 120. Tai rodo, kad Telšių regionas yra demografiškai mažiau

senėjantis, lyginant su likusiais septyniais šalies regionais. Koeficientas rodo, koks pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius tenka šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus.

Lietuvos Respublikos mėnesinis darbo užmokestis (bruto) 2014–2020 m. laikotarpiu augo 211 proc., Telšių regione – šiek tiek mažiau – 209 proc. Telšių regionas pagal darbo užmokesčio dydį yra 4 vietoje po Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos apskričių. Telšių regiono darbo užmokesčio rodiklį (bruto) ženkliai didina Mažeikių rajono savivaldybės rodiklis, kuris yra aukščiausias regione, 5–8 proc. aukštesnis už Telšių regiono darbo užmokesčio (bruto) vidurkį per 2014 – 2020 m. laikotarpį. Tai yra galimai dėl aukštesnio darbo užmokesčio užsienio kapitalo įmonėse: Mažeikių rajono savivaldybėje veikia naftos perdirbimo gamykla „ORLEN Lietuva“. Mėnesinis darbo užmokestis (bruto) Telšių regione sudarė 87– 89 proc. Lietuvos Respublikos darbo užmokesčio (bruto).

Gyventojų užimtumo lygis (15 - 64 metų) Telšių regione 2014–2019 m. laikotarpiu nuosekliai didėjo nuo 63 iki 73,5 proc. ir 2019 m. buvo 0,5 procentinio punkto auštesnis už šalies vidurkį. Tačiau 2020–2021m. laikotarpiu gyventojų užimtumo lygis mažėjo – 69,9 proc. iki 66,3 proc. atitinkamai, tuo tarpu daugelio kitų regionų rodiklis ir šalies vidurkis šiuo laikotarpiu buvo augantis. 2021 m. Telšių regiono gyventojų užimtumo lygis buvo antras žemiausias tarp dešimties regionų ir 6,2 procentinio punkto žemesnis už šalies vidurkį: Telšių regiono gyventojų užimtumo lygis – 66,3 proc., šalies vidurkis – 72,5 proc.

Registruotų bedarbių skaičius Telšių regione 2019–2020 metais padidėjo 50 procentų (nuo 7070 iki 10695 registruotų bedarbių atitinkamai), 2021 m. išsilaikė nežymi registruotų bedarbių skaičiaus didėjimo tendencija. Tuo tarpu šalies mastu registruotų bedarbių skaičius augo tik 4 procentais.

Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis Telšių regione per 2014–2017 m. mažėjo nuo 11,1 iki 8,3 proc. Nuo 2018 metų registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis Telšių regione didėjo nuo 8,9 iki 13,6 proc. 2021 metais. Per visą 2014-2021 m. laikotarpį registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis Telšių regione buvo aukštesnis už Lietuvos Respublikos vidurkį.

Pagal registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykį Telšių regionas 2021 m. yra 5 vietoje iš 10 regionų. Aukščiausias registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis Telšių regione 2021 m. buvo Mažeikių rajono savivaldybėje – 13,9 proc., Telšių rajono savivaldybėje –13,7 proc., Plungės rajono savivaldybėje – 13,2 proc., Rietavo – 12,2 proc. Per 2014–2021 m. laikotarpį žemiausias registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis stebimas Rietavo savivaldybėje. Rietavo savivaldybė ribojasi su Klaipėdos apskritimi, kurioje registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis yra žemiausias Lietuvoje, ir dalis Rietavo savivaldybės gyventojų dirba Klaipėdos apskrities įmonėse, įstaigose.

Apibendrinimas. *Mažėjantis Telšių regiono gyventojų skaičius, mažesnis nei šalyje vidutinis darbo užmokestis turi neigiamą poveikį regiono patrauklumui ir plėtrai, didina socialines ir ekonomines problemas. Imigracijos požiūriu Telšių regionas yra mažai patrauklus užsienio piliečiams ir grįžtantiems iš užsienio Lietuvos piliečiams. Nepaisant mažėjančio gyventojų skaičiaus regione, atsižvelgiant į amžiaus medianą ir demografinį senatvės koeficientą, amžiaus struktūra regione vis dėlto palyginti palanki, darbo jėga kitų regionų kontekste yra palyginti jaunesnė. Gyventojų užimtumo lygis Telšių regione, kaip ir visoje šalyje, 2014–2019 m. buvo didėjantis, tačiau mažesnis už šalies vidurkį, išskyrus 2019 metus. 2020–2021 m. gyventojų užimtumo lygis mažėjo, buvo žemesnis už šalies vidurkį ir išlaikė mažėjimo tendenciją, kai tuo tarpu šalies gyventojų užimtumo lygio vidurkis buvo augantis. Ypač ryški gyventojų vidinė migracija, gyventojai išvyksta gyventi į didžiuosius Lietuvos miestus ir/ar užsienį, didėja registruotų bedarbių skaičius.*

II. TURIZMAS

Telšių regione veikia keturi turistų informavimo centrai: Žemaitijos turizmo informacijos centras, Plungės turizmo informacijos centras, Mažeikių turizmo ir verslo informacijos centras, Rietavo turizmo ir verslo informacijos centras.

Turistinius objektus ir lankytinas vietas Telšių regione sudaro architektūriniai kultūros paveldo objektai (bažnyčios, dvarai, paveldo objektai, susiję su šaltojo karo istorija), istoriniai kultūros paveldo objektai (memorialinės vietos, paminklai, skulptūros), muziejai, gamtinio paveldo ir turizmo objektai (parkai, atodangos, medžiai, paplūdimiai, poilsiavietės, stovyklavietės, piliakalniai, pažintiniai takai), prieplaukos ir kt. Visos keturios Telšių regiono savivaldybės turtingos šiais turizmo ištekliais.

Mažeikių rajono savivaldybė. Mažeikių rajono savivaldybėje gausu kultūros vertybių registre įregistruotų kultūros vertybių (414 nekilnojamų ir 207 kilnojamos, Lietuvos Respublikos duomenys, 2020 m.), 39 saugomos teritorijos ir gamtos paveldo objektai (saugomų teritorijų kadastro duomenys, 2020 m.). Populiariausi turizmo objektai – Renavo dvaras, muziejai (Viekšnių vaistinė – muziejus, Mažeikių muziejus, Šatrijos Raganos muziejus, aviacijos pradininko A. Griškevičiaus muziejus, kt.), kuriuose per 2016–2019 m. laikotarpį bendras lankytojų skaičius augo beveik 44 procentais. Mažeikių turizmo ir verslo informacijos centro lankytojų skaičius per tą patį laikotarpį padidėjo 3 kartus, daugėja turistams patrauklių privačių objektų ir siūlomų edukacijų. Bendras Mažeikių rajono savivaldybėje apsilankančių turistų skaičius yra didėjantis, per 2015–2019 m. laikotarpį išaugo apie 70 procentų, apie 14 procentų turistų yra užsienio turistai, dauguma jų – iš Latvijos. Sukurti ir turistams siūlomi aštuoni kultūros paveldo objektų maršrutai (2021 m.), yra bendrų maršrutų su kitomis savivaldybėmis: maršrutas baidarėmis Ventos upe (su Akmenės ir Šiaulių savivaldybe), maršrutas automobiliu po Telšių regioną, maršrutas Žydų kultūros paveldo pėdsakais, maršrutas po Sedos ir Žemaičių Kalvarijos kraštą (su Plungės rajono savivaldybe).Tačiau savivaldybėje yra apleistų ir neįveiklintų vertingų kultūros paveldo objektų, pastatų (pvz.: Renavo dvaro sodybos arklidės, tvartas, Viekšnių vandens malūnas, kt.), kuriuos sutvarkius būtų praturtinta turizmo infrastruktūra, praplėsti ir suformuoti nauji maršrutai.

Verslo įmonių koncentracija Mažeikių rajone leidžia plėtoti dalykinį turizmą. Tam palankias sąlygas užtikrina konferencijų salių nuomos ir aukšto lygio apgyvendinimo paslaugų pasiūla, tačiau siekiant išplėtoti šią turizmo rūšį, trūksta dalykinį turizmą papildančių paslaugų ir infrastruktūros – ekskursijų regioną reprezentuojančiais pažintiniais ir kitų rūšių turizmo maršrutais organizavimo, kt.

Mažeikių rajono teritorija teka 16 upių, tačiau vandens telkinių pakrantės nepritaikytos turizmui ir rekreacijai, neišvystyta turistinių objektų ir vandens, sportinio, pažintinio turizmo infrastruktūra. Neišnaudojamos aviacinio turizmo galimybės, menka aktyvaus poilsio ir rekreacinė infrastruktūra, šios rūšies paslaugų pasiūla.

Iš 14 rajone esančių piliakalnių sutvarkyta ir turistams pritaikyta aplinka yra tik dviejų – Gyvolių ir Daubarių piliakalnių, visi kiti yra sunkiai prieinami ir dalis net neturi nuorodų. Aštuonių vertingų gamtos ir archeologinio paveldo objektų ((Račių alkakalnis, Vadagių, Leckavos, Dapšių, Jautakių, Mantvydų piliakalniai, Griežės pilkapynas ir kapinynas) viešoji turizmo infrastruktūra yra neišvystyta, jie nėra pritaikyti lankymui (nėra laiptų, aikštelių, stendų, nuorodų ir t.t.), nėra privažiavimų.

Asmenims su negalia sunkiai pasiekiama Svirkančių atodanga, Ventos ir Virvytės santaka, sunkiai pasiekiamas visiems Geležinkelio tiltas per Ventos upę, nėra privažiavimo prie Griežės I-ojo ir II-ojo piliakalnių, jie nepritaikyti lankytojams. Trūksta informacinių stendų, nuorodų į lankytinus objektus, yra objektų, kurių pasiekiamumas yra ribotas, sudėtingas privažiavimas prie jų, objektai nepritaikyti asmenims su negalia.

Telšių rajono savivaldybė. Telšių rajono savivaldybėje yra 488 vertingi architektūriniai, archeologiniai, mitologiniai, sakraliniai ir kt. kultūros paveldo objektai (Kultūros vertybių registro duomenys). Tai prisideda prie rajono išskirtinumo, todėl jų tvarkymas, pritaikymas bei įveiklinimas yra itin aktualus rajonui. Turistų skaičius visuose rajono lankytinuose objektuose (Žemaičių muziejuje „Alka“, Žemaitijos kaimo buities muziejuje, Žemaitijos vyskupystės muziejuje, Senovinių motociklų muziejus, kt.) augo apie 10–12 procentų 2018–2019 metais, o nuo pandeminių 2020 metų – mažėjo. Trys Telšių rajono piliakalniai (Šatrijos kalnas, Sprūdės kalnas bei Vembūtų piliakalnis) sutvarkyti ir pritaikyti lankymui. Vykdomi tvarkymo darbai Paplienijos piliakalnyje, pritaikyti lankymui reikia dar 4 piliakalnius (Džiuginėnų, Tauragėnų, Pagirgždūčio, Buožėnų). Labai aktuali Biržuvėnų dvaro sodybos, Žemaičių vyskupo Motiejaus Valančiaus namo įveiklinimo problema.

Aktualus Telšių senamiesčio įveiklinimo plėtojimas, nes tai yra unikali urbanizuota vietovė saugoma valstybės, senamiestis gausiai lankomas turistų. Mažosios architektūros įrengimo plėtojimas, prisidėtų prie Telšių regiono – žemaitiško identiteto puoselėjimo, bei svarbios visam regionui istorinės žydiškosios kultūros aktualizavimo.

Plungės rajono savivaldybė. Plungės rajono savivaldybėje gausu turizmo traukos objektų: yra per 400 nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų.

Plungės rajone esantis Žemaitijos nacionalinis parkas (toliau – ŽNP), didžiausia turizmo traukos teritorija su legendomis apipintais gamtos paveldo objektais – Platelių ežeru, jo salomis ir pusiasaliais, 34 gamtos paveldo, daugiau kaip 200 kultūros objektų. Žemaitijos nacionaliniame parke kasmet apsilanko daugiau kaip 150 tūkst. lankytojų (pagal Lankytojų monitoringo metodiką), didžioji jų dalis yra iš įvairių Lietuvos regionų. Apie 15 proc. lankytojų buvo užsienio turistai iki COVID– 19 pandemijos pradžios.

Lankomiausi objektai yra Platelių ežeras, Šaltojo karo muziejus (daugiau kaip 40 tūkst. lankytojų kasmet), dviračių takas aplink Platelių ežerą (daugiau kaip 20 tūkst.), Žemaičių Kalvarijos didieji atlaidai (daugiau kaip 40 tūkst. lankytojų). Žemaitijos nacionalinio parko lankytojų skaičius per 2016-2019 metų laikotarpį buvo didėjantis tiek ekspozicijų pristatymuose (nuo 42000 iki 52000 lankytojų), tiek ekskursijose ir žygiuose (nuo 5000 iki 5300 lankytojų) (Šaltinis – Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos 2020 m. veiklos ataskaita).

Bendras turistų skaičius Plungės rajono turizmo objektuose buvo augantis nuo 2017–2019 metais iki daugiau bei 240000 lankytojų, pandeminiais 2020 m. sumažėjo iki 180 000. Plungės turizmo informacijos centre lankytojų skaičius 2016–2019 m. augo daugiau nei 40 procentų.

Aplink Platelių ežerą nutiestas 24 km ilgio dviračių takas, paženklinta 17 km trasa aplink Ilgio ežerą, įrengti 9 pėsčiųjų takai, kurių bendras ilgis daugiau kaip 14 km. Tačiau neišvystytos jungtys tarp savivaldybių centrų ir lankytinų objektų.

Jau nuo XX a. pradžios rašytiniuose šaltiniuose Plateliai minimi kaip kurortas, kurortinė vietovė, tačiau neturi ir planuoja siekti šio statuso. Kurortinės vietovės atsiradimas, derinant rekreacinius, gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimo interesus, užtikrintų šios vietovės gyvybingumą, racionalų ir tvarų esamų gamtos resursų panaudojimą žmonių poilsio reikmėms. Kurortinės vietovės statusas Plateliuose generuos didesnius lankytojų srautus ne tik Plungės rajono savivaldybei, bei ir ženkliai prisidės prie turistų srauto augimo visame regione.

Plungės rajone esančius kultūros paveldo objektus galima aplankyti keliaujant M. K. Čiurlionio kultūros keliu, gynybinio ir gamtos paveldo keliu (https://584km.lt/), Žemaitijos istoriniu religiniu keliu (http://zemaitijoskelias.lt). Tačiau šiais keliais galima aplankyti tik 5 proc. visų rajone esamų kultūros paveldo objektų, taip pat šios platformos nedaro didelio poveikio objektų lankytojų pagausėjimui. Neišnaudotas piligriminių, religinių, gamtos, gastronominių kelionių maršrutų potencialas.

Į Plungės rajone apleistų ir neįveiklintų objektų grupę galima įtraukti 35 objektus, kuriuos sudaro pastatai (priklausantys dvaro, bažnyčios kompleksams taip pat pavieniai namai), kitą didelę grupę sudaro piliakalniai ir kapinynai.

Plungės rajone tik 16% muziejų turi audio gidus užsienio kalbomis - nepakankamas naujausių technologijų taikymas, kūrybiškų sprendimų įgyvendinimas muziejuose (audio gidai užsienio kalbomis, virtualios realybės technologijos ir pan.). Turizmo infrastruktūra nepritaikyta neįgaliųjų turistų poreikiams, trūksta ženklinimo, informacijos prieinamumo. Tik viename turizmo objekte – Platelių ežero apžvalgos aikštelėje įrengtas taktilinis stendas Brailio raštu.

Rietavo savivaldybė. Rietavo savivaldybės lankytinų vietų sąraše net 109 objektai (patvirtinta Rietavo savivaldybės tarybos 2017 m. kovo 30 d. sprendimu), Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie aplinkos ministerijos registre įregistruoti 8 Botaniniai objektai (pvz, saugotini ąžuolai, 1 hidrogeologinis objektas – Lopaičių šaltinis (versmė) ir pan.). Lopaičių piliakalnis yra vienas lankomiausių turizmo objektų, kurį 2018 m. aplankė apie 15000 lankytojų (iš jų apie 3000 užsienio turistų), 2019 m. – apie 13000 turistų (iš jų apie 2400 užsienio); savivaldybė atsižvelgdama į objekto patrauklumą, rengia šio objekto įveiklinimo techninį projektą.Per Rietavą ir Plungę iki pat Druskininkų pietų Lietuvoje eina nacionalinis maršrutas – M. K. Čiurlionio kelias (https://ciurlioniokelias.lt/zemelapis/. Yra keletas vietinių savivaldybes jungiančių turizmo maršrutų, tačiau jiems trūksta palaikymo, atnaujinimo, viešinimo, sinergijos su kitais maršrutais ar objektais. Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus puoselėja ambicijas sukurti ir sertifikuoti tarptautinį turistinį maršrutą „Oginskių kelias“.

Dviračių takų infrastruktūra yra svarbi Telšių regiono turizmo infrastruktūros dalis, turizmui vystyti trūksta dviračių takų bei jų jungčių iki ir tarp lankytinų objektų. Telšių regiono dviračių takų infrastruktūra plačiau analizuojama dalyje IV. Darnus judumas.

Apžvelgus savivaldybių situaciją, matoma, kad visose regiono savivaldybėse yra apleistų, nepakankamai išvystytų lankomų objektų ir infrastruktūros aplink juos, daugelis objektų nėra pritaikyti specialiųjų poreikių turintiems asmenims.

Telšių regiono, turtingo turizmo ir kultūros ištekliais, žinomumas ir generuojama trauka yra nepakankama dėl neišvystytos regiono turistinio ir kultūrinio identiteto rinkodaros, trūksta koordinacinės veiklos tarp turizmo, kultūros ir verslo institucijų regiono mastu.

Kiekviena savivaldybė atskirai kuria atskirus turizmo maršrutus, kurie nėra susieti su kitų savivaldybių turizmo maršrutais, nekuriama bendrų Telšių regiono turistinių maršrutų, kurie paskatintų turistus keliauti po regioną iš vienos savivaldybės į kitą, apsistoti jose ilgiau nei vieną dieną. Kaip aprašyta aukščiau, yra keletas jungtinių su kitomis savivaldybėmis turizmo maršrutų, tačiau bendro Telšių regiono savivaldybių maršruto nėra. Pavieniams maršrutams trūksta rinkodaros priemonių. Kuriant ir vystant bendrą jungtinį, visas savivaldybes jungiantį maršrutų tinklą, bendra regiono rinkodara būtų efektyvesnė, rastųsi sinergija, skatinanti tinklo augimą.

Bendras kompleksinis turizmo, gamtos ir kultūros paveldo objektų, jų prieigų, maršrutų tinklo vystymas, maršrutų kūrimas, ženklinimas prisidėtų prie regiono objektų aktualizavimo. Vieninga jungtinė regiono savivaldybių veikla sudarytų sąlygas efektyviai plėtoti regionui aktualias turizmo bei kultūros paslaugas, prisidėtų prie efektyvesnės regiono turizmo rinkodaros, reprezentavimo nacionalinėse bei užsienio turizmo parodose, Telšių regiono garsinimo bei žinomumo didinimo. Būtina investuoti į elektroninę rinkodarą. Inovacijų ir naujų technologijų diegimas prisidėtų prie turizmo ir paslaugų teikimo virtualiose platformose suteiktų paslaugoms inovatyvumo ir patrauklumo.

2019 m. Telšių regiono turizmo informacijos centruose (toliau – TIC) apsilankė 43 044 lankytojai, t. y. 5 vieta pagal lankytojų skaičių visoje Lietuvoje. Šis skaičius sudarė 3,28 proc. nuo visų Lietuvoje apsilankiusių turistų. 2014 – 2019 m. laikotarpyje vidutiniškai per metus Telšių regiono TIC aplankė 28 480 asmenys, t. y. 6 vieta iš 10 Lietuvos regionų. Tai sudaro 2,87 proc. viso Lietuvos vidurkio minėtu laikotarpiu. 2019 m. į Telšių regiono TIC užsuko 2246 užsienio lankytojų, t. y. 7 vieta iš 10 Lietuvos apskričių. 2014–2019 metų laikotarpiu vidutiniškai per metus TIC aplankė 1742 užsieniečiai, tai sudarė vos 0,29 proc. apsilankiusiųjų užsienio gyventojų skaičiaus Lietuvoje. Galima pastebėti, kad apskrityje dažniausiai lankomi yra Telšių rajono savivaldybės ir Plungės rajono savivaldybės TIC. Pažymėtina, kad Telšių regiono TIC pagrindiniai lankytojai yra Lietuvos gyventojai.

Telšių regiono apgyvendinimo įstaigose numerių ir vietų skaičius nuo 2014 m. augo, 2020 m. pastebimas sumažėjimas apie 50 proc., lyginant su visais ankstesniais metais (galimai dėl karantino šalyje). Vidutinis 2014–2020 metų laikotarpio apgyvendinimo įstaigų numerių skaičius siekia 1060, vietų – 2794. 2014 – 2020 metų laikotarpiu Telšių regione viešbučių ir panašių laikinųjų buveinių numerių vidutinis užimtumas siekė 29,77 proc., vietų skaičius – 18,19 proc., viešbučių ir svečių namų vidutinis užimtumas siekė 29,77 proc., vietų – 18,29 proc. Pagal apgyvendinimo įstaigų vidutinį numerių ir vietų užimtumą 2014–2020 metų laikotarpiu Telšių regionas užėmė 9 vietą iš 10 Lietuvos regionų, šie rodikliai buvo 19 procentų mažesni lyginant su Lietuvos vidurkiu. Telšių regiono savivaldybėse 2014–2020 metų laikotarpiu didžiausias viešbučių, panašių laikinųjų buveinių ir svečių namų vidutinis numerių užimtumas buvo Telšių rajono savivaldybėje (32,40 proc. ir 33,33 proc.), didžiausias vidutinis vietų užimtumas buvo Plungės rajono savivaldybėje (22,64 proc.). Pažymėtina, kad moteliuose galima apsistoti tik Telšių rajono savivaldybėje, jų numerių vidutinis užimtumas siekia 12,69 proc., vietų – 8,16 proc. Rietavo savivaldybės duomenų apie viešbučių ir motelių numerių ir vietų užimtumą nėra.

Žemas apgyvendinimo įstaigų užimtumas patvirtina tai, kad trūksta paskatų turistams pasilikti regione ilgiau nei vienai dienai. To priežastis gali būti ir tai, kad trūksta įdomių bendrų regiono turizmo maršrutų, traukos centrų, kurie sudomintų ir patrauktų atvykusius į regioną apsistoti čia ilgiau, keliauti turizmo maršrutu su nakvyne, aplankant keleto savivaldybių turizmo objektus.

2019 metais Telšių regiono gyventojų, vykstančių iš Telšių regiono į kitus regionus vidutinis kelionių skaičius buvo 95,1 tūkst., jų išlaidos vidutiniškai siekė apie 5,6 mln. eurų. Vienos vietinės kelionės turistams, išvykstantiems iš Telšių regiono, išlaidos 2019 metais siekė 95,10 Eur. Vietinių turistų, atvykstančių į Telšių regioną, 2019 metais vidutinis kelionių skaičius 77,8 tūkst., kurių išlaidos vidutiniškai siekė 4 mln. Eurų per metus. 2019 m. vienos kelionės išlaidos atvystantiems vietiniams turistams vidutiniškai buvo 51,41 Eur. Pagal vidutines vienos kelionės išlaidas atvykusių į tam tikrą regioną Telšių regionas užėmė 6

vietą iš 10 Lietuvos regionų. 2019 m. Lietuvoje didžiausios išlaidos buvo atvykstančių į Alytaus regioną, vidutiniškai vienos kelionės metu buvo išleidžiama vidutiniškai 92,52 Eur, tuo tarpu Telšių regione turistai išleidžia beveik dvigubai mažiau.

Kadangi visoms regiono savivaldybėms turizmo srityje aktuali ta pati problema ir jos giluminės priežastys, tikslinga kurti funkcinę zoną, apjungiant visų keturių regiono savivaldybių veiklą šioje srityje, sudarant savivaldybių susitarimą dėl bendrų veiksmų įgyvendinimo funkcinėje zonoje, užtikrinant galimybes teikti paslaugas visų keturių savivaldybių teritorijoje. Investuojant į mažos apimties turizmo infrastruktūrą, jos modernizavimą ir sukūrimą, pritaikant gamtos ir kultūros paveldo objektus lankymui (įskaitant pritaikymą asmenims su negalia), būtų kuriami bendri visų keturių regiono savivaldybių turizmo objektus jungiantys turizmo maršrutai, tvarkoma jų infrastruktūra bei prieigos, planuojamos ir įgyvendinamos bendros rinkodaros priemonės, pritaikomos inovacijos ir skaitmeninės technologijos, siekiant efektyvinti viešųjų paslaugų infrastruktūrą ir užtikrinti jų prieinamumą, būtų skatinamas darnus įvairiarūšis judumas, tuo pačiu būtų mažinama transporto sukeliama aplinkos tarša.

Jungtinė Telšių regiono savivaldybių veikla formuojant ir įgyvendinant vieningą Telšių regiono turizmo strategiją padėtų išspręsti nepakankamo turizmo ir kultūros objektų įveiklinimo, kokybiškų paslaugų trūkumo problemas, būtų stiprinamas ekonominis regiono augimas, kuriamos palankios sąlygos investicijoms ir darbo vietoms kurti, viešųjų paslaugų prieinamumui didinti.

Apibendrinimas. Pagrindinė problema: **Nepakankamai išvystyta turizmo plėtros aplinka**

Telšių regionas yra išskirtinis savo istorija, kultūros ir gamtos objektais. Regionas yra turtingas turizmo, gamtos, kultūros paveldo ištekliais, tačiau neišnaudoja potencialo pritraukti daugiau turistų, skatinti turizmo, kultūros, svetingumo verslų vystymąsi. Tai lemiančios priežastys – neišvystytas turizmo, gamtos ir kultūros paveldo objektų regione pasiekiamumas, maršrutų tinklas, nėra skatinimo juos lankyti, yra neįveiklintų objektų, trūksta inovacijų ir naujų technologijų pritaikymo turizmo srityje, neišnaudotos konferencinio turizmo galimybės, infrastruktūra nepritaikyta neįgaliųjų turistų poreikiams, trūksta dviračių takų ir jų jungčių iki ir tarp lankytinų objektų, palankių sąlygų darniam įvairiarūšiam judumui. Nėra keliavimo dviračiu integralumo su viešuoju transportu, nepakankamas dviračių infrastruktūros ir kelionių dviračiais populiarinimas. Trūksta vieningos regiono turizmo strategijos, bendrų turizmo maršrutų regione, kultūrinio identiteto žinomumo ir viską apjungiančios Telšių regiono turizmo rinkodaros, kuria vietos ir užsienio turistai būtų sudominti atvykti ir likti ilgiau nei vienai nakčiai regione.

Sąsajos su RPP regioninės plėtros problema:

1 problema. Skirtingas regionų ekonominio augimo potencialas ir netolygi ekonomikos plėtra.

Sąsajos su NPP pažangos uždaviniais

7.1 uždavinys. Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą;

7.2 uždavinys**.** Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems.

III. VERSLAS

Materialinės investicijos vienam Telšių regiono gyventojui 2019 m. sudarė 1956 Eur (5 vieta tarp 10 apskričių) ir buvo 43 proc. mažesnės nei vidutiniškai vienam šalies gyventojui bei 2,5 karto mažesnės nei vidutiniškai vienam Klaipėdos regiono gyventojui (1 vieta tarp apskričių 2019 m.). Materialinės investicijos vienam Telšių regiono gyventojui per 2014–2019 m. laikotarpį sudarė vidutiniškai 60,8 proc. Lietuvos vidurkio. Materialinių investicijų vienam Lietuvos gyventojui rodiklis per 2014–2019 m. laikotarpį augo 65 proc., materialinės investicijos vienam Telšių regiono gyventojui – 58 proc. Materialinių investicijų vienam Telšių regiono gyventojui per 2014–2019 m. augimo dinamika pasižymėjo netolygumu.

Nors Telšių regione dominuoja smulkusis ir vidutinis verslas, yra gana daug didelių įmonių. 2021 m. regione buvo 13 didelių įmonių, kurių darbuotojų skaičius siekė 250 ir daugiau, iš jų 3 įmonės turėjo daugiau nei 1000 darbuotojų. Šių įmonių įtaka regiono ekonominei gerovei yra reikšminga ir didelių įmonių skaičiumi Telšių regionas išsiskiria iš kitų mažų regionų.

Mažeikių r. savivaldybėje naftos produktų gamybos ir prekybos veiklą vykdanti AB „ORLEN Lietuva“ yra viena didžiausių regiono darbdavių, bendrovėje dirba beveik 1500 darbuotojų, dar 4500 darbo vietų sukuriama aptarnaujančiose paslaugų ir subrangos įmonėse. Bendrovė yra viena iš didžiausias pajamas gaunančių, daugiausiai mokesčių sumokančių ir produkcijos eksportuojančių Lietuvos strateginių įmonių, darančių didelę įtaką regiono ir Lietuvos ekonomikai. Dėl Europos žaliojo kurso, perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, bendrovė patiria pertvarkos iššūkių. Siekdama mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro, šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus, bendrovė vykdo gamybos modernizavimo programą. Mažeikių rajonas, kaip labiausiai pertvarkos paveiktas regionas, gaus Teisingos pertvarkos fondo paramą, skirtą ekonomikai diversifikuoti, investuotojams pritraukti ir naujoms darbo vietoms kurti.

Per 2016–2021 m. laikotarpį bendras Telšių regione veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius padidėjo 10,9 proc. ir augimo tempas yra vos aukštesnis už Lietuvos Respublikos vidurkį (9,8 proc.). Nuosekliai didėjęs iki 2020 m., 2021 m. įmonių skaičius sumažėjo 1 procentu (29 įmonėmis). Galima daryti prielaidą, kad įmonių skaičiaus mažėjimas susijęs su COVID-19 pandemija, prasidėjusia 2020 metais. 2021 m. pradžiai pastebimas įmonių skaičiaus sumažėjimas trijose savivaldybėse – Mažeikių rajono, Plungės rajono, Telšių rajono, tik Rietavo savivaldybėje įmonių skaičius padidėjo 1 įmone.

Pagal veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičių 1000 gyventojų rodiklį Telšių regionas yra 5 vietoje iš 10 apskričių. Per 2016 – 2021 m. laikotarpį mažų ir vidutinių įmonių skaičius 1000 gyventojų rodiklis nuosekliai augo, bendras augimas per laikotarpį buvo 21 proc. ir Telšių regionas su šiuo rodikliu yra tarp spartesnį augimą nei šalies vidurkis (13,5 proc.) demonstruojančių apskričių.

Telšių regione veikiančių ūkio subjektų 1000 gyventojų skaičius 2021 m. pradžioje buvo 28,5 ir pagal šį rodiklį Telšių regionas buvo 7 vietoje iš 10 regionų. Veikiančių ūkio subjektų 1000 gyventojų skaičius per 2014–2021 m. laikotarpį regione augo 26 procentais, augimas buvo spartesnis už vidutinį Lietuvoje – 25,5 proc. (4 vieta). Telšių regiono veikiančių ūkio subjektų 1000 gyventojų skaičius per 2014–2021 m. laikotarpį sudarė nuo 68 iki 73,6 proc. Lietuvos vidurkio ir 2021 m. buvo beveik dvigubai mažesnis už Vilniaus regioną (52,6 proc.). Panaši proporcija stebima visą 2014–2021 m. laikotarpį.

Tarp Telšių regiono savivaldybių didžiausias veikiančių ūkio subjektų 1000 gyventojų skaičius yra Mažeikių rajono savivaldybėje (2021 m. 30,4), Plungės rajono ir Telšių rajono savivaldybėse yra panašus skaičius (2021 m. atitinkamai 27,4 ir 27,3), šiek tiek mažesnis – Rietavo savivaldybėje (2021 m. 26,6).

Regiono įmonių sukurta pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis 2019 m. sudarė 903,7 mln. eurų, t. y. 197,2 mln. eurų, arba 27,9 proc. daugiau nei 2015 metais. Ne finansų įmonėse dirbančių asmenų skaičius per tą patį laikotarpį padidėjo 5,0 proc. Vienas darbuotojas 2019 metais sukūrė 21,6 tūkst. eurų pridėtinės vertės gamybos sąnaudomis. Per penkis metus darbuotojo uždirbta pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis didėjo lėčiau nei šalyje – regione didėjo 22 proc., o šalyje – 33 proc.

Telšių regiono verslo plėtros aplinka nepakankamai išvystyta: nėra pramonės parkų, investicinių sklypų, trūksta investuotojams paruoštos infrastruktūros. Telšių, Mažeikių, Plungės rajonų savivaldybės planuoja steigti pramoninius parkus, tačiau nėra bendros regiono savivaldybių vizijos ir koordinavimo dėl pramoninių teritorijų vystymo, visiškai nėra bendros regiono rinkodaros verslo, investicijų pritraukimo srityje.

Mažeikių rajono savivaldybė įsigyja privačius sklypus ir formuoja pramoninę teritoriją, siekdama ateityje įkurti pramoninį parką, įsigyti du 31,3 ha ploto investiciniai sklypai. Trūksta privažiuojamųjų kelių prie teritorijų verslo plėtrai ir infrastruktūros jose, todėl parengtas teritorijos detalusis planas ir pradedami reikalingos infrastruktūros projektavimo darbai.

Plungės miesto pramoninėje teritorijoje veikia daug stiprių pramonės įmonių, kuriasi naujos, todėl siekiant patenkinti esamų ir potencialių investuotojų lūkesčius būtina plėsti investicijoms tinkamas teritorijas. Parengta Plungės rajono pramoninės teritorijos plėtros galimybių studija ir inicijuotas Plungės rajono

pramonės parko steigimas. 2022 m. Plungės pramonės parko steigimas įtrauktas į Teritorijų, skirtų naujoms investicijoms pritraukti ir esamoms plėstis, vystymo iki 2030 m. planą. Planuojama 87 ha vientisa teritorija, pritaikoma įvairaus dydžio investuotojams ir paruošta plyno lauko investicijoms.

Rietavo savivaldybė mieste turi 0,8 ha teritorijos verslo plėtrai su privažiavimo keliu, įrengta inžinerine infrastruktūra.

Telšių rajono savivaldybėje 2022 m. atlikta Investicijų pritraukimo į Telšių rajoną Galimybių studija, kurioje įvertinta optimaliausia investicijų pritraukimo į Telšių rajoną alternatyva – Pramonės parko steigimas Telšių miesto šiaurinėje dalyje. Telšių miesto pramoninė zona, kurios bendras plotas yra 14,61 ha, iš dalies sutvarkyta 2014-2020 metų ES investicijų programavimo laikotarpiu.

Mažeikių rajono ir Rietavo savivaldybėse veikia turizmo ir verslo informacijos centrai (TVIC), teikiantys viešąsias paslaugas verslo ir turizmo subjektams, ketinantiems pradėti ir plėsti verslą. Rietavo TVIC skatina socialinio verslo kūrimąsi, per paskutinius du metus paskatinta šešių socialinio verslo įmonių įsikūrimas Rietavo savivaldybėje. Telšių rajono savivaldybėje veiklą vykdo VšĮ Žemaitijos verslo centras, Telšių menų inkubatorius.VšĮ „Žemaitijos verslo centras“ teikia konsultavimo paslaugas verslui, nuomoja patalpas, teikia virtualaus biuro paslaugą, sudaro sąlygas reklamai, organizuoja verslų tarpusavio pažintis. Menų inkubatorius rezidentams suteikia palankias verslo vystymo sąlygas (lengvatinė patalpų, įrengimų, technologijų nuoma, verslo konsultacijos).

Visose regiono savivaldybėse veikia po dvi verslo skatinimo projektus vykdančios vietos veiklos grupės (VVG).

Telšių regione randasi veikiančių verslumo skatinimo ir bendradarbystės erdvių. Mažeikių rajono savivaldybėje VVG iniciatyva įsteigta verslumo erdvė, skirta jauniems verslams ar savarankiškai vykdantiems verslą. Plungės rajono savivaldybėje veikia bendradarbystės centras „Spiečius“, kuriame įrengtos 5 kompiuterizuotos darbo vietos, pasitarimų bei konferencijų erdvės. „Spiečiuje“ šiuo metu yra 21 aktyvus narys, bendruomenėje keičiamasi informacija, didinamas Plungės vietinių verslų žinomumas. Kulių krašto bendruomenė kuria daugiafunkcį kultūros ir bendruomenės centrą, kuriame bus skatinamos bendruomenės verslumo iniciatyvos. Rietavo savivaldybėje yra bendro infrastruktūros naudojimo iniciatyvų pavyzdžių - RTVIC konferencijų centre vykdomas organizacijų būrimas maisto inovacijoms, prototipų kūrimas bendradarbiaujant tradiciniam verslui ir kūrybininkams, aplinkos tvarumo iniciatyva sprendžiant transporto klausimus, bendruomenių namai, amatų centrai, bendruomenių virtuvės. Telšių rajono savivaldybėje veikiančių inovatyvių socialinės, kūrybinės ekonomikos ir bendro infrastruktūros naudojimo iniciatyvų nėra, tačiau tokia veikla planuojama apjungiant VšĮ Žemaitijos verslo centrą bei VšĮ Telšių menų inkubatorių. VšĮ „Žemaitijos verslo centras“ yra Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų narys, asociacijos „Telšių turizmo klasteris“ narys, vienas iš labdaros ir paramos fondo „Telšiai su Ukraina“ steigėjų.

Bendra Telšių regiono savivaldybių verslo srities problema ir jos giluminė priežastis – nepatraukli aplinka verslo plėtrai, yra vienodai būdinga visoms savivaldybėms, todėl yra tikslinga kurti funkcinę zoną, apjungiant visų keturių regiono savivaldybių veiklą, siekiant modernizuoti ir sukurti investicijoms ir verslo plėtrai palankesnę aplinką.

Sudarius savivaldybių susitarimą dėl bendrų veiksmų įgyvendinimo funkcinėje zonoje, būtų investuojama į pramoninių ir (ar) komercinių teritorijų išvystymą, trūkumų pašalinimą (sklypus, gamybinius pastatus, inžinerinius tinklus ir statinius, tiesiogiai naudojamus ekonominei veiklai, pasiekimui reikalingą infrastruktūrą, statinių pritaikymą verslo plėtrai skatinti). Funkcinėje zonoje būtų įgyvendinamos kūrybinės ekonomikos ir bendro infrastruktūros naudojimo iniciatyvos – kuriama bendradarbystės ir verslumo kompetencijų stiprinimo infrastruktūra, kūrybinių industrijų bendrakurystės erdvės viešuosiuose pastatuose. Taip pat būtų įgyvendinamos funkcinės zonos rinkodaros priemonės, pritaikomos inovacijos ir skaitmeninės technologijos.

Jungtinė Telšių regiono savivaldybių veikla formuojant ir įgyvendinant vieningą Telšių regiono funkcinės zonos verslo srityje strategiją padėtų modernizuoti ir sukurti verslo plėtrai palankią aplinką, tokiu būdu stiprinant ekonominį regiono augimą, kuriant palankias sąlygas investicijoms ir darbo vietoms kurti, didinant viešųjų paslaugų prieinamumą.

Apibendrinimas. Problema: **Nepakankamai išvystyta verslo plėtros aplinka**

Netolygios materialinės investicijos vienam Telšių regiono gyventojui rodo, regiono ekonominė sanglauda su kitomis teritorijomis yra menka. Tačiau ekonomine prasme regionas išvystytas gana tolygiai, investicijų netolygumai labiau susiję su AB „ORLEN Lietuva“ veiklos ypatumais. Pridėtinė vertė gamybos

sąnaudomis, tenkanti vienam dirbančiajam per metus Telšių regione didėjo žymiai lėčiau nei vidutiniškai šalyje. Gyventojų užimtumo lygis Telšių regione yra vienas žemiausių šalyje ir turi mažėjimo tendenciją pastaraisiais metais.

Telšių regiono savivaldybėse yra rengiamų teritorijų verslo pėtrai, tačiau sudėtingos žemės paskirties keitimo procedūros apsunkina ir lėtina procesus. Teritorijų verslo plėtrai infrastruktūra yra nepakankamai išvystyta, trūksta privažiuojamųjų kelių, inžinerinės infrastruktūros, žemas verslo infrastruktūros parengtumas investicijoms. Mažeikių rajono ir Rietavo savivaldybėje veikiantys turizmo ir verslo informacijos centrai, Telšių rajono savivaldybėje veikiantis VŠĮ „Žemaitijos verslo centras“, dirba skatindami verslumą, gerindami verslo plėtros aplinką, yra bendradarbystės erdvių ir aktyvių Vietos veiklos grupių, tačiau regione trūksta bendros koordinuotos savivaldybių politikos verslui remti, skatinti ir plėtoti, bendros regiono rinkodaros investicijoms pritraukti, trūksta vieningos regiono smulkaus ir vidutinio verslo plėtros strategijos, todėl aplinka verslo plėtrai yra nepatraukli.

Būtina sudaryti sąlygas investicijoms pritraukti ir darbo vietoms kurti, panaudojant regiono išteklius: pašalinti pramoninių ir komercinių teritorijų išvystymo trūkumus, verslumui ugdyti pasitelkti inovatyvias socialinės, kūrybinės ekonomikos ir bendro infrastruktūros naudojimo iniciatyvas, įrengiant bendradarbystės erdves viešuosiuose pastatuose, vykdyti bendrą regiono rinkodarą investicijoms pritraukti.

Regiono verslo plėtros problemoms ir jų priežastims spręsti tikslingas savivaldybių susitarimas dėl bendrų veiksmų įgyvendinimo funkcinėje zonoje

Sąsajos su RPP regioninės plėtros problema:

1 problema. Skirtingas regionų ekonominio augimo potencialas ir netolygi ekonomikos plėtra.

2 problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis.

Sąsajos su NPP pažangos uždaviniais

7.1 uždavinys. Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą;

7.2 uždavinys. Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems.

6.1 uždavinys. Didinti atsinaujinančių ir alternatyvių degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukeliamą aplinkos taršą

IV. TVARUS JUDUMAS, CIVILINĖ SAUGA IR KRITINĖ INFRASTRUKTŪRA

Tvarus judumas. Telšių regiono geografinė padėtis susisiekimo požiūriu yra labai palanki. Teritoriją kerta 1– ojo rango automagistralė Vilnius – Klaipėda, tarptautinis transporto koridorius TINA (Vilnius – Šiauliai – Klaipėda), tarptautinė geležinkelio linija Vilnius – Šiauliai – Klaipėda.

Mažeikių ir Telšių miestai yra parengę darnaus judumo miestuose planus, finansuotus 2014-2020 m. Europos Sąjungos investicijų programos lėšomis, juose numatytos priemonės darniam judumui. Plungės miestas taip pat yra parengęs darnaus judumo Plungės mieste planą savivaldybės biudžeto lėšomis.

Telšių regione viešojo transporto paslaugas teikia Telšių, Mažeikių, Plungės autobusų parkai.

2021 m. duomenimis UAB „Telšių autobusų parkas“ eksploatuoja 29 autobusus. 20 autobusų – dyzeliniai, 7 autobusai kaip kurą naudoja suslėgtas gamtines dujas, 2 autobusai hibridiniai, naudoja suslėgtas gamtines dujas arba elektrą. 31 proc. autobusų yra ekologiški, jais teikiamos paslaugos Telšių mieste.

UAB “Plungės autobusų parkas” autobusų parką sudaro 27 dyzelinu varomi autobusai. Iš jų devyni autobusai atitinka Euro 6 standartą. Plungės autobusų parkas teikia viešojo transporto paslaugas ir Rietavo savivaldybei.

Mažeikių autobusų parkas 2021 m. duomenimis eksploatuoja 66 dyzelinu varomus autobusus, iš jų 6 autobusai yra atitinkantys EURO 6 standartą. Nuo 2013 m. iki 2021 m. savivaldybės valdoma įmonė yra atnaujinusi parką 84 proc.– įsigijo 51 autobusą.

Savivaldybės netaršias viešojo transporto priemones planuoja įsigyti naudodamosis kitais finansavimo šaltiniais.

Gyventojų susisiekimas autobusais Telšių regione nėra išvystytas ir populiarus: 2020 m. vienam Telšių regiono gyventojui tenkančių kelionių autobusais rodiklis yra 4,3 karto mažesnis už šalies vidurkį. Panašus šio rodiklio Telšių regione ir šalyje santykis stebimas per visą 2014–2020 m. laikotarpį.

Vienam Telšių regiono gyventojui tenkančių kelionių autobusais rodiklis yra beveik 9 kartus mažesnis už Vilniaus regiono vidurkį (2020 m. 133 vnt.), kuris yra aukščiausias šalyje.

Iš Telšių regiono savivaldybių aukščiausias vidutiniškai vienam gyventojui tenkančių kelionių autobusais rodiklis yra Telšių rajono savivaldybėje (19 vnt. 2020 m.) ir Mažeikių rajono savivaldybėje (17 vnt. 2020 m.). Vidutiniškai vienam gyventojui tenkantis kelionių autobusais skaičius 2020 m. sumažėjo nuo 60 iki 29 procentų visuose regionuose, lyginant su 2019 metais. Galima daryti prielaidą, kad tai buvo COVID–19 pandemijos pasekmės, kai žmonių judėjimas buvo ribojamas. Telšių regione šis rodiklis sumažėjo 37,5 procento.

Telšių regione individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų per 2018–2022 metų laikotarpį buvo 7 – 13 proc. aukštesnis už Lietuvos Respublikos vidurkį. 2022 m. Telšių regione teko 559 individualūs lengvieji automobiliai 1000 gyventojų, vidutiniškai šalyje 1000 gyventojų teko 507 individualūs lengvieji automobiliai.

Analizuojant situaciją 2022 m. Telšių regiono savivaldybėse, matome pasikartojantį dėsningumą – didžiausias individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, yra mažiausioje Rietavo savivaldybėje – 598, Plungės rajono savivaldybėje – 582, Telšių rajono savivaldybėje – 571, Mažeikių rajono savivaldybėje – 530.

Augantis lengvųjų automobilių skaičius, menkas viešojo transporto populiarumas, mažas darnaus, ekologiško viešojo transporto priemonių skaičius, nepakankamos sąlygos naudotis bevariklėmis transporto priemonėmis lemia bendrą augančią oro taršą ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus (toliau – ŠESD) emisijas.

Eismo saugos situaciją regione atspindi kelių eismo įvykiuose sužeistųjų ir žuvusiųjų skaičius.

2018–2022 m. laikotarpiu Telšių regione sužeistųjų skaičius sumažėjo beveik 20 procentų nuo 170 asmenų 2018 metais iki 137 asmenų 2022 metais. Sužeistųjų skaičiaus šalies vidurkis padidėjo 0,5 procento nuo 3390 iki 3406 asmenų. Plungės rajono savivaldybėje sužeistųjų skaičius per laikotarpį sumažėjo 48 procentais (nuo 79 iki 38 asmenų), Mažeikių rajono savivaldybėje – 8 procentais (nuo 38 iki 35 asmenų), tačiau padidėjo dviejose savivaldybėse: Rietavo savivaldybėje didėjo 3 kartus (nuo 3 iki 9 asmenų), Telšių rajono savivaldybėje – 10 procentų (nuo 50 iki 55 asmenų).

Eismo įvykiuose žuvusiųjų skaičius Telšių regione per 2018–2022 m. laikotarpį mažėjo beveik 29 procentais (nuo 7 asmenų 2018 m. iki 5 2022 m.), mažėjimo tendencija nesiekia šalies vidurkio – 30,6 procento mažėjimo. Didžiausias žuvusiųjų skaičiaus augimas buvo Telšių rajono savivaldybėje (nuo 1 iki 4 asmenų), labiausiai mažėjo Plungės rajono savivaldybėje (nuo 4 iki 0), Mažeikių rajono savivaldybėje (nuo 1 iki 0).

Pažymėtina, kad didžiausias žuvusiųjų skaičius 2018–2020 m. buvo Plungės rajono savivaldybėje (4,4 ir 6 žuvusieji pamečiui), tačiau 2021 ir 2022 m. žuvusiųjų nebuvo. Telšių rajono savivaldybėje žuvusiųjų skaičius didėjo nuo vieno – dviejų žuvusiųjų 2018–2020 m. iki keturių žuvusiųjų 2021– 2022 metais. Mažeikių rajono savivaldybėje 2019–2020 m. buvo po 3 žuvusius asmenis, 2021 m. sumažėjo iki 1, 2022 m. žuvusiųjų nebuvo. Rietavo savivaldybėje per laikotarpį kas antrais metais žuvo po 1 žmogų.

Telšių regione žuvusiųjų keliuose skaičius nuo 2018 iki 2022 metų sumažėjo nuo 7 iki 5 žuvusiųjų. Skaičiuojant žuvusiųjų keliuose skaičių vienam milijonui gyventojų, rodiklis mažėjo nuo 92 (2020 m.) iki 38 (2021 ir 2022 m.). 2021–2022 m. rodiklis buvo mažesnis už šalies vidurkį, kuris buvo lygus 52 ir 43 atitinkamai.

Telšių, Plungės, Mažeikių rajono ir Rietavo savivaldybėse nėra eismo saugos požiūriu įregistruotų „juodųjų dėmių“. Siekiant toliau mažinti sužeistųjų ir žuvusiųjų skaičių, tikslinga įrengti eismo saugumo gerinimo priemones, užtikrinti tinkamą gatvių apšvietimą.

Elektromobiliai ir įkrovimo prieigos. Lietuvoje pagal kuro tipą yra daugiausiai dyzelinu ir benzinu varomų automobilių. Tačiau vis daugiau visuomenės dėmesio kreipiama į ekologišką transportą – elektromobilius, skatinamas jų naudojimas bei jiems skirtos infrastruktūros diegimas, nustatyti elektromobilių skaičiaus augimo tikslai iki 2030 metų. VĮ "Regitra" 2021 m. sausio 1d. duomenimis, Telšių regione buvo įregistruota 70 elektromobilių ir tai sudarė tik 0,07 proc. visų regione registruotų transporto priemonių (94361). 2023 m. vasario 1 d. duomenimis Telšių regione buvo 254 įregistruoti elektromobiliai, t.y. jų skaičius regione augo 363 procentais ir sudarė jau 0,25 proc. nuo visų regione registruotų 102055 transporto priemonių. Sparčiai didėjant elektromobilių ir kitų ekologiškų transporto priemonių skaičiui, būtina alternatyviųjų degalų infrastruktūros (degalų papildymo, įkrovimo punktų) plėtra.

Ekologiško transporto priemonių naudojimui skatinti Telšių regione pradėta rengti elektromobilių įkrovimo prieigų infrastruktūra, įrengtos 6 elektromobilių įkrovimo stotelės Mažeikių ir 4 – Telšių rajono savivaldybėse**.** Tačiau elektromobilių įkrovimo stotelių ir alternatyvių degalų papildymo punktų skaičius regione yra nepakankamas, jų plėtrą savivaldybės planuoja per privataus verslo, kuris investuotų į transporto priemonių įkrovimo ir (ar) papildymo infrastruktūrą, iniciatyvas.

Dviračių takai. Gyventojų pasirinkimo susisiekimui naudoti bevarikles tranporto priemones galimybės priklauso nuo esamos dviračių takų infrastruktūros išvystymo. Išplėtota dviračių takų infrastruktūra ne tik palengvina darbo vietų pasiekiamumą, viešųjų paslaugų prieinamumą, bet ir reikšmingai prisideda prie ŠESD mažinimo. Telšių regione 2022 m. Dviračių takų ilgis buvo 100 km, tai sudarė tik 6 proc. visų Lietuvos Respublikos dviračių takų (1662 km). Regiono dviračių takų infrastruktūra yra nepakankamai išvystyta, fragmentuota.

Per 2018–2022 m. laikotarpį dviračių takų ilgis Telšių apskrityje padidėjo 19 procentų nuo 84 km 2018 m. iki 100 km 2022 metais. Tai yra 10 procentinių punktų mažesnis augimas, lyginant su bendro dviračių takų ilgio Lietuvoje augimu 29 proc. per laikotarpį.

Telšių apskrityje 2022 m. didžiausias dviračių takų ilgis Mažeikių ir Plungės savivaldybėse (37,3 ir 34,9 km atitinkamai), Rietavo savivaldybėje – 19,8 km, mažiausias – Telšių rajono savivaldybės dviračių takų ilgis – 8 km.

Vertinant dviračių takų ilgį 1000 km^2 teritorijos, Telšių regiono rodiklis 2022 m. buvo 23 km, tai yra mažiau nei Lietuvos Respublikos vidurkis (25,5). Tarp savivaldybių aukščiausias rodiklis buvo Rietavo savivaldybėje – 33,8 km, Plungės rajono savivaldybėje – 31,6 km, Mažeikių rajono savivaldybėje – 30,6 km, žemiausias – Telšių rajono savivaldybės rodiklis – 5,6 km 1000 km^2 teritorijos.

Civilinė sauga ir kritinė infrastruktūra

Telšių regione daugelį metų civilinės saugos infrastruktūrai, ekstremaliųjų situacijų valdymo centrams, vandentvarkos įmonių kritinės infrastruktūros apsaugai nebuvo skiriamas deramas dėmesys bei pakankamos investicijos, todėl jų būklė ir pajėgumai neatitinka šiandienos saugumo iššūkių. Nepakankamas techninis aprūpinimas, infrastruktūros atsparumas ir koordinavimo galimybės riboja efektyvų reagavimą į krizes, todėl regionas išlieka pažeidžiamas.

Nors Telšių apskritis nėra pasienio regionas, nuo sienos su Kaliningrado sritimi (Rusija) pietuose regionas nutolęs tik apie 100 km, o besikeičianti geopolitinė aplinka ir globalūs saugumo iššūkiai, hibridinės, kibernetinės ir kitos grėsmės didina civilinės saugos bei kritinės infrastruktūros atsparumo stiprinimo poreikį.

Civilinė sauga.

Civilinės saugos priemonių poreikis ir pajėgumai tiesiogiai priklauso nuo gyventojų skaičiaus, jų teritorinio pasiskirstymo ir demografinės struktūros, todėl tolesnė analizė grindžiama regiono gyventojų rodikliais ir duomenimis apie parinktas priedangas ir jų poreikį.

Oficialiosios statistikos portalo (toliau – OSP) duomenimis 2025 m. pradžioje Telšių regione gyveno 129 884 gyventojai: 61 proc. jų gyveno miestuose, o 39 proc. – kaimo vietovėse. Palyginimui, Lietuvos Respublikoje vidutiniškai 69 proc. gyventojų gyvena miestuose ir 31 proc. – kaime. Šie rodikliai rodo, kad Telšių regione kaimiškose vietovėse gyvena didesnė gyventojų dalis nei vidutiniškai šalyje.

Telšių regiono savivaldybėse miesto ir kaimo gyventojų skaičiaus proporcija skiriasi: Mažeikių rajono savivaldybėje daugiau kaip du trečdaliai gyventojų gyvena mieste (70,2 proc.), t.y. daugiau nei vidutiniškai šalyje. Kitose trijose regiono savivaldybėse miesto gyventojų dalis yra mažesnė už šalies

vidurkį: Rietavo savivaldybėje miesto gyventojų dalis yra mažiausia – 44 proc., Plungės rajono savivaldybėje miesto gyventojų dalis sudaro beveik 52 proc. gyventojų, o Telšių rajono savivaldybėje – beveik 59 proc. gyventojų.

Atsižvelgiant į Slėptuvių, kolektyvinės apsaugos statinių ir priedangų poreikio nustatymo, parinkimo, žymėjimo, jų parengties organizavimo ir naudojimo tvarkos aprašo (patvirtinto Lietuvos Respublikos vyriausybės 2023-08-04 nutarimu Nr. 638) 20.1 ir 20.2 papunkčius, Mažeikių rajono savivaldybėje, kurioje daugiau kaip du trečdaliai gyventojų gyvena mieste, priedangų poreikis nustatytas 60 proc. nuo bendro nuolatinių savivaldybės gyventojų skaičiaus. Telšių rajono, Plungės rajono ir Rietavo savivaldybėse, kuriose mieste gyvena mažiau nei du trečdaliai gyventojų, priedangų poreikis nustatytas 40 proc. nuo bendro savivaldybių nuolatinių gyventojų skaičiaus.

Telšių regiono savivaldybėse yra veikianti civilinės saugos valdymo sistema, savivaldybių teritorijoje esančių priedangų ir jų poreikio sąrašai (toliau – Priedangų sąrašai) yra patvirtinti merų potvarkiais.

Telšių regiono savivaldybių parinktų priedangų ir jų poreikio duomenys

Savivaldybė	Nuolatinių gyventojų skaičius, 2025 m. pradžiai (OSP duomenimis)	Nuolatinių savivaldybės gyventojų skaičius, kuriam nustatytas priedangų poreikis (60, 40 proc.)	Priedangų skaičius				
			Iš viso priedangų	Priedangose talpinamų gyventojų skaičius	Priedangų, pritaikytų asmenims su negalia, skaičius	Asmenims su negalia pritaikytose priedangose talpinamų gyventojų skaičius	Modernizuotų I-II lygio priedangų skaičius/talpumas
Mažeikių raj. sav.	51590	30954	344	67725	6	2025	0
Plungės raj. sav.	32767	13107	23	6702	0	0	0
Rietavo sav.	7049	2820	14	2881	1	460	0
Telšių raj. sav.	38478	15391	76	16134	3	659	3/1615
Iš viso	**129884**	**62272**	**457**	**93442**	**10**	**3144**	**3/1615**

Analizuojant Telšių regiono savivaldybių parinktų priedangų ir jų poreikio sąrašų suvestinius duomenis (žr. lentelę aukščiau), matyti, kad regione yra 457 parinktos priedangos. Bendras jose galimų sutalpinti gyventojų skaičius viršija nuolatinių gyventojų, kuriems nustatytas priedangų poreikis, skaičių. Regiono savivaldybėse yra 10 priedangų, pritaikytų asmenims su negalia, galinčių talpinti 3144 asmenis. Pažymėtina, kad Mažeikių rajono, Plungės rajono ir Rietavo savivaldybėse modernizuotų I–II lygio priedangų nėra. Tik Telšių rajono savivaldybėje yra trys modernizuotos II lygio priedangos (bendras talpumas – 1615 gyventojų), užtikrinančios sustiprintą apsaugą ir geresnes sąlygas ilgesniam (iki 24 val.) buvimui ekstremaliųjų situacijų metu.

Vidaus reikalų ministerijos pateiktais duomenimis, 2025 m. pradžioje Telšių regiono gyventojų, kuriems neužtikrinta vieta modernizuotose I-II lygio priedangose dalis (pagal bendrą skaičių) sudaro 99 proc., tai yra antras prasčiausias rezultatas tarp 10 apskričių po Klaipėdos apskrities (100 proc.).

Kiekvienos Telšių regiono savivaldybės civilinė infrastruktūra ir parengtis yra skirtinga ir vertintina atskirai.

Mažeikių rajono savivaldybėje priedangose talpinamų gyventojų skaičius yra ženkliai didesnis už paskaičiuotą nuolatinių savivaldybės gyventojų, kuriam nustatytas priedangų poreikis, skaičių, aprėptis sudaro 124 proc. Iš 344 parinktų priedangų 36 yra visuomeninės paskirties pastatuose, o likusios – daugiabučiuose namuose. Visos priedangos yra neįrengtos ir atitinka III lygį, t. y. yra trumpalaikės, skirtos naudoti iki 4 valandų.

Savivaldybėje yra 6 priedangos, pritaikytos asmenims su negalia, kurių bendra talpa – 2025 gyventojai. Tačiau šiuose pastatuose pritaikytas tik patekimas iš lauko, o nusileidimas į rūsio patalpas asmenims su negalia nėra užtikrintas – reikalingi pandusai arba mobilūs kopikliai. Be to, įėjimai ir išėjimai nėra pakankamai pritaikyti, todėl būtinas jų platinimas.

Pirmuoju Valstybės gynybos fondo kvietimu 2025 m. Mažeikių rajono savivaldybėje modernizuojamos septynios priedangos (visos III atsparumo lygio), antruoju kvietimu 2026 m. parengtas projekto įgyvendinimo planas parinktoms aštuonioms priedangoms pagerinti, iš jų - dviejų priedangų apsaugą planuojama padidinti iki II lygio (talpumas – 848 asmenys), taip reikšmingai sustiprinant jų saugumą; šešių priedangų infrastruktūrą planuojama pagerinti pagal minimalius III lygio reikalavimus.

Ekstremaliųjų situacijų operacijų centro (toliau - ESOC) funkcijai vykdyti parinktas Mažeikių rajono savivaldybės administracijos pastatas Mažeikių mieste. Tačiau ESOC veiklai skirtos patalpos nėra įrengtos: jose nėra vėdinimo, šildymo, nuotekų šalinimo ir elektros sistemų, neįrengti evakuaciniai išėjimai, patalpos nepritaikytos riboto judumo asmenims, nėra langų apsaugos priemonių nuo stiklo duženų, taip pat reikalingas patalpų remontas ir darbo vietų įrengimas.

Plungės rajono savivaldybėje yra parinktos 23 priedangos, talpinančios 6702 gyventojus. 2025 m. pradžios duomenimis nustatytas priedangų poreikis siekia 13107 gyventojus (40 proc. nuo nuolatinių savivaldybės gyventojų skaičiaus), todėl priedangų trūksta 6405 gyventojams. Savivaldybė identifikuoja, kad nustatytam poreikiui patenkinti papildomai reikalingas 9610 kv.m. priedangoms pritaikytų patalpų plotas. Plungės rajono savivaldybė yra vienintelė regione, kurioje nustatytas priedangų trūkumas.

Patvirtintame sąraše įtrauktos priedangos nėra pilnai įrengtos ir neatitinka aukštesnio parengties lygio reikalavimų. Plungės rajono savivaldybėje nėra priedangų, pritaikytų asmenims su negalia.

Kartu su priedangų parinkimu, vyksta jų modernizavimo procesas, tačiau dėl ribotų išteklių jo sparta išlieka nepakankama. Pirmuoju Valstybės gynybos fondo kvietimu 2025 m. Plungės rajono savivaldybėje modernizuojamos penkios priedangos, antruoju kvietimu 2026 m. planuojama pagerinti šešių įstaigų priedangų infrastruktūrą. Visos vienuolika modernizuojamų priedangų išliks III atsparumo lygio.

ESOC funkcijai vykdyti patalpos numatytos savivaldybės valdomame pastate. Planuojama kurti reikalingą infrastruktūrinę bazę, sudarytas preliminarus būtinų priemonių sąrašas, tačiau trūksta finansinių ir materialinių išteklių numatytiems poreikiams įgyvendinti.

Rietavo savivaldybėje yra 14 parinktų priedangų. Jose talpinamų gyventojų skaičius yra pakankamas nuolatinių gyventojų skaičiui, kuriam nustatytas priedangų poreikis, o aprėptis sudaro beveik 41 proc. Esamos priedangos nėra pilnai įrengtos, nė viena jų neatitinka aukštesnio negu III lygio – žemesnio atsparumo – parengties reikalavimų, o jų techninė būklė ir įrengimo lygis yra skirtingi. Savivaldybėje yra 1 priedanga, pritaikyta asmenims su negalia, kuri talpina 460 gyventojų.

Priedangų modernizavimas Valstybės gynybos fondo lėšomis Rietavo savivaldybėje vyksta, pirmuoju kvietimu 2025 m. modernizuojamos trys priedangos, visos bus III atsparumo lygio. Antrąjame kvietime 2026 m. savivaldybė nedalyvauja dėl keliamų aukštų reikalavimų ir ribotų išteklių.

ESOC funkcijai vykdyti numatytos patalpos Rietavo savivaldybės administracijos pastate. Darbo vietos aprūpintos ir parengtos veiklai – užtikrinta būtinoji infrastruktūra, techninės priemonės, ryšio bei informacinės technologijos, elektros tiekimas, tačiau trūksta būtino alternatyvaus interneto tinklo, nenutrūkstamam ESOC ryšiui užtikrinti reikalingos racijos ir darbo dažnio. Esant būtinybei įrengti mobilią ESOC darbo vietą, būtų reikalinga palapinė, sulankstomi baldai (stalai, kėdės), apšvietimo sprendimai, šildymo / vėsinimo įrenginiai, mobilus generatorius, nepertraukiamas maitinimas kritinei įrangai (UPS), IT sprendimai.

Telšių rajono savivaldybėje yra 76 parinktos priedangos, talpinamų gyventojų skaičius (16134) yra pakankamas nuolatinių gyventojų skaičiui, kuriam nustatytas priedangų poreikis (15391), aprėptis sudaro beveik 42 proc. Vienintelėje regione Telšių rajono savivaldybėje yra trys modernizuotos II lygio priedangos, kurios užtikrina sustiprintą apsaugą ir geresnes sąlygas ilgesniam buvimui (iki 24 val.) ekstremalių situacijų metu (talpumas – 1615 gyventojų). Savivaldybėje yra 3 priedangos, pritaikytos asmenims su negalia, kurios talpina 659 gyventojus.

Tikslinga modernizuoti 70 parinktų priedangų, kad jos atitiktų bazinius reikalavimus II lygiui: įrengti evakuacinius išėjimus, patekimą riboto judumo asmenims, šildymo, vėdinimo, gaisrinės saugos sistemas, vandentiekio ir nuotekų šalinimą, langus uždengti apsauginiais skydais, įrengti rezervinio elektros energijos tiekimo iš rezervinio energijos šaltinio sistemą.

Savivaldybė identifikuoja poreikį įrengti naują apie 1300 kv. m ploto priedangą su požemine parkavimo aikštele adresu Kalno g. 40, Telšių mieste, kur veikia dvi didelės gydymo įstaigos - Regioninė Telšių ligoninė (toliau – Ligoninė) ir Telšių pirminės sveikatos priežiūros centras (toliau – Telšių PSPC). Naujos priedangos įrengimas šioje vietoje yra pagrįstas nuolat didele žmonių koncentracija Ligoninėje (daugiau kaip 700 asmenų), kadangi įstaigoje dirba 546 darbuotojai ir yra 167 stacionarinės lovos. Tuo pačiu adresu veikianti Telšių PSPC yra didžiausia savivaldybėje, teikia paslaugas daugiau nei 11 tūkst. prisirašiusių gyventojų, įstaiga turi tik 100 kv.m ploto priedangą, talpinančią 67 asmenis.Gydymo įstaigos yra kritinės infrastruktūros objektai, todėl ekstremaliųjų situacijų metu būtina užtikrinti nepertraukiamą gydymo paslaugų teikimą ir žmonių saugumą. Priedanga teritorijoje sudarytų galimybę operatyviai apsaugoti personalą ir pacientus bei sumažintų riziką jų gyvybei ir sveikatai. Nauja priedanga talpintų apie 867 asmenis. Tikslinga didinti savivaldybės priedangų aprėptį ir stiprinti kritinės infrastruktūros objektų atsparumą ekstremaliųjų situacijų metu. Kitas dvi apie 1000 kv. m. ploto priedangas (kiekviena apie 666 asmenų talpumo) tikslinga statyti miesto centre, kur didelis gyventojų tankis (Žemaitės g.14 ir Respublikos g. 30 Telšiuose).

ESOC funkcijai vykdyti numatytos patalpos Telšių rajono savivaldybės administracijos patalpose, kur yra visa būtina kompiuterinė įranga, baldai, tačiau trūksta specializuotos radijo ryšio sistemos, radijo stotelių, palydovinio skaitmeninio ryšio, pirmosios pagalbos rinkinių, būtinųjų asmens apsaugos priemonių, megafonų, sauso maisto davinių. Telšių rajono savivaldybė numato poreikį įrengti alternatyvų ekstremalių situacijų operacijų centrą kitoje vietoje, kuriai įrengti trūksta būtinosios infrastruktūros: techninių priemonių, ryšio bei informacinių technologijų, elektros tiekimo ir kitų saugos reikalavimus atitinkančių priemonių. Esant būtinybei įrengti mobilią ESOC darbo vietą, būtų reikalinga palapinė, sulankstomi baldai (stalai, kėdės), apšvietimo sprendimai, šildymo / vėsinimo įrenginiai, mobilus generatorius, nepertraukiamas maitinimas kritinei įrangai (UPS), IT sprendimai.

Priedangų modernizavimas Valstybės gynybos fondo lėšomis Telšių rajono savivaldybėje vyksta, nors dėl ribotų išteklių jo sparta išlieka nepakankama: pirmuoju kvietimu 2025 m. modernizuojamos šešios priedangos (iš jų – keturios II atsparumo lygio, dvi – III atsparumo lygio). Antruoju kvietimu 2026 m. parengtas projekto įgyvendinimo planas parinktoms šešioms priedangoms pagerinti, iš jų – viena II atsparumo lygio, penkios – III atsparumo lygio).

Iš viso Telšių regione Valstybės gynybos fondo lėšomis bus pagerinta 41 priedanga, iš jų 7 priedangos modernizuojamos iki II atsparumo lygio. Didžioji dalis regione parinktų priedangų išliks žemesnio atsparumo lygio (III lygio), II lygio priedangų talpumas po jų modernizacijos sieks apie 5843 asmenis (tik apie 9,4 proc. nuolatinių regiono gyventojų, kuriems nustatytas priedangų poreikis). Didžioji dalis Regione parinktų priedangų išliks žemesnio atsparumo lygio (3 lygio).

Nepaisant priedangų modernizavimo priemonių, regiono priedangų aprėpties ribotumas gali turėti įtakos gyventojų pasitikėjimui institucijomis ir jų vertinimui dėl pasirengimo ekstremalioms situacijoms. Visuomenės pasitikėjimas institucijomis Telšių regione yra žemesnis nei vidutiniškai Lietuvoje: 2024 m. Vidaus reikalų ministerijos atliktos gyventojų apklausos duomenimis, teigiamai įstaigų pasirengimą ekstremalioms situacijoms vertina 25 proc. Telšių regiono ir 27 proc. Lietuvos gyventojų. Civilinės saugos sritis vertinama gerokai prasčiau nei kitos su visuomenės saugumu susijusios sritys: 2024 m. Valstybinė priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba darbą teigiamai vertino 90 proc., o policijos darbą – 81 proc. gyventojų.

Situacijos analizė rodo šiuos pagrindinius savivaldybių poreikius civilinės saugos srityje:

Mažeikių rajono ir Rietavo savivaldybėse parinktų priedangų skaičius yra pakankamas (atitinkamai 344 ir 5), tačiau yra poreikis jas įrengti ir pritaikyti bent pagal minimalius reikalavimus bei aprūpinti ESOC darbo vietas.

Plungės rajono savivaldybėje nustatytas priedangų trūkumas – jų trūksta 6 405 gyventojams, todėl tikslinga įrengti apie 9 610 kv. m priedangoms pritaikytų patalpų ploto ir aprūpinti ESOC darbo vietą.

Telšių rajono savivaldybėje parinktų priedangų skaičius yra pakankamas, tačiau nustatytas poreikis įrengti vieną naują 1400 kv. m ploto priedangą su požemine parkavimo aikštele kritinės infrastruktūros objekte – Regioninės Telšių ligoninės teritorijoje, taip pat dvi po 1000 kv. m ploto priedangas su požemine parkavimo aikštele centrinėje miesto dalyje, kur gyventojų tankumas yra didžiausias. Taip pat aprūpinti ESOC darbo vietą trūkstamomis priemonėmis.

Kritinė infrastruktūra

Geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą užtikrinančios vandentvarkos įmonės bei jų eksploatuojami objektai (vandenvietės, gręžiniai, siurblinės, rezervuarai ir kt.) priskiriami kritinei infrastruktūrai, nes jų veiklos sutrikimai gali paveikti gyvybiškai svarbių geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą. Pasikeitusi geopolitinė situacija didina šios infrastruktūros apsaugos stiprinimo aktualumą. Kadangi geriamojo vandens tiekimo objektų ir jų valdymo centrų apsaugai ilgą laiką buvo skiriama nepakankamai dėmesio, kyla poreikis stiprinti vandentvarkos įmonių kritinės infrastruktūros apsaugą, siekiant užtikrinti nepertraukiamą saugaus geriamojo vandens tiekimą regiono gyventojams, ypač ekstremalių situacijų metu.

Vandentvarkos įmonių veikla bei jų valdoma geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra privalo atitikti nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių viešųjų geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų fizinės ir veiklos apsaugos reikalavimus (patvirtinti LR aplinkos ministro 2004 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. D1-543, 2024 m. gruodžio 3 d. redakcija).

2025 m. Telšių regiono savivaldybių vandens tiekimo įmonės eksploatavo iš viso **118 vandenviečių** (Lietuvos geologijos tarnybos duomenys), o prie vandentiekio tinklų buvo prijungti **101 569 gyventojai.** Pažymėtina, kad nė vienoje iš minėtų vandentvarkos infrastruktūros dalių šiuo metu nėra įdiegtos nacionaliniuose saugumo reikalavimuose numatytos fizinės ir veiklos apsaugos priemonės.

Siekiant įvertinti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros apsaugos stiprinimo apimtis ir poreikį, toliau pateikiamas kiekvienos regiono savivaldybės vandentvarkos ūkio ir pagrindinių infrastruktūros objektų apibūdinimas.

Plungės rajono savivaldybėje vandentvarkos paslaugas užtikrina savivaldybės valdoma įmonė UAB „Plungės vandenys“, kurios valdymo centre koordinuojama 34 vandenviečių, 50 gręžinių, 22 vandens gerinimo įrenginių, 2 vandens rezervuarų, 3 geriamojo vandens siurblinių bei kitų infrastruktūros objektų, įskaitant nuotekų tvarkymo sistemas, veikla.

Mažeikių rajono savivaldybėje vandentvarkos paslaugas teikia savivaldybės valdoma įmonė UAB „Mažeikių vandenys“, kurios valdymo centre koordinuojama 38 vandenviečių, 61 gręžinio, 34 vandens gerinimo įrenginių, 3 vandens rezervuarų, 52 geriamojo vandens siurblinių bei kitų infrastruktūros objektų, įskaitant nuotekų tvarkymo sistemas, veikla.

Rietavo savivaldybė vandentvarkos paslaugas teikia savivaldybės valdoma įmonė UAB „Rietavo komunalinis ūkis“, kurios valdymo centre koordinuojama 14 vandenviečių, 21 gręžinio, 13 vandens gerinimo įrenginių, 1 vandens bokšto, 1 geriamojo vandens siurblinės bei kitų infrastruktūros objektų, įskaitant nuotekų tvarkymo sistemas, veikla.

Telšių rajono savivaldybėje vandentvarkos paslaugas užtikrina savivaldybės valdoma įmonė UAB „Telšių vandenys“, kurios valdymo centre koordinuojama 38 vandenviečių, 61 gręžinio, 34 vandens gerinimo įrenginių, 3 vandens rezervuarų, 52 geriamojo vandens siurblinių bei kitų infrastruktūros objektų, įskaitant nuotekų tvarkymo sistemas, veikla.

Siekiant užtikrinti atitiktį nacionalinio saugumo reikalavimams ir patikimą geriamojo vandens tiekimą regiono gyventojams, yra poreikis savivaldybių vandentvarkos infrastruktūroje įrengti šiuose reikalavimuose numatytas apsaugos priemones, tačiau dėl lėšų investicijoms trūkumo šių sprendimų įgyvendinimas šiuo metu nėra užtikrinamas.

Apibendrinimas. Problema: **Netvari transporto sistema, nepakankamas gyvenamosios aplinkos, kritinės infrastruktūros ir eismo saugumas**

Telšių regione individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, yra aukštas, elektromobiliai sudaro labai mažą dalį visų regione registruotų transporto priemonių. Nepakankama infrastruktūra ir sąlygos naudotis bevariklėmis transporto priemonėmis, augantis lengvųjų automobilių skaičius, menkas viešojo transporto populiarumas, mažas darnaus, ekologiško individualaus ir viešojo transporto priemonių skaičius lemia bendrą didėjančią oro taršą ir ŠESD emisijas. Nepakankamas elektromobilių įkrovimo stotelių ir alternatyvių degalų papildymo punktų skaičius regione. Neišvystyta integruota dviračių takų infrastruktūra. Trūksta eismo saugumo gerinimo priemonių. Nepakankamas civilinės saugos sistemos išvystymo lygis visuomenės saugumui užtikrinti, dauguma parinktų priedangų nėra modernizuotos, įrengtos ir pritaikytos bent pagal minimalius nustatytus reikalavimus, ESOC darbo vietos ne visose savivaldybėse yra įrengtos ir aprūpintos reikiama įranga. Nepakankama vandentvarkos infrastruktūros, jos valdymo centrų fizinė apsauga ir atsparumas, vandentvarkos įmonių valdoma geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra neatitinka nacionaliniam saugumui užtikrinti nustatytų fizinės ir veiklos apsaugos reikalavimų.

Sąsajos su RPP regioninės plėtros problema:
1 problema. Skirtingas regionų ekonominio augimo potencialas ir netolygi ekonomikos plėtra.
2 problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis.

Sąsajos su NPP pažangos uždaviniais

6.1. Didinti atsinaujinančių ir alternatyvių degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukeliamą aplinkos taršą

5.3 Gerinti šalies transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą

7.1. Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą;

7.2. Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems

10.4 Užtikrinti efektyvų krizių nacionalinio saugumo srityje ir ekstremaliųjų situacijų valdymą bei jų prevenciją

V. APLINKOSAUGA

Atliekų tvarkymas. Telšių regione yra veikianti atliekų tvarkymo įmonė UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ (toliau – TRATC), kurios pagrindinė funkcija – įdiegti ir eksploatuoti regioninę atliekų tvarkymo sistemą, apimančią atliekų surinkimą, vežimą, perdirbimą ir šalinimą visų savivaldybių teritorijoje.

Komunalinių atliekų turėtojams Telšių regione, pagal savivaldybių taisykles, teikiamos šios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos:

- Biologiškai skaidžių atliekų (toliau – BSA) tvarkymas;
- Pakuočių atliekų, įskaitant antrines žaliavas, tvarkymas;
- Pavojingų atliekų tvarkymas;
- Elektros ir elektroninės įrangos (toliau - EEĮ) atliekų tvarkymas;
- Didelių gabaritų atliekų tvarkymas;
- Statybinių ir griovimo atliekų tvarkymas;
- Mišrių komunalinių (likusių po rūšiavimo) atliekų (toliau – MKA) tvarkymas.

Regione yra 4 žaliųjų atliekų surinkimo ir perdirbimo aikštelės (toliau - ŽAKA), po vieną kiekvienoje savivaldybėje ir 6 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (toliau - DGASA), kuriose iš gyventojų nemokamai priimamos įvairios atliekos: statybinės, elektronikos, plastiko, popieriaus, stiklo, padangų ir buityje susidarančios pavojingos atliekos.

2018 – 2021 m. regione buvo įvairiai plečiamos galimybės gyventojams atiduoti didelių gabaritų atliekas, įskaitant padangas, EEĮ atliekas, statybines ir pavojingas atliekas.

Per 2018– 2021 m. laikotarpį DGSA surinktų atliekų kiekis didėjo beveik 13 proc. Labiausiai - daugiau nei 3 kartus didėjo pavojingų atliekų surinkimas (nuo 4 iki 13 t), 2,5 karto didėjo antrinių žaliavų surinkimas (nuo 81 iki 204 t), Elektros ir elektroninės įrangos atliekos – 65 proc., padangų atliekos – 21 proc.

Telšių regiono savivaldybėse surinktų mišrių komunalinių atliekų kiekis (toliau – MKA) per 2018– 2021 m. mažėjo 9 proc. nuo 32362 iki 29 491 tonų, tai yra 2 862 tonomis mažiau.

MKA mažėjimą regione lėmė tiek infrastruktūros plėtra, tiek naujų galimybių atsiradimas rūšiuoti tam tikras atliekas. Remiantis TRATC, gyventojai aktyviau naudojosi galimybėmis pristatyti specifines atliekas į DGASA ir ŽAKA, vietoje išmetimo į MKA aikšteles.

Vertinant surenkamų komunalinių atliekų kiekius tenkančius vienam gyventojui, matoma tendencija, jog regione sėkmingai mažinamas MKA kiekis, bei toliau palaikomas panašus antrinių žaliavų rūšiavimo lygis. Telšių regiono gyventojui vidutiniškai per metus tenkantis mišrių komunalinių atliekų kiekis buvo mažesnis už šalies vidurkį – 227 kg, tuo tarpu vienam Lietuvos gyventojui per metus teko 263 kg MKA.

Vertinant vienam gyventojui tenkančias atliekas pagal atskiras savivaldybes, visose matoma mažėjimo tendencija. Mažeikių r. ir Plungės r. savivaldybėse surenkamų atliekų kiekiai mažėjo po daugiau nei 10 kg, Rietavo savivaldybėje net 26 kg, Telšių rajono savivaldybėje surenkamų atliekų kiekis kito mažiausiai – 8 kg.

2021 m. Telšių regione bendrai surinkta 39295 t komunalinių atliekų, 2 434 t mažiau nei 2019 m. Didžiąją surinktų atliekų dalį (75 proc.) sudaro mišrios komunalinės atliekos (toliau – MKA), surinktos iš įvairių konteinerių. 2021 m. beveik 13 proc. visų surinktų atliekų (5116 t) sudarė išrūšiuotos antrinės žaliavos. Vertinant savivaldybes atskirai, matoma ta pati tendencija – surenkamas vis mažesnis komunalinių atliekų kiekis. Mažeikių r., Plungės r., Rietavo, Telšių r. atitinkamai surinkta po 5 proc., 7 proc., 13 ir 5 proc. mažiau negu 2019 m.

Telšių regione atliekų, surenkamų konteineriuose, dalis yra ketvirta didžiausia šalyje ir 2021 m. sudarė 85,7 proc. viso surinkto atliekų kiekio. Didžiausia konteineriuose surinktų atliekų dalis buvo Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėje (92,2 ir 91 proc. atitinkamai), Mažeikių rajono savivaldybėje – 88,97 ir 73,82 atitinkamai.

Telšių regione surenkamų atliekų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse dalis 2021 m. buvo antras didžiausias šalyje po Alytaus regiono (5117,4 t) ir sudarė 13,23 proc., ženkliai daugiau už šalies vidurkį – 3,17 proc. Didžiausia atliekų, surinktų didelių gabaritų aikštelėse dalis nuo visų komunalinių atliekų buvo Plungės rajono savivaldybėje – 25,17 proc., Mažeikių rajono savivaldybėje – 9,76, Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėje - 6,98 ir 6,75 atitinkamai.

Perdirbtų/panaudotų pakartotinai komunalinių atliekų dalis Telšių regione 2021 m. sudarė 52,35 proc. ir buvo šeštoje vietoje tarp dešimties regionų. Plungės ir Mažeikių rajono savivaldybėje šių atliekų dalis buvo aukščiausia tarp savivaldybių (56,75 ir 51,47 proc.), Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse - 49,85 ir 47,99 atitinkamai.

Tekstilės atliekos nuo 2015 m. priimamos DGASA, o pirmi 18 vnt. tekstilės surinkimo konteinerių Telšių regione įrengti 2021 m. Mažeikių mieste. 2022 metais 30 vnt. tekstilės surinkimo konteinerių įrengta Telšių rajono savivaldybėje (13 vnt. Telšių mieste ir 17 vnt. gyvenvietėse), taip pat pirmi 13 vnt. tekstilės atliekų surinkimo konteinerių įrengti ir Rietavo savivaldybėje. Tačiau tekstilės atliekų surinkimo/tvarkymo pajėgumus tikslinga didinti.

Telšių regione eksploatuojamos keturios ŽAKA, kuriose vykdomas žaliųjų atliekų surinkimas ir perdirbimas. Remiantis TRATC metinėmis ataskaitomis, 2019-2021 m. žaliųjų atliekų surinkimas sumažėjo nuo 3 866 tonų iki 3 770 tonų. Nuo 2019 m. Plungės ir Telšių rajonų savivaldybėse teikiama žaliųjų atliekų surinkimo paslauga, planuojama šią paslaugą teikti ir Mažeikių miesto gyventojams. Dėl ribotų pajėgumų tvarkyti žaliąsias atliekas savo

savivaldybių ŽAKA, dalis žaliųjų atliekų iš Mažeikių rajono, Rietavo ir Telšių rajono savivaldybių yra pervežamos sutvarkymui į Plungės r. sav. (Jėrubaičių k.) ŽAKA. Telšių regione nėra įdiegtas atskiras maisto/virtuvės atliekų rūšiuojamasis surinkimas, visiškai nėra maisto konteinerių, maisto/virtuvės atliekos yra surenkamos kartu su kitomis mišriomis komunalinėmis atliekomis ir yra tvarkomos MBA įrenginiuose.

Oficialiosios statistikos portalo duomenimis, Telšių regione oro tarša iš stacionarių taršos šaltinių yra didžiausia Lietuvoje, kiekis tonomis sudaro daugiau nei 36 procentus visos šalies teršalų. Mažeikių rajono savivaldybėje išmetamų teršalų kiekis sudaro 94 procentus Telšių regiono teršalų. Per 2014–2020 m. laikotarpį situacija beveik nesikeitė – kasmet iš stacionarių taršos šaltinių į orą išmetama virš 20 tūkstančių tonų teršalų.

Oficialiosios statistikos portalo duomenimis, Telšių regiono oro tarša kietosiomis dalelėmis sudaro 7,3 procentus visos šalies taršos, šiuo rodikliu Telšių regionas yra 6–oje vietoje (234 t.). Per 2014–2020 metų laikotarpį tarša kietosiomis dalelėmis apskrityje sumažėjo beveik 39 procentais, didžiausias mažėjimas yra Rietavo savivaldybėje – beveik 90 procentų. Mažeikių ir Telšių rajonų savivaldybėse tarša kietosiomis dalelėmis yra didžiausia iš regiono savivaldybių ir sudaro atitinkamai 44,3 ir 40,5 procento apskrities taršos.

Priešlaikinių mirčių, priskiriamų ilgalaikiam kietųjų dalelių KD2,5 poveikiui, tenkančių 100 000 gyv. Telšių regione 2019 m. buvo 77, t.y. mažiau nei vidutiniškai šalyje (90). Šis Telšių regiono rodiklis buvo antras žemiausias šalyje po Utenos regiono.

Telšių regione oro monitoringo įrangos turi ir oro taršos stebėseną vykdo tik Mažeikių rajono savivaldybė. Vadovaujantis Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2019 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. T1-295 „Dėl Mažeikių rajono savivaldybės aplinkos monitoringo 2020-2025 metų programos patvirtinimo“, vykdoma oro taršos stebėsena pasyviaisiais sorbentais 12-oje Mažeikių rajono vietų, iš kurių šešios vietos yra Mažeikių mieste. Pagal monitoringo programą atliekami sieros dioksido (SO_2), azoto oksidų (NO_2), lakiųjų organinių junginių (benzenas, toluenas, etilbenzenas, ksilenas). Taip pat atliekami kietųjų dalelių (KD_{10}) ir anglies monoksido (CO) koncentracijų matavimai. Savivaldybei reikėtų modernesnių oro taršos matavimo prietaisų, kurių pagalba oro tarša būtų matuojama pastoviai ir su rezultatu kiekvienas rajono gyventojas galėtų susipažinti bet kuriuo paros metu (pvz. programėlė telefone).

Plungės, Telšių rajono ir Rietavo savivaldybės oro monitoringo sistemų neturi, poreikis oro monotoringui yra.

Žalioji infrastruktūra. Moksliniai tyrimai pasaulyje ir Lietuvoje (1 pastaba) atskleidžia, kad žalioji infrastruktūra urbanizuotose miestų teritorijose mažina oro taršą, gerina gyvenamosios aplinkos kokybę. Miesto želdynai padeda sulaikyti kietųjų dalelių ir kitų oro teršalų sklidimą aplinkoje. Esant daugiau žaliųjų erdvių miestuose, pagerėja oro kokybė, sumažėja transporto triukšmas, sumažėja „karščio salų“ neigiamas poveikis, padidėja gamtinė įvairovė, taip pat padidėja gyventojų fizinis aktyvumas, geriau atsistato fizinės bei psichinės jėgos, sumažėja stresas. Žaliosios erdvės yra siejamos su žalingų veiksnių poveikio mažinimu, prisideda prie oro taršos suvaldymo miestuose, atlieka gynybinę funkciją, ženkliai prisideda prie estetinio pasitenkinimo ir gyvenamosios aplinkos gerinimo.

Telšių regiono savivaldybių centrai yra Mažeikių, Plungės, Rietavo ir Telšių miestai. Mažeikių rajono savivaldybėje be centro dar yra Sedos ir Viekšnių miestai, Telšių rajono savivaldybėje – Varnių miestas.

Nuo miesto teritorijos statiniais užstatytos žemės dalies ir žaliųjų plotų kiekio, racionalaus ju išsidėstymo skirtingas funkcijas turinciose miesto dalyse, jų įrengimo ir sutvarkymo lygio priklauso miesto aplinkos ekologinė buklė ir gyvenamosios aplinkos kokybė. Želdynų plotas ir tūris turi būti pakankamas lyginant su užstatymo tūriu.

2023 m. VĮ Žemės ūkio duomenų centras duomenimis, Telšių regione didžiausią miesto teritorijos plotą iš savivaldybių centrų turi Telšių miestas - 22,5 km², Mažeikių miestas - 16,5 km², Plungės miestas - 11,9 km², mažiausias yra Rietavo miesto plotas - 4,8 km². Statiniais užstatytos miestų žemės dalies vidurkis Telšių apskrityje sudarė 49 proc. ir buvo ženkliai aukštesnis už šalies vidurkį -35 proc. Regione didžiausia statiniais užstatyta miesto žemės dalis buvo Mažeikių mieste - 62 proc., šiek tiek mažesnė - Plungės mieste - 59 proc., Rietavo mieste - 50 proc. ir mažiausia statiniais užstatyta miesto žemės dalis buvo Telšių mieste - 40 proc.

Telšių regiono miško plotų miesto teritorijose vidurkis sudarė 6 proc. ir buvo 3,5 karto mažesnis už šalies vidurkį - 23 proc. Mažiausia miško dalis nuo bendro miesto ploto buvo Plungės mieste (3,4 proc.), vos didesnė dalis - Rietavo mieste – 3,6 proc., Telšių mieste – 6,4 proc. ir didžiausia dalis - Mažeikių mieste – 7,9 proc. Tačiau visuose regiono miestuose miškų dalis buvo nuo 3 iki beveik 7 kartų mažesnė už šalies vidurkį, kuris sudarė 23 proc.

Miestų gyvenamosios aplinkos kokybė svarbi ir tuo, kad juose gyvena didesnė gyventojų dalis. Valstybės duomenų agentūros 2023 m. duomenimis, beveik 69 proc. visų šalies gyventojų gyvena miestuose. Telšių apskrities miestuose gyvena beveik 61 proc. gyventojų, t.y. mažiau nei vidutiniškai šalyje. Nuo 2021 m. gyventojų dalis regiono savivaldybių centruose didėja, 2021 m. ši dalis sudarė 60,3 proc., 2023 m. - 60,8 proc. Miestų gyventojų dalies vidurkis šalyje taip pat augo nuo 68,2 proc. 2021 m. iki 68,8 proc. 2023 m.

Tarp regiono savivaldybių didžiausia miesto gyventojų dalis 2023 m. buvo Mažeikių rajono savivaldybėje (69,9 proc.), Telšių ir Plungės rajonų savivaldybėse miestuose gyvenančių dalis sudarė 58,7 ir 52,4 proc., Rietavo savivaldybėje - 44,4 proc.

2023 m. oficialiosios statistikos duomenimis, nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje didžiausias buvo Mažeikių mieste - 33210 gyventojų, Telšių mieste - 22212 gyventojų, Plungės mieste - 17320 gyventojų, mažiausiai - Rietavo mieste 3232 gyventojai. Įvertinant kiekvieno savivaldybės centro miesto teritorijos plotą (2023 m. VĮ Žemės ūkio duomenų centras duomenimis) (2 pastaba) ir gyventojų skaičių, didžiausias gyventojų tankumas buvo Mažeikių mieste - 2014 gyventojų viename km^2. Plungės mieste gyventojų tankumas buvo 1455, Telšių mieste - 987 ir mažiausias - Rietave - 673 gyventojai 1 km^2. Mažeikių miesto gyventojų tankumas yra didesnis už šalies didmiesčių: Vilniaus miesto gyventojų tankumas yra 1463 gyventojai 1 km^2, Kauno – 1929, Klaipėdos – 1599 gyventojai 1 km^2 .

Kaip nurodyta 2022–2030 m. Regionų plėtros programoje (3 pastaba), gyvenamosios aplinkos kokybę be kitų veiksnių rodo ir nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros santykis, kuris susijęs ne tik su administraciniu suskirstymu, bet su gamtiniais ypatumais. Nesubalansuotas nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros santykis būdingas Lietuvos vakarinei daliai. Telšių regione nepralaidžių dangų plotas yra pernelyg didelis, lyginant su žaliosios infrastruktūros plotu, nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros santykis yra 6 / 4. Klaipėdos bei Tauragės regionuose šis rodiklis dar prastesnis – 7 / 3. Vidutiniškai šalyje žaliosios infrastruktūros ir nepralaidžių dangų santykis buvo palankesnis – 5 / 5. Geriausias santykis tarp nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros – 4 / 6 yra būdingas Utenos regionui, kuriame žaliosios infrastruktūros koncentracija yra didesnė.

Išanalizavus Telšių regiono savivaldybių centrų teritorijas interaktyviajame žemėlapyje https://vrm.maps.arcgis.com/apps/mapviewer/index.html?webmap=ca5b3fe51db54336bda82a3f8ec6e4de matome, kad miestų plotai, kuriuose gyventojų tankis yra 1500 gyventojų/km^2 arba didesnis ir kurių gamtinių ir antropogeninių plotų santykis yra mažesnis nei 1,5 yra skirtingi: Mažeikių mieste tokių teritorijų plotas sudaro 4 km^2, Telšių mieste – 6 km^2, Plungės mieste – 2 km^2, Rietave – 1 km^2.

Žalioji infrastruktūra Telšių regiono savivaldybių centruose.

Mažeikių miestas nėra turtingas rekreaciniais ištekliais. Pagrindinė miesto dalis yra stipriai androgenizuota, todėl rekreacijai naudojami tik joje esantys negausūs parkai ir skverai bei pavieniai tvenkiniai. Miškingos zonos driekiasi užstatytų teritorijų pakraštyje.

Mažeikių miesto teritorijos bendrojo plano (4 pastaba), sprendiniuose planuojama išlaikyti žaliųjų plotų sistemą užimančią 600,79 ha, arba 14,82% miesto teritorijos. Teritoriškai didžiausia dalis tenka įvairių grupių miškams, tame tarpe miško rekreaciniams miško sklypams 146,89 ha (3,62%) miesto teritorijos ir Vandens telkinių apsaugos zonos miškams 113,05 ha (2,79%) miesto teritorijos. Žaliųjų plotų sistemoje labai svarbų ir aktyvų vaidmenį atliekantys atskirieji želdynai užima 26,55 ha arba 0,65% miesto teritorijos.

Želdynai yra svarbus miesto struktūros elementas, nes jis tiesiogiai susijęs su gyvenimo sąlygomis, žmogaus savijauta. Jų nauda priklauso nuo to, kiek ir kokių želdynų turi miestas. Želdynų plotas ir tūris turi būti pakankamas lyginant su užstatymo tūriu. Mažeikių miesto urbanizuota teritorija, kurioje planuojama įgyvendinti žalinimo planą, žaliosios infrastruktūros ir nepralaidžių dangų plotų santykis 1500 gyv. / km^2 gyventojų tankumo teritorijoje yra 0,44. Tai neatitinka

optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio, kurį sudaro 60 proc. natūralios naudmenos ir 40 proc. intensyvaus naudojimo antropogeninės naudmenos. Mieste vyrauja nelaidžios dangos.

Siekiant palaikyti teritorijų ekologinį stabilumą, gyvenamosios aplinkos kokybę, tenkinti visuomenės rekreacijos poreikius, Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro įsakymu yra nustatytos Atskirosios rekreacinės paskirties želdynų plotų ir priklausomųjų želdynų normos miestuose. Pagal jas Mažeikiai yra priskiriami vidutinio dydžio miestų kategorijai, kuriai taikomas atskirųjų želdynų 20 m² plotas vienam gyventojui. Įvertinant šias normas ir Mažeikių miesto gyventojų skaičių - 32620 gyventojų (2023 metų liepos 1 d. oficialiosios statistikos duomenys), Mažeikių mieste turėtų būti 65 ha atskirųjų želdynų. Mažeikių miesto atskirųjų želdynų plotas siekia 41 proc. nustatytos normos.

Žalioji infrastruktūra mažina oro taršą. Sveiki ir brandūs želdynai gali atlikti tokias funkcijas, kaip sulaikyti iki 70 proc. mieste esančių dulkių, vasarą sumažinti oro temperatūrą iki 6 ^{o}C (palyginus su kietuoju paviršiumi), sumažinti vėjo greitį, sumažinti triukšmą, iki 10–20 proc. padidinti oro drėgmę. Mažeikių rajono savivaldybėje 2022 m. buvo fiksuotas didžiausias stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis (17774,5 t) per metus, tai yra 28 kartus didesnis kiekis nei Telšių rajono savivaldybėje ir 40 kartų didesnis nei Plungės rajono savivaldybėje.

Judrios miesto gatvės, vis augantis transporto priemonių skaičius taip pat įtakoja oro taršos padidėjimą mieste. Augalų sodinimas šalia didžiausių taršos šaltinių sumažintų teršalų sklidimą nuo taršos šaltinių (intensyvaus eismo vietų ir pan.).

Mažeikių rajono savivaldybės taryba 2014 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. T1-79 buvo patvirtinusi Mažeikių miesto želdinių ir jų tvarkymo specialųjį planą, kuriame išdėstyti bendrieji ir konkretizuoti specialiojo plano sprendiniai iki 2023 metų. Jame buvo numatyta, kad tikslinga didinti atskirųjų želdynų plotus, nes tai vienas iš gyvenimo aplinkos kokybinių aspektų.

Mažeikiai yra pramonės miestas, kuriame statiniais užstatyta miesto žemės dalis yra didžiausia regione ir ženkliai viršija šalies vidurkį, atskirųjų želdynų ploto vienam gyventojui turi mažiau nei pusę reglamentuotos normos, miesto gyventojų tankumas yra didžiausias regione ir viršija kai kurių didmiesčių gyventojų tankumą. Siekiant pagerinti miesto gyvenamosios aplinkos kokybę, mažinti aplinkos užterštumą ir palaikyti teritorijos ekologinį stabilumą, žaliosios infrastruktūros plėtros urbanizuotoje miesto dalyje poreikis yra labai aukštas.

Telšių miestas turtingas žaliaisiais ištekliais: miškai, miesto parkai, atskirieji želdynai, bendro naudojimo teritorijos, tik penktadalis šių plotų yra pritaikyti rekreacijai. Pagal *Telšių miesto* teritorijos bendrąjį planą (5 pastaba), mieste žalieji plotai (intensyviai ir ekstensyviai naudojami želdynai) užima 206 ha plotą, t.y. apie 9,2 proc. miesto teritorijos, miškų ir miškingų teritorijų zona užima beveik 82 ha arba 3,6 proc., Masčio ežeras – 15 proc. miesto teritorijos.

Telšių miesto urbanizuota teritorija, kurioje gyventojų tankis yra ne mažesnis kaip 1500 gyventojų/km^2, o gamtinių ir antropogeninių plotų santykis yra mažesnis nei 1,5 (6 pastaba), sudaro 6 km^2. Žaliosios infrastruktūros ir nepralaidžių dangų plotų santykio vidurkis sudaro 0,40 (t. y. neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio, kurį sudaro 60 proc. natūralios naudmenos ir 40 proc. intensyvaus naudojimo antropogeninės naudmenos). Mieste vyrauja nelaidžios dangos.

Pagal Atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normas Telšių miestas priskiriamas vidutinio dydžio miestų kategorijai, kuriai taikomas atskirųjų želdynų 20 m² plotas vienam gyventojui. Įvertinant šias normas ir Telšių miesto gyventojų skaičių - 23102 gyventojai (2023 metų liepos 1 d. oficialiosios statistikos duomenys), Telšių mieste turėtų būti 46,2 ha atskirųjų želdynų. VĮ „Registrų centras“ duomenimis, Telšių mieste yra 9,9 ha atskirųjų želdynų, tai yra 4,6 karto mažiau už normą.

Pagal Telšių miesto teritorijos bendrojo plano sprendinius yra numatytos teritorijos, kuriose būtų galima įrengti želdynus, pasodinant naujus medelius, dekoratyvinius krūmus, sukuriant gyventojams rekreacijos ir poilsio zonas. Bendras plotas želdynams sukurti sudarytų 145,8 ha. Šios teritorijos yra numatytos apie Masčio ežero vakarinę ir rytinę dalis, taip pat Saulėtekio g. žaliosiose erdvėse, numatytas įrengimo ruožas palei Durbinio upelį ir pavieniai atskiri nedideli plotai numatyti Telšių m. viešosiose erdvėse. Telšių miesto pramoniniame rajone taip pat numatyta atskirųjų želdynų teritorija.

2023 m. parengtas Telšių miesto žalinimo planas (7 pastaba), kuriame suformuoti siūlymai miesto viešosioms erdvėms tvarkyti, šiuo planu remiamasi sprendžiant miesto apželdinimo klausimus.

Telšių rajono savivaldybėje žaliosios infrastruktūros plėtros poreikis yra, ją plėtoti savivaldybė numato įgyvendindama Tvarios Telšių miesto plėtros strategiją.

Reikšmingiausia *Plungės miesto* žalioji infrastruktūra – 56 ha ploto Plungės dvaro sodybos parkas, 7,4 ha ploto atskirųjų želdynų ir 15,6 ha rekreacinių miškų, kurių paskirtis - tenkinti visuomenės rekreacines reikmes, mažinti žalingą poveikį aplinkai ir išsaugoti šių miškų stabilumą. Iš viso Plungės mieste yra 79 ha žaliosios infrastruktūros (Plungės rajono savivaldybės duomenys), tai sudaro 6,7 proc. viso miesto ploto. Vienam Plungės gyventojui tenka 45,2 kv. m miesto žaliųjų plotų.

Plungės miesto 2 km^2 urbanizuotos teritorijos, kurioje gyventojų tankis yra ne mažesnis kaip 1500 gyventojų/km^2, žaliosios infrastruktūros ir nepralaidžių dangų plotų santykis nėra optimalus – vidurkis sudaro 0,45 (t. y. neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio, kurį sudaro 60 proc. natūralios naudmenos ir 40 proc. intensyvaus naudojimo antropogeninės naudmenos).

Pagal Atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normas Plungės miestas priskiriamas vidutinio dydžio miestų kategorijai, kuriai taikomas atskirųjų želdynų 20 m² plotas vienam gyventojui. Įvertinant šias normas ir Plungės miesto gyventojų skaičių - 17487 gyventojai (2023 metų liepos 1 d. oficialiosios statistikos duomenys), Plungės mieste turėtų būti beveik 35 ha atskirųjų želdynų. Šiuo metu miesto atskirųjų želdynų plotas - 7,4 ha yra 4,7 kartus mažesnis už normatyvą. Plungės rajono savivaldybės duomenimis, baigiamame rengti Plungės miesto Bendrojo plano (2007 m.) pakeitimo projekte yra planuojama įrengti 74,6 ha parkų, skverų, želdynų ir žaliųjų jungčių, taip pat 105 ha atskirųjų apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų per ateinančius 10 metų. Plungės miesto Bendrojo plano keitimas yra rengimo etape, esamos būklės įvertinimo stadija buvo baigta 2021 m. pabaigoje. Poreikis plėtoti Plungės miesto žaliąją infrastruktūrą yra, savivaldybė tai numato spręsti įvertindama prioritetus ir finansines galimybes.

Rietavo miesto parkų ir skverų būklė gera ir labai gera, bendras želdynų plotas yra apie 75 ha, tai sudaro 15,7 proc. visos miesto teritorijos ir vienam gyventojui tenka 1484 m^2 žaliosios infrastruktūros. Rietavo žaliąją infrastruktūrą sudaro: Rietavo kunigaikščių Oginskių dvaro sodybos parkas 64,30 ha, Rietavo miesto skveras 0,3965 ha, Rietavo miesto skveras prie bažnyčios 0,7432 ha, rekreacinė zona prie Jūros upės apie 7 ha, skveras Rietavo mieste tarp Ryto ir Kaštonų gatvių - 1,0068 ha, Žemaičių gatvės skveras 0,3193 ha, Daržų gatvės skveras 0,6000 ha, Genocido aukų atminimo skveras - 0,5812 ha.

Rietavo miesto urbanizuota teritorija, kurioje gyventojų tankis yra ne mažesnis kaip 1500 gyventojų/km^2, sudaro 1 km^2. Joje žaliosios infrastruktūros ir nepralaidžių dangų plotų santykis nėra optimalus – sudaro 0,42 (t. y. neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio, kurį sudaro 60 proc. natūralios naudmenos ir 40 proc. intensyvaus naudojimo antropogeninės naudmenos). Tačiau likusioje miesto teritorijoje šis santykis svyruoja nuo 4 iki 10.

Pagal Atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normas Rietavo miestas priskiriamas mažų miestų kategorijai, kuriai taikomas atskirųjų želdynų 20 m² plotas vienam gyventojui. Įvertinant šias normas ir Rietavo miesto gyventojų skaičių - 3220 gyventojų (2023 metų liepos 1 d. oficialiosios statistikos duomenys), Rietavo mieste turėtų būti 6,44 ha atskirųjų želdynų. Savivaldybės žiniomis, atskirieji želdynai sudaro 9,5 ha ploto, t.y. viršija atskirųjų želdynų normą vienam gyventojui. Rietavo duomenys yra geriausi tarp regiono miestų, žaliosios infrastruktūros plėtra Rietavo mieste nėra planuojama.

Vandentvarka. Regiono savivaldybės viešąjį geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą yra pavedusios vykdyti UAB „Mažeikių vandenys“, UAB „Plungės vandenys“, UAB „Telšių vandenys“, UAB „Rietavo komunalinis ūkis“. Visos įmonės turi veiklai būtiną Valstybinės energetikos reguliavimo tarnybos išduotą Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo licenciją.

Mažeikių rajono savivaldybės geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą vykdo bei vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą eksploatuoja UAB „Mažeikių vandenys“. Vandens tiekimo sistemą savivaldybėje sudaro 36 tarpusavyje nesujungtos vandentiekio sistemos, 39 vandenvietės,

(iš jų viena vandenvietė yra Mažeikių mieste ir 38 – seniūnijose), 61 artezinis gręžinys, 10 vandens pakėlimo stočių, 64 vandens filtravimo įrenginiai. 2020 metų pabaigoje bendrovė eksploatavo 349 km vandentiekio tinklų, iš jų magistralinių tinklų – 130 km, kitų vandentiekio tinklų – 219 km. Daugiau nei 78 % Mažeikių rajono gyventojų vandenį gauna iš centralizuoto vandentiekio.

Pajėgumai leidžia per metus išgauti ir tiekti 9824,3 tūkst. m^3 vandens. 2020 m. išgauta 2228,8 tūkst. m^3 geriamojo vandens. Vidutiniškai per parą išgaunama 6,1 tūkst. m^3 vandens. Išgauto vandens kiekis 2018–2022 m. laikotarpiu mažėjo 17 proc. nuo 2441 tūkst. m3 iki 2023 tūkst. m^3 , tačiau realizuoto vandens kiekis buvo stabilus ir per laikotarpį padidėjo 0,7 proc. nuo 1610 iki 1623 tūkst. m3. Vandens tiekimo paslaugų vartotojų skaičius didėjo 2 proc. nuo 19993 iki 20409.

Trisdešimt trijose vandenvietėse yra sumontuoti vandens gerinimo įrenginiai, iš kurių vartotojams tiekiamas Lietuvos higienos normą HN 24:2017 atitinkantis geriamasis vanduo. Eksploatuojant vandens gerinimo įrenginius, geležies kiekis geriamajame vandenyje sumažinamas 20 ir daugiau kartų. Bendrovės tiekiamo vandens kokybę nuolat kontroliuoja atestuota geriamojo vandens laboratorija, kurios veikla ir tyrimai atitinka tarptautinį standartą LST EN ISO/IES 17025.

Bendrovė eksploatuoja Mažeikių miesto ir Auksūdžio, Bugenių, Kapėnų, Laižuvos, Palnosų, Pikelių, Plinkšių, Sedos, Tirkšlių, Ukrinų, Užlieknės, Gyvolių, Vadagių, Viekšnių ir Židikų gyvenviečių nuotekų šalinimo sistemas. 2020 m. pabaigoje bendrovė eksploatavo 251 km ilgio nuotekų tinklų bei 41 siurblinę, kuriomis nuotekos nukreipiamos į nuotekų valyklas. 99,6% nuotekų yra surenkamos nuotekų tinklais ir biologiškai/chemiškai išvalomos modernioje Mažeikių miesto ir seniūnijų nuotekų valyklose (Auksūdės, Bugenių, Kapėnų, Laižuvos, Palnosų, Pikelių, Plinkšių, Sedos, Tirkšlių, Ukrinų, Užlieknės, Gyvolių, Vadagių, Viekšnių ir Židikų). Ukrinų, Vadagių, Laižuvos ir Palnosų gyvenvietėse nuotekos valomos filtracijos laukeliuose, tai sudaro 0,4 % visų išvalytų nuotekų. Išvalytos nuotekos atitinka ekologinius reikalavimus. Išvalytos nuotekos išleidžiamos į Ventos upę yra išvalomos pagal ES ir Lietuvos nustatytas taršos normas.

2018–2022 m. laikotarpiu išvalytų nuotekų kiekis padidėjo beveik 19 proc. nuo 2747 iki 3256 tūkst. m^3, nuotekų paslaugų realizacija per laikotarpį didėjo 2 proc. nuo 1512 iki 1538 tūkst. m^3. Nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų skaičius didėjo beveik 3 proc. nuo 18642 iki 19155.

2022 m. duomenimis, viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams sudarė 76,1 proc., nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, 71,7 proc., geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams –77,9, proc.

Mažeikių rajono savivaldybėje yra gyvenamųjų vietovių (nuo 200 iki 2000 gyventojų), kuriose centralizuotos vandens tiekimo sistemos nuosavybės teise priklauso fiziniams asmenims, tokia situacija yra Žemalės, Buknaičių, Balėnų kaimuose. Vadovaujantis teisės aktais (8 pastaba), iki 2027 m. gruodžio 31 d. šią vandentvarkos infrastruktūrą turės išpirkti ir perimti viešasis vandens tiekėjas UAB „Mažeikių vandenys“. Kaimuose naudojami seni, dar kolūkių laikų vandens gręžiniai yra susidėvėję, nenaudingi eksploatuoti. Siekiant užtikrinti kokybiško geriamojo vandens tiekimą Žemalės, Buknaičių, Balėnų kaimuose, yra poreikis statyti geriamojo vandens gavybos (paėmimo) ir geriamojo vandens ruošimo (gerinimo) įrenginius, pagerinti vandens tiekimo paslaugų prieinamumą, vandens sistemų efektyvumą.

Mažeikių rajono savivaldybės Sedos miestelyje ir Kapėnų kaime (gyvenamosios vietovės, kuriose yra nuo 200 iki 2000 gyventojų) yra biologinio nuotekų valymo įrenginiai, kurių vidutinė metinė taršos apkrova yra artima ir /ar viršija NVĮ projektinį pajėgumą. Tikslinga šių nuotekų valyklų rekonstrukcija, padidinant jų pajėgumą.

Planuojamos veiklos atitinka Mažeikių rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialųjį planą.

Plungės rajono savivaldybėje daugelio gyvenviečių geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemos neatitinka ES Bendrosios vandens politikos direktyvos 2000/60/EB ir ES Miesto nuotekų valymo direktyvos 91/271/EEB reikalavimų. Centralizuotais buitinių nuotekų šalinimo tinklais naudojasi

ne visi gyventojai. Dalis gyventojų naudojasi vietinėmis nuotekų tvarkymo sistemomis – nuotekų kaupimo-išgriebimo talpomis arba tvarko kitais būdais. Nuotekų kaupimo talpos dažniausiai yra nesandarios ir nuotekos infiltruojasi į gruntą, aplinka yra teršiama.

Tikslinga vykdyti vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtrą, sudaryti galimybes gyventojams prisijungti prie centralizuotų vandens ir nuotekų tinklų, padidinti nuotekų valymo įrenginių pajėgumus, kad pajėgtų išvalyti dabartinius ir planuojamus atitekančių nuotekų kiekius iki nustatytų reikalavimų.

Plungės rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiajame plane numatyta nuotekų tinklų plėtra bei nuotekų valymo įrenginių įrengimas gyvenamosiose vietovėse, kuriose gyvena nuo 200 iki 2000 gyventojų. Tokių gyvenamųjų vietovių Plungės rajono savivaldybėje yra 25, jose vandentvarkos infrastruktūra ganėtinai išvystyta, tačiau paslaugų prieinamumas nėra 100 proc. pasiekiamas. Šiose gyvenamosiose vietovėse veikia vandens gerinimo įrenginiai, tiekiamas vanduo atitinka Lietuvos Higienos normos HN24:2017 reikalavimus.

2022 metais UAB „Plungės vandenys“ teikiamomis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis naudojosi 12.659 vartotojai (namų ūkiai) ir 444 abonentai (įmonės, organizacijos, veiklą vykdantys fiziniai asmenys).

Centralizuotomis geriamojo vandens tiekimo paslaugomis naudojasi 86,5 proc. visos aptarnaujamos teritorijos vartotojų, o nuotekų surinkimo paslaugomis- 79,4 proc. aptarnaujamos teritorijos vartotojų.

Bendras vartotojų skaičius kasmet didėja (žr. lentelę žemiau). Per paskutinius tris metus kasmet vidutiniškai padaugėja po 122 vartotojus (namų ūkius).

Vartotojų skaičius, kuriems centralizuotai tiekiamas vanduo ir tvarkomos nuotekos, 2022 m. palyginus su 2021 m. duomenimis, padidėjo 133 vartotojais. Vartotojų skaičiaus padidėjimas pasiektas dėl įgyvendintos vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklų plėtros bei naujai statomų individualių namų. Vartotojų, kuriems tiekiamas tik vanduo, skaičius kasmet mažėja dėl nuotekų tinklų infrastruktūros plėtros tuose kvartaluose, kur jau buvo centralizuotai tiekiamas vanduo.

Vartotojų ir abonentų skaičiaus dinamika 2018-2022 metais

Metai	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
VARTOTOJŲ SKAIČIUS	**12150**	**12293**	**12435**	**12559**	**12659**
1.Vartotojai, kuriems centralizuotai tiekiamas vanduo ir surenkamos nuotekos:	10501	10723	10936	11115	11248
2.Vartotojai, kuriems tiekiamas tik vanduo	1455	1375	1304	1250	1217
3.Vartotojai, kuriems tik centralizuotai surenkamos nuotekos	194	195	195	194	194
ABONENTŲ SKAIČIUS (įmonės, organizacijos, veiklą vykdantys fiziniai asmenys)	**454**	**450**	**455**	**452**	**444**

Rietavo savivaldybės teritorijoje veikia išvystyta viešojo vandentiekio sistema, vandentvarkos paslaugas teikia UAB „Rietavo komunalinis ūkis“.

Rietavo savivaldybės vandentvarkos paslaugų vartotojams geriamasis vanduo išgaunamas 14–oje vandenviečių (18 gręžinių), ruošiamas 10–tyje vandens gerinimo įrenginių ir 83,17 km ilgio tinklais tiekiamas vartotojams. Nuotekos valomos 3 biologinio valymo įrenginiuose ir 2 septikuose, į valymo įrenginius jos paduodamos 51,8 km ilgio nuotekų tinklais su 18 nuotekų siurblinių. Vandenvietėse pakeliama apie 200 tūkst. m^3 vandens, nuotekų valyklose išvaloma apie 240 tūkst. m^3 nuotekų per metus.

UAB „Rietavo komunalinis ūkis“ eksploatuoja Rietavo miesto, Tverų miestelio, Akmenskinės, Daugėdų, Gedikėnų, Giliogirio, Labardžių, Medingėnų, Spraudžio, Tauravo, Vatušių, Žadvainų, Žeberių, dalies Kalakutiškės, Pelaičių kaimų, ir kt. gyvenamųjų vietovių vandens tiekimo tinklus bei vandens gerinimo įrenginius, tiekia šių vietovių vartotojams geriamąjį vandenį.

Rietavo savivaldybėje vandens tiekimo paslaugų vartotojų skaičius per 2018–2022 m. laikotarpį didėjo 4 proc. nuo 2175 būstų iki 2267 (arba 4568 ir 4760 gyventojų atitinkamai). Nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų skaičius per tą patį laikotarpį didėjo 7,3 proc. nuo 1755 būstų 2018 m. iki 1883 būstų 2022 m. (arba 3686 ir 3849 gyventojų atitinkamai).

Rietavo savivaldybės teritorijoje viešojo vandentiekio geriamuoju vandeniu yra aprūpinama 71,36 % gyventojų.

Didžiausi vandens kiekiai išgaunami Rietavo vandenvietėje, ruošiami vandens gerinimo įrenginiuose (toliau – Rietavo VGĮ) ir tiekiami ne tik Rietavo miestui, bet ir Sauslaukio, Drobstų, Jaupėnų, dalies Kalakutiškės, Maldučių, Pelaičių kaimams.

Vandens išgavimas ir suvartojimas 2018-2022 metais Rietavo savivaldybėje buvo stabilus, per laikotarpį svyravo tarp 191 ir 200,2 tūkst. m^3/metus.

Vidutinis patiekiamo vandens kiekis Rietavo savivaldybėje 2020 m. sudarė 543 m^3/d. Iš Rietavo vandenvietės vandens gerinimo įrenginių yra tiekiama didžiausia vandens dalis savivaldybėje, 2020 m. iš jos patiekta 311 m^3/d, ir tai sudarė 57 proc. nuo visų vandenviečių patiekto vandens kiekio. Kita didesnį vandens kiekį patiekianti yra Tverų vandenvietė - 66 m^3/d, likusių 12-os vandenviečių patiekiamo vandens kiekis yra ženkliai mažesnis, svyruoja 0,3 – 36 m^3/d ribose.

Daugelyje Rietavo savivaldybės vandenviečių išgaunamame vandenyje yra padidinta geležies koncentracija, kuri viršija Lietuvos Higienos norma HN 24:2017 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ nustatytą maksimalų leidžiamą kiekį (200 µg/l). Kad vartotojams tiekiamas vanduo atitiktų reikalavimus, jis yra ruošiamas dešimtyje nugeležinimo įrenginių Rietavo, Akmenskinės, Daugėdų, Giliogirio, Labardžių, Medingėnų, Tauravo, Tverų, Vatušių ir Žadvainų vandenvietėse.

Rietavo VGĮ, iš kurių patiekiama didžioji dalis vandens kiekio vartotojams savivaldybėje, piko metu nepajėgia išvalyti viso išgaunamo vandens kiekio. Geriamojo vandens kokybės laboratorinių tyrimų protokolų duomenimis, geležies kiekis vandenyje viršija Lietuvos Higienos normos HN24:2017 reikalavimus. Tikslinga Rietavo VGĮ plėtra, padidinant jų pajėgumą, siekiant užtikrinti vartotojams tiekiamo geriamojo vandens kokybę, atitinkančią Lietuvos Higienos normą HN24:2017 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“.

UAB „ Rietavo komunalinis ūkis“ eksploatuoja tris buitinių nuotekų biologinio valymo įrenginius (NVĮ): Rietavo (pajėgumas 438.000 m^3/metus), Tverų (pajėgumas 14.600 m^3/metus) ir Medingėnų NVĮ (pajėgumas 16 425 m^3/metus), bei du septikus Daugėdų ir Giliogirio kaimuose, kurie gali išvalyti iki 1825 m^3/metus. Rietavo miesto biologinio valymo įrenginiai turi pajėgumų rezervą.

Rietavo savivaldybėje 2020 m. gruodžio 31 d. galimybę prisijungti prie buitinių nuotekų tvarkymo tinklų turėjo 1938 namų ūkiai, prisijungusių vartotojų buvo 1860. Įvertinant skaičiuotiną gyventojų rodiklį (3906), Rietavo savivaldybėje prie buitinių nuotekų tvarkymo tinklų yra prisijungę apie 53,32 % gyventojų.

Rietavo savivaldybės vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiajame plane (9 pastaba), numatyta nuotekų tinklų plėtra Tverų miestelyje, kuriame eksploatuojama 4,4 km nuotekų tinklų, mažiau nei pusė Tverų miestelio gyventojų turi galimybę prisijungti prie nuotakyno ir naudotis nuotekų tvarkymo paslaugomis. Tikslinga nuotekų tinklų plėtra Tverų miestelyje.

Įgyvendinus nuotekų tinklų plėtrą Tveruose, prie jų prijungus daugiau vartotojų, numatomas surenkamų ir į nuotekų valymo įrenginius atitekančių nuotekų kiekio padidėjimas, todėl yra poreikis rekonstruoti ir išplėsti esamus Tverų biologinio nuotekų valymo įrenginius, kurie eksploatuojami nuo 2005 metų, jų apkrova yra artima projektinei.

Telšių rajono savivaldybės geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas teikia UAB „Telšių vandenys“. 2021 metų duomenimis, centralizuota vandens tiekimo sistema naudojosi apie 35 tūkst. gyventojų, t. y. apie 90 proc. savivaldybės gyventojų. Centralizuota nuotekų tvarkymo sistema naudojosi apie 31 tūkst. gyventojų, t. y. apie 79 proc. savivaldybės gyventojų.

UAB „Telšių vandenys“ geriamuoju vandeniu aprūpina Telšių miestą, 42 gyvenvietes ir sodų bendrijas, esančias Telšių miesto aglomeracinėje zonoje. Požeminis vanduo yra išgaunamas iš 33 vandenviečių, kuriose yra eksploatuojamas 61 gręžinys. Geriamasis vanduo ruošiamas 30 – tyje vandens gerinimo įrenginių ir vartotojams tiekiamas 355 km ilgio tinklais, iš jų magistralinių tinklų – 135 km, skirstomųjų tinklų ir įvadų – 220,5 km. Vartotojams tiekiamo geriamojo vandens kokybės priežiūrą vykdo UAB „Telšių vandenys“ atestuota geriamojo vandens laboratorija.

UAB „Telšių vandenys“ eksploatuoja 14 nuotekų valyklų, 230 km nuotekų tinklų, Telšių miesto paviršinių (lietaus) nuotekų tinklus. Telšių miesto nuotekų valymo įrenginiuose įdiegtas tretinis valymas, iš nuotekų pašalinamas azotas ir fosforas. UAB „Telšių vandenys“ nuotekų cecho laboratorija kontroliuoja, kad Telšių miesto nuotekų valykloje nuotekos išvalomos pagal aplinkosauginius reikalavimus.

2018–2022 m. laikotarpiu vandens tiekimo apimtys svyravo tarp 1054 tūkst. m^3 2019 m. ir 1090 tūkst. m^3 2018 m. Lyginant vandens tiekimo apimtis 2018 ir 2022 m., stebimas mažėjimas 0,8 procento nuo 1090 iki 1081 tūkst. m^3 per metus.

2018–2022 m. laikotarpiu nuotekų paslaugų apimtys svyravo tarp 1944 tūkst. m^3 2018 m. ir 2145 2021 m. Lyginant vandens tiekimo apimtis 2018 ir 2022 m., stebimas didėjimas 8,4 procento. nuo 1944 iki 2107 tūkst. m^3.

2019–2022 m. laikotarpiu bendrovės vandens vartotojų skaičius didėjo 2,6 proc. nuo 15719 vartotojų 2019 m. iki 16130 vartotojų 2022 m. Nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų skaičius augo 3,5 proc. nuo 13797 (2019) iki 14287 (2022). Vartotojų skaičius per laikotarpį buvo nuosekliai augantis, kasmet didėjantis po 107–216 vartotojų per metus.

Abonentų ir vartotojų, besinaudojančių vandens tiekimo nuotekų tvarkymo paslaugomis, skaičius per laikotarpį didėjo nuo 13 596 iki 14 223. Tačiau dėl nepakankamai išvystytos infrastruktūros dalis vartotojų negauna paslaugų arba naudojasi viena jų. Vykdomos vandentvarkos infrastruktūros plėtros dėka abonentų ir vartotojų, kuriems dėl nepakankamos infrastruktūros tiekiamas tik vanduo, bet neteikiamos nuotekų tvarkymo paslaugos, skaičius per 2019–2022 m. sumažėjo nuo 2122 iki 1967.

Telšių rajono savivaldybėje iš 11 seniūnijų centrų dviejuose – Upynos sen. Upynos k. ir Gadūnavo sen., Gadūnavo mstl. nėra centralizuotos nuotekų surinkimo sistemos, o centralizuota vandens tiekimo infrastruktūra yra išvystyta ir vandens tiekimo paslauga jau daug metų naudojasi 135 vartotojai.

Yra poreikis Upynos kaime (gyvenamoji vietovė, kurioje yra nuo 200 iki 2000 gyventojų), pakloti nuotekų tinklų ir pastatyti nuotekų biologinio valymo įrenginius. Gadūnavo miestelio gyventojų skaičius yra mažesnis nei 200 gyventojų, todėl nuotekų infrastruktūros plėtrą savivaldybė sprendžia įvertindama finansines galimybes ir prioritetus.

Apibendrinant pažymėtina, kad Telšių regione nuotekų surinkimo ir valymo infrastruktūros plėtra yra vienas didžiausių iššūkių, kuris spręstinas siekiant mažinti taršą, gerinti gyvenamosios aplinkos kokybę. Oficialiosios statistikos portalo duomenimis (10 pastaba), Telšių regione išvalytų iki normos nuotekų išleidimo į paviršinius vandenis kiekis per 2018–2022 m. laikotarpį padidėjo beveik 20,6 procentų nuo 10958 iki 13224 tūkst. m^3. Šalies mastu šis kiekis padidėjo 13 procentų. Mažeikių rajono savivaldybėje išvalytų iki normos nuotekų kiekis visą laikotarpį buvo didžiausias tarp savivaldybių, 2022 m. buvo 6652 tūkst. m^3, Telšių rajono savivaldybės – 3760 tūkst. m^3, Plungės – 2564 tūkst. m^3, Rietavo – 248 tūkst. m^3.

Per 2018–2022 m. laikotarpį nepakankamai išvalytų ar be valymo išleistų nuotekų atvejai buvo pavieniai: nepakankamai išvalytų nuotekų 2019 m. buvo išleista Plugės rajono savivaldybėje –11,7 tūkst m^3, tačiau visos šalies kontekste Telšių regione tokių atvejų dažnumas ir išleistų nuotekų kiekis buvo mažiausias. Užterštų (be valymo) nuotekų per laikotarpį buvo išleista du kartus: Mažeikių rajono savivaldybėje tai įvyko 2018 m. (5,5 tūkst.m^3) ir 2022 m. (3,8 tūkst.m^3). Tai sudarė 0,2 ir 1,8 proc. viso šalyje be valymo išleistų nuotekų kiekio. Tik keturiuose regionuose tokių atvejų nebuvo (Marijampolės, Utenos, Panevėžio ir Šiaulių).

Vandentvarkos sistemų plėtros ir modernizavimo projektai Telšių regiono savivaldybėse buvo įgyvendinami 2014–2020 m. ES investicijų programavimo laikotarpiu. Įgyvendinant 2014–2020 m. ES fondų investicijų programos regioninę priemonę Nr.05.3.2-APVA-R-014 „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra, įmonių valdymo tobulinimas“, į Telšių regiono vandentvarkos ūkį investuota 16,5 mln. Eur, iš kurių 9,7 mln. – ES Sanglaudos fondo lėšos.

Plačiau apie įgyvendintus projektus ir pasiektus rezultatus.

UAB „Mažeikių vandenys“ įgyvendino projektą Nr.05.3.2-APVA-R-014-81-0002 „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra Mažeikių mieste ir rajone“. Įgyvendinant projektą, rekonstruoti 10.000 m^3/d našumo vandens gerinimo įrenginiai Mažeikių mieste, Tirkšlių miestelyje pastatyti 15 m^3 /h našumo vandens gerinimo įrenginiai. Tirkšlių miestelyje ir Krakių k. nutiesta naujų vandentiekio tinklų – 4052,77 km ir 0,410 km atitinkamai. Tirkšlių miestelyje rekonstruota vandentiekio tinklų – 2,285 km. Mažeikių mieste rekonstruota 1,793 km vandentiekio tinklų. Nutiesta 0,717 km nuotekų šalinimo tinklų Tirkšlių miestelyje, 8,776 km Krakių kaime. Mažeikių mieste rekonstruota 0,848 km nuotekų tinklų Sodų g., Krakių kaime pastatyti 60 m3 /d našumo nuotekų valymo įrenginiai. Įsigyta asenizacinė mašina, inventorizuota 120 km geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų. Įgyvendinant projektą, iš viso investuota 8.313.882 Eur, iš jų 4.547.596 Eur Sanglaudos fondo lėšų, 3.766.286 Eur Mažeikių rajono savivaldybės lėšų.

Rietavo savivaldybėje įgyvendintas projektas 05.3.2-APVA-R-014-81-0004 „Rietavo savivaldybės Pelaičių gyvenvietės vandentiekio ir nuotekų tinklų statyba“, kuriuo vykdyta vandens ir nuotekų tinklų plėtra Pelaičių ir Medingėnų gyvenvietėse. Pelaičių k. buvo nutiesta 5,01 km vandentiekio tinklų, 4,78 nuotekų tinklų, sudaryta galimybė prisijungti prie naujai nutiestų vandentiekio ir nuotekų tinklų 187 gyventojams. Medingėnų k. buvo nutiesta 3,64 km nuotekų tinklų, rekonstruota 0,70 km nuotekų tinklų ir sudaryta galimybė prisijungti prie naujai nutiestų nuotekų tinklų 118 gyventojų. Pagal projektą taip pat buvo suinventorizuota ir teisiškai užregistruota 38,44 km vandentiekio ir nuotekų tinklų. Įgyvendinant projektą, iš viso investuota 1.315.621 Eur, iš jų 1.017.538 Eur Sanglaudos fondo lėšų, 297.524 Eur Rietavo savivaldybės lėšų.

UAB „Plungės vandenys“ 2014–2020 m. ES lėšų programavimo laikotarpiu įgyvendino projektą Nr. 05.3.2-APVA-R-014-81-0001 „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros renovavimas ir plėtra Plungės rajone“. Kaušėnų kaime nutiesta 1,31 km vandens tiekimo tinklų,1,616 km nuotekų surinkimo tinklų. Prūsalių kaime nutiesta 2,70 km vandens tiekimo tinklų, 3,555 km. nuotekų tinklų. Glaudžių kaime nutiesta 1,68 km vandens tiekimo tinklų ir 4,688 km. nuotekų tinklų. Jovaišiškės kaime nutiesta 2,885 km nuotekų tinklų ir 1,38 km vandens tiekimo tinklų. Narvaišių kaime pastatyti 8 m^3/h pajėgumo vandens gerinimo įrenginiai. Plungės mieste rekonstruoti 0,91 km vandens tiekimo tinklų ir 4,07 km. nuotekų tinklų. Kaušėnų kaimo Strazdų ir Lakštingalų gatvėse nutiesta apie 0,66 km nuotekų tinklų. Inventorizuota 106859 m vandentiekio ir buitinių nuotekų tinklų, visi įregistruoti nekilnojamojo turto registre. Iš viso investuota 3.232.037 Eur, iš jų – 1.845.685 Eur ES fondų lėšų, 1.386.352 Eur UAB „Plungės vandenys“ lėšų.

Telšių rajono savivaldybėje įgyvendintas projektas Nr. 05.3.2-APVA-R-014-81-0003 „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra ir rekonstravimas Telšių mieste ir rajone“. Įgyvendinant projektą, Telšių mieste nutiesta 0,28 km naujų vandens tiekimo tinklų Luokės g. ir 0,56 km nuotekų surinkimo tinklų (Kepyklos skg. ir Luokės g.), Viešvėnų kaime nutiesta 1,9 km naujų vandens tiekimo tinklų ir paklota 11,6 km nuotekų surinkimo tinklų. Tryškių miestelyje nutiesta 0,82 km naujų vandens tiekimo tinklų, rekonstruota 3,1 km geriamojo vandens tinklų, pastatyti vandens gerinimo įrenginiai. Telšių mieste (Respublikos, Narutavičių gatvėse) rekonstruota 0,28 km vandens tiekimo tinklų, 0,13 km nuotekų surinkimo tinklų. Rainių kaime rekonstruota 0,61 km, Degaičių – 1,41 km, Ryškėnų – 0,37 km nuotekų tinklų. Įgyvendinus projektą, 113 gyventojų teikiamos vandens tiekimo paslaugos naujai pastatytais geriamojo vandens tiekimo tinklais ir 300 gyventojų teikiamos nuotekų tvarkymo paslaugos naujai pastatytais nuotekų surinkimo tinklais. Iš viso investuota 3.622.405 Eur, iš jų 2.307.106 Eur ES Sanglaudos fondo ir 1.315.299 Eur UAB „Telšių vandenys“ lėšų.

Be ES fondų investicijų programos investicijų, savivaldybių viešojo vandens tiekėjai nuolat investuoja į infrastuktūrą iš kitų finansavimo šaltinių. Tačiau vandentvarkos ūkiui vis dar reikia papildomų investicijų, nes geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemos daugelyje regiono savivaldybių

gyvenviečių neatitinka ES Bendrosios vandens politikos direktyvos 2000/60/EB ir ES Miesto nuotekų valymo direktyvos 91/271/EEB reikalavimų, centralizuotais buitinių nuotekų šalinimo tinklais naudojasi ne visi gyventojai, todėl reikalinga infrastruktūros plėtra.

Praeityje užterštos teritorijos. Regione vis dar yra praeityje užterštų neišvalytų teritorijų, kurios daro didelę žalą aplinkai ir gyvenamosios aplinkos kokybei. Telšių regiono potencialių taršos židinių tankumas 2021 m. buvo 0,41 vnt./km^2 300 ir daugiau gyventojų tankumą turinčiose teritorijose ir aplink jas.

Plungės rajono savivaldybėje yra trys naftos produktais užterštos, neišvalytos teritorijos Šateikių seniūnijoje, iš viso apie 0,55 ha plote. Viena jų – kultūrinio paveldo teritorijoje, kita – šalia Minijos ichtiologijos draustinio, dar vienos gruntiniai vandenys patenka į Šateikių tvenkinį.

Telšių rajono savivaldybėje neišvalytų statybinėmis atliekomis ir naftos produktais bei kitomis pavojingomis atliekomis užterštų teritorijų. Rietavo savivaldybėje yra užterštų teritorijų naftos produktais, amoniaku: apie 0,3 ha ploto buvusios degalinės teritorija Giliogirio kaime - naftos produktais užterštas paviršinis gruntas, galimas užterštumas gilesniųjų žemės sluoksnių grunte; apie 0,2 ha ploto amoniako saugyklos pamatai Giliogirio kaime, pavojinga aplinkai ir žmonių sveikatai dėl padidėjusios cheminių medžiagų koncentracijos dirvožemyje, grunte ir (ar) požeminiame vandenyje. Taip pat yra apleistų žemės ūkio objektų teritorijų, kurios kelia grėsmę aplinkinių teritorijų požeminiams ir antžeminiams vandenims, daro neigiamą poveikį aplinkinių gyventojų sveikatai ir kraštovaizdžiui (apie 3,6 ha). Mažeikių rajono savivaldybėje užterštų neišvalytų teritorijų nėra.

Telšių regione 2018–2021 m. nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km2 ir didesnio tankumo teritorijoje buvo lygus 1,64 (6/4), t.y. nepralaidžių dangų plotas regione yra pernelyg didelis, lyginant su žaliosios infrastruktūros plotu. Vidutiniškai šalyje žaliosios infrastruktūros ir nepralaidžių dangų santykis buvo palankesnis – 1,15 (arba 5/5).

Apibendrinimas. Problema: **Reikšmingas taršos poveikis aplinkai.**

Aplinkosaugai įtaką darantys veiksniai – oro taršos valdymas, atliekų tvarkymas, vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas, užterštos ir pažeistos teritorijos. Oro tarša yra ypač svarbus veiksnys globaliame pasaulyje. Telšių regionas yra taršiausias Lietuvoje pagal išmetamų teršalų kiekį iš stacionarių taršos šaltinių. Oro taršos monitoringo įrangos turi ir oro taršos stebėseną vykdo tik Mažeikių rajono savivaldybė, regione trūksta modernių oro taršos matavimo sistemų. Kitas veiksnys – atliekų tvarkymas, būtina siekti, kad kuo didesnis procentas atliekų kiekis būtų perdirbamas, šiuo metu Telšių regione perdirbama apie pusė paruoštų perdirbimui komunalinių atliekų, todėl atliekų tvarkymo infrastruktūrą būtina plėsti, skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą, šviesti visuomenę, keisti vartojimo įpročius, skatinti atliekų prevenciją. Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra gyvenvietėse nuo 200 iki 2000 gyventojų, taip pat gyvenvietėse virš 2000 gyventojų yra nepakankama, savivaldybėms trūksta investicinių lėšų vandens ir nuotekų tinklams bei vandens gerinimo, nuotekų valymo įrenginiams statyti. Regione yra praeityje užterštų neišvalytų teritorijų, kurios daro didelę žalą aplinkai, trūksta žaliosios infrastruktūros.

Sąsajos su RPP regioninės plėtros problema:
3 problema. Nepakankamai tvari aplinka, daranti neigiamą įtaką regionų patrauklumui.
2 problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis.

Sąsajos su NPP pažangos uždaviniais
6.7 Gerinti vandens telkinių būklę bei didinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir efektyvumą.
6.8. Išsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, ekosistemų, jų paslaugų kokybę bei kraštovaizdžio savitumą ir užtikrinti darnų gamtos išteklių naudojimą
6.10. Mažinti susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkyti
6.11. Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę

VI. ŠVIETIMAS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymu, savivaldybės vykdo savarankiškąją funkciją, užtikrindamos jų teritorijoje gyvenančių vaikų iki 16 metų mokymosi pagal privalomojo švietimo programas įgyvendinimą, ikimokyklinio ugdymo, neformaliojo švietimo, vaikų ir jaunimo užimtumo, pavėžėjimo į mokyklas ir į namus organizavimo ir kitas funkcijas.

Oficialiosios statistikos portalo duomenimis 2021 m. Telšių regione buvo 29 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, jų skaičius per 2016–2021 metų laikotarpį sumažėjo 3 įstaigomis. Daugiausiai ikimokyklinių įstaigų yra Mažeikių rajono savivaldybėje – 14, Telšių ir Plungės rajono savivaldybėse 8 ir 6 atitinkamai, Rietavo savivaldybėje –1. Be to, savivaldybėse, siekiant optimizuoti išteklių naudojimą, yra mokyklų, kurios įgyvendina ikimokyklinio ugdymo programas.

Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis (ŠVIS), Telšių regione 3–5 metų vaikų skaičius 2020–2021 mokslo metais buvo 4,1 tūkstančio, 2021–2022 mokslo metais – 3,82 tūkstančio. Iš šio skaičiaus regiono ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankė 86,5 ir 90,5 procento vaikų atitinkamai pagal mokslo metus.

Per 2017–2021 m. laikotarpį Telšių regiono ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius buvo stabilus, išlaikė nežymią augimo tendenciją - didėjo 0,1 procento. Analizuojant pagal savivaldybes, didžiausias regione ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičiaus augimas matomas Plungės rajono savivaldybėje: per laikotarpį auklėtinių skaičius padidėjo 11,6 procento, šis augimas buvo beveik triskart didesnis už šalies vidurkį, kuris buvo 3,9 procento per laikotarpį. Telšių rajono savivaldybėje ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius padidėjo 0,1 procento, mažėjo Rietavo savivaldybėje – 5,4 procento ir Mažeikių rajono savivaldybėje – 6,3 procento.

Analizė pagal amžiaus grupes rodo, kad amžiaus grupės iki 3 metų auklėtinių skaičius per laikotarpį nuo 2016–2017 m. iki 2021–2022 m. Telšių regione padidėjo 3 procentais. Tačiau atskirais laikotarpiais, kaip pvz. 2018–2019 ir 2019–2020 m. auklėtinių skaičius didėjo iki 10 procentų, lyginant su 2016 – 2017 m. Amžiaus grupės nuo 4 iki 6 m. auklėtinių skaičius per laikotarpį nuo 2016–2017 m. iki 2021–2022 m. sumažėjo 0,8 procento. Vertinant tai, kad auklėtinių skaičiaus kitimas yra netolygus, pažymėtina tai, kad lyginant 2017–2018 ir 2021–2022 m., matome 1,2 procento padidėjimą.

Mažeikių rajono savivaldybėje ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius per laikotarpį nuo 2016–2017 iki 2021-2022 m. sumažėjo 5,5 procento, amžiaus grupėje iki 3 metų sumažėjo 7,6 procento, tačiau priešmokyklinio amžiaus (6 m.) grupėje padidėjo 3,7 procento.

Plungės rajono savivaldybėje ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius per laikotarpį nuo 2016–2017 iki 2021–2022 m. padidėjo beveik 12 procentų, amžiaus grupėje iki 3 metų padidėjo 14,5 procento.

Rietavo savivaldybėje bendras ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius per laikotarpį nuo 2016–2017 iki 2021–2022 m. sumažėjo 23,6 procento, tačiau amžiaus grupėje iki 3 metų padidėjo 44 procentais.

Telšių rajono savivaldybėje bendras ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius per laikotarpį nuo 2016–2017 iki 2021–2022 m. sumažėjo 0,67 procento, tačiau amžiaus grupėje iki 3 metų padidėjo 5,3 procentais.

Per paskutinius penkeris metus vaikų nuo 1 iki 6 metų ikimokykliniame ugdyme dalis, palyginti su atitinkamo amžiaus vaikais Telšių regione didėjo sparčiau nei šalies vidurkis, t.y. 25 procentais iki 83,7 procentų, bet dar atsilieka nuo šalies vidurkio, kuris sudaro 85,2 procento. Šalies vidurkis per 2017–2021 m. laikotarpį augo 18 procentų.

Telšių regiono vaikų iki 3 m. amžiaus grupės ikimokykliniame ugdyme dalis, palyginti su atitinkamo amžiaus vaikais (31,5 proc.) taip pat nesiekia šalies vidurkio (35 proc.) ir augo lėčiau nei pastarasis.

Tačiau 3 metų ir vyresnių vaikų ikimokykliniame ugdyme dalis, palyginti su atitinkamo amžiaus vaikais, Telšių apskrityje yra didesnė už šalies vidurkį – 72,5 proc., šalies vidurkis – 69,3 procento. Šios dalies augimas Telšių apskrityje per laikotarpį taip pat buvo spartesnis nei vidutiniškai šalyje: Telšių regione didėjo beveik 17 procentų, šalyje - beveik 8 procentais.

Bendrasis gimstamumo rodiklis 2015–2021 m. laikotarpiu yra nuosekliai mažėjantis tiek šalies mastu (23,2 proc.), tiek Telšių regione (29,4 proc.). Bendrojo gimstamumo rodiklio 2021 m. šalies vidurkis buvo 8,3 tūkstančiui gyventojų, Telšių regiono – 7,7 tūkstančiui gyventojų. Telšių regione šis rodiklis pamečiui per visą laikotarpį buvo artimas šalies vidurkiui, 2015 ir 2019 m. buvo šiek tiek aukštesnis už šalies vidurkį. Aukščiausias bendrasis gimstamumo rodiklis regione per 2015–2021 m. laikotarpį buvo Plungės rajono savivaldybėje, visais laikotarpio metais jis buvo aukštesnis už šalies vidurkį ir turėjo mažiausią kritimo per laikotarpį tendenciją (25 proc.). Labiausiai gimstamumo rodiklis per laikotarpį mažėjo Mažeikių rajono savivaldybėje (32,7 proc.), Rietavo savivaldybėje (29 proc), Telšių rajono savivaldybėje (27,2 proc,).

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius regione yra stabilus su nuosaikia augimo tendencija, bendrasis gimstamumo rodiklis per visą laikotarpį buvo artimas, o atskirais metais aukštesnis už šalies vidurkį. Pažymėtina, kad pagal bendrąjį gimstamumo rodiklį 1000 gyventojų, Telšių regionas šalies mastu yra ketvirtoje vietoje po Vilniaus, Klaipėdos ir Kauno regionų.

Oficialiosios statistikos portalo duomenimis Telšių regione 2021–2022 mokslo metais veikė 45 bendrojo ugdymo mokyklos, daugiausiai iš jų Mažeikių rajono savivaldybėje – 19, Telšių rajono savivaldybėje – 13, Plungės rajono savivaldybėje – 10, Rietavo savivaldybėje – 3. Telšių regiono bendrojo ugdymo mokyklų skaičius sudaro tik 4,7 proc. visų Lietuvos Respublikos bendrojo ugdymo mokyklų.

Vykdant mokyklų tinklo optimizavimą, Telšių regiono bendrojo ugdymo mokyklų (toliau – BUM) skaičius per laikotarpį nuo 2017–2018 iki 2021–2022 mokslo metų buvo sumažintas nuo 66 iki 45, t. y. 31,8 procento. Tai yra didžiausias BUM skaičiaus sumažinimas tarp visų šalies regionų, daugiau nei dvigubai didesnis už bendrą Lietuvos Respublikos mokyklų skaičiaus mažėjimą, kuris per laikotarpį sudarė 15 procentų.

Telšių ir Plungės rajonų savivaldybėse bendrojo ugdymo mokyklų skaičius per laikotarpį sumažėjo perpus, Mažeikių rajono savivaldybėje – 34 proc. Rietavo savivaldybėje mokyklų skaičius per laikotarpį nekito (veikė 3 BUM), tačiau 2022–2023 mokslo metais optimizuota iki 2 BUM su 1 skyriumi.

Mokyklų tinklo optimizavimas tęsiamas, Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis (ŠVIS) duomenimis, 2022 m. rugsėjo 1 d. bendrojo ugdymo programas Telšių regione įgyvendina 41 mokykla ir 11 jų skyrių.

Telšių regiono vidutinis vienos mokyklos mokinių skaičius 2014–2015 mokslo metais buvo 236 mokiniai, 18 procentų mažesnis už Lietuvos Respublikos vidurkį. Per laikotarpį iki 2020–2021 mokslo metų Telšių regiono vidutinis vienos mokyklos mokinių skaičius padidėjo iki 314 ir buvo vos 6 procentais mažesnis už šalies vidurkį.

Tarp Telšių regiono savivaldybių didžiausias vidutinis vienos mokyklos mokinių skaičius 2014–2015 mokslo metais buvo Rietavo savivaldybėje – 334, Mažeikių rajono savivaldybėje – 251, Plungės rajono savivaldybėje – 232, žemiausias – Telšių rajono savivaldybėje – 211. Per laikotarpį iki 2020–2021 mokslo metų vidutinis vienos mokyklos mokinių skaičius Telšių rajono savivaldybėje didėjo didžiausia dalimi – 44 procentais iki 303. Plungės rajono savivaldybėje vidutinis vienos mokyklos mokinių skaičius didėjo 41 proc. ir buvo didžiausias iš apskrities savivaldybių – 329. Mažeikių rajono savivaldybėje vidutinis vienos mokyklos mokinių skaičius 2020–2021 mokslo metais buvo 318, Rietavo savivaldybėje – 280.

Bendrojo ugdymo mokyklų mokytojams ir vadovams tenkantis mokinių skaičius per 2014–2021 m. laikotarpį padidėjo nuo 9,9 mokinių iki 11,6 ir yra artimas šalies vidurkiui (11,7).

Apibendrinant galima teigti, kad per laikotarpį nuo 2014–2015 iki 2020–2021 mokslo metų buvo vykdomas bendrojo lavinimo mokyklų tinklo optimizavimas ir Telšių apskrities savivaldybių vidutinis vienos mokyklos mokinių skaičius artėjo prie respublikos vidurkio ir atsilikimą nuo jo sumažino nuo 18 iki 6 procentų.

Oficialiosios statistikos portalo duomenimis Telšių regiono bendrojo ugdymo mokyklose 2020–2021 mokslo metais mokėsi 15699 mokiniai, ir tai sudaro 4,8 proc. visų Lietuvos Respublikos mokinių skaičiaus. Pagal bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičių Telšių regionas yra 7-oje vietoje tarp 10 regionų, aplenkdama Alytaus, Utenos ir Tauragės apskritis. Per laikotarpį nuo 2014–2015 iki 2020–2021 mokslo metų mokinių skaičius Telšių regiono bendrojo ugdymo mokyklose sumažėjo 14,7 procento, tai yra beveik tris kartus daugiau nei Lietuvos Respublikos vidurkis – 5,1 proc.

Telšių regiono savivaldybėse didžiausias bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius 2020–2021 mokslo metais buvo Mažeikių rajono savivaldybėje (6366), antroje vietoje – Telšių rajono savivaldybė (4548), trečioje – Plungės rajono savivaldybė (3945), Rietavo savivaldybėje – 840 bendrojo ugdymo mokyklų mokinių. Mažiausias mokinių skaičiaus mažėjimas per laikotarpį nuo 2014 iki 2021 metų yra Mažeikių (12,6 proc.), Plungės (15,1 proc.) rajono savivaldybėse, didesnis – Rietavo savivaldybėje (16,3 proc.), Telšių rajono savivaldybėje (17 proc.)

Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių skaičius šalyje yra didėjantis, per laikotarpį nuo 2017–2018 iki 2021–2022 m. padidėjo 13 procentų, mokinių, turinčių negalių, skaičius padidėjo 8,8 procento. Atsižvelgiantg į šią tendenciją, ugdymo įstaigų pritaikymas mokiniams su negalia, universalus dizainas jose yra aktualus. Telšių regione yra daugiau nei 3000 specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių, 29 mokiniai su judėjimo negalia. Mokiniams į mokyklas ir į namus pavėžėti regiono mokymo įstaigos turi 51 geltonąjį autobusą, trys iš jų yra pritaikyti asmenims su judėjimo negalia.

Telšių rajono savivaldybėje 2022–2023 m. m. yra 1199 specialiųjų poreikių vaikai, iš jų 476 nustatyti vidutiniai, dideli ir labai dideli specialieji ugdymosi poreikiai (autizmo spektro, intelekto, neurologiniai, elgesio ir emocijų, raidos sutrikimai, kompleksinė negalia) (toliau – SUP). Judėjimo negalią turi du vaikai. Savivaldybėje dvi mokyklos yra dalinai pritaikytos judėjimo negalią turintiems asmenims (Nevarėnų pagrindinė mokykla ir Ateities progimnazija), jose neįgalieji gali judėti su asistento pagalba. Iš dalies pritaikytos trys mokyklos (Tryškių Lazdynų Pelėdos gimnazija – ne į visas erdves galima patekti, gimnazijos skyrių patalpos nepritaikytos, lopšelyje – darželyje „Žemaitukas“ pritaikytos 2 grupės, pritaikyta Ubiškės daugiafunkcinio centro dalis). Dvylikoje mokyklų yra pandusai, galima patekti į kai kurias pirmojo aukšto patalpas, tačiau laisvai judėti trukdo slenksčiai, laiptai, nepritaikytos durys, nepritaikyti tualetai. Visiškai nepritaikytos 9 mokymo įstaigos. Trūksta SUP vaikams pritaikytų vadovėlių, pratybų sąsiuvinių, užduočių ruošinių, padalomosios medžiagos. Mokiniams pavėžėti savivaldybės ugdymo įstaigose yra 17 mokyklinių autobusų, pavėžėjimo paslauga naudojasi 1344 vaikai. Paslaugos poreikis patenkinamas.

Rietavo savivaldybėje yra 135 specialiųjų poreikių vaikai, iš jų du mokiniai yra su judėjimo negalia (turi vidutinių judesio ir padėties sutrikimų). Nė viena savivaldybės mokykla nėra pritaikyta savarankiškai judėti neįgaliojo vežimėliu visame pastate ir teritorijoje, mokyklų patalpos iš dalies pritaikytos negaliesiems: neįgaliojo vežimėliu patekti į mokyklą gali, yra pandusas (labai nepatogus, tačiau judėti įmanoma); yra slenksčių, negalieji gali iš dalies naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis, sanitariniai mazgai pritaikyti iš dalies, yra nepritaikytų elementų ar kliūčių, patekti į kitus pastato aukštus taip pat negali, nes nėra lifto (senasis pastatas – 3 aukštai, naujasis – 4 aukštai). Trūksta patalpų, kurios būtų pilnai ir kokybiškai įrengtos specialiųjų poreikių vaikams su jiems reikalingomis priemonėmis, trūksta inovatyvių ir šiuolaikiškų priemonių ir programų, specialiųjų poreikių vaikų daugėja ir sutrikimai sunkėja. Mokiniams pavėžėti savivaldybės ugdymo įstaigose yra 3 transporto priemonės, pavėžėjimo paslauga naudojasi 70 vaikų. Paslaugos poreikis patenkinamas.

Telšių regione negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis 2022–2023 mokslo metais sudaro 43 procentus.

Mažeikių rajono savivaldybėje bendrojo ugdymo mokyklose yra 1001 mokinys, turintis specialiųjų ugdymo(si) poreikių. Iš jų 15 mokinių yra su judėjimo negalia. Mažeikių rajono savivaldybėje iš 17 mokymo įstaigų 2 yra pritaikytos asmenims su negalia, jose galima savarankiškai judėti neįgaliojo vežimėliu visame pastate ir teritorijoje. Dalinio pritaikymo elementų turi devynios mokymo įstaigos, visiškai nepritaikytos – šešios.

Vaikų pavėžėjimo paslaugoms teikti Mažeikių rajono savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigos turi iš viso 18 geltonųjų autobusų. 2 geltonieji autobusai yra pritaikyti judėjimo negalią turintiems asmenims, jie priklauso Mažeikių Jievaro pagrindinei mokyklai, kurioje ugdomi judesio ir padėties sutrikimų bei intelekto sutrikimų turintys vaikai. Mokykla, turėdama du judėjimo negaliai pritaikytus autobusus, pavėžėjimo paslaugas teikia tik šioje mokykloje besimokantiems mokiniams.

Plungės rajono savivaldybėje yra 686 specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai. Iš jų dešimt mokinių yra su judėjimo negalia. Viena mokykla yra pritaikyta asmenims su negalia, jose galima savarankiškai judėti neįgaliojo vežimėliu visame pastate ir teritorijoje. Daugumos švietimo įstaigų aplinka tik iš

dalies pritaikyta neįgaliųjų poreikiams. Trūksta pritaikytų mokymo erdvių specialiųjų poreikių vaikams – poilsiui, individualiajam mokymuisi, nusiraminimo kambarių, sensorinių erdvių ar kampelių ir kt.

Mokiniams pavėžėti Plungės rajono savivaldybės ugdymo įstaigose yra 13 transporto priemonių, 1 iš jų pritaikyta asmenims su negalia, pavėžėjimo paslauga naudojasi 1199 vaikai. Paslaugos poreikis patenkinamas.

Neformalusis švietimas. Mokinių užimtumo ir ugdymo po pamokų klausimai savivaldybėse sprendžiami per neformaliojo švietimo įstaigų veiklą, prailgintos dienos grupių mokyklose, dienos centrų, nepriklausomų tiekėjų veiklą, taip pat vienintelę regione visos dienos mokyklą Plungės rajono savivaldybės Kulių gimnazijoje.

Oficialiosios statistikos portalo duomenimis 2021 m. 26,1 proc. Telšių regiono mokinių dalyvavo neformaliojo švietimo įstaigų veikloje, tai yra šiek tiek mažiau už šalies vidurkį (26,4 proc.). Neformaliojo ugdymo įstaigų veikloje dalyvaujančių mokinių dalis per 2017–2021 m. laikotarpį regione didėjo 1,1 procentiniu punktu, ir tai yra didesnis augimas už šalies vidurkį, kuris didėjo 0,7 procentinio punkto. Per laikotarpį rodiklis ženkliai augo dviejose regiono savivaldybėse: Plungės rajono savivaldybėje – 38 procentais, Rietavo savivaldybėje – 10 procentų. Mažeikių ir Telšių rajono savivaldybėse neformaliojo švietimo įstaigų veikloje dalyvaujančių mokinių dalis per laikotarpį mažėjo 2,3 ir 20 procentų atitinkamai. Pastebėtina, kad Mažeikių rajono savivaldybėje šis rodiklis per visą laikotarpį buvo vidutiniškai daugiau nei keturiais procentiniais punktais aukštesnis už šalies vidurkį.

Remiantis švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis, neformaliojo švietimo galimybėmis mokyklose ir kitur besinaudojančių mokinių dalis Telšių regiono savivaldybėse 2016–2021 m. laikotarpiu daugeliu atvejų buvo aukštesnė už šalies vidurkį.

Rietavo savivaldybės rodiklis visais laikotarpio metais svyravo tarp 71–77 procentų ir buvo ženkliai aukštesnis už šalies vidurkį, tik 2021–2022 m.m. sumažėjo 6 procentais.

Telšių rajono savivaldybės rodiklis per laikotarpį svyravo tarp 57,6 – 66,1 procento, daugeliu atvejų buvo aukštesnis už šalies vidurkį, išskyrus 2018–2019 ir 2021–2022 m.m., ir mažėjo 0,3 procento per laikotarpį.

Plungės rajono savivaldybės rodiklis per laikotarpį svyravo tarp 61,3 – 69,9 procento, buvo aukštesnis už šalies vidurkį, išskyrus 2020–2021 m.m. ir didėjo 0,2 procento per laikotarpį.

Mažeikių rajono savivaldybės rodiklis 2016–2021 m. laikotarpiu svyravo tarp 54–58,8 procento ir buvo žemiausias tarp regiono savivaldybių ir žemesnis už šalies vidurkį. Tačiau 2021–2022 m.m. stebimas didėjimas iki 70,8 procento, t.y. augimas 25,6 procento. 2022–2023 m.m. rodiklis sumažėjo ir grįžo į ankstesnių metų lygį – 56,4 procento (ŠVIS duomenys). Tikėtina, kad duomenys laikytini nekorektiškais dėl mokyklų netiksliai suvedamų duomenų apie mokinių lankomas neformaliojo švietimo programas.

Apibendrinant galima teigti, kad neformaliojo švietimo galimybių bendrojo ugdymo mokyklose didinimas yra aktualus, ypač trūksta visos dienos mokyklų.

Apibendrinimas. **Problema: Nepakankama švietimo paslaugų kokybė ir prieinamumas**

Telšių regiono bendrojo lavinimo mokyklų tinklas buvo optimizuojamas ir vidutinis vienos mokyklos mokinių skaičius artėjo prie šalies vidurkio. Nepatenkinamas ikimokyklinio ugdymo poreikis, trūksta ikimokyklinio ugdymo vietų, ypač įvertinant nuo 2025 metų numatomą visuotinį ikimokyklinį ugdymą nuo 2 metų amžiaus. Netolygiai regione prieinamos neformaliojo ugdymo įstaigų paslaugos, todėl neformaliojo ugdymo plėtojimas bendrojo ugdymo mokyklose yra aktualus. Mokyklos nėra pritaikytos asmenims su negalia, kai kuriose yra dalinis pritaikymas, nė vienoje mokykloje nėra universalaus dizaino.

Sąsajos su RPP regioninės plėtros problema:

2 problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis.

Sąsajos su NPP pažangos uždaviniais:

3.1. Pagerinti ugdymosi rezultatus ir sumažinti jų atotrūkį;
3.2. Didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinti saugią aplinką kiekvienam asmeniui.

VII. SVEIKATA

Telšių regiono pirminės asmens sveikatos priežiūros tinklą sudaro 23 įstaigos: Mažeikių rajono savivaldybėje jų yra aštuonios, iš jų – penkios privačios, trys viešosios įstaigos (su 7 medicinos punktais ir 1 ambulatorija kaimo vietovėse), Telšių rajono savivaldybėje – devynios, iš jų – šešios privačios, trys viešosios įstaigos (su 18 medicinos punktų, 3 ambulatorijomis kaimo vietovėse), Rietavo savivaldybėje – keturios (trys ambulatorijos seniūnijose ir mobilus medicinos punktas). Plungės rajono savivaldybėje – trys privačios (su 6 ambulatorijomis, 8 medicinos punktais kaimo vietovėse). Iš viso prie Telšių regiono pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigų prisirašę 138 605 pacientai.

2018–2022 metų laikotarpiu Telšių regionas buvo antras (po Tauragės regiono) mažiausiai praktikuojančių gydytojų turinčių Lietuvoje. 2022 m. 10–čiai tūkstančių regiono gyventojų teko 18,9 praktikuojantys gydytojai, tuo tarpu šalies vidurkis buvo 44 praktikuojantys gydytojai 10–čiai tūkstančių šalies gyventojų. Telšių regione šis rodiklis sudarė vos 43 procentus šalies vidurkio. Mažiausias praktikuojančių gydytojų skaičius 10 tūkst. gyventojų regione buvo Rietavo savivaldybėje (6,9), Plungės r. savivaldybėje – 17,8, Mažeikių rajono savivaldybėje – 18,3, didžiausias – Telšių rajono savivaldybėje – 23. 2018 – 2022 metų laikotarpiu gydytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų, Telšių regione mažėjo beveik 8 procentais, šalies mastu šis rodiklis mažėjo 4 procentais.

Šeimos gydytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų buvo 5,5, tuo tarpu šalies vidurkis buvo 29 proc. aukštesnis – 7,7. Tarp savivaldybių aukščiausias rodiklis buvo Plungės ir Telšių rajono savivaldybėje – 6 ir 5,9 atitinkamai, Rietavo ir Mažeikių rajono savivaldybėje – 5,5 ir 4,8 atitinkamai. 2018–2022 metų laikotarpiu šeimos gydytojų skaičius Telšių regione mažėjo 17 procentų, didžiausia dalimi – 21 proc. mažėjo Mažeikių ir Rietavo savivaldybėse, Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėje 14 ir 8 proc. atitinkamai.

Odontologų skaičius, tenkantis 10 tūkstančių gyventojų Telšių regione buvo 7,8, tuo tarpu šalies vidurkis buvo 28 procentiniais punktais aukštesnis – 10,9. Plungės rajono savivaldybėje šis rodiklis buvo aukščiausias –10,5, Telšių rajono savivaldybėje – 7,9, Mažeikių rajono savivaldybėje – 6,8, žemiausias Rietavo savivaldybėje – 1,4. Per 2018-2022 m. laikotarpį odontologų skaičius 10 tūkstančių gyventojų Telšių regione didėjo beveik 10 procentų, didžiausia dalimi (42 proc.) jis augo Plungės rajono savivaldybėje, 11 proc. didėjo Mažeikių rajono savivaldybėje, tačiau mažėjo Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse – 11 ir 48 proc. atitinkamai.

Vidutinis slaugytojų ir akušerių skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų, buvo 61, tai sudarė 79 procentus Lietuvos vidurkio (kuris buvo 77,3). 2018–2022 metų laikotarpiu šis skaičius mažėjo 5 procentiniais punktais, šalyje – 4 procentiniais punktais. Rietavo savivaldybėje šis rodiklis buvo mažiausias – 30,3, Mažeikių rajono savivaldybėje – 55,7, Telšių ir Plungės rajono savivaldybėje – 67,2 ir 68,7 atitinkamai. Pastebėtina, kad per laikotarpį visose savivaldybėse šis rodiklis mažėjo nuo 5 iki 15 procentinių punktų, išskyrus Plungės rajono savivaldybę, kurioje rodiklis didėjo 9 procentiniais punktais.

Vidaus ligų, vaikų ligų gydytojų, chirurgų, ginekologų, LOR gydytojų, psichiatrų skaičius 10000 gyventojų yra ženkliai mažesnis už šalies vidurkį, kai kuriose savivaldybėse jų iš viso nėra

Bendruomenės sveikatos stiprinimo, sveikos gyvensenos mokymo ir propagavimo, sveikatos prevencijos programas Telšių regione vykdo Mažeikių, Telšių, Plungės visuomenės sveikatos biurai, Rietavo savivaldybės gyventojams visuomenės sveikatos biuro paslaugas teikia Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras pagal sutartį su Rietavo savivaldybe. Savivaldybių visuomenės sveikatos biurų veiklos sritys yra visuomenės sveikatos stiprinimas ir stebėsena, mokinių sveikatos priežiūra, psichikos sveikatos stiprinimas.

Sveikatos priežiūros sistemos efektyvumą ir kokybę netiesiogiai parodo išvengiamo mirtingumo rodiklis. Išvengiamo mirtingumo siekiama prevencinėmis ir/ar gydymo priemonėmis.

Prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas – tai mirties priežastys, kurių daugiausia galima išvengti pasitelkus veiksmingą visuomenę sveikatos ir pirminės prevencinės intervencijos (t. y. prieš prasidedant ligoms / traumoms, iki sumažinant jų dažnumą).

Gydymo priemonėmis išvengiamas mirtingumas – tai mirties priežastys, kurių daugiausia galima išvengti savalaikės ir veiksmingos sveikatos priežiūros intervencijos priemonėmis, įskaitant antrinę prevenciją ir gydymą (t. y. prasidėjus ligoms, siekiant sumažinti atvejį-mirtingumą).

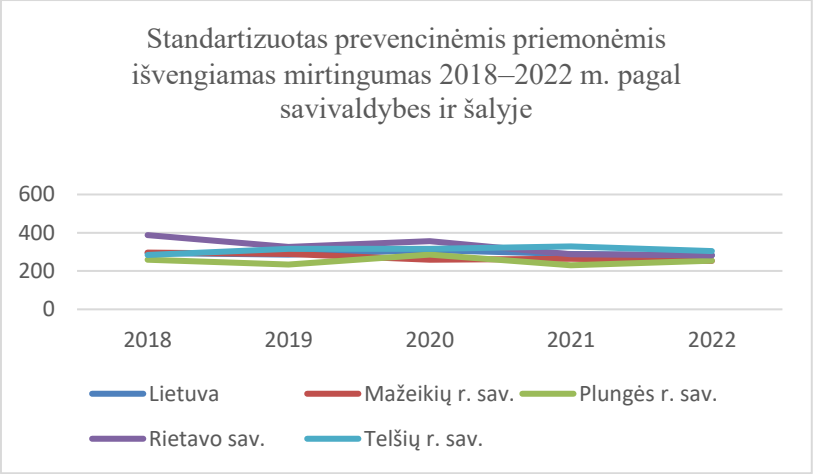

Sveikatos apsaugos ministerijos duomenimis (11pastaba), Telšių regiono *prevencinėmis priemonėmis išvengiamo mirtingumo rodiklis* (standartizuotas) kiekvienais 2018–2022 m. laikotarpio metais buvo mažesnis už šalies vidurkį. Telšių regiono vidurkis 2022 m. buvo 270 mirusių asmenų 100 tūkst. gyventojų, šalies vidurkis buvo 283. 2022 m. aukščiausias rodiklis (daugiausiai mirusių asmenų 100 tūkst. gyventojų) buvo Telšių rajono savivaldybėje (304), Rietavo savivaldybėje – 282, Plungės ir Mažeikių rajono savivaldybėje – 254 ir 253.

Visose savivaldybėse, išskyrus Telšių rajono savivaldybę, stebima mažėjimo tendencija nuo 2 iki 27 proc. Telšių rajono savivaldybėje stebimas rodikllio padididėjimas 7 proc.

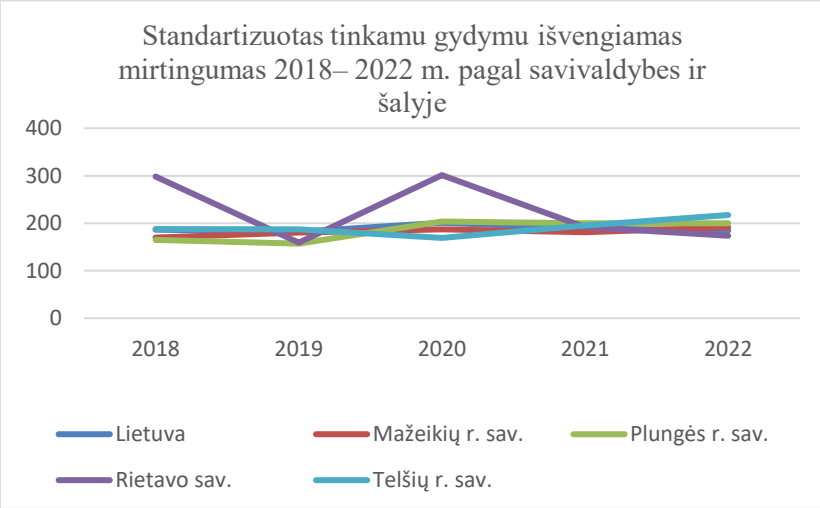

Telšių regiono *gydymo priemonėmis išvengiamo mirtingumo rodiklis* (standartizuotas) 2018–2022 m. laikotarpio metais buvo mažesnis už šalies vidurkį, išskyrus 2021 m., kai rodiklis buvo 0,5 proc., 2022 m. – 16 proc. už jį didesnis. Telšių regiono vidurkis 2022 m. buvo 200 mirusių asmenų 100 tūkst. gyventojų, šalies vidurkis buvo 184. 2022 m. aukščiausias rodiklis (daugiausiai mirusių asmenų 100 tūkst. gyventojų) buvo Telšių rajono savivaldybėje (217), Plungės rajono savivalybėje – 200, Mažeikių rajono savivaldybėje – 191, Rietavo savivaldybėje - 173. Visose savivaldybėse, išskyrus Rietavo savivaldybę, stebima rodiklio didėjimo tendencija nuo 11 iki 21 proc., **t.y. mirusių asmenų skaičius 100 tūkst. gyventojų didėjo**. Rietavo savivaldybėjė stebimas rodiklio sumažėjimas 42 proc., lyginant su 2018 metais, kuriais rodiklis buvo ypatingai aukštas (298).

Telšių regiono gyventojų sveikatos raštingumo, sveikos gyvensenos įgūdžių trūkumas ir fizinio aktyvumo stoka, prasta psichologinė sveikata ir psichologinis atsparumas atsispindi sveikatos rodiklių statistikoje.

Higienos instituto duomenimis, Sergančių asmenų skaičius 1000 gyventojų Telšių regione 2021 m. siekė 839, rodiklis buvo 0,6 procento mažesnis už šalies vidurkį – 844. 2017-2020 m. laikotarpiu pamečiui šis rodiklis buvo apie 1 proc. aukštesnis už šalies vidurkį. Sergančių asmenų skaičius 1000 gyventojų visose regiono savivaldybėse buvo panašus: Plungės ir Telšių rajono savivaldybėje – 856 ir 842 atitinkamai, Rietavo ir Mažeikių rajono savivaldybėje – 840 ir 825 atitinkamai. Per 2017–2021 m. laikotarpį sergančių asmenų skaičius 1000 gyventojų regione mažėjo 3 procentais, šalies vidurkis mažėjo 2 procentais.

Higienos instituto duomenimis, sergančių asmenų skaičiaus (ligotumas) kraujotakos sistemos ligomis 1000 gyventojų Telšių regione 2021 m. buvo 331, t.y. beveik 2 proc. aukštesnis už šalies vidurkį (325). Plungės, Mažeikių rajonuose bei Rietave rodiklis buvo artimas šalies vidurkiui per 2017–2021 metų laikotarpį (2021 metais – 320, 327, 328 atitinkamai), tačiau Telšių rajono savivaldybėje šis rodiklis per laikotarpį buvo 6–10 proc. aukštesnis už šalies vidurkį, 2021 m. 1000 gyventojų teko 345 sergantieji kraujotakos sistemos ligomis.

Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis 100000 gyventojų per 2017–2021 m. laikotarpį Telšių regione sumažėjo beveik 8 procentais nuo 817 iki 753. Nuo kraujotakos sistemos ligų mirusių asmenų 100000 gyventojų šalies vidurkis per laikotarpį didėjo 3 procentais nuo 796 iki 820. Mažeikių rajono savivaldybėje šis rodiklis buvo žemiausias per visą laikotarpį ir mažėjo nuo 688 iki 596 (13 proc.). Plungės rajono savivaldybėje rodiklis taip pat mažėjo 13 proc. nuo 912 iki 792. Telšių rajono savivaldybėje rodiklis sumažėjo 1 proc. nuo 901 iki 893, tuo tarpu Rietavo savivaldybėje padidėjo 10 procentų nuo 838 iki 927. Rietavo ir Telšių rajono savivaldybėse mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis 100000 gyventojų per visą laikotarpį buvo aukštesnis šalies vidurkį nuo 5 iki 29 procentų.

Sergamumas piktybiniais navikais (C00–C97) Telšių regione 2017–2021 m. buvo žemesnis už šalies vidurkį nuo 5 iki 11 procentų per laikotarpį. 2021 m. Telšių regiono vidurkis buvo 34, šalies vidurkis - 38. Sergančių asmenų skaičus 1000 gyventojų Telšių rajono savivaldybėje buvo aukščiausias, siekė 40–42 sergančius asmenis 1000 gyventojui, 2021 m. sumažėjo iki 36. Žemiausias rodiklis stebimas Rietavo savivaldybėje (nuo 29 iki 35 per laikotarpį). Mažeikių rajono savivaldybėje rodiklis svyravo tarp 31 ir 34, Plungės rajono savivaldybėje - nuo 32 iki 36. 2021 m. Mažeikių rajono savivaldybėje buvo 1761 piktybiniais navikais sergantis asmuo, Telšių rajono savivaldybėje - 1446, Plungės rajono savivaldybėje - 1101, Rietavo savivaldybėje - 257.

Mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis 100000 gyventojų per 2017–2021 m. laikotarpį Telšių regione sumažėjo 3 procentais nuo 271 iki 263. Nuo piktybinių navikų mirusių asmenų 100000 gyventojų šalies vidurkis per laikotarpį sumažėjo 2 procentais nuo 283 iki 276. Telšių regiono rodiklis visais laikotarpio metais buvo artimas šalies vidurkiui, 2018 ir 2020 m. buvo 305, t.y. 4–6 procentais aukštesnis už šalies vidurkį (287 ir 294). 2017 ir 2019 m. rodiklio reikšmės buvo 271 ir 284, t.y. 4 ir 1 proc. mažesnis už šalies vidurkį. Telšių rajono savivaldybėje mirčių skaičius nuo piktybinių navikų 100 000 gyventojų visais laikotarpio metais buvo aukštesnis už šalies vidurkį ir aukščiausias regione. Mažeikių rajono savivaldybėje rodiklis visais laikotarpio metais buvo žemesnis už šalies vidurkį. Plungės rajono ir Rietavo savivaldybėje visais laikotarpio metais, išskyrus 2018 m., rodiklis taip pat buvo žemesnis už šalies vidurkį.

Sergamumo II tipo cukriniu diabetu 1000 gyventojų rodiklis Telšių regione per 2017–2021 m. laikotarpį augo 23 procentais nuo 35,5 iki 44 sergančių asmenų 1000 gyventojų. Tai yra didesnis augimas už už šalies vidurkį (14 proc. nuo 44,7 iki 51), tačiau skaitine išraiška Telšių regione sergančių asmenų 1000 gyventojų skaičius visais laikotarpio metais buvo žemesnis už šalies vidurkį. Telšių regiono savivaldybėse cukriniu diabetu sergančių asmenų 1000 gyventojų dalis daugiausiai augo Plungės rajono savivaldybėje – 30 proc. nuo 29 iki 38, Rietavo savivaldybėje – 27 proc. nuo 29 iki 37, Telšių rajono savivaldybėje – 22 procentais nuo 39 iki 48, Mažeikių rajone padidėjo 20 proc. nuo 38 iki 45. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu yra susijęs su gyvenimo būdu, nutukimu.

Fizinio aktyvumo stoka – viena svarbiausių antsvorio ir nutukimo atsiradimo priežasčių. Šalies gyventojų, kurie įprastai per dieną užsiima sportu ar aktyvia laisvalaikio veikla 30 min. ir daugiau, 2019 m. sudarė tik 10,3 proc., tačiau per 2014–2019 m. laikotarpį tokių gyventojų padaugėjo apie 15 proc.

Telšių regione didžiausia suaugusiųjų dalis, užsiimančių energinga fizine veikla bent po 30 minučių 5 ir daugiau dienų per savaitę, 2018 m. buvo Rietavo ir Plungės rajono savivaldybėse (49,1 ir 43,4 atitinkamai), tai yra daugiau už šalies vidurkį, kuris buvo lygus 40,6 proc. Mažeikių ir Telšių rajono savivaldybėse ši gyventojų dalis buvo mažesnė už šalies vidurkį ir sudarė 30,4 ir 27,3 procentus atitinkamai (Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenys).

Nutukusių asmenų skaičiaus 1000 gyventojų rodiklis per 2017–2021 m. laikotarpį Telšių regione didėjo 31 proc., dar daugiau – 40 proc. augo šalies vidurkis. Didžiausia dalimi – 88 procentais rodiklis augo Plungės rajono savivaldybėje (nuo 7,45 iki 14,02), Mažeikių rajono savivaldybėje – 35 proc. (nuo 11,7 iki 15,8), Telšių rajono savivaldybėje – 17 proc. (nuo 11,6 iki 13,6), tačiau Rietavo savivaldybėje sumažėjo 20 proc. (nuo 27,2 iki 21,5). Nutukusių asmenų skaičiaus 1000 gyventojų rodiklis Telšių regione visais laikotarpio metais buvo žemesnis už šalies vidurkį. (Šaltinis: Higienos institutas).

Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenimis, nutukusių vaikų dalis visose regiono savivaldybėse per laikotarpį didėjo nuo 1,5 iki 3,3 procentinio punkto. Didžiausia nutukusių vaikų dalis 2021 m. buvo Plungės rajono savivaldybėje (10,4 proc.), nutukusių vaikų dalis visose savivaldybėse buvo didesnė už šalies vidurkį (8,2).

Vaikų, turinčių antsvorį didžiausia dalimi – 3,3 procentinio punkto, augo Telšių rajono savivaldybėje (nuo 14,7 iki 18 proc.), Mažeikių rajono savivaldybėje – 2,5 procentinio punkto (nuo 15,4 iki 17,9), Plungės rajono savivaldybėje – 1,5 procentinio punkto (nuo 18,1 iki 19,6) , Rietavo savivaldybėje – 1,8 procentinio punkto (nuo 17,7 iki 19,5 proc.). 2021 m. didžiausia antsvorį turinčių vaikų dalis buvo Plungės rajono ir Rietavo savivaldybėse (19,6 ir 19,5 atitinkamai). Antsvorį turinčių vaikų dalis 2021 m. visose regiono savivaldybėse buvo didesnė už šalies vidurkį (17,5 proc.)

Vaikų, galinčių dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų, dalis nuo 2018 iki 2021 m. ženkliai (18 procentinių punktų) mažėjo Mažeikių rajono savivaldybėje (nuo 94,6 iki 76,8 procentų), Plungės rajono savivaldybėje mažėjo 1 procentiniu punktu nuo 96,4 iki 95,2 proc. Telšių rajono savivaldybėje ši dalis padidėjo nuo 88 iki 91 procento, Rietavo savivaldybėje padidėjo 0,7 procento nuo 93 iki 93,7.

išskyrus Mažeikių rajono savivaldybę, kurioje vaikų, galinčių dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų dalis sudarė 76,8 proc. Šalies vidurkis buvo 86,4 procento. Vaikų, galinčių dalyvauti ugdymo veikloje be apribojimų dalis šalyje mažėjo nuo 92 procentų 2018 m. iki 86,4 proc. 2021 m.

Mažeikių rajono savivaldybėje vaikų, galinčių dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų dalis buvo mažesnė už šalies vidurkį ir sudarė 76,8 proc., šalies vidurkis buvo 86,4 procento. Visų kitų regiono savivaldybių vaikų, galinčių dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų dalis 2021 m. buvo didesnė už šalies vidurkį (91,1 proc. Telšių rajono, 93,7 proc. Rietavo, 95,2 proc. Plungės rajono savivalybėje).

Telšių regiono gyventojų psichinės sveikatos rodikliai yra išskirtinai prasti, tendencijos per 2017–2021 metų laikotarpį smarkiai blogėjančios.

Nuotaikos (afektiniais) sutrikimais sergančių asmenų skaičius 1000 gyventojų per 2017–2021 metų laikotarpį regione padidėjo 27 procentais nuo 35 iki 44 asmenų. Šalies vidurkis augo ženkliai mažiau – 4 procentais nuo 23 iki 24 asmenų. Visais laikotarpio metais Telšių regiono rodiklis buvo aukštesnis už šalies vidurkį apie 50 procentų. Didžiausias depresija, nuotaikos (afektiniais) sutrikimais sergančiųjų skaičius 1000 gyventojų buvo Plungės rajono savivaldybėje – 61, Telšių rajono savivaldybėje – 49, mažesnis – Mažeikių rajono ir Rietavo savivaldybėse – 31 ir 40 atitinkamai. Beveik identiška sergančiųjų depresija statistika. (Šaltinis: Higienos institutas).

Susirgimai priklausomybės ligomis. Telšių regione susirgimų psichikos ir elgesio sutrikimais vartojant alkoholį 1000 gyventojų rodiklis 2021 m. buvo 9,5, tai yra 32 procentais aukštesnis už šalies vidurkį, kuris buvo 6,5. Aukščiausias psichikos sutrikimų vartojant alkoholį 1000 gyventojų rodiklis 2021 metais buvo Telšių rajono savivaldybėje (11,6), panašaus lygio rodiklis buvo Mažeikių rajono ir Rietavo savivaldybėje (9,5 ir 9,3 atitinkamai), žemiausias rodiklis buvo Plungės rajono savivaldybėje (7,2). Per 2017–2021 m. laikotarpį susirgimų psichikos ir elgesio sutrikimais vartojant alkoholį 1000 gyventojų Telšių regione rodiklis mažėjo 11 proc., didžiausia dalimi jis mažėjo Mažeikių rajono ir Rietavo savivaldybėje (23 ir 20 proc. atitinkamai). Per visą laikotarpį susirgimų psichikos ir elgesio sutrikimais vartojant alkoholį 1000 gyventojų rodiklis Telšių regione buvo nuo 26 iki 36 procentų aukštesnis už šalies vidurkį.

Psichikos ir elgesio sutrikimų dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo 1000 gyventojų Telšių regione rodiklis 2021 m. buvo 2,61, t.y. 29 proc. aukštesnis už šalies vidurkį (1,87). Mažeikių rajono savivaldybėje rodiklis buvo aukščiausias – 4,01, Telšių rajono savivaldybėje – 2,76. Plungės rajono ir Rietavo savivaldybės rodiklis buvo žemesnis už šalies vidurkį (0,78 ir 0,27 atitinkamai). Problemos mastą atskleidžia ir nominalūs skaičiai: Telšių regione 2021 m. registruota 346 psichikos ir elgesio sutrikimai dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, daugiausiai iš jų – 208 Mažeikių rajono savivaldybėje, 110 –Telšių rajono savivaldybėje, 26 – Plungės rajono savivaldybėje, 2 – Rietavo savivaldybėje. Stebima reikšminga didėjimo tendencija regione (75 proc.) ir šalyje (67proc.).

Mirčių skaičiaus 100 000 gyventojų dėl apsinuodijimo alkoholiu rodiklis 2021-2022 m. Telšių regione didėjo ir buvo aukštesnis už šalies vidurkį - 9,05 ir 6,08 pagal metus atitinkamai. Šalies vidurkis buvo 4,95 ir 5,58 atitinkamai. Pažymėtina, kad 2018-2020 m. Telšių regiono rodiklis buvo mažesnis arba artimas šalies vidurkiui. 2022 m. daugiausiai (4 mirtys) dėl apsinuodijimo alkoholiu buvo Mažeikių rajono savivaldybėje (rodiklis 7,73), Telšių rajono

savivaldybėje - 2 (rodiklis 5,08), Plungės rajono ir Rietavo savivaldybėje - po 1 (rodiklis 3,01 ir 13,75). Rietavo savivaldybės rodiklis yra labai aukštas dėl mažo savivaldybės gyventojų skaičiaus.

Prastėjanti gyventojų psichinė sveikata skatina didinti psichikos sveikatos paslaugų prieinamumą ir stiprinti prevenciją. Psichikos sveikatos priežiūros paslaugas Telšių regiono savivaldybėse teikia UAB „Žemaitijos psichikos sveikatos centras“, UAB Mažeikių psichinės sveikatos centras, Rietavo savivaldbėje šias paslaugas teikia VšĮ Rietavo PSPC, Plungės rajono savivaldybėje – trys privačios įstaigos, teikiančios pirminės asmens sveikatos priežiūros paslaugas. Psichologų paslaugos teikiamos ir pedagoginėse psichologinėse tarnybose, ugdymo įstaigose.

Mažeikių psichinės sveikatos centro duomenimis, 2018–2020 metais didėjo pacientų, kurie kreipėsi dėl konsultacijų pas gydytojus psichiatrus (3,2 proc.) ir medicinos psichologus (86 proc.), skaičius.

Aukštas Telšių regiono gyventojų sergamumas priklausomybių ligomis rodo, kad savivaldybėse tikslinga vykdyti priklausomybių prevencijos programas. Šį poreikį atspindi psichikos ir elgesio sutrikimų vartojant alkoholį ir psichoaktyviąsias medžiagų, mirtingumo dėl alkoholio vartojimo rodikliai.

Regione yra gerų pavyzdžių šioje srityje: Plungės rajono savivaldybėje nuo 2018 metų vykdoma priklausomybių mažinimo Plungės rajono savivaldybėje 2018–2025 metų programa. Dirba visuomenės sveikatos specialistas ir psichiatras. Programos rezultatai akivaizdūs - į darbo rinką grįžo 138 klientai, išlaiko blaivybę apie 3 metus – 19 klientų, išlaiko blaivybę apie 2 metus – 8 klientai, išlaiko blaivybę 6 – 12 mėnesių 23 klientai. Anoniminių alkoholikų grupę lanko 32 klientai. Rezultatas akivaizdus: 2019 metais mirtingumas dėl savižudybių 100 000 gyv. Plungės rajono savivaldybėje per vienerius programos įgyvendinimo metus sumažėjo septynis kartus iki 3 atvejų 2019 m., 2018 m. buvo 21. Šalies vidurkis 2019 m. buvo 23,5, Telšių apskrities 21,3.

Telšių regione 2017–2022 m. laikotarpiu savižudybių skaičius buvo 36, 32, 28, 16, 36,19 atitinkamai pagal metus. 2017 ir 2021 m. savižudybių skaičiaus 100000 gyventojų regione rodiklis (26,5 ir 27 pagal metus atitinkamai) buvo aukštesnis už šalies vidurkį (2017 – 26,4 ir 2021 m. – 20), ir tai buvo didžiausias mirčių dėl savižudybės skaičius per laikotarpį. 2018–2020 m. ir 2022 m. savižudybių skaičius 100000 gyventojų regione buvo mažesnis už šalies vidurkį.

Rietavo savivaldybėje 2021 m. savižudybių skaičiaus 100000 gyventojų rodiklis buvo aukščiausias (68) dėl mažo savivaldybės gyventojų skaičiaus ir savivaldybėje fiksuotų 5 mirčių dėl savižudybės. Telšių rajono savivaldybėje rodiklis buvo 32,6 (13 mirčių dėl savižudybės), Mažeikių rajono savivaldybėje rodiklis buvo lygus 23 (12 mirčių dėl savižudybės). Plunges rajono savivaldybėje rodiklis –18, (6 mirtys dėl savižudybės). 2017 ir 2021 m. Telšių regione fiksuotos 36 mirtys dėl savižudybės, ir tai buvo aukščiausi skaičiai per laikotarpį.

Apibendrinant galima teigti, kad Telšių regione sveikos, aktyvios gyvensenos propagavimas, gyventojų švietimas ir skatinimas sveikai gyventi yra nepakankamas, tikslinga taikyti daugiau prevencinių priemonių, stiprinančių visuomenės sveikatą, psichologinį atsparumą, stiprinti priklausomybės ligų prevenciją, didinti paslaugų prieinamumą.

Bendruomenės sveikatos stiprinimo, sveikos gyvensenos mokymo ir propagavimo, sergamumo mažinimo veiklą Telšių regiono savivaldybės vykdė ir anksčiau, 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų Veiksmų programos įgyvendinimo laikotarpiu. Veiklos buvo orientuotos į sveikatos netolygumų mažinimą savivaldybėse, gerinant tikslinių grupių asmenų sveikatos raštingumo lygį, sveikatos stiprinimo ir ligų profilaktikos paslaugų prieinamumą ir kokybę, skatinant sveiką senėjimą. Pasiektas stebėsenos rodiklis „Tikslinių grupių asmenys, kurie dalyvavo informavimo, švietimo ir mokymo regniniuose bei sveikatos raštingumą didinančiose veiklose skaičius“ kiekvienoje savivaldybėje buvo didesnis nei planuota, juose dalyvavusių asmenų skaičius Mažeikių rajono savivaldybėje – 2786, Plungės rajono savivaldybėje – 1227, Rietavo savivaldybėje – 568, Telšių rajono savivaldybėje – 4756.

Be to, visuomenės sveikatos biurai vykdė kitų finansavimo šaltinių lėšomis finansuojamus projektus savivaldybėse:

1. Rietave – bendruomenių gebėjimams savižudybių prevencijos srityje stiprinti, gyventojų psichinei sveikatai gerinti (Visuomenės sveikatos stiprinimo fondo lėšomis);

2. Mažeikių ir Plungės rajonų savivaldybėse – projektą „Jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų (JPSPP) teikimo modelio diegimas Plungės, Mažeikių ir Tauragės savivaldybėse“(Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų lėšomis;

3. Telšių rajono savivaldybėje – vaikų dienos įpročių formavimo (Visuomenės sveikatos stiprinimo fondo ir savivaldybės biudžeto lėšomis), žalingo technologijų naudojimo poveikio mažinimo tema (ES fondų, valstybės ir savivaldybės biudžetų lėšomis).

4. Visose savivaldybėse vykdyti projektai, skirti ikimokyklinio ir mokyklinio ugdymo įstaigų sveikatos kabinetams aprūpinti metodinėmis priemonėmis, kt.

Ankstesniu laikotarpiu Telšių regione įgyvendintos veiklos padarė teigiamą poveikį visuomenės sveikatai, tai patvirtina stebėsenos rodikliai, tačiau ši veikla būti vykdoma nuolat, turėti tęstinumą, kad sveikos gyvensenos įgūdžius, įpročius įgautų kuo daugiau gyventojų ir rūpinimasis sveikata taptų kultūros dalimi visuomenėje. Kultūra yra lėčiausiai pokyčiams pasiduodantis dalykas, todėl veiklos turi būti tęstinės, ne epizodinės. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad įgyvendinamų prevencinių programų poveikis išryškėja tik per ilgesnį laikotarpį, t.y. 3 – 5 metus.

Ilgalaikės priežiūros paslaugos. Senstanti visuomenė lemia augantį sveikatos paslaugų poreikį. Ypatingo dėmesio reikia 65 metų ir vyresnių žmonių grupės sveikatos paslaugoms. Statistikos duomenys rodo, kad Telšių apskrities 65 metų ir vyresnių gyventojų amžiaus grupės procentas yra didėjantis (nuo 19,4 proc. 2018 metais iki 22,8 proc. 2022 m.) ir 2022 m. duomenimis yra aukštesnis už šalies vidurkį 2,8 procentinio punkto (šalies – 20 proc., Telšių apskrities – 22,8 proc.).

Pirminės asmens sveikatos priežiūros tinklas Telšių regione yra pakankamas, tačiau reikia didinti ilgalaikės priežiūros paslaugų – demencija ir (ar) Alzhaimerio ligomis (toliau tekste – demencija) sergančių asmenų stacionarinės priežiūros ir stacionarios socialinės globos, paliatyviosios pagalbos, ambulatorinių slaugos paslaugų namuose (toliau – ASPN) prieinamumą.

Demencija. Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenimis, 2022 m. Telšių regiono savivaldybėse demencija sirgo 2848 asmenys. Skaičiuojama, kad 12 proc. visų sergančiųjų yra reikalinga stacionarinė priežiūra. Sergamumas demencija kiekvienoje savivaldybėje yra skirtingas, todėl stacionarinių lovų / vietų, skirtų demencija sergančių asmenų priežiūrai poreikis skiriasi. Įvertinant gyventojų skaičių ir sergamumą, Telšių rajono savivaldybėje turėtų būti 116 stacionarinių lovų / vietų, skirtų demencija sergančių asmenų priežiūrai, Mažeikių rajono savivaldybėje – 99, Plungės rajono savivaldybėje – 90, Rietavo savivaldybėje – 24, iš viso 329 stacionarinės lovos / vietos, skirtos demencija sergantiems asmenims.

Demencija sergantiems asmenims yra teikiamos tiek sveikatos priežiūros (slauga), tiek socialinės paslaugos, todėl kiekviena savivaldybė individualiai įsivertina esamą situaciją ir demencija sergančių asmenų priežiūrai skirtos stacionarinės infrastruktūros poreikį. Visų Telšių regiono savivaldybių gyventojų ligotumas demencija yra ženkliai aukštenis už šalies vidurkį.

2022 m. Rietavo savivaldybėje ligotumas demencija buvo aukščiausias tarp regiono savivaldybių, sirgo 206 gyventojai (283,3/10 tūkst.gyv.). Lyginant su šalies vidurkiu (142,5/10 tūkst.gyv.), Rietavo savivaldybės gyventojai demencijomis serga 1,98 karto dažniau nei vidutiniškai šalyje. Per 2018 iki 2022 m. laikotarpį ligotumas demencija Rietavo savivaldybėje padidėjo 15 proc. (nuo 246 atvejų 10 tūkst. gyventojų iki 283,3).

Telšių rajono savivaldybėje ligotumas demencija kito nereikšmingai, per laikotarpį nuo 2018 iki 2022 m. sumažėjo nuo 259,6 atvejų 10 tūkst. gyventojų iki 255,5) ir buvo antras didžiausias tarp regiono savivaldybių. Lyginant su šalies vidurkiu (142,5/10 tūkst.gyv.), Telšių rajono savivaldybės gyventojai demencijomis serga 1,8 karto dažniau.

Plungės rajono savivaldybėje ligotumas demencija buvo didėjantis, per laikotarpį nuo 2018 iki 2022 m. padidėjo 36 proc. (nuo 174.9 atvejų 10 tūkst. gyventojų iki 239,3) ir buvo antras mažiausias rodiklis tarp regiono savivaldybių po Mažeikių. Lyginant su šalies vidurkiu (142,5/10 tūkst.gyv.), Plungės rajono savivaldybės gyventojai demencijomis serga 1,68 karto dažniau.

Mažeikių rajono savivaldybėje ligotumas demencija kito nereikšmingai, per laikotarpį nuo 2018 iki 2022 m. padidėjo nuo 162,2 atvejų 10 tūkst. gyventojų iki 162,8 ir buvo mažiausias tarp regiono savivaldybių. Mažeikių rajono savivaldybės gyventojų ligotumas demencijomis 2022 m. buvo 14 proc. aukštesnis už šalies vidurkį (142,5 atvejų 10 tūkst. gyventojų).

Infrastruktūros demencija sergančių asmenų stacionarinei priežiūrai/globai labiausiai trūksta Mažeikių rajono savivaldybėje, turimas paslaugų vietų/lovų skaičius yra 53, turėtų būti 99, įvertinant gyventojų skaičių ir sergamumą, todėl būtina infrastruktūros ir paslaugų plėtra. Plungės ir Telšių rajono bei Rietavo savivaldybėse taip pat yra poreikis didinti paslaugų vietų skaičių demencija sergantiems asmenims ir /arba plėtoti ambulatorines paslaugas šiai tikslinei grupei.

Paliatyvioji pagalba. Telšių regiono savivaldybėse teikiamos stacionarinės paliatyviosios pagalbos paslaugos, dienos stacionaro paslaugų nėra.

Paliatyviosios pagalbos paslaugos *Telšių rajono savivaldybėje* teikiamos VšĮ Regioninėje Telšių ligoninėje ir VšĮ Telšių pirminės sveikatos priežiūros centro Varnių padalinyje, iš viso yra 9 paslaugų vietos. Paliatyviosios pagalbos paslaugų prieinamumas yra nepakankamas, yra iki pusės metų laukimo eilė, todėl tikslinga didinti paliatyviosios pagalbos lovų stacionare ir/ar paliatyviosios pagalbos paslaugų dienos stacionare vietų skaičių.

Mažeikių rajono savivaldybės VšĮ Regioninėje Mažeikių ligoninėje yra 6 lovos skirtos paliatyviajai pagalbai, šių paslaugų vietų skaičių savivaldybė planuoja didinti savo biudžeto lėšomis. Atsižvelgiant į nuo 2024 m. sausio 1 d. nustatytą 24 paliatyviosios pagalbos lovų, tenkančių 100 tūkst. gyventojų, skaičių (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. 370 „Dėl Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis apmokamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sąlygų sąrašo patvirtinimo“ 2024 m. redakcija), yra poreikis didinti paliatyviosios pagalbos lovų skaičių. Mažeikių rajono savivaldybėje pagal normatyvus, įvertinant gyventojų skaičių, turėtų būti 12 lovų paliatyviosios pagalbos paslaugoms teikti.

Plungės rajono savivaldybėje stacionarinės paliatyviosios pagalbos paslaugos yra teikiamos VšĮ Plungės rajono savivaldybės ligoninės Slaugos ir palaikomojo gydymo skyriuje. Paliatyviosios pagalbos paslaugoms teikti yra skirtos 3 lovos, jų užimtumas 2023 m. siekė 70 proc., paslaugų laukimo eilių nėra, todėl plėtra netikslinga. Visų stacionarinių slaugos paslaugų statistika rodo, kad slaugos lovų (įskaitant paliatyvią slaugą) skaičius mažėjo nuo 72 lovų 2020 m. iki 60 lovų 2021 m. ir 64 lovų iki 2022 m. III ketvirčio. Pacientų skaičius mažėjo taip pat nuo 306 pacientų (2020 m.) iki 220 pacientų (2021m.) ir iki 259 pacientų 2022 m. III ketvirtį.

Rietavo savivaldybės gyventojai paliatyviosios pagalbos paslaugas gali gauti tik kaimyninių savivaldybių gydymo įstaigose: Plungės rajono savivaldybės ligoninėje, Telšių rajono PSPC Varnių slaugos skyriuje, Šilalės rajono ligoninėje, paliatyviosios pagalbos paslaugos vietoje nėra prieinamos.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. 370 „Dėl Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis apmokamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sąlygų sąrašo patvirtinimo“ Rietavo savivaldybėje pagal jos gyventojų skaičių (7292 gyv. 2022 m.) galėtų būti 2,7 paliatyviosios pagalbos paslaugų vietos. Tačiau, pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos rekomendacijas, paliatyvios pagalbos skyriuje turi būti užtikrintos ne mažiau kaip 8 lovos, todėl, vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, reglamentuojančiais paliatyviosios paslaugos teikimo sąlygas, Rietavo savivaldybėje nėra galimybės užtikrinti šios paslaugos teikimą gyventojams vietoje. Pagal ligonių kasų pateiktą informaciją, 2022 metais Rietavo savivaldybės gyventojai kitų savivaldybių gydymo įstaigose pasinaudojo 25 lovadieniais, o 2023 - 24 paliatyviosios pagalbos paslaugų lovadieniais.

Ambulatorinės slaugos paslaugos asmens namuose (ASPN). Siekiant gerinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę, savivaldybėse siekiama mažinti stacionarių paslaugų apimtis, teikiant daugiau ambulatorinių slaugos paslaugų asmens namuose (toliau – ASPN). Tai gali padėti kompensuoti medicinos personalo trūkumą ir pagerinti paslaugų prieinamumą, kokybę. Integruotai teikiant asmens sveikatos priežiūros ir socialines paslaugas, sudaromos sąlygos asmeniui kuo ilgiau savarankiškai gyventi bendruomenėje.

Telšių rajono savivaldybėje Telšių rajono pirminės sveikatos priežiūros centras nuo 2021 metų teikia ASPN paslaugas, sudarytos paslaugų teikimo sutartys su keturiais pirminės asmens sveikatos priežiūros centrais. Paslaugų gavėjų skaičius nuo 2020 m. išaugo dvigubai: 2020 m. buvo 645 paslaugų gavėjai, 2021 m. – 1257, iki 2022 m. spalio mėn. paslaugos teikiamos 1229 pacientams. Trūksta automobilių paslaugai teikti, įrangos. Rajone prirašytų prie įstaigų pacientų bendras skaičius 41800, ASPN paslaugų prieinamumas nėra užtikrinamas.

Mažeikių rajono savivaldybėje, siekiant mažinti gydymo paslaugų stacionare ir didinti ambulatorinių sveikatos priežiūros paslaugų apimtis, ASPN paslaugas nuo 2022 m. sausio 1d. teikia UAB „Rezus.lt“ mobili komanda (bendrosios praktikos slaugytojas, slaugytojos padėjėjas ir trys kineziterapeutai). ASPN paslaugų poreikis šiuo metu patenkinamas, tačiau yra stebimas poreikio augimas. *Mažeikių rajono savivaldybėje* 2021 m. gyveno daugiau nei 16000 asmenų, kuriems sveiktos priežiūros paslaugų prieinamumas ir kokybė yra ypatingai svarbu: beveik 12000 pensinio amžiaus asmenų, 3555 negalią turintys asmenys, 829 Demencija ir Alzhaimerio liga sergantys asmenys. Vien per 2022 m. I–II ketvirčio laikotarpį aptarnautų pacientų ir suteiktų paslaugų kiekis išaugo dvigubai – nuo 240 pacientų ir suteiktų 1090 paslaugų I ketvirtį iki 480 pacientų ir 2199 paslaugų II ketvirtį. Kadangi ASPN paslaugų prieinamumas yra prioritetinės svarbos, Mažeikių rajono savivaldybėje tikslinga šių paslaugų plėtra, investuojant į mobiliųjų komandų aprūpinimą darbui reikalinga įranga ir priemonių komplektais bei automobiliais.

Plungės rajono savivaldybėje VšĮ Plungės rajono savivaldybės ligoninė nuo 2022 m. sausio 1d. pradėjo teikti ambulatorinės slaugos paslaugas ir ambulatorinės paliatyviosios pagalbos paslaugas namuose prie dviejų pirminių sveikatos priežiūros centrų prisirašiusiems pacientams. Ambulatorinės paliatyviosios pagalbos paslaugų namuose III ketvirtį buvo teikiamos 2 pacientams, 10 apsilankymų. ASPN paslaugų gavėjų ir suteiktų paslaugų skaičius augo nuo 66 pacientų ir 168 apsilankymų I ketvirtį iki 213 pacientų, 1107 apsilankymų per dieną III ketvirtį (VšĮ Plungės rajono savivaldybės ligoninė).

ASPN paslaugas taip pat teikia Plungės socialinių paslaugų centras ir UAB „Plungės sveikatos centras“. UAB „Plungės sveikatos centras“ suteiktų ambulatorinės slaugos pacientų ir paslaugų skaičius per I–III ketvirtį buvo 296/3401, 314/4225 ir 261/3086 atitinkamai. Paslaugų laukimo eilės nėra, tačiau ambulatorinių paslaugų gavėjų skaičiaus augimas rodo, kad paslaugų poreikis didėja.

Rietavo savivaldybėje ambulatorines slaugos paslaugas teikia UAB „Rietavo šeimos daktaras“ ASPN komanda. Paslaugos teikiamos asmens namuose pacientams, kuriems nustatytas bendras funkcinis sutrikimas ir kurie kasdieniame gyvenime yra priklausomi nuo kitų žmonių pagalbos. Stebimas didėjantis ambulatorinių slaugos paslaugų namuose poreikis: 2021 metais paslaugas gavo 188 savivaldybės gyventojai, 2022 metais – 213, 2023 metais – 348 asmenys. Tikslinga ASPN paslaugų plėtra savivaldybėje, siekiant paslaugas teikti asmenims, kuriems ilgalaikė priežiūra reikalinga dėl demencijos ir/ar Alzhaimerio ligos.

Stacionaro slaugos paslaugas teikia VšĮ Rietavo pirminės sveikatos priežiūros centro slaugos ir palaikomojo gydymo skyrius, iš valstybinės ligonių kasos finansuojamos 24 lovos, paslaugų gavėjų skaičius yra augantis: 2020 m. – 89, 2021 m. – 95, 2022 m. –103.

Ligoninių stacionaro ligonių skaičius 1000 gyventojų 2018–2022 m. laikotarpiu Telšių regione buvo artimas šalies vidurkiui, 2020–2021 m. vos mažesnis už šalies vidurkį, 2018, 2019 ir 2022 – apie 3 proc. aukštesnis už šalies vidurkį. 2022 m. Telšių regiono rodiklis buvo 232, šalies vidurkis – 224. Ligoninių stacionaro ligonių skaičius 1000 gyventojų Rietavo, Plungės, Telšių rajono savivaldybėse visais laikotarpio metais buvo šiek tiek aukštesnis už šalies vidurkį, Mažeikių rajono savivaldybėje – visais laikotarpio metais nuo 4 iki 8 proc. mažesnis už šalies vidurkį.

Apibendrinimas. Problema: **Nepakankamas sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas ir kokybė**

2020 m. hospitalizacijos lygis savivaldybėse ir sergančių asmenų skaičius yra artimas Lietuvos vidurkiui. Dažniausia mirties priežastis yra kraujotakos sistemos ligos ir piktybiniai navikai. Regione suformuotas sveikatos įstaigų tinklas, jis bus peržiūrimas, atsižvelgiant į SAM vykdomą reformą. Sveikos gyvensenos ir jos skatinimo stoką rodo sergamumo ir mirtingumo nuo širdies ir kraujotakos sistemos ligų, sergamumo II tipo cukriniu diabetu, psichikos ir elgesio sutrikimų dėl alkoholio ir psichoaktyviųjų medžiagų naudojimo, mirtingumo dėl šių priežasčių ir kiti prastėjantys sveikatos rodikliai. Regiono

gyventojų psichinės sveikatos rodikliai yra išskirtinai prasti, gyventojų psichinės sveikatos prevencija yra nepakankama. Aukštas Telšių regiono gyventojų sergamumas priklausomybių ligomis rodo, kad savivaldybėse būtina vykdyti priklausomybių prevencijos paslaugų prieinamumą. Apibendrinant, Telšių regione tikslinga didinti kokybiškų visuomenės sveikatos prevencijos paslaugų prieinamumą, vykdyti prevencines priemones, stiprinančias visuomenės sveikatą bei psichologinę gerovę ir atsparumą, priklausomybės ligų prevencijos veiklas. Senstant visuomenei, didėja ilgalaikės priežiūros paslaugų poreikis, todėl reikia didinti jų prieinamumą savivaldybėse.

Sąsajos su RPP regioninės plėtros problema:

2 problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis.

Sąsajos su NPP pažangos uždaviniais:

2.10. Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą.

VIII. SOCIALINĖ SRITIS

Telšių regiono gyventojų socialinių paslaugų poreikį lemiantys veiksniai yra mažas gimstamumas ir visuomenės senėjimas (neigiamas gyventojų prieaugis), negalia, emigracija, socialinė rizika, nedarbas. Skurdo rizikos lygis Vidurio ir vakarų Lietuvos regione, kuriame yra ir Telšių regionas, per visą 2014 – 2020 m. laikotarpį buvo aukštesnis už Lietuvos Respublikos vidurkį 10–14 procentinių punktų, 2021 m. jis sudarė 22,8 proc. ir buvo 2,8 procentiniais punktais aukštesnis už šalies vidurkį.

Telšių regione asmenų, susiduriančių su ekonominiais sunkumais procentas visais tiriamais atvejais yra žymiai aukštesnis už Lietuvos Respublikos vidurkį. Asmenų, dėl pinigų stokos negalinčių laiku sumokėti būsto nuomos, komunalinių mokesčių, būsto ar kitų paskolų, kredito įmokų procentas Telšių regione yra beveik dvigubai didesnis už šalies vidurkį (89 proc. daugiau). Neturinčių galimybės praleisti bent savaitę atostogų ne namuose Telšių regiono gyventojų dalis yra 43 procentais didesnė už šalies vidurkį. Negalinčių sau leisti bent kas antrą dieną valgyti mėsos, žuvies ar analogiško vegetariško maisto Telšių regione yra 68 proc. daugiau už šalies vidurkį.

Socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų, Telšių regione 2020 metais buvo 5 procentais aukštesnis už Lietuvos Respublikos vidurkį. Per 2018–2020 m. laikotarpį šis rodiklis Telšių regione sumažėjo 30 procentų, didžiausias rodiklis buvo Mažeikių (25 proc.) ir Rietavo (24 proc.) savivaldybėse, mažiausias – Plungės savivaldybėje (16 proc.).

Telšių regione nakvynės namų gyventojų skaičius per 2014–2020 metų laikotarpį sumažėjo 39 procentais. Šalies mastu nakvynės namų gyventojų skaičius mažėjo 57 procentais, todėl Telšių regione padėties gerėjimas šiuo socialiniu aspektu atsilieka nuo šalies. Mažeikių rajono savivaldybės nakvynės namuose yra 40 paslaugų vietų, Plungės rajono savivaldybėje – 38, Telšių rajono savivaldybėje – 33, Rietavo savivaldybėje nakvynės namų nėra, atsiradus poreikiui, suteikiama trumpalaikės socialinės globos paslauga slaugos ligoninėje. Mažeikių, Telšių, Plungės rajonų savivaldybių nakvynės namuose teikiamos laikino apnakvindinimo ir apgyvendinimo paslaugos, jų poreikis patenkinamas, eilių nėra. Plungės rajono savivaldybės nakvynės namuose per 2018–2021 m. laikotarpį unikalių asmenų, kuriems buvo suteiktos paslaugos, skaičius sumažėjo nuo 98 iki 80. Mažeikių ir Telšių rajono savivaldybių nakvynės namuose šis skaičius padidėjo nuo 100 iki 104 ir nuo 69 iki 80 atitinkamai.

Suaugusiems socialinę riziką patiriantiems asmenims teikiamų paslaugų spektras – psichosocialinė pagalba, socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas, socialinės priežiūros centruose (dienos centre, socialinių paslaugų centre, krizių centre, paramos šeimai centre ir kt.), apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose, intensyvi krizių įveikimo pagalba (krizių centre, kitose socialinių paslaugų įstaigose) su laikinu apgyvendinimu ir be jo, apgyvendinimas nakvynės namuose ir laikinas apnakvindinimas laikino apnakvindinimo įstaigose, trumpalaikė socialinė globa (psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaigose asmenims, priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų). 2021 m. Telšių rajono savivaldybėje tokių paslaugų buvo suteikta 184

asmenims, Plungės rajono savivaldybėje – 123, Mažeikių rajono savivaldybėje – 67, Rietavo savivaldybėje – 135 asmenims. Socialines paslaugas gauna socialinę riziką patiriantys asmenys, kurie patys kreipiasi dėl įvairių socialinių problemų sprendimo, taip pat ir tie asmenys, dėl kurių buvo gauta informacija iš šeimos narių, bendruomenės ar kitų subjektų.

Savivaldybės numato stiprinti pagalbos teikimą socialinės rizikos asmenų aplinkoje gyvenantiems asmenims, šeimos nariams, kurti kompleksinių socialinių paslaugų sistemą, orientuotą į asmens įgalinimą pačiam spręsti savo problemas, skatinant integraciją į darbo rinką, integraciją į visuomenę, organizuoti kompleksinę ir gerai veikiančią priklausomybių turinčių asmenų gydymo nuo priklausomybių ir krizių įveikimo sistemą, teikti paslaugas asmenims, grįžusiems iš laisvės atėmimo vietų, siekiant platesnės asmenų socialinės integracijos į visuomenę, darbo rinką, neturintiems gyvenamosios vietos teikti apgyvendinimo nakvynės namuose paslaugas, stiprinti tarpsektorinį bendradarbiavimą, nevyriausybinio sektoriaus ir bendruomenės įsitraukimą. atsižvelgdamos į finansines galimybes ir prioritetus.

Asmenų, gyvenančių skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje procentas Telšių regione per 2014–2020 m. laikotarpį aukščiausias buvo 2016–2018 metais – nuo 33 iki 38 procentų. 2019, 2020 šis rodiklis mažėjo iki 22–24 procentų atitinkamai. Telšių regiono rodiklis 2020 metais buvo 23,6 procento ir buvo vos mažesnis už šalies vidurkį – 24,8 procento.

Bendras Telšių regiono šeimų, patiriančių socialinę riziką, skaičius per 2018–2022 m. laikotarpį padidėjo 17 proc., daugiausiai šis procentas augo Plungės rajono savivaldybėje (28 proc.), Telšių rajono savivaldybėje (27 proc.), Rietavo savivaldybėje (19 proc.), tačiau ženkliai sumažėjo Mažeikių rajono savivaldybėje (10,4 proc.). Mažeikių rajono savivaldybėje 2021 m. buvo 99 socialinės rizikos šeimos, Plungės rajono savivaldybėje – 234, Telšių rajono savivaldybėje – 249, Rietavo savivaldybėje –70.

Oficialiosios statistikos portalo duomenimis, Telšių apskrities nuolatinių gyventojų skaičius laikotarpį sumažėjo 1,9 proc. nuo 134139 2018 m. iki 131691 2022 m. pradžioje. 65 metų ir vyresnių nuolatinių gyventojų dalis nuo visų gyventojų Telšių regione 2022 m. sudarė 20 proc. (dalis lygi šalies vidurkiui). Nuolatinių Telšių apskrities 65 metų ir vyresnių gyventojų dalis yra didėjanti (nuo 17,6 proc. 2014 metais iki 20 proc. 2022 m.).

2022 m. Telšių apskrityje 65 metų ir vyresnių gyventojų buvo 26 287 asmenys. Didžiausia 65 metų ir vyresnių gyventojų dalis yra Telšių rajono savivaldybėje – 21,6 proc., Plungės rajono ir Rietavo savivaldybėje – 20 proc., mažiausia dalis – Mažeikių rajono savialdybėje – 18,6 proc. Šios amžiaus grupės gyventojų dalis augo Mažeikių ir Plungės rajono savivaldybėje – 5 ir 0,2 procentiniais punktais atitinkamai, mažėjo Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse – 1,2 proc. ir 1,9 procentiniais punktais atitinkamai. 65 metų ir vyresnio amžiaus žmonės susiduria su ekonominėmis ir socialinėmis problemomis, jiems reikalingos socialinės paslaugos. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad didžiausias skurdo rizikos lygis šalyje buvo 65 metų ir vyresnių asmenų amžiaus grupėje, 2021 m. jis sudarė 35,9 proc. (12 pastaba).

Negalią turintys asmenys. SODR-os ir Socialinių paslaugų priežiūros departamento duomenimis, 2018–2022 m. bendras asmenų su negalia skaičius Telšių regione 2018–2022 m. laikotarpiu didėjo 11,7 procento ir 2022 m. regione buvo 11327 asmenys su negalia. Tai sudaro 8,6 proc. regiono gyventojų skaičiaus ir yra beveik 1 procentiniu punktu daugiau už šalies vidurkį (7,81 proc.) 2022 metais. Didžiausias asmenų su negalia skaičiaus augimas buvo Rietavo savivaldybėje (21 proc.), Plungės ir Telšių savivaldybėse – 15 ir 12 proc. atitinkamai, mažiausias augimas – Mažeikių rajono savivaldybėje (7 proc.). Darbingo amžiaus asmenų turinčių negalią dalis nuo visų negalią turinčių asmenų per laikotarpį mažėjo visose savivaldybėse vidutiniškai 10 procentinių punktų, pensinio amžiaus – visose savivaldybėse didėjo nuo 1 iki 4 procentinių punktų. Didžiausias asmenų turinčių negalią skaičius visais laikotarpio metais buvo Telšių rajono savivaldybėje (4135 asmenys 2022 metais). Mažeikių rajono savivaldybėje, kurioje nuolatinių gyventojų skaičius yra 35 proc. didesnis už Telšių, negalią turinčių asmenų buvo 15 procentų mažiau (3592). Plungės rajono ir Rietavo savivaldybėje negalią turinčių asmenų buvo 2830 ir 770 atitinkamai.

Telšių regiono gyventojų skaičius globos įstaigose suaugusiems asmenims su negalia per 2014–2020 m. laikotarpį sumažėjo 13 procentų, tai yra ženkliai daugiau už šalies vidurkį, kuris mažėjo 1 procentu.

Vaikų su negalia dalis nuo visų asmenų su negalia 2018–2022 m. laikotarpiu Telšių regione sudarė nuo 7,2 iki 7,6 procento ir buvo didesnė už šalies vidurkį, kuris buvo nuo 6,5 iki 7,1 proc. per laikotarpį. Bendras vaikų su negalia skaičius Telšių regione per 2018-2022 m. padidėjo 0,2 procento (nuo 864 vaikų 2018 m. iki 866 vaikų 2022 metais). Pažymėtina, kad 2018 – 2021 m. laikotarpiu jis mažėjo kasmet nuo 7 iki 4 procentų, o 2022 m. stebimas augimas beveik 8 procentais, lyginant su 2021 metais. Vaikų su negalia skaičius 2018-2022 m. laikotarpiu daugiausiai augo Rietavo savivaldybėje (22 proc. iki 60 vaikų), Plungės ir Mažeikių rajonų savivaldybėse augo 6 ir 3 procentais (231 ir 274 vaikai) atitinkamai. Telšių rajono savivaldybėje vaikų su negalia skaičius per laikotarpį sumažėjo 9 procentais iki 301, tačiau absoliučiais skaičiais vaikų su negalia joje buvo daugiausiai iš regiono savivaldybių kiekvienais laikotarpio metais.

Vaikų su sunkia negalia dalis nuo visų vaikų su negalia regione didėjo nuo 20,2 proc. 2018 m. iki 24,5 proc. 2022 m. Bendras vaikų su sunkia negalia skaičius regione per 2018 – 2022 m. padidėjo nuo 175 iki 212 atitinkamai. Šis skaičius per laikotarpį daugiausiai augo Plungės rajono savivaldybėje (51 proc., t.y. nuo 49 iki 60), Mažeikių rajono savivaldybėje – 17 proc., Telšių rajono savivaldybėje – 12 proc., Rietavo savivaldybėje ši dalis nesikeitė (12 vaikų su sunkia negalia 2018 ir 2022 m.), stebint pamečiui, pvz. 2019 – 2021 m. šiek tiek mažėjo (10,8,9 vaikai sunkia negalia atitinkamai).

Telšių regiono dienos centruose socialines paslaugas gavusių vaikų su negalia skaičius per 2014–2020 m. laikotarpį padidėjo 25 procentais nuo 160 iki 200. Tačiau tai yra antras prasčiausias rezultatas iš 10 regionų, t.y. 200 vaikų su negalia, gavusių paslaugas. Paslaugų skaičiaus didėjimas Telšių regione reikšmingai atsilieka nuo šių paslaugų skaičiaus augimo 69 procentais vidutiniškai šalyje.

Negalią turintiems asmenims teikiamos socialinės paslaugos insitucijose ir namuose: pagalba į namus, laikinas atokvėpis, dienos socialinė globa namuose, socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas įstaigoje, dienos socialinė globa įstaigoje, apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose, apsaugotame būste, trumpalaikė ir ilgalaikė socialinė globa, socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas socialinėse dirbtuvėse.

Iš šio paslaugų spektro paslaugos 2021 m. Telšių rajono savivaldybėje buvo teikiamos 206 negalią turintiems suaugusiems 7 negalią turintiems vaikams, Plungės rajono savivaldybėje – 109 negalią turintiems suaugusiems ir 2 negalią turintiems vaikams, Mažeikių rajono savivaldybėje – 163 negalią turintiems suaugusiems ir 3 negalią turintiems vaikams, Rietavo savivaldybėje – 15 negalią turinčių suaugusių ir 1 negalią turinčiam vaikui.

2022 m. viduryje pradėjo veikti Plungės specialiojo ugdymo centro Dienos socialinės globos skyrius negalią turintiems vaikams (24 paslaugų vietos, iš kurių ne mažiau kaip 10 paslaugų vietų sunkią negalią turintiems vaikams). Pagerėjo socialinių paslaugų prieinamumas ne tik Plungės rajono savivaldybės, bet ir kitų regiono savivaldybių negalią turintiems vaikams gauti dienos socialinės globos paslaugų. Šiuo metu užpildyta 13 paslaugų vietų (iš 24). Verta pažymėti, kad negalią turinčių vaikų tėvai daugiau linkę naudotis laikino atokvėpio, dienos socialinės globos namuose paslaugomis.

Paslaugų prieinamumo gerinimo sunkią negalią ir (ar) autizmo spektro sutrikimą turintiems vaikams regiono savivaldybės šiame programavimo laikotarpyje neplanuoja dėl lėšų trūkumo ir nepasiekto bendro susitarimo steigti bendruomeninius vaikų globos namus.

Senstanti visuomenė ir kiti veiksniai lemia augantį socialinių paslaugų asmens namuose poreikį, jos teikiamos senyvo amžiaus, negalią turintiems asmenims ir vaikams, įvertinus poreikį. Socialinių *paslaugų asmens namuose* gavėjų skaičius Telšių apskrityje per 2014– 2020 m. laikotarpį augo 39 procentais, augimas buvo didesnis už bendrą skaičiaus augimą šalyje, kuris buvo 20 procentų. Didžiausias paslaugų asmens namuose gavėjų skaičiaus augimas buvo Plungės ir Mažeikių rajono savivaldybėse (48 ir 43 procentai atitinkamai), Telšių rajono savivaldybėje – 32 procentai, Rietavo – 19 procentų. Socialinių paslaugų asmens namuose skaičiaus augimas Telšių regione buvo ženkliai didesnis už šalies vidurkį**.**

2021 m. Telšių rajono savivaldybėje paslaugos asmens namuose buvo teikiamos 302 asmenims (292 senyvo amžiaus, 8 suaugusiems negalią turintiems asmenims, 2 negalią turintiems vaikams). Plungės rajono savivaldybėje paslaugos asmens namuose buvo teikiamos 287 asmenims (260 senyvo amžiaus, 26 negalią turintiems suaugusiems, 1 negalią turinčiam vaikui). Mažeikių rajono savivaldybėje paslaugos asmens namuose buvo teikiamos 421 asmeniui (381 senyvo amžiaus, 40 negalią turinčių suaugusių). Rietavo savivaldybėje - paslaugos asmens namuose buvo teikiamos 81 asmeniui (72 senyvo amžiaus, 7 negalią turintiems suaugusiems, 2 negalią turintiems vaikams).

Paslaugų asmens namuose poreikio patenkinimą savivaldybės sprendžia pirkdamos socialinių paslaugų teikimo paslaugas pagal sutartis su akredituotomis viešosiomis įstaigomis, plėtodamos paslaugų tinklą pagal poreikį. Socialinių paslaugų asmens namuose poreikis visose regiono savivaldybėse yra patenkinamas, poreikiui didėjant, sprendžiama operatyviai ir lanksčiai, paslaugų teikėjų pajėgumai yra pakankami.

Telšių regiono globos įstaigų seniems žmonėms skaičius per 2014–2020 m. padidėjo 17 procentų (nuo 6 iki 7 įstaigų), tuo tarpu bendras globos įstaigų seniems žmonėms skaičius šalyje augo 28 procentais (nuo 108 iki 138).

Gyventojų skaičius globos įstaigose senyvo amžiaus asmenims per 2014–2020 metų laikotarpį Telšių regione augo žymiai daugiau nei bendrai šalyje: Telšių regione padidėjo 42 procentais (nuo 167 iki 237), šalyje šis skaičius augo 30 procentų.

Plungės rajono savivaldybės globos įstaigose seniems žmonėms buvo 74 gyventojai, Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse – po 55, Mažeikių rajono savivaldybės –53, iš viso – 237 gyventojai.

Mažeikių rajono ir Rietavo savivaldybėse globos įstaigų gyventojų skaičius augo daugiausiai – 96 proc. (nuo 27 iki 53 asmenų) ir 52 proc. (nuo 36 iki 55 asmenų) atitinkamai, Plungės rajono savivaldybėje - 45 proc. nuo 51 iki 74 asmenų, Telšių rajono savivaldybėje - 4 proc. nuo 53 iki 55 asmenų.

Mažeikių rajono savivaldybėje socialinės paslaugos senyvo amžiaus asmenims teikiamos Plinkšių globos namuose, taip pat Mažeikių rajone veikia VšĮ Sedos pirminės sveikatos priežiūros centro socialinės globos skyrius. Šiose įstaigose teikiamos trumpalaikės / ilgalaikės socialinės globos, slaugos paslaugos senyvo amžiaus bei suaugusiems asmenims su negalia, negalintiems gyventi savarankiškai. Savivaldybės galimybių teikti socialines paslaugas ir socialinių paslaugų poreikio vertinimas Mažeikių rajono savivaldybės 2023 m. socialinių paslaugų plane rodo, kad daugelio socialinių paslaugų senyvo amžiaus asmenims poreikis yra patenkinamas, jų teikimas atitinka arba yra artimas SADM patvirtintiems socialinių paslaugų 1000 gyventojų išvystymo normatyvams, išskyrus ilgalaikės socialinės globos paslaugas. Ilgalaikės socialinės globos paslaugoms Plinkšių globos namuose gauti yra laukimo eilė, šių paslaugų poreikis savivaldybėje yra nepatenkintas. Asmenų, laukiančių eilėje paslaugoms gauti skaičius didėja, 2021 m. pabaigoje eilėje laukė 9 asmenys, 2022 m. – 15, 2023 m. birželio duomenimis – 26 asmenys. Mažeikių rajono savivaldybė sprendžia pirkdama socialinės globos paslaugas iš valstybės ir (ar) kitų savivaldybių pavaldumo įstaigų, tačiau to nepakanka. Dėl nepatenkinto ilgalaikės socialinės globos paslaugų poreikio yra reikalinga ir planuojama ilgalaikės socialinės globos paslaugų plėtra. Yra poreikis modernizuoti Plinkšių globos namų infrastruktūrą, pagerinti sąlygas asmenims su negalia, sergantiems senatvine demensija ir/ar Alzhaimerio ligomis, taip pat atlikti paprastojo patalpų ir stogo remonto darbus.

Plinkšių globos namuose ilgalaikės socialinės globos paslaugas gauna senyvo amžiaus ir darbingo amžiaus negalią turinčių 40 gyventojų, iš jų 2 sergantys Alzhaimerio liga, 31 – senatvine demencija. Šių globos namų infrastruktūra nėra pakankamai pritaikyta asmenims su negalia: 2016 m. įrengtas keltuvas yra nekokybiškas, nuolat gendantis ir netinkamas skubiai pagalbai teikti, varstomos lauko durys sukelia problemų asmenims, turintiems judėjimo sunkumų, trūksta vientisos saugios pasivaikščiojimo takų infrastruktūros, nes tik dalis takų yra sutvarkyti, kita dalis - nesaugi, su išsikišusiais borteliais, plytelėmis, kitais nelygumais. Trūksta lubinių keltuvų, nes beveik visi gyventojai patiria vienokių ar kitokių judėjimo sunkumų. Sunkiai judantys ir rečiau paliekantys savo gyvenamąją patalpą gyventojai patiria emocinį diskomfortą dėl bendravimo stokos, todėl tikslingos inovatyvios bendravimo priemonės, kurios suteiktų galimybę žmonėms visavertiškiau ir kokybiškiau gyventi. Taip pat trūksta saugumo priemonių – tvoros ar perimetro apsaugos, kad savarankiškai išeinantys iš Globos namų patalpų gyventojai būtų saugūs, nenuklystų.

Plungės rajono savivaldybėje (toliau – Savivaldybė) ilgalaikės socialinės globos paslaugas senyvo amžiaus bei negalią turintiems asmenims teikia 2 parapijiniai globos namai: Plungės parapijos senelių globos namai (30 vietų) ir Žemaičių Kalvarijos „Carito“ skyriaus globos namai (45 vietos). Trumpalaikės socialinės globos paslaugas senyvo amžiaus bei negalią turintiems asmenims teikiamos Plungės rajono savivaldybės ligoninėje (15 vietų, iš jų 3 laikino atokvėpio paslaugoms teikti). Savivaldybės galimybių teikti socialines paslaugas ir socialinių paslaugų poreikio vertinimas Savivaldybės 2022 m. socialinių paslaugų plane rodo, kad ilgalaikės socialinės globos paslaugų poreikis 2021 m. pabaigoje buvo nepatenkintas 11 senyvo amžiaus ir suaugusių asmenų su negalia. Stacionarių socialinių paslaugų (ilgalaikės socialinės globos paslaugų įstaigoje) teikėjų, veikiančių Savivaldybės teritorijoje, trūkumą Savivaldybė kompensuoja šias paslaugas

gyventojams siūlydama ir jas finansuodama socialinės globos įstaigose, esančiose kitose savivaldybėse. Šių paslaugų kitose įstaigose atsisakiusiems, atsižvelgiant į gyventojų pagalbos poreikį bei apimtį, paslaugų poreikis tenkinamas tomis paslaugomis, kurios Savivaldybėje yra organizuojamos ir plėtojamos, t.y. socialinės priežiūros – pagalbos namuose, socialinės globos – dienos socialinės globos paslaugomis (įstaigose ir asmens namuose), trumpalaikės socialinės globos paslaugomis įstaigose bei projektinėmis integralios pagalbos paslaugomis asmens namuose (3 komandos, 10 specialistų). Eilėje laukiančių integralios pagalbos (socialinės globos ir slaugos) paslaugų gyventojų poreikiai tenkinami ambulatorinėmis slaugos paslaugomis asmens namuose, kurias organizuoja ir teikia sveikatos priežiūros įstaigos. Socialinių paslaugų poreikiams tenkinti pasiūlomos dienos socialinės globos arba pagalbos asmens namuose paslaugos. Savivaldybė ilgalaikės socialinės globos paslaugų įstaigų plėtros neplanuoja, atsižvelgdama į finansines galimybes ir prioritetus.

Plungės rajono savivaldybėje nėra nė vieno dienos centro, kuriame būtų teikiamos socialinės priežiūros (socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo) paslaugos senyvo amžiaus socialinę riziką patiriantiems, socialiai pažeidžiamiems asmenims, bei asmenims, kuriems nustatyti socialinių paslaugų poreikiai. Savivaldybėje 2021 m. buvo 6292 pensinio amžiaus gyventojai, 2022 m. skaičius didėjo iki 10215. Kadangi oficialiosios statistikos portalo duomenimis 65 metų ir vyresnių asmenų amžiaus grupės skurdo rizikos lygis 2021 m. sudarė 35,9 proc., galime daryti prielaidą, kad savivaldybėje yra daugiau nei 3000 tikslinės grupės asmenų. Plungės rajono savivaldybėje 2021 m. pagalbos į namus paslaugomis naudojosi 242 specialiųjų poreikių turintys asmenys, kasmet savivaldybėje specialieji poreikiai nustatomi daugiau nei 1000 savivaldybės teritorijoje gyvenančių asmenų, kurių dalis taip pat yra potencialūs šių paslaugų gavėjai. Socialiniams darbuotojams išsianalizavus senyvo amžiaus asmenų, gaunančių pagalbą į namus ar kitas socialines paslaugas poreikius, nustatyta, kad trūksta dienos priežiūros paslaugų senjorams, todėl tikslinga kurti dienos socialinės priežiūros centrą socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugoms senyvo amžiaus asmenims teikti Plungės rajono savivaldybėje. Dienos centro paslaugomis naudotųsi apie 30–35 senjorai. Dienos centro tikslas – senyvo amžiaus asmenų, jaučiančių socialinę atskirtį, stokojančių socialinių įgūdžių, adaptacijos skatinimas bei integravimas į Plungės bendruomenę, pasitelkiant įvairius specialistus. Tikslinė grupė atvykti į dienos centrą galėtų tiek savivaldybės viešuoju transportu, kuris yra nemokamas, tiek būti artimųjų atvežami nuosavu transportu.

Rietavo savivaldybėje stacionarias socialines paslaugas senyvo amžiaus asmenims teikia VšĮ Rietavo parapijos senelių globos namai, VšĮ Rietavo PSPC globos skyrius. Didelis dėmesys skiriamas nestacionarioms socialinėms paslaugoms senyvo amžiaus asmenims – pagalbai į namus, kurias teikia Rietavo socialinių paslaugų centras. Rietavo savivaldybės 2022 m. socialinių paslaugų plano duomenimis, 2021 m. buvo patenkinti visi ilgalaikės ir trumpalaikės socialinės globos, pagalbos į namus, integralios pagalbos asmens namuose, apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose prašymai.

Savivaldybės galimybių teikti socialines paslaugas ir socialinių paslaugų poreikio vertinimas Rietavo savivaldybės 2022 m. socialinių paslaugų plane rodo, kad paslaugų poreikis senyvo amžiaus asmenims buvo patenkintas (2021 m. pabaigoje).

Telšių rajono savivaldybėje dienos, trumpalaikės ir ilgalaikės socialinės globos paslaugos senyvo amžiaus asmenims teikiamos Telšių rajono senelių globos namuose, jų struktūriniuose padaliniuose Gedrimų dienos centre ir Gedrimų savarankiško gyvenimo namuose, taip pat Telšių dienos centre. Socialinės globos ir slaugos paslaugos teikiamos Varnių PSPC Palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninės slaugos (globos) skyriuje. Telšių socialinių paslaugų centras teikia bendrąsias ir specialiąsias socialines paslaugas.

Telšių rajono savivaldybės 2022 m. socialinių paslaugų plano duomenimis, ilgalaikės/trumpalaikės socialinės globos paslaugų Telšių rajono senelių globos namuose 2021 m. gyveno 59 asmenys. Telšių rajono senelių globos namai įkurti buvusio vaikų lopšelio-darželio patalpose 1993 m., infrastruktūra nėra pritaikyta senelių globos namų veiklai vykdyti (vienu higienos kambariu naudojasi iki 15 asmenų, nėra vėdinimo sistemos, nėra užimtumo erdvių, prie gyvenamųjų kambarių nėra asmeninės higienos patalpų) bei visiškai nepritaikyta negalią turintiems asmenims, todėl yra poreikis modernizuoti šią infrastruktūrą.

2021 m. pabaigoje eilėje paslaugoms Telšių rajono senelių globos namuose gauti laukė 6 senyvo amžiaus asmenys, apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose – 1 asmuo. Ankstesniais metais laukiančių eilėje buvo ženkliai daugiau 2019 metais – 26, 2020 – 35 asmenys. Eilė sumažėjo, pradėjus veikti 2 privatiems globos namams ir 2 privatiems grupinio gyvenimo namams savivaldybėje. Dėl senstančios visuomenės ilgalaikės/trumpalaikės socialinės

globos paslaugų poreikis turi didėjimo tendenciją. Savivaldybė, siekdama patenkinti poreikį, socialinės globos paslaugas perka iš valstybės ir kitų savivaldybių pavaldumo įstaigų, plėtoja pagalbos į namus paslaugas senyvo amžiaus amenims ir jų šeimoms, skatina senyvo amžiaus asmenis rinktis socialinės globos/priežiūros paslaugas dienos centruose. Paslaugų senyvo amžiaus amenims plėtrą ir jų prieinamumo užtikrinimą savivaldybė sprendžia per naujų paslaugų teikėjų (viešųjų įstaigų) įsitraukimą, stiprina nevyriausybinio sektoriaus įsitraukimą, skatina privačią iniciatyvą steigti privačius senelių globos namus ir paslaugų teikimą bendruomenėse. Savivaldybė ilgalaikės socialinės globos paslaugų įstaigų plėtros neplanuoja, atsižvelgdama į finansines galimybes ir prioritetus.

Paslaugų visoms tikslinėms grupėms prieinamumą/nepakankamumą ir problemos mastą apibrėžia asmenų, laukiančių socialinių paslaugų, skaičius. Nors daugelio paslaugų poreikis yra patenkinamas, 2022 m. pabaigoje savivaldybių duomenimis paslaugų laukė:

- Mažeikių rajono savivaldybėje ilgalaikės socialinės globos paslaugų eilėje laukė 21 asmuo (senyvo amžiaus ir negalią turintys suaugusieji),
- Plungės rajono savivaldybėje ilgalaikės socialinės globos paslaugų eilėje laukė 22 asmenys (senyvo amžiaus ir negalią turintys suaugusieji), integralios pagalbos paslaugų sunkią negalią turintiems asmenims jų namuose eilėje laukė 26 asmenys;
- Telšių rajono savivaldybėje ilgalaikės ir trumpalaikės socialinės globos paslaugų eilėje laukė 28 asmenys (senyvo amžiaus ir negalią turintys suaugusieji), apsaugoto būsto paslaugos eilėje laukė 6 asmenys (intelekto ir psichikos negalia).
- Rietavo savivaldybėje - ilgalaikės socialinės globos paslaugų eilėje laukė 1 senyvo amžiaus asmuo.

Kitų socialinių paslaugų laukimo eilių nebuvo.

Socialinių paslaugų infrastruktūra senyvo amžiaus ir negalią turintiems asmenims Telšių regione yra išvystyta, tačiau yra poreikis gerinti socialinių paslaugų prieinamumą, plėtoti esamą infrastruktūrą, ją pritaikyti, tobulinti socialinėse įstaigose gyvenančių asmenų savarankiškumą ir gyvenimo kokybę. Tikslingas Plinkšių globos namų infrastruktūros modernizavimas ir plėtra, Telšių rajono senelių globos namų infrastruktūros pritaikymas asmenims su specialiaisiais poreikiais. Plungės rajono savivaldybėje yra poreikis įkurti dienos centrą senyvo amžiaus socialiai pažeidžiamiems, socialinę atskirtį patiriantiems asmenims.

Vaikai ir jaunimas. Vaikų skaičius socialinę riziką patiriančiose šeimose Telšių regione per 2018–2022 m. laikotarpį padidėjo 6 procentais. Telšių rajono savivaldybėje ši dalis augo 32 proc. iki 453 vaikų, Plungės rajono savivaldybėje – 15 proc iki 234 vaikų, tačiau mažėjo Rietavo savivaldybėje 6 proc. iki 151 vaiko. 2022 m. šis skaičius ženkliai sumažėjo Mažeikių rajono savivaldybėje – beveik 30 procentų iki 236 vaikų. tačiau pastebimas didelis jo kitimo netolygumas: 2019 m. skaičius augo 52 proc., 2020 m. nusileido į 2018 m. lygį, 2021 m. padidėjo 13 procentų, o 2022 m. sumažėjo beveik 30 procentų.

Šeimoms, patiriančioms socialinę riziką, yra taikoma atvejo vadyba, paskiriamos ir teikiamos socialinės priežiūros paslaugos, teikiama kompleksinė pagalba, vykdoma šeimos stebėsena. Skaičius didėja dėl visuomenės skiriamo didesnio dėmesio problemų turinčioms šeimoms ir vaikų nepriežiūrai. Vaikams iš jų šeimoms teikiamos socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir (ar) atkūrimo) asmens (šeimos) namuose (gavėjai - vaikai, kurių šeimoms teikiama socialinė priežiūra), vaikų dienos socialinė priežiūra, intensyvi krizių įveikimo pagalba. 2021 m. Telšių rajono savivaldybėje šių paslaugų suteikta 945 vaikams ir jų šeimoms, Mažeikių rajono savivaldybėje – 549, Plungės rajono savivaldybėje – 658, Rietavo savivaldybėje –198 .

Mažeikių rajono savivaldybėje socialines paslaugas teikia 8 vaikų dienos centrai, dienos socialinės globos centras asmenims su negalia, Plungės rajono savivaldybėje – socialinės globos centras, socialinių paslaugų centras, 8 vaikų dienos centrai, VšĮ Plungės bendruomenės centras.

Telšių rajono savivaldybėje veikia 17 vaikų dienos centrų: 4 BĮ Telšių socialinių paslaugų centro dienos centrai, 12 bendruomeninių ir NVO vaikų dienos centrų, 1 parapijinis vaikų dienos centras. Rietavo savivaldybėje veikia socialinių paslaugų centras, vaikų dienos centras, bendruomeninės ir NVO įstaigos – sutrikusio intelekto žmonių bendrija, neįgaliųjų draugija.

Savivaldybių administracijos ir socialinių paslaugų įstaigos ieško galimybių socialinių paslaugų įstaigų pastatams, naudojamai įrangai atnaujinti, patalpoms pritaikyti, teikiamų paslaugų kokybei gerinti. Siekiama kompleksiškai teikti paslaugas socialinę riziką patiriančioms šeimoms ir jose augantiems

vaikams, kad kuo mažiau vaikų liktų be tėvų globos, vykdomas prevencinis, projektinis darbas su šeimomis. Skatinamas bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų įsitraukimas socialinėms paslaugoms teikti.

Kiekvienoje Telšių regiono savivaldybėje veikia atvirieji jaunimo centrai, kuriuose jaunuoliai nuo 14 iki 29 m. amžiaus gali užsiimti įvairia veikla, kuri labai aktuali mažiau galimybių turintiems jaunuoliams. Telšių regiono savivaldybėse didžiausias jaunų žmonių (14–29m.) skaičius yra Mažeikių rajono savivaldybėje (9686), Telšių rajono savivaldybėje – 7621 , Plungės rajono savivaldybėje – 6615, Rietavo savivaldybėje – 1545.

Remiantis socialiai pažeidžiamų asmenų apibrėžimu (13 pastaba), (asmenys, kurie yra jautresni socialiniams, ekonominiams iššūkiams, rizikoms ir turi mažiau išteklių su jais sėkmingai susidoroti), galime daryti prielaidą, kad didelė dalis jaunimo regionuose priskirtini tikslinei grupei pagal pažangos priemonę – socialiai pažeidžiamiems asmenims. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Telšių regiono kaimiškose gyvenamosiose vietovėse gyvena apie 39 proc. gyventojų, kur jaunimas turi ribotas susisiekimo galimybes, yra nedirbančių, nesimokančių, neįgijusių profesijos jaunuolių. Mažesnes galimybes turi jaunimas, gyvenantis nepasiturinčiose ir/ar socialiai pažeidžiamose, socialinę riziką patiriančiose šeimose.

Remiantis oficialiosios statistikos portalo duomenimis, skurdo rizikos lygis pagal namų ūkio gyvenamąją vietovę (14 pastaba) 2021 m. ne didžiuosiuose miestuose sudarė 21,8 proc., kaime – 25,4 proc., tuo remiantis, galime daryti prielaidą, kad vidutiniškai apie 23 proc. jaunimo Telšių regiono savivaldybėse yra socialiai pažeidžiami, priskirtini mažiau galimybių turintiems jaunuoliams. Tai sudarytų apie 2,2 tūkst. jaunų žmonių Mažeikių rajono savivaldybėje, 1,7 tūkst. – Telšių rajono savivaldybėje, 1,5 tūkst. – Plungės rajono savivaldybėje, 355 jaunuolius mažiausioje Rietavo savivaldybėje. Todėl atvirųjų jaunimo centrų ir mobilios paslaugos yra aktualios. Realiai tikslinės grupės asmenų skaičius yra dar didesnis, įvertinus geografiškai nutolusiose seniūnijose gyvenančius jaunuolius, kuriems paslaugų pasiekiamumas yra mažesnis. Atvirasis darbas su jaunimu yra priemonė ugdyti jaunų žmonių asmenines ir socialines kompetencijas, padėti įsitraukti į bendruomeninius ir visuomeninius procesus, jaunimas motyvuojamas dalyvauti jo interesus atitinkančioje veikloje.

Mažeikių rajono savivaldybėje veikia Atvirasis jaunimo centras Mažeikiuose, vykdomas mobilusis darbas 5 seniūnijose (Sedos, Viekšnių, Tirkšlių, Židikų, rečiau – Laižuvos), veiklos vyksta bendruomenių patalpose. Labai tikslinga Atvirųjų jaunimo erdvių patalpų plėtra Mažeikiuose ir miesteliuose, jų aprūpinimas įranga, yra didelis poreikis turėti mobilią komandą ir automobilį. Mobilusis darbas įgalina jaunimą aktyviai veikti jų gyvenamoje teritorijoje, padeda išspręsti užimtumo, ugdymosi problemas, sukurti saugią, neformalią, atvirą, neįpareigojančią aplinką socialiniams įgūdžiams ugdytis. Atvirojo jaunimo centre tikslinga kurti inovacijų erdves su inovatyvia technologine įranga, siekiant sudominti jaunimą, skatinti domėtis šiuolaikinėmis technologijomis, tobulėti, ugdyti verslumą ir darbo rinkai reikalingus įgūdžius.

Rietavo savivaldybėje Atvirojo jaunimo centro veikla finansuojama pagal projektus, 0,5 etato. Vykdomas atvirasis ir mobilusis darbas su jaunimu. Dirbama 4 seniūnijose, 5 vietose. Didelė dalis Rietavo savivaldybės jaunimo priskirtini mažiau galimybių turinčiam jaunimui vien dėl nutolusios geografinės padėties, pasiekiantys mažiau paslaugų: 58 moksleiviai Tverų gimnazijoje, daugiau nei pusė iš 353 Rietavo gimnazijos moksleivių atvyksta iš kitų seniūnijų ir yra mažiau galimybių turintis jaunimas dėl tos pačios priežasties. Šiuo metu kuriuo jaunimo centro veiklose dalyvauja apie 214 unikalių lankytojų. Trūksta erdvių, tikslinga paslaugų ir infrastruktūros plėtra savivaldybės miesteliuose, jų aprūpinimas šiuolaikine technologine įranga, siekiant sudominti jaunimą, didinti prasmingą užimtumą, skatinti domėtis šiuolaikinėmis technologijomis. Tikslinga atvirojo darbo su jaunimu plėtra Rietavo savivaldybėje.

Plungės rajono savivaldybės Atvirajame jaunimo centre dirba du darbuotojai. Socializacijos paslaugų poreikis labai aktualus, į užsiėmimus atvyksta vidutiniškai 12-20 jaunų žmonių, per metus centro veikloje dalyvavo virš 2000 jaunuolių. Trūksta stabiliai ir periodiškai būtų vykdomo mobiliojo darbo, tikslinga lankyti rajone gyvenantį jaunimą, ypatingai tose seniūnijose, kurios neturi nei ugdymo įstaigos, nei bibliotekos, o bendruomenės jaunimo veiklą palaiko ir leistų naudotis joms priklausančiomis patalpomis, 2022 m. pradėtas vykdyti mobilusis darbas su jaunimu, dirba 1 darbuotojas pilnu etatu. Trūksta mobilios komandos, darbuotojų ir automobilio. Reaguojant į susidariusią situaciją, buvo pradėti teikti Plungės rajono jaunimui aktuali paslauga – nuotolinės psichologinės konsultacijos. Dešimčiai Plungės raj. jaunuolių buvo skirta 334 valandos individualių konsultacijų, buvo suorganizuotos trys grupinės

psichologinės veiklos. Atvirojo darbo su jaunimu gavėjus – mažiau galimybių turinčius jaunuolius padeda identifikuoti socialinių darbuotojų pranešimai, informacija iš mokyklų, vaiko gerovės komisijos posėdžiuose aptariami atvejai, siekiama įtakoti jaunimo, turinčio elgesio ir su juo susijusių problemų.

Telšių rajono savivaldybėje yra VŠĮ Telšių jaunimo centras ir Atviroji jaunimo erdvė Varniuose, vykdomas mobilus darbas 9 gyvenvietėse ir miesteliuose, veikia patirtinio mokymosi centras su aukščio užduočių konstrukcijomis (finansuotas per VVG projektus). Dirba 6 darbuotojai, finansuojami iš Telšių rajono savivaldybės biudžeto. Vykdomos jaunimo savanoriškos tarnybos veiklos, priimant jaunus žmones ilgalaikei savanoriškai veiklai su galimybe gauti kompetencijų pripažinimo pažymėjimus. Paslaugų poreikis yra didesnis nei pajėgumai, paskaičiuota tikslinė grupė – apie 1,7 tūkst, jaunuolių, o paslaugomis naudojasi apie 600 unikalių lankytojų per metus. Paslaugų prieinamumo didinimas ir plėtra vykdoma per projektines veiklas (finansuojama 1,75 etato papildomai), dalyvaujama tarptautiniuose projektuose, vykdomam mobiliam darbui naudojamas iš Jaunimo reikalų agentūros prie SADM gautas automobilis.

Telšių ir Plungės rajono savivaldybės atvirųjų jaunimo centrų paslaugų plėtros Europos Sąjungos fondų investicijų programos lėšomis neplanuoja, atsižvelgdama į finansines galimybes ir prioritetus.

Intelekto ir psichikos negalia. Telšių regione intelekto ir psichikos ligomis sergančių asmenų skaičius 1000 gyventojų rodiklis visais laikotarpio metais buvo ženkliai aukštesnis už šalies vidurkį. 2016 m. rodiklis siekė 121 ir nuosekliai didėjo iki 168 2022 m. Šalies vidurkis 2016 m. rodiklis siekė 94, 2022 – 120. Didžiausias sergančių asmenų skaičius 2022 m. buvo Mažeikių rajono savivaldybėje (7894), Telšių rajono savivaldybėje (7128), Plungės rajono savivaldybėje – 5770, Rietavo savivaldybėje – 1303. Visose savivaldybėse per laikotarpį skaičius buvo didėjantis nuo 53 proc. (Rietavo sav.) iki 27 proc. (Mažeikių raj. sav.). Intelekto ir psichikos ligomis sergančių asmenų skaičiaus 1000 gyventojų rodiklis 2022 metais aukščiausias buvo Telšių rajono savivaldybėje (181,20), Rietavo savivaldybėje – 179, Plungės rajono savivaldybėje – 173,6, Mažeikių rajono savivaldybėje – 152,6.

Psichikos ligomis (kodas F20–F29) sergančių Telšių rajono gyventojų skaičius per 2016–2022 m. laikotarpį sumažėjo 0,3 procento nuo 1109 iki 1106 asmenų atitinkamai. Šalies mastu psichikos ligomis sergančiųjų mažėjo 3,4 procento per laikotarpį. Telšių rajono savivaldybėje psichikos ligomis sergančių buvo daugiausiai kiekvienais laikotarpio metais, 2022 m. – 385 asmenys, per laikotarpį skaičius padidėjo 1,9 procento. Rietavo savivaldybėje skaičius augo 8,1 proc. nuo 37 asmenų 2016 m. iki 40 asmenų 2022 m., Mažeikių ir Plungės rajono savivaldybėse šis skaičius mažėjo 0,3 – 0,7 procento.

Psichikos ligomis sergančiųjų 1000 gyventojų rodiklis 2022 m. regione buvo žemiausias Rietavo savivaldybėje (5,5), aukščiausias – Telšių ir Plungės rajono savivaldybėse – 9,79 ir 9,18 atitinkamai. Mažeikių rajono savivaldybėje rodiklis buvo 7,27, Telšių regiono vidurkis – 8,41, šalies vidurkis – 7,93 2022 m.

Diagnozę kodu F70–F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia, turinčių Telšių rajono gyventojų skaičius per 2016–2022 m. laikotarpį didėjo 29 proc., kai augimas šalyje siekė 13 proc., t.y. daugiau nei nei dvigubai. 2016 m. regione buvo 673 proto negalią turintys asmenys, 2022 m. – 869 asmenys. Plungės rajono savivaldybėje skaičius augo 59 proc., Telšių rajono savivaldybėje – 48 proc., Rietavo savivaldybėje – 31,5 proc., Mažeikių rajono savivaldybėje – 0,3 proc. Didžiausias intelekto negalią turinčių gyventojų skaičius 2022 m. buvo Telšių rajono savivaldybėje – 325, Mažeikių rajono savivaldybėje – 285, Plungės rajono savivaldybėje – 209, Rietavo savivaldybėje – 50.

Intelekto negalią turinčių asmenų 1000 gyventojų rodiklis Telšių regione 2022 m. buvo 6,61, t.y. aukštesnis už šalies vidurkį (4,4). Visų regiono savivaldybių rodiklis 1000 gyventojų buvo aukštesnis už šalies vidurkį.

Telšių regione nesudarytos galimybės kiekvienam neįgaliajam gauti individualias pagal poreikius paslaugas ir reikiamą pagalbą, įsitraukti į bendruomenės gyvenimą ir, nepatiriant socialinės atskirties, dalyvauti jame. Socialinės globos įstaigų (Dūseikių ir Stonaičių socialinės globos namų) gyventojai yra atskirti nuo visuomenės, dažnai uždarose patalpose ir dažnai visą gyvenimą. Institucijose gyvenantys asmenys turi mažai ar beveik jokių kontaktų su išoriniu pasauliu. Jie neturi galimybės dalyvauti kasdieniame gyvenime, pavyzdžiui, negali naudotis bendro naudojimo paslaugomis, negali apsipirkti, keliauti viešuoju transportu, vykti į mokyklą, užimtumo veiklas, įsilieti į darbo rinką ir pan. Asmeninio gyvenimo trūkumas, autonomijos stygius ir pagarbos asmens

neliečiamybei trūkumas gali pakenkti asmens emocinei ir socialinei raidai, gali sukelti įvairias psichines sveikatos problemas, įskaitant agresyvumą ir depresiją, taip pat gali įtakoti papildomų negalių atsiradimą. Gyvenimas bendruomenėje gali lemti didesnį nepriklausomumo ir asmeninio tobulėjimo laipsnį, tuo pačiu - pagerinti gyvenimo kokybę. Todėl yra didelis poreikis pertvarkyti socialinės globos įstaigas per deinstitucionalizacijos procesą.

Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų Telšių regiono žemėlapio (15 pastaba) duomenimis (toliau – Žemėlapis), dalis asmenų, turinčių proto ir (ar) psichikos negalią, gyvena Telšių ir Plungės rajonų savivaldybėse veikiančiuose socialinės globos namuose (25 proc., 366 asmenys, 2021 m. pabaigos duomenys). Šių socialinės globos įstaigų darbingo amžiaus gyventojų individualių poreikių vertinimas parodė, kad nemažai asmenų daliai reikalingos paslaugos ne institucijoje, jie galėtų naudotis apgyvendinimo apsaugotame būste ar savarankiško gyvenimo namuose paslaugomis. Todėl tikslinga tokių paslaugų plėtra. Žemėlapyje identifikuota, kad Telšių regiono savivaldybėse yra 1102 asmenys, turintys intelekto ir psichikos negalią, kurie negauna paslaugų socialinės globos įstaigose, paslaugų poreikis nepatenkinamas, šiuos asmenis globoja artimieji. Reikalinga paslaugų šiai tikslinei grupei plėtra, siekiant, kad ateityje šiems asmenims neprireiktų institucinės globos.

Iššūkiai dėl institucinės globos pertvarkos, su ja susijusių naujų paslaugų asmenims, turintiems intelekto ir (ar) psichikos negalią poreikiai, aplinkos pokyčiai, plačiau plačiau aprašyti Žemėlapyje (16 pastaba).

Paslaugos intelekto ir psichikos negalią turintiems vaikams. Higienos instituto duomenimis, vaikų, turinčių intelekto ir psichikos negalią (kodai F20-F29, F70-F79) skaičius regione 2016–2022 m. svyravo nuo 217 iki 248.

Vaikų iki 17 m. amžiaus, sergančių psichikos ligomis (F20–F29) skaičius Telšių regione netolygiai svyravo nuo 10 (2016 m.) iki 7 ir 8 2017 bei 2018 m., mažėjo iki 2 2019 m., 3 sergantys buvo 2020 metais, 2021 m. sergančių buvo 6, 2022 – 3. Lyginant 2016 ir 2022 metų skaičius, vaikų, sergančių psichikos ligomis, skaičius regione sumažėjo nuo 10 iki 3 (Mažeikių ir Plungės rajono savivadybėje – 2 ir 1 vaikai atitinkamai).

2021 m. Mažeikių rajono savivaldybėje buvo 3, Plungės rajono savivaldybėje 2, Telšių rajono savivaldybėje 1 vaikas sergantis psichikos liga, Rietavo savivaldybėje psichikos liga sergančių vaikų nebuvo, išskyrus 2017 m., kai buvo 1 psichikos liga sergantis vaikas.

Vertinant sergančių vaikų skaičiaus 1000 gyventojų rodiklį, aukščiausios reikšmės matomos Mažeikių ir Telšių savivaldybėse (0,66 ir 0,55 atitinkamai). Telšių regione psichikos ligomis sergančių vaikų skaičiaus 1000 gyventojų rodiklis per analizuojamą laikotarpį buvo žemesnis už šalies vidurkį, išskyrus 2016 metus.

Intelekto negalią (F70–F79) turinčių vaikų iki 17 m. amžiaus skaičius Telšių regione per 2016–2022 m. laikotarpį padidėjo beveik 9 procentais nuo 225 iki 245. Vaikų, turinčių intelekto negalią skaičiaus 1000 gyventojų rodiklis per laikotarpį didėjo nuo 8,48 iki 10,59 ir visais laikotarpio metais buvo aukštesnis už šalies vidurkį, kuris svyravo 6,41 – 7,29 ribose ir neturėjo reikšmingos didėjimo tendencijos. Intelekto negalią (F70–F79) turinčių vaikų skaičius per laikotarpį mažėjo tik Mažeikių rajono savivaldybėje -27 proc., kitose savivaldybėse augo: Plungės rajono savivaldybėje - dvigubai, Rietavo savivaldybėje – 45 proc., Telšių rajono savivaldybėje – 10 proc. Didžiausias intelekto negalią turinčių vaikų skaičius 2022 m. buvo Telšių rajono savivaldybėje – 86. Mažeikių rajono savivaldybėje – 76, Plungės rajono savivaldybėje – 67, Rietavo savivaldybėje – 16.

Socialines paslaugas intelekto ir psichikos negalią turintiems vaikams Mažeikių rajono savivaldybėje teikia socialinių paslaugų tarnyba, Mažeikių rajono šeimos ir vaiko gerovės centras, Mažeikių autizmo asociacija „Lietaus vaikai“.

Plungės rajono savivaldybėje socialines paslaugas intelekto ir psichikos negalią turintiems vaikams teikia Plungės specialiojo ugdymo centras, kuriame plėtojama individualizuotai teikiamų paslaugų vaikams su negalia infrastruktūra. Plungės specialiojo ugdymo centras įgyvendina iš ES struktūrinių fondų lėšų finansuojamą projektą – „Paslaugų centro vaikams įkūrimas Plungės mieste“. Jo tikslas – gerinti kompleksiškai ir individualizuotai teikiamų paslaugų vaikams su negalia ir jų šeimos nariams prieinamumą, plėtojant šių paslaugų infrastruktūrą bendruomenėje. Įgyvendinant projektą nuo 2022 metų liepos 1 dienos įstaiga pradėjo teikti licencijuotas dienos socialinės globos paslaugas įstaigoje vaikams su negalia bei suaugusiems asmenims su sunkia negalia iki 21 metų, kol jie mokosi centre, ir laikino atokvėpio paslaugas. Paslaugoms teikti centre numatytos 24 vietos, iš jų 3 vietos laikino atokvėpio paslaugoms, kurios teikiamos iki 5

parų per savaitę – iš viso 720 valandų arba 30 parų per metus. Per 2022 metus Plungės specialiojo ugdymo centro Dienos socialinės globos centre paslaugos iš viso suteiktos 18 vaikų, laikino atokvėpio paslaugos suteiktos 4 vaikams ir juos prižiūrintiems artimiesiems. Paslaugos teikiamos ir kitų savivaldybių gyventojams.

Rietavo savivaldybėje vaikai iki 17 m. amžiaus su intelekto ir psichikos negalia paslaugas gauna sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijoje „Rietavo viltis“. Paslaugų poreikis patenkinamas.

Telšių rajono savivaldybėje nėra įstaigos, teikiančios dienos socialinės globos, trumpalaikės socialinės globos ar atokvėpio paslaugų institucijoje intelekto ir psichikos negalią turintiems vaikams, todėl šių paslaugų poreikis institucijoje nepatenkinamas. Tačiau Telšių rajono savivaldybės BĮ Telšių socialinių paslaugų centras vaikams su proto ir psichikos negalia teikia dienos socialinės globos, laikino atokvėpio paslaugas asmens namuose.Vaikams su proto ir psichikos negalia asmeninės pagalbos paslaugas teikia Telšių socialinių paslaugų centras, Telšių sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija „Telšių atjauta“.

Esant poreikiui, laikino atokvėpio, trumpalaikės socialinės globos, dienos socialinės globos paslaugos institucijoje yra perkamos iš kitų savivaldybių ar valstybinių globos namų. Lengvą intelekto ir psichikos negalią turintiems vaikams teikiamos vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugos dienos centruose, kurių Telšių rajono savivaldybėje yra 17. Šiuo metu paslaugomis naudojasi 14 vaikų, turinčių lengvą intelekto/psichikos negalią. Higienos instituto duomenimis, didžiausias intelekto negalią turinčių vaikų skaičius regione 2022 m. buvo Telšių rajono savivaldybėje – 86.

Institucinės globos pertvarkai įgyvendinti Telšių regione tikslinga plėtoti trūkstamas socialines paslaugas bei jų infrastruktūrą asmenims su intelekto ir psichikos negalia savivaldybėse: apsaugoto būsto, grupinio gyvenimo namų, specializuotų slaugos ir socialinės globos namų, su užimtumu susijusių paslaugų. Tikslinga paslaugų vaikams, turintiems intelekto ir psichikos negalią, plėtra.

Savivaldybės teikia prioritetą socialinių paslaugų bei jų infrastruktūros plėtrai asmenims su proto ir psichikos negalia, atsižvelgdamos į finansines galimybes ir valstybės mastu teikiamą prioritetą šiai sričiai, sudarant perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų žemėlapius. Žemėlapyje (17 pastaba) *nurodytų veiklų įgyvendinimas yra išankstinė sąlyga kitų socialinių paslaugų prieinamumo gerinimo (nestacionarių socialinių paslaugų, socialinių paslaugų įstaigų senyvo amžiaus asmenims) projektams finansuoti.*

Socialinis būstas. 2022 m. rugpjūčio 31 d. duomenimis, Telšių regiono savivaldybių socialinio būsto fonde yra 860 socialinių būstų. Regiono socialinio būsto fondas nėra pakankamas būsto nuomos poreikiui patenkinti, visose savivaldybėse sudarytos eilės asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą. Savivaldybių sudarytuose asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašuose yra asmenų su negalia, turinčių judėjimo ir (ar) psichikos ir (ar) proto ir (ar) regos negalią, kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas ir gausių šeimų.

Telšių regiono savivaldybių socialinio būsto duomenys 2022 m. rugpjūčio 31 d. duomenimis.

Mažeikių rajono savivaldybėje yra 394 socialiniai būstai, iš jų 393 yra išnuomoti. Laukiančių asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti sąraše yra 192 asmenys ir šeimos. Iš jų tikslinei grupei priklauso 16 gausių šeimų ir 3 neįgalieji (9,9 proc.), kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas.

Plungės rajono savivaldybėje yra 182 socialiniai būstai, iš jų 174 yra išnuomoti. 8 būstai yra remontuojami, baigus remontą, jie bus išnuomoti eilėje laukiantiems asmenims/šeimoms. Laukiančių asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti sąraše yra 160 asmenų su šeimomis. Iš jų tikslinei grupei priklauso 8 gausios šeimos ir 28 neįgalieji (22,5 proc.), kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas.

Rietavo savivaldybėje yra 51 socialinis būstas, iš jų 48 yra išnuomoti. Vieno buto išnuomojimo procedūra vyksta, du būstai bus išbraukti iš socialinio būstų fondo. Laukiančių asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąraše yra 52 asmenys ir šeimos. Iš jų tikslinei grupei priklauso 8 gausios šeimos ir 7 neįgalieji (28,8 proc.), kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas.

Telšių rajono savivaldybėje yra 233 socialiniai būstai, iš jų – 219 išnuomota. Šiuo metu yra neišnuomota 14 remontuotinų būstų, vykdomas remonto darbų viešasis pirkimas. Atlikus remonto darbus, jie bus išnuomoti eilėje laukiantiems asmenims ir šeimoms. Laukiančių asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąraše yra 166 asmenys ir šeimos. Iš jų tikslinei grupei priklauso 14 gausių šeimų ir 35 neįgalieji (29,5 proc.) , kuriems reikalingas specialiai pritaikytas būstas.

Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų skaičiaus visose Telšių regiono savivaldybėse vidurkis yra 59,4 procentai. Asmenys, turintys teisę į paramą būstui išsinuomoti laukia jo per ilgai, laukimo eilėje trukmė yra vidutiniškai 6 metai (maksimali – 10 metų, minimali – 2 metai).

Minimalus ir maksimalus laukimo eilėje socialiniam būstui išsinuomoti terminas (neįskaitant laukiančiųjų be eilės) savivaldybėse yra skirtingas: trumpiausiai jo laukia Plungės rajono savivaldybės gyventojai (2 ir 5 metus atitinkamai). Mažeikių rajono savivaldybės gyventojai eilėje laukia 5 ir 7 metus atitinkamai, Rietavo savivaldybės – 3 ir 10 metų atitinkamai, Telšių rajono savivaldybėje – 7 ir 9 metus atitinkamai.

Savivaldybių pateiktos statistikos analizė rodo socialinio būsto laukiančių asmenų eilėse socialiniam būstui išsinuomoti skaičiaus didėjimą 2018 –2022 laikotarpiu beveik visų skirtingų grupių sąrašuose, didžiausias augimas stebimas Telšių rajono savivaldybėje, kur eilėje asmenų, laukiančių socialiniam būstui išsinuomoti, skaičius didėjo ne procentais, o kartais (nuo 2,5 iki 5 kartų).

Vienintelis eilėje laukiančių asmenų skaičiaus mažėjimo atvejis stebimas Mažeikių rajono savivaldybėje, kur neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sumažėjo 54 proc.

Savivaldybių socialinių būstų būklės kokybinė statistika (patogumai, pastatai renovuoti ar ne, pan.) nėra registruojami ir pateikiami, statistika yra vedama tik išnuomota/remontuojama pjūviu.

Žemiau pateikiame regiono savivaldybių socialinio būsto fondo struktūrą pagal kambarių skaičių. **Telšių regiono savivaldybių socialinio būsto fondo struktūra pagal kambarių skaičių** (2022-08-31 duomenimis)

Savivaldybė	Soc. būstų skaičius iš viso (vnt.)	1 kambario butai	2 kambarių butai	3 kambarių butai	4 kambarių butai	Kita	Bendras soc. būstų plotas (m^2)
Mažeikių rajono savivaldybė	394	189	167	35	3	-	16 899,4
Plungės rajono savivaldybė	182	78	83	18	3	-	8 336,8
Rietavo savivaldybė	51	15	23	11	1	1 šešių kambarių butas	25 16,5
Telšių rajono savivaldybė	233	61	133	38	1	-	10 584,5

Be socialinio būsto nuomos pagal paramos socialiniam būstui politiką savivaldybės taiko ir kitus paramos būdus. Kaip parama būstui įsigyti teikiamos subsidijos valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų gavėjams. Kaip parama būstui išsinuomoti taikoma būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija - laikina pagalba laukiantiems socialinio būsto. Tačiau ši parama nesudaro tinkamų sąlygų išplėsti galimybes apsirūpinti būstu tikslinės grupės asmenims ir šeimoms, turintiems teisę į socialinio būsto nuomą, kadangi neįgaliųjų ir gausių šeimų grupės yra tos grupės, kurioms tinkamas būstas rinkoje yra sunkiai arba visai neprieinamas.

Socialinis būstas, jo nuoma savivaldybėse administruojama skirtingai: Mažeikių rajono savivaldybėje tai administruoja savivaldybės Turto valdymo skyrius, Plungės rajono savivaldybėje - savivaldybės įmonė „Plungės būstas“, Telšių rajono savivaldybėje – savivaldybės įmonė „Butų ūkis“, Rietavo savivaldybėje – seniūnijos.

Socialinio būsto nuomos mokestis paskaičiuojamas vadovaujantis formule, patvirtinta 2001 m. balandžio 25 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 472 „Dėl savivaldybės būsto, socialinio būsto nuomos mokesčių ir būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos dydžio apskaičiavimo metodikos, minimalaus bazinio būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos dydžio ir bazinio būsto

nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos dydžio perskaičiavimo koeficiento patvirtinimo“. Dažniausios iškeldinimo iš socialinio būsto priežastys būna padidėjusios deklaruojamos pajamos ir turtas, nuosavo būsto įsigijimas, įsiskolinimai už komunalines paslaugas ir socialinio būsto nuomą.

Pagal socialinės paramos politiką socialinės paslaugos teikiamos Nakvynės namuose, intensyvi krizių įveikimo pagalba Krizių centre (su apgyvendinimo paslauga, poreikis didelis, nepatenkintas), apgyvendinimas socialinės globos įstaigose, palydėjimo paslauga jaunuoliams po institucinės socialinės globos (su apgyvendinimo paslauga), apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose, apsaugotame būste. Paslaugos finansuojamos savivaldybės biudžeto ir asmens lėšomis. Kaip problema paminėtinas paslaugų vietų trūkumas ir didelė finansinė našta savivaldybių biudžetams.

Socialinio būsto plėtra savivaldybėse buvo vykdoma 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos lėšomis, taip pat savivaldybių biudžetų, valstybės biudžeto dotacijų lėšomis. 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos lėšomis Telšių regiono socialinio būsto fondas buvo padidintas iš viso 129 soc. būstais: Telšių rajono savivaldybėje – 36 pirkimo būdu, Rietavo savivaldybėje – 10 rekonstrukcijos būdu, Mažeikių rajono savivaldybėje – iš viso 56, iš jų 20 rekonstrukcijos ir 36 pirkimo būdu, Plungės rajono savivaldybėje – iš viso 27, iš jų 9 rekonstrukcijos ir 18 pirkimo būdu). Į savivaldybių socialinio būsto plėtrą pagal ES fondų investicijų veiksmų programą investuota iš viso 2,5 mln. Eur ES lėšų, savivaldybių prisidėjimas sudarė 444,5 tūkst. Eur.

Taip pat socialinio būsto fondo plėtrą 2014–2020 m. laikotarpiu savivaldybės vykdė savo biudžetų ir valstybės dotacijų lėšomis. Remiantis 2022 m. rugpjūčio 31 d. savivaldybių pateiktais duomenimis, Rietavo savivaldybė per laikotarpį soc. būsto fondą papildė 6 būstais (3 pirkimo, 2 rekonstrukcijos būdu ir 1 perimtas iš gimnazijos), investuodama 101 tūkst. Eur valstybės biudžeto dotacijų lėšų, 59 tūkst. Eur savivaldybės biudžeto lėšų.

Plungės rajono savivaldybė soc. būsto fondą papildė 21 būstu (11 rekonstrukcijos būdu, 10 – pirkimo), investuodama beveik 411 tūkst. Eur valstybės biudžeto dotacijų lėšų, 331 tūkst. Eur savivaldybės biudžeto lėšų. Mažeikių rajono savivaldybė socialinio būsto fondą papildė 21 būstu, investuodama 153,5 tūkst. Eur savivaldybės biudžeto lėšų. Telšių rajono savivaldybėje socialinio būsto plėtra savivaldybės/valstybės dotacijų lėšomis nebuvo vykdoma.

Per 2014 – 2020 m. laikotarpį visais būdais įgytų socialinių būstų vidutinė kaina Plungės rajono savivaldybėje sudarė 722 Eur/m^2 , Rietavo savivaldybėje – 438 Eur/m^2 , Telšių savivaldybėje – 521 Eur/m^2, Mažeikių rajono savivaldybėje – 456 Eur/m^2. Socialinio būsto 1 m^2 kainos pagal įsigijimo būdą labai skiriasi, priklausomai nuo būstų būklės, vietos, investicijų būdo, kt.

Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo nuostatos, kurios įsigalios nuo 2024 m. sausio 1 d. ir pagal kurias socialinio būsto nuomos laukimo laikotarpis turėtų būti ne ilgesnis kaip 5 metai, o nuo 2026 m. sausio 1 d. – ne ilgesnis kaip 3 metai, yra iššūkis savivaldybėms.

Telšių regiono savivaldybių socialinio būsto duomenys 2026 m. vasario 1 d.

Regiono savivaldybių duomenimis, 2026 m. vasario 1 d. Telšių regiono savivaldybių socialinio būsto fonde buvo 945 socialiniai būstai. Asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą eilėje regiono savivaldybėse buvo 669 asmenys. Bendras patenkintas socialinio būsto poreikis nuo laukiančiųjų skaičiaus sudarė 57,2 proc.

Analizuojant savivaldybių lygmeniu, mažiausia patenkinto socialinio būsto poreikio dalis (nuo laukiančiųjų skaičiaus) nustatyta Rietavo savivaldybėje – 44,9 proc. ir Telšių rajono savivaldybėje – 49,9 proc. Didžiausia ši dalis buvo Mažeikių rajono savivaldybėje – 66 proc., o Plungės rajono savivaldybėje – 53,2 proc.

Laukiantieji paramos būstui išsinuomoti asmenys savivaldybėje yra įtraukti į 6 kategorijų sąrašus: neįgaliųjų, gausių šeimų, jaunų šeimų, likusių be tėvų globos asmenų ir jų šeimų, bendrosios eilės ir kt. Didžiausias laukiančiųjų skaičius yra bendrosiose eilėse. Todėl tikslinga didinti socialinio būsto prieinamumą visoms tikslinėms grupėms.

Pažymėtina, kad dviems tikslinėms grupėms – asmenims su negalia, kuriems reikalingas pritaikytas būstas ir gausioms šeimoms, – socialinio būsto plėtra vykdoma įgyvendinant jau suplanuotą 2022–2030 m. Telšių regiono plėtros plano pažangos priemonės „Socialinių paslaugų infrastruktūros ir paslaugų plėtra“ dalį. Šioms tikslinėms grupėms skirtas socialinio būsto fondas iki 2029 m. bus padidintas 54 butais: iš jų 25 butai bus skirti asmenims su negalia, 29

butai – gausioms šeimoms. Sumažės šių tikslinių grupių laukiančiųjų paramos būstui išsinuomoti eilės, tačiau kitų socialinio būsto laukiančių asmenų poreikis išliks nepatenkintas, nes socialinio būsto vis dar labai trūksta. Įgyvendinus suplanuotus projektus, bendras patenkintas socialinio būsto poreikis nuo laukiančiųjų skaičiaus regione padidės nuo 57,2 iki 58,6 proc.

Apibendrinimas. Problema: **Nepakankamas socialinių paslaugų prieinamumas ir kokybė**

Telšių regione socialinės paslaugos yra plėtojamos, tačiau poreikis jas plėtoti ir tobulinti yra ypač aktualus, siekiant gerinti socialinę aplinką ir atliepti visų socialinių grupių asmenų poreikius. Nepakankamai išvystytas socialinių paslaugų spektras ir infrastruktūra asmenims (įskaitant vaikus) su proto ir psichikos negalia, yra poreikis ją plėtoti, ypatingai institucinės globos pertvarkos sąlygomis. Tikslinga socialinių paslaugų inftastruktūros plėtra socialinę riziką patiriantiems ir socialiai pažeidžiamiems asmenims, taip pat socialinių paslaugų infrastruktūros senyvo amžiaus asmenims plėtra. Socialinio būsto poreikis nėra patenkinamas, todėl tikslinga socialinio būsto plėtra visose regiono savivaldybėse.

Sąsajos su RPP regioninės plėtros problema:

2 problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis.

Sąsajos su NPP pažangos uždaviniais:

2.2. Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę.

1 lentelė. Regiono problemos ir jų giluminės priežastys, sąsajos su RPP nustatytomis pagrindinėmis regioninės plėtros problemomis

Eil. Nr.	Regiono plėtros problemos	Regiono plėtros problemų giluminės priežastys	Regiono plėtros problemų ir jų priežasčių sąsaja su RPP nurodytomis pagrindinėmis regioninės plėtros problemomis	
			Regioninės plėtros problemos	Regiono plėtros problemų ir jų giluminių priežasčių sąsajos su pagrindinėmis regioninės plėtros problemomis paaiškinimas
1	2	3	4	5
1.	Nepakankamai išvystyta turizmo ir verslo plėtros aplinka	1. Nepakankamas turizmo objektų pasiekiamumas ir kokybiškų paslaugų trūkumas 2. Nepatraukli aplinka verslo plėtrai	I problema - Skirtingas regionų ekonominio augimo potencialas ir netolygi ekonomikos plėtra	Telšių regiono plėtros problemų giluminės priežastys siejasi su I regioninės plėtros problema, kadangi ji spręstina įgyvendinant tuos pačius uždavinius – stiprinant regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą, gerinant transporto junglumą, didinant Lietuvos turizmo konkurencingumą, pritraukiant užsienio ir vietines investicijas, skatinant verslumą ir įmonių augimą. Didelė ekonominė nelygybė ir tolimesnės plėtros kliūtys sietinos su investicijų stoka. Nepakankamai išvystyta turizmo infrastruktūra bei paslaugos ir investicijų pritraukimui nepatraukli aplinka įtakoja lėtesnį ekonomikos vystymąsi Telšių regione, o tai sąlygoja skirtingą regionų augimo potencialą ir netolygią šalies ekonomikos plėtrą. Sprendžiant Telšių regiono plėtros problemų gilumines priežastis, bus prisidedama prie regioninės plėtros problemų sprendimo: sudarant palankias sąlygas investicijoms bei

				verslo plėtrai bus stiprinamas Telšių regiono ekonominis augimas, didinamas turizmo konkurencingumas, įveiklinant turizmo objektus, didinamas darbo vietų skaičius, tokiu būdu siekiant tolygesnės ekonomikos plėtros šalyje.
2.	Netvari transporto sistema, nepakankamas gyvenamosios aplinkos, kritinės infrastruktūros ir eismo saugumas	1.Nepakankamas darnaus judumo priemonių diegimas miestuose 2.Nepakankamos saugaus eismo priemonės vietinės reikšmės keliuose ir gatvėse 3. Nepakankamas civilinės saugos sistemos išvystymo lygis visuomenės saugumui užtikrinti 4. Nepakankama vandentvarkos infrastruktūros ir valdymo centrų fizinė apsauga (atsparumas)	I problema - Skirtingas regionų ekonominio augimo potencialas ir netolygi ekonomikos plėtra II problema - Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis	Telšių regiono plėtros problemų giluminės priežastys siejasi su 1 regioninės plėtros problema, kadangi ji spręstina įgyvendinant tą patį uždavinį – gerinant transporto junglumą regione, užtikrinant eismo saugumą. Telšių regiono ekonominio augimo ir plėtros problemos sietinos su investicijų stoka transporto junglumo ir eismo saugumo sričiai. Nepakankamai išvystyta regiono susisiekimo infrastruktūra ir viešojo transporto paslaugos mažina Telšių regiono investicinį patrauklumą ir prastina verslo aplinką, o tai sąlygoja skirtingą regionų augimo potencialą, didina šalies ekonomikos plėtros netolygumą. Taip pat Telšių regiono plėtros problemų giluminės priežastys siejasi su 1I regioninės plėtros problema, kadangi ji spręstina įgyvendinant tuos pačius uždavinius – didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą, gerinti transporto junglumą, užtikrinti eismo saugumą, užtikrinti efektyvų krizių nacionalinio saugumo srityje ir ekstremaliųjų situacijų valdymą bei jų prevenciją. Skurdo riziką ir socialinę atskirtį nulemia nepakankamas regiono viešojo transporto paslaugų prieinamumas ir susisiekimo infrastruktūros išvystymas, nepakankama eismo sauga, kuri siejasi su gyvenimo kokybe, išvengiamu mirtingumu ir galimybe saugiai pasiekti darbo vietas ir viešąsias paslaugas, taip pat nepakankama civilinės parengties infrastruktūra, neapsaugota vandentvarkos kritinė infrastruktūra, kuri neužtikrina veiklos tęstinumo krizių sąlygomis ir siejasi su gyventojų apsauga bei gyvenamosios aplinkos saugumu. Sprendžiant Telšių regiono plėtros problemų gilumines priežastis, bus prisidedama prie regioninės plėtros problemų sprendimo: - investuojant į regiono susisiekimo infrastruktūros, viešojo transporto paslaugų gerinimą, bus didinamas regiono investicinis patrauklumas ir gerinama verslo aplinka, stiprinamas konkurencingumas, Telšių regiono ekonominis augimas, didės darbo vietų skaičius, tokiu būdu bus siekiama tolygesnio regionų ekonominio augimo ir ekonomikos plėtros šalyje. - gerinant susisiekimo infrastruktūrą, didinant viešojo transporto paslaugų prieinamumą ir eismo saugą, didinant civilinės infrastruktūros atsparumą ir vandentvarkos infrastruktūros ir jos valdymo centrų atsparumą, bus mažinama socialinė atskirtis ir skurdo rizika, užtikrinamas gyventojų bazinių poreikių patenkinimas, tuo būdu stiprinama ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda šalyje.

3.	Reikšmingas taršos poveikis aplinkai	1. Nepakankama geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra 2. Nepakankamos taršos mažinimo priemonės	III problema – Nepakankamai tvari aplinka, daranti neigiamą įtaką regionų patrauklumui II problema – Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis	Telšių regiono plėtros problemų giluminės priežastys siejasi su III regioninės plėtros problema, kadangi ji spręstina įgyvendinant tuos pačius uždavinius – didinant vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir efektyvumą, mažinant susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkant, plėtojant žaliąją infrastruktūrą, stiprinant aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę. 2022-2030 m. Regionų plėtros programoje (toliau – RPP) pažymima, kad Telšių regiono sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų rodiklio reikšmė yra viena žemesnių (5 proc.) ir nesiekia šalies vidurkio (46 proc.). Nepakankamas regiono aplinkos tvarumas, mažinantis jo patrauklumą, sietinas su investicijų šioms sritims stoka. Nepakankamai išvystyta atliekų tvarkymo, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, neišvalytos užterštos teritorijos, žaliosios infrastruktūros ir oro monitoringo priemonių trūkumas – visa tai dar neigiamą poveikį regiono patrauklumui gyvenamosios aplinkos ir gyvenimo kokybės aspektais. Sprendžiant Telšių regiono plėtros problemų aplinkos srityje gilumines priežastis, bus prisidedama prie regioninės plėtros problemų sprendimo: investicijos į vandens tiekimo ir nuotekų, atliekų tvarkymo infrastruktūrą ir jų efektyvų veikimą, vandens, oro, grunto užterštumo mažinimą, sumažins neigiamą klimato kaitos poveikį, pagerins gyvenamąją aplinką, gyvenimo kokybę, taip padidinant Telšių regiono patrauklumą. Taip pat Telšių regiono plėtros problemų aplinkos srityje giluminės priežastys siejasi su II regioninės plėtros problema, kadangi ji spręstina investuojant į vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir efektyvumą. RPP pažymima, kad atokiau nuo regionų centrų, kur gyventojų koncentracija ir teritorijų pasiekiamumas mažėja, socialinė atskirtis didėja, tampa sunkiau užtikrinti paslaugų prieinamumą. Sprendžiant problemų aplinkos srityje gilumines priežastis, bus gerinamas viešųjų paslaugų prieinamumas, bazinių poreikių užtikrinimas, mažinama socialinė atskirtis ir skurdo rizika šalyje.
4.	Nepakankama švietimo paslaugų kokybė ir prieinamumas	1. Netolygus švietimo paslaugų prieinamumas	II problema – Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis	Telšių regiono plėtros problemų giluminės priežastys švietimo srityje siejasi su II regioninės plėtros problema, kadangi ji spręstina įgyvendinant tuos pačius uždavinius – didinant švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinant saugią aplinką, gerinant ugdymosi rezultatus ir mažinant jų atotrūkį, plėtojant asmenims su negalia tinkamą aplinką. Nepakankamas įtraukusis ugdymas ir švietimo paslaugų prieinamumas Telšių regione sietinas su investicijų stoka. Dėl ikimokyklinio ugdymo vietų trūkumo, asmenims su negalia nepritaikytos mokyklų infrastruktūros, nepakankamo švietimo įstaigų aprūpinimo priemonėmis ir įranga, neformaliojo švietimo prieinamumo netolygumų, didėja socialinė atskirtis, neužtikrinami baziniai poreikiai, viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas.

				Sprendžiant Telšių regiono plėtros švietimo srityje problemų gilumines priežastis, bus prisidedama prie regioninės plėtros problemų sprendimo: plėtojant vaikų priežiūros infrastruktūra, švietimo infrastruktūrą pritaikant paslaugų prieinamumui didinti, bus gerinamas viešųjų paslaugų prieinamumas, bazinių poreikių užtikrinimas, mažinama socialinė atskirtis ir skurdo rizika šalyje.
5.	Nepakankamas socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas ir kokybė	1. Socialinės paslaugos neatitinka visų tikslinių grupių poreikių 2. Neužtikrinamas socialinio būsto tikslinėms grupėms prieinamumas 3. Sveikatos prevencinių priemonių trūkumas 4. Neužtikrinamas ilgalaikės priežiūros paslaugų prieinamumas	II problema – Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis	Telšių regiono plėtros socialinių ir sveikatos priežiūros problemų giluminės priežastys siejasi su II regioninės plėtros problema, kadangi ji spręstina įgyvendinant tuos pačius uždavinius – didinant neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę, skatinant sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas, stiprinant psichologinį visuomenės atsparumą, plėtojant asmenims su negalia tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse. Socialinių ir sveikatos paslaugų Telšių regione trūkumas, nepakankama socialinių paslaugų infrastruktūra (socialinis būstas, paslaugų infrastruktūra institucinės globos pertvarkai įgyvendinti, nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūra, socialinių paslaugų įstaigų senyvo amžiaus asmenims infrastruktūra, kt.) ir jų įvairovė, prieinamumas ir kokybė, nepakankamos sveikatos prevencinės priemonės sietinos su investicijų stoka šiai sričiai. Tai didina asmenų, patiriančių skurdą ir socialinę atskirtį dalį regione, neužtikrinami baziniai poreikiai, viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas. RPP nurodoma, kad regionų ir atskirų vietovių depopuliacija daro spaudimą viešųjų paslaugų efektyvumui ir kokybei ir savo ruožtu nulemia sveikatos rezultatų bei socialinių paslaugų teikimo tarpregioninį atotrūkį. Sprendžiant Telšių regiono plėtros socialinių ir sveikatos priežiūros problemų gilumines priežastis, bus prisidedama prie regioninės plėtros problemų sprendimo: plėtojant socialinių ir sveikatos paslaugų infrastruktūrą, jų spektrą, bus mažinama socialinė atskirtis ir skurdo rizika šalyje, gerinamas viešųjų paslaugų prieinamumas, bazinių poreikių užtikrinimas.

Funkcinės zonos, tikslinės teritorijos ir integruoto vystymo teritorijos

Telšių regiono funkcinės zonos (toliau – FZ) strategija (18 pastaba) bus įgyvendinama visoje Telšių regiono teritorijoje, apimančioje Telšių, Mažeikių, Plungės rajonų ir Rietavo savivaldybes. 2023 m. pradžioje Telšių regione gyveno 131 431 gyventojas, plotas – 4 350 km2: Mažeikių r. savivaldybėje – 51 830 gyventojų, plotas – 1 220 km2; Plungės r. savivaldybėje – 33 207 gyventojai, plotas – 1 105 km2; Rietavo savivaldybėje – 7 253 gyventojai, plotas – 586 km2; Telšių r. savivaldybėje – 39 141 gyventojas, plotas – 1 439 km2.

Remiantis 2024–2029 m. Telšių regiono funkcinės zonos strategija, Telšių regiono savivaldybės yra susijusios esamais socialiniais ir ekonominiais ryšiais bei nustatytos prielaidos kurti naujus socialinius ir ekonominius ryšius. Tai sąlygoja bendra regiono darbo rinka, darbo jėgos pasiūla, gyventojų judėjimo ypatumai regiono viduje, istoriniai ir kultūriniai ištekliai ir ryšiai, nulemti bendro etnografinio Žemaitijos regiono identiteto.

Telšių regiono funkcinės zonos savivaldybės numato veikti bendrai teikiant paslaugas, kooperuojant turimus išteklius, išnaudojant stiprybes ir taip visoje regiono teritorijoje siekiant kokybinių pokyčių:

- Padidinti regiono investicinį patrauklumą.
- Padidinti regiono turistinį patrauklumą.

Funkcinės zonos problema	Funkcinės zonos strategijos tikslas
PROBLEMA - Nepatrauklios verslo kūrimo ir plėtros sąlygos, neišnaudojamas kultūrinis potencialas.	**TIKSLAS – Didinti regiono turistinį ir investicinį patrauklumą bei plėtoti regioninį identitetą**

Funkcinės zonos poreikiai ir uždaviniai	Funkcinės zonos uždavinio veiksmai
Poreikiai: Pritaikyti lankymui gamtos ir kutūros objektus Didinti gyventojų įsitraukimą į kultūrą ir stiprinti socialinį kapitalą.	Numatoma Mažeikių, Plungės, Telšių rajonų ir Rietavo savivaldybėse vykdyti investicinius veiksmus, kuriais bus užtikrinamas FZ lankytinų objektų prieinamumas ir žinomumas, būtų geriau panaudojami kultūros ir gamtos ištekliai. Neinvesticiniais veiksmais bus vykdomas regiono turistinių maršrutų sudarymas, priežiūra ir populiarinimas, sukurto skaitmeninio informacinio įrankio palaikymas, renginių organizavimas, bendrai kuriamos ir įgyvendinamos naujos kultūrinės veiklos formos, tokiu būdu užtikrinant bendrą viešųjų paslaugų teikimą.

Uždavinys: Padidinti FZ patrauklumą gyventi ir lankytis, pritaikant lankymui gamtos ir kultūros objektus, puoselėjant etninę kultūrą ir identitetą.	Kitas neinvesticinis veiksmas – bus sudaryta Jungtinės veiklos sutartis dėl Žemaitijos kultūrinio identiteto stiprinimo bendrų veiksmų Telšių regiono funkcinėje zonoje, susitarta dėl mobilios etnokultūros puoselėjimo komandos subūrimo ir palaikymo.
Poreikis: Pritaikyti laisvus valstybinės žemės sklypus investicijoms ir pagerinti sąlygas verslo kūrimui ir plėtrai. ⬇ *Uždavinys:* Padidinti FZ investicinį patrauklumą, pritaikant sklypus investicijoms ir verslo plėtrai bei padidinant paslaugų SVV apimtis ir įvairovę	Numatoma Mažeikių, Plungės, Telšių rajonų ir Rietavo savivaldybėse vykdyti investicinius veiksmus, kuriais investicijoms ir verslo plėtrai bus paruošiami sklypai, užtikrinant naujas viešąsias paslaugas SVV, bus kuriamas regioninis bendradarbystės ir verslumo kompetencijų stiprinimo centras. Neinvesticiniais veiksmais bus vykdomos sukurtų verslo skatinimo produktų viešinimo ir populiarinimo veiklos, būtini tyrimai, rinkos analizė ir potencialių investuotojų identifikavimas; investicijų pritraukimo kampanijos ir reklama; investicijų pritraukimo renginiai, konferencijos ir pan., sukurto skaitmeninio informacinio įrankio palaikymas, tokiu būdu užtikrinant bendrą viešosios paslaugos teikimą. Šio uždavinio veiksmų įgyvendinimo naudą gaus visų FZ savivaldybių gyventojai, mažos ir vidutinės įmonės.

Telšių regiono funkcinės zonos projektai yra pažangos priemonės Nr. LT028-01-01-04 „Darbo vietų pasiekiamumo ir paslaugų prieinamumo didinimas“ dalis.

TVARIOS TELŠIŲ MIESTO PLĖTROS STRATEGIJA

Telšių miestas yra Telšių regiono ir Telšių rajono savivaldybės centras, turintis 22,47 kv. km ploto teritoriją su 23.115 gyventojų. Telšių miesto, kaip regiono centro potencialo didinimas yra svarbus socialinių – ekonominių skirtumų mažinimui šalyje ir tolygiam Telšių regiono vystymuisi.

2024 m. gegužės 30 d. sprendimu Nr. T1-214 „Dėl 2024–2029 m. Telšių miesto tvarios plėtros strategijos patvirtinimo“ Telšių rajono savivaldybės taryba patvirtino 2024–2029 m. Telšių miesto tvarios plėtros strategiją (19 pastaba) (toliau – Strategija), kurioje suplanuotas integruotas Telšių miesto teritorijos vystymas.

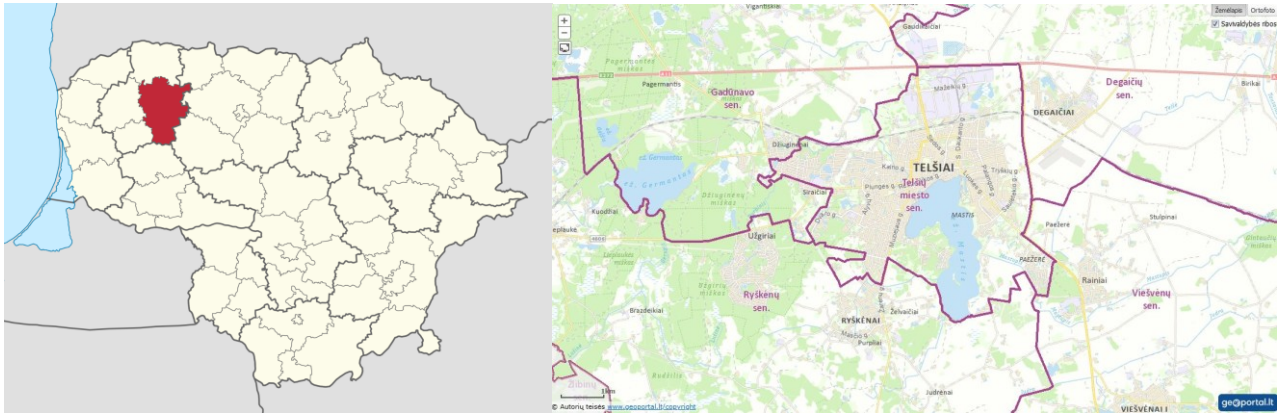

Teritorijos, kurioje įgyvendinama Strategija, žemėlapis

Telšių miesto teritorijos integruoto vystymo tikslas - didinti Telšių miesto, kaip regioninio centro, patrauklumą gyventi, investuoti.

Tikslui pasiekti bus įgyvendinami šie uždaviniai:

1. Padidinti švietimo paslaugų pasiūlą
2. Padidinti viešųjų erdvių patrauklumą ir prieinamumą miesto gyventojams
3. Stiprinti investicinį potencialą

Įgyvendinant strategiją, bus siekiama kokybinio pokyčio didinant švietimo paslaugų prieinamumą (įskaitant socialiai pažeidžiamoms grupėms), sudarant sąlygas miesto ir aplinkinių teritorijų gyventojams judėti mieste mažiau teršiant aplinką, kuriant miesto erdves, kurios bus efektyviai išnaudojamos ir labiau prieinamos gyventojams, taip pat bus sukurta patrauklesnė aplinka investuoti bei vystyti verslą.

Tvarios Telšių miesto plėtros strategija dera su Telšių regiono funkcinės zonos strategija, bus sprendžiamos tos pačios regiono problemos ir jų priežastys, tai padės pasiekti sinergijos efektą.

Tvarios Telšių miesto plėtros strategijos veiksmai įgyvendinami pažangos priemone “Tvari Telšių miesto plėtra”.

Regiono stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizė

Problemai „1. Nepakankamai išvystyta turizmo ir verslo plėtros aplinka“ identifikuoti SSGG veiksniai

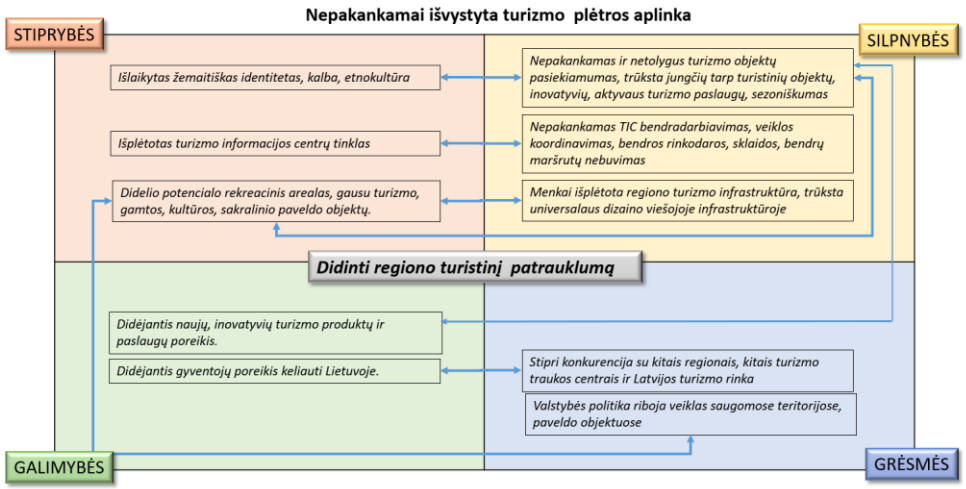

Turizmo dalis: Siekiant išnaudoti regione esamos turizmo infrastruktūros ir turizmo šaltinių potencialą bei padidinti regiono, kaip turizmo tikslo žinomumą, būtina pasinaudoti regiono stiprybėmis – išnaudoti gamtinius bei kultūros paveldo objektus. Panaudojus išplėtotą turizmo informacijos centrų tinklą bei įdiegus inovatyvias turizmo paslaugas, o taip pat įrengus trūkstamą/pagerinus esamą susisiekimo infrastruktūrą (privažiavimo kelius, dviračių takus, įrengus universalaus dizaino elementus ir pan.), būtų sukurti nauji regioną apimantys maršrutai, kurie, išlaikant žemaitišką identitetą ir etnokultūrą, padėtų sumažinti turizmo sezoniškumą, padidintų turizmo ir kultūros objektų pasiekiamumą. Augantis Lietuvos gyventojų poreikis keliauti, padidėjęs vietinių turistų skaičius, tikėtina, sumažintų stiprią konkurenciją su kitais regionais, o taip pat sumažintų konkurenciją su Latvijos turizmo rinka. Pasinaudojus didėjančiu visuomenės poreikiu naudotis inovatyviomis turizmo paslaugomis bei užtikrinus skaitmeninių turizmo ir kultūros išteklių prieinamumą būtų padidintos galimybės didesnei visuomenės daliai susipažinti su regiono kultūros ir gamtos objektais, tokiu būdu būtų didinamas regiono patrauklumas, skatinamas aktyvesnis turistų lankomumas regione. Neužtikrinus inovatyvios kultūros ir turizmo produktų pasiūlos bei nepritaikius esamų lankytinų gamtos ir kultūros objektų visų gyventojų grupių lankymui gali kilti grėsmė, kad Telšių regionas, palyginus su kitais regionais, taps mažiau patrauklia turistine kryptimi, kas savo ruožtu sumažins ekonominės plėtros galimybes.

Verslo dalis: Siekiant spręsti šią problemą bus pasinaudota išorės galimybėmis – galimybe plėstis naujose rinkose arba segmentuose, valstybės suteikiamomis galimybėmis dalyvauti konkurencingumo, pasiekiamumo ir žinomumo skatinimo programose. Iššūkis regiono verslų plėtrai naujose rinkose ir segmentuose yra auganti didžiųjų miestų ekonominė konkurencija ir dominavimas pritraukiant talentus ir inovatyvias verslo įmones.

Galimos grėsmės – sudėtingos žemės paskirties keitimo procedūros. Tačiau regione yra parengtų investicinių sklypų ir teritorijų verslo/pramonės plėtrai, tik nėra pakankamai išvystyta jų infrastruktūra. Regiono stiprybė – veikiančios verslo srities įstaigos (turizmo ir verslo informacijos centrai, Žemaitijos verslo centras, Menų inkubatorius), kurių koordinuota ir bendra veikla padėtų spręsti silpnybę – bendros regioninės politikos verslui remti ir skatinti, rinkodaros investicijoms pritraukti nebuvimą.

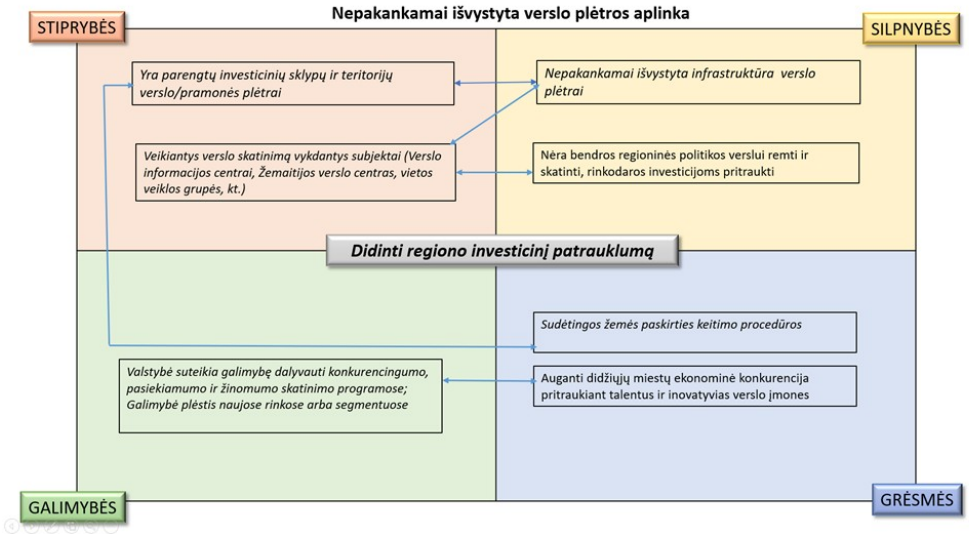

Problemai „Netvari transporto sistema, nepakankamas gyvenamosios aplinkos, kritinės infrastruktūros ir eismo saugumas“ identifikuoti SSGG veiksniai

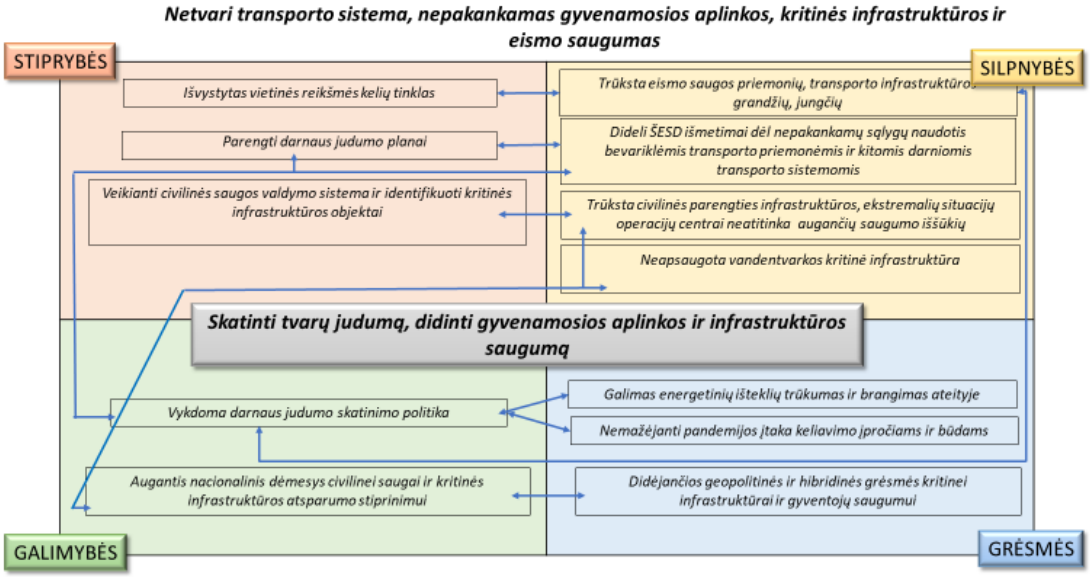

Šiai problemai spręsti bus pasinaudota išorės galimybėmis – valstybės vykdoma darnaus judumo skatinimo politika, ekologiško transporto naudojimo ir jo infrastruktūros kūrimo skatinimu, augančiu nacionaliniu dėmesiu civilinei saugai ir kritinės infrastruktūros atsparumuo stiprinimui, taip pat identifikuotomis stiprybėmis – net 3 miestai (Mažeikiai, Telšiai, Plungė), turi pasirengę darnaus judumo planus, visose regiono savivaldybėse yra veikianti civilinės saugos valdymo sistema ir identifikuoti kritinės infrastruktūros objektai.

Įgyvendinant darnaus judumo miestuose planus, bus sumažintos silpnybės – bus sukurtos geresnės sąlygos naudotis bevariklėmis transporto priemonėmis ir kitomis darniomis transporto sistemomis ir sumažinti ŠESD išmetimai. Savivaldybėse veikianti civilinės saugos valdymo sistema ir identifikuoti kritinės infrastruktūros objektai sudarys sąlygas sumažinti silpnybes – sukurti civilinės parengties infrastruktūrą, ekstremalių situacijų valdymo centrus, atitinkančius augančius saugumo iššūkius, taip pat apsaugoti vandentvarkos kritinę infrastruktūrą.

Darnaus judumo skatinimas sumažins galimo energetinių išteklių trūkumo ir brangimo ateityje grėsmę bei susijusius iššūkius. Gyventojai, įpratę vengti naudotis viešuoju transportu dėl pandemijos, turės kitų pasirinkimo alternatyvų (bevariklis transportas, pan.), ir grėsmės virs galimybėmis.

Regione išvystytas vietinės reikšmės kelių tinklas, kuriame, pasinaudojant valstybės vykdoma darnaus judumo politika ir priemonėmis, bus užtikrintos tinkamų ir pakankamų eismo saugos priemonių diegimas.

Stiprybė - veikianti civilinės saugos valdymo sistema ir identifikuoti kritinės infrastruktūros objektai, – padės eliminuoti/sumažinti didėjančias geopolitines ir hibridines grėsmes kritinei infrastruktūrai ir gyventojų saugumui, bus užtikrintas tinkamos ir pakankamos civilinės parengties infrastruktūros, ekstremaliųjų situacijų valdymo centrų ir vandentvarkos kritinės infrastruktūros apsaugos kūrimas.

Problemai „3. Reikšmingas taršos poveikis aplinkai“ identifikuoti SSGG veiksniai

Spartėjanti klimato kaita skatina imtis būtinų priemonių, kurios sušvelnintų pasekmes. Palanki valstybės politika vandens tiekimo ir nuotekų bei atliekų tvarkymo sistemoms modernizuoti ir plėtoti, taršai mažinti prisideda prie šios grėsmės mažinimo.
Valstybės vykdoma žaliojo kurso, žiedinės ekonomikos skatinimo politika bus pagalba, siekiant tvarkyti užterštas teritorijas, plėtojant žaliąją infrastruktūrą, renovuojant energetiškai neefektyvius viešuosius pastatus, mažinant oro taršos kietosiomis dalelėmis lygį.
Regione yra veikianti regioninė centralizuota atliekų surinkimo ir tvarkymo sistema, vandentvarkos įmonės vykdo tęstinį procesą - vandens ir nuotekų sistemos modernizavimą ir plėtrą, turi šio darbo patirčių. Pasinaudojant šiomis stiprybėmis, bus siekiama eliminuoti silpnybes – nepakankamus rūšiuojamojo atliekų surinkimo pajėgumus ir atliekų prevenciją, tinkamo atliekų tvarkymo skatinimą, taip pat tai, kad yra gyventojų, neprisijungusių prie centralizuotų vandens tiekimo ir nuotekų tinklų bei gyvenviečių, neturinčių šių tinklų.
Prie problemos sprendimo prisidės ir „Zero waste“ atsakingo vartojimo skatinimas, siekiant keisti visuomenės požiūrį, elgesį ir įpročius.

Problemai „4. Nepakankama švietimo paslaugų prieinamumas ir kokybė“ spręsti identifikuoti SSGG veiksniai

Didėjantys iššūkiai švietimo sistemai dėl laikmečio situacijos ir besikeičiančios švietimo politikos skatina imtis būtinų priemonių, kurios sušvelnintų šias grėsmes. Valstybės mastu skatinamas ir savivaldybėse vykdomas švietimo įstaigų tinklo optimizavimas, taip pat auganti išsilavinimo ir mokymosi visą gyvenimą reikšmė dėl kintančių rinkos poreikių bus ta pagalba, kuri padės sumažinti grėsmes. Pasinaudojant stiprybėmis - regione veikiančiu ikimokyklinio ugdymo įstaigų tinklu, optimizuojamu bendrojo ugdymo mokyklų ir vykdomu neformaliuoju ugdymu mokyklose ir neformaliojo ugdymo įstaigose, bus siekiama eliminuoti silpnybes – nepakankamą ikimokyklinio ugdymo prieinamumą, didėjančio specialiųjų poreikių vaikų skaičiaus keliamus iššūkius, universalaus dizaino ir švietimo įstaigų infrastruktūros pritaikymo asmenims su negalia trūkumą.

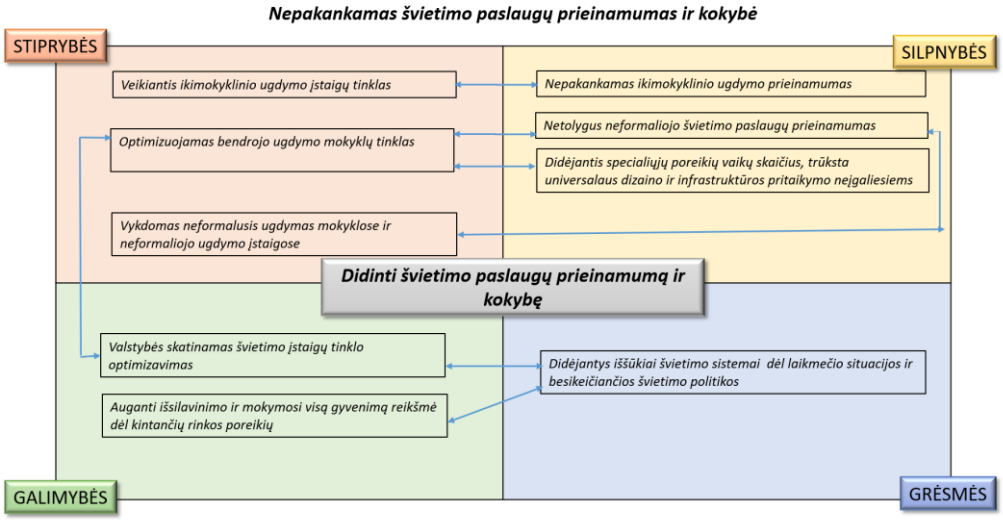

Problemai „5. Nepakankamas socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas ir kokybė“ identifikuoti SSGG veiksniai

Nepalanki demografinė situacija dėl senstančios visuomenės, socialinės atskirties didėjimas, iššūkiai sveikatos apsaugos sektoriui pandemijos ir sveikatos reformos sąlygomis, menkos savanorystės tradicijos socialinėje srityje skatina imtis būtinų priemonių, kurios sušvelnintų pasekmes.

Prie šių grėsmių mažinimo prisidės „sidabrinė ekonomika“, suteikianti galimybių vyresnio amžiaus žmonių potencialui panaudoti, veikianti socialinės paramos sistema, augantis gyventojų sveikos gyvensenos sąmoningumas, nacionalinis dėmesys intensyvesnei nevyriausybinių, bendruomeninių organizacijų įtraukčiai į socialinių paslaugų teikimą, socialinių paslaugų savanorystės stiprinimą. Tai bus tos galimybės, kurios sumažins grėsmes dėl senstančios visuomenės bei menkų savanorystės tradicijų socialinėje srityje.

Regiono savivaldybėse yra veikianti socialinės paramos ir sveikatos priežiūros sistema, didinamas socialinio būsto fondas, prevencines sveikatos programas vykdo savivaldybių sveikatos biurai, yra gerosios praktikos pavyzdžių vykdant priklausomybių mažinimo programas. Pasinaudojant šiomis stiprybėmis, bus siekiama eliminuoti silpnybes – nepakankamai išvystytą socialinių ir sveikatos paslaugų prieinamumą, nepatenkinamą socialinio būsto poreikį, nepakankamą gyventojų įsitraukimą į sveikatinimo veiklas, žemą sveikatos raštingumą, problemišką gyventojų psichinę sveikatą ir aukštą sergamumą priklausomybių ligomis.

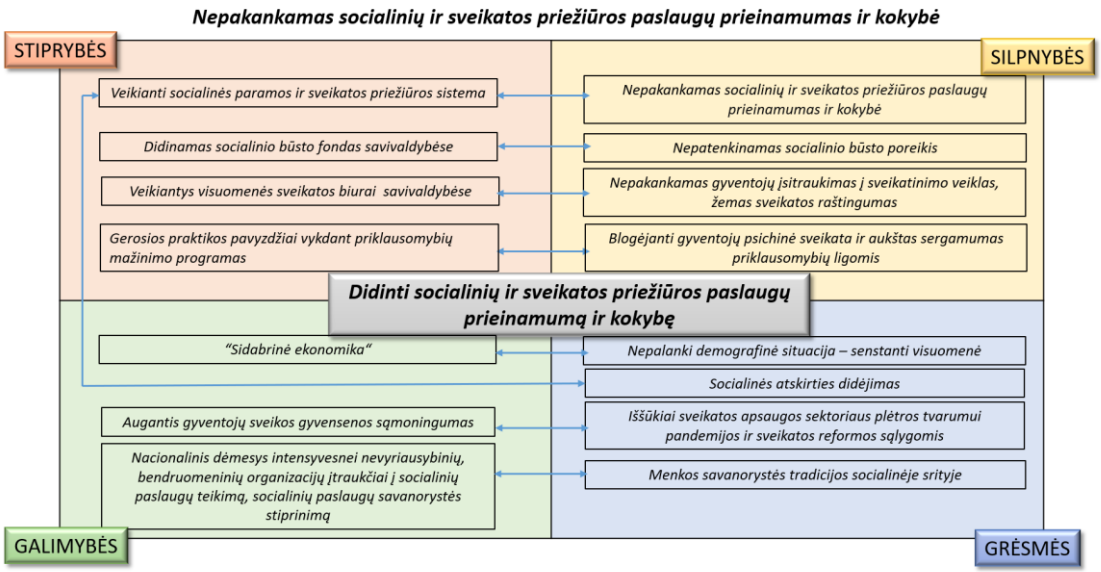

Pastabos:

1. Rojas-Rueda, D., Nieuwenhuijsen, M. J., Gascon, M., Perez-Leon, D., & Mudu, P. (2019). Green spaces and mortality: a systematic review and meta-analysis of cohort studies. The Lancet. Planetary health, 3(11), e469–e477. https://doi.org/10.1016/S2542-5196(19)30215-3
2. https://nzt.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/11/EKXagSynoPc.pdf
3. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713 „Dėl 2022– 2030 metų Regionų plėtros programos patvirtinimo“
4. Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2020 m. rugpjūčio 28 d. sprendimas Nr. T1-209 „Dėl Mažeikių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo patvirtinimo“
5. Patvirtintas 2018 m. gruodžio 13 d. Telšių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-344 „Dėl Telšių miesto teritorijos bendrojo plano koregavimo patvirtinimo“.
6. Interaktyvus žemėlapis https://vrm.maps.arcgis.com/apps/mapviewer/index.html?webmap=ca5b3fe51db54336bda82a3f8ec6e4de
7. https://telsiai.lt/uploads/website/documents/files/Naujienos/2023/1Tels%CC%8Ciu%CC%A8_m_Zalinimo_Planas_2023_06_22.pdf
8. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9365af01060211eeb489c7d891071d0a/asr
9. https://www.rietkom.lt/images/Dokumentai/Vandens_tiekimo_specialusis_planas/Rietavo_SP_Aiskinamasis_rastas_SPRENDINIAI.PDF
10. https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/
11. SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ KOKYBĖS VERTINIMAS | Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija (lrv.lt)
12. https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventoju-pajamos-ir-gyvenimo-salygos-2022/skurdo-rizika/skurdo-rizikos-lygis
13. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=mmceoebhr&documentId=63d84ec2236911ea8f0dfdc2b5879561&category=TAD
14. https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventoju-pajamos-ir-gyvenimo-salygos-2022/skurdo-rizika/asmenys-gyvenantys-skurdo-rizikoje-ar-socialineje-atskirtyje
15. https://pertvarka.lt/dokumentai/intitucines-globos-pertvarkos-regioniniai-zemelapiai/
16. https://pertvarka.lt/dokumentai/intitucines-globos-pertvarkos-regioniniai-zemelapiai/
17. https://pertvarka.lt/dokumentai/intitucines-globos-pertvarkos-regioniniai-zemelapiai/
18. Prieiga internete: https://telsiuregionas.lt/tarybos-veikla/regiono-pletra/teritorines-strategijos/

Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2024 m. gegužės 30 d. sprendimas Nr.T1-177 „Dėl 2024-2029 m. Telšių regiono Funkcinės zonos strategijos patvirtinimo“

Plungės rajono savivaldybės tarybos 2024 m. gegužės 30 d. sprendimas Nr. T1-144 „Dėl 2024-2029 m. Telšių regiono Funkcinės zonos strategijos patvirtinimo“

Rietavo savivaldybės tarybos 2024 m. gegužės 30 d. sprendimas Nr. T1-86 „Dėl 2024-2029 m. Telšių regiono Funkcinės zonos strategijos patvirtinimo“

Telšių rajono savivaldybės tarybos 2024 m. gegužės 30 d. sprendimas Nr. T1-215 „Dėl 2024-2029 m. Telšių regiono Funkcinės zonos strategijos patvirtinimo“

19. https://telsiai.lt/uploads/website/documents/files/Naujienos/2024/Tel%C5%A1i%C5%B3%20miesto%20tvarios%20pl%C4%97tros%20strategija0523.pdf

II SKYRIUS
REGIONO PLĖTROS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

2 lentelė. Regiono plėtros tikslai ir uždaviniai

Eil. Nr.	Regiono plėtros tikslai ir uždaviniai		Stebėsenos rodiklio tipas	Stebėsenos rodikliai				Teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos	Išankstinės sąlygos
	Tikslų ir uždavinių pavadinimai	Tikslų ir uždavinių kodai		Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetai)	Pradinė reikšmė (metai)	Tarpinė siektina reikšmė (metai)	Siektina reikšmė (metai)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Didinti regiono turistinį ir investicinį patrauklumą	LT028-01	RPP poveikio rodiklis	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) | procentai	69,9 (2020)	71,3 (2025)	73,5 (2030)	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupes detalizuojantys 120–122 p.)	Patvirtintos teritorinės strategijos, atitinkančios Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (Bendrųjų nuostatų reglamento), 29 straipsnio reikalavimus ir patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse yra numatytos veiklos šioms strategijoms įgyvendinti.
			RPP poveikio rodiklis	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus | tūkst. eurų	21,6 (2019)	26,0 (2025)	32,0 (2030)	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupes detalizuojantys 120–122 p.)	

			RPP poveikio rodiklis	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį | procentai	23,6 (2020)	21,9 (2025)	17,7 (2030)		
1.1.	Padidinti turizmo ir kultūros objektų pasiekiamumą ir sudaryti sąlygas paslaugų plėtrai	LT028-01-01	Rezultato rodiklis	Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	0 (2023)	0 (2024)	516,5301 (2029)	-	-
			Rezultato rodiklis	Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	0 (2023)	0 (2024)	10000 (2029)		
			Rezultato rodiklis	Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius | Naudotojai per metus	0 (2023)	0 (2024)	18300 (2029)		
1.2	Modernizuoti ir sukurti investicijoms ir verslo plėtrai palankią aplinką	LT028-01-02	Rezultato rodiklis	Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	0 (2023)	0 (2024)	6700 (2029)	-	-
			Rezultato rodiklis	Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai | Hektarai	0 (2023)	0 (2024)	7,9 (2029)		
			Rezultato rodiklis R.S.2.3040	Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	0 (2023)	0 (2024)	8,2275 (2029)		
			Rezultato rodiklis R.N.2.5720	Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	0 (2023)	0 (2024)	39,51 (2029)		
2.	Skatinti tvarų judumą, didinti gyvenamosios aplinkos ir infrastruktūros saugumą	LT028-02	RPP poveikio rodiklis	Sausumos transporto išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, tenkantis vienam gyventojui | tonos CO2 ekvivalento (pagal EDGAR metodiką)	3 (2023)	3 (2025)	2,9 (2029)	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.;	1. Savivaldybės tarybos patvirtintas darnaus judumo mieste planas, kurio parengimas finansuotas 2014–2020 m. ES fondų lėšomis. 2. Pagal Lietuvos Respublikos alternatyviųjų degalų įstatymo nuostatas parengtas ir patvirtintas viešųjų ir pusiau viešųjų elektromobilių įkrovimo prieigų vietinės reikšmės keliuose planas iki 2030 m.

			RPP poveikio rodiklis	Viešųjų geriamojo vandens tiekėjų vandenviečių, kuriose įgyvendintos apsaugos priemonės, dalis | procentai	0 (2024)	0 (2027)	60 (2030)		
			RPP poveikio rodiklis	Gyventojų, teigiamai vertinančių įstaigų pasirengimą ekstremalioms situacijoms dalis | procentai	25 (2024)	25 (2027)	27 (2030)		
			RPP poveikio rodiklis	Gyventojų, kuriems užtikrinta vieta iki 2 ar aukštesnio lygio modernizuotose priedangose, dalis | procentai	1,2 (2025)	1,2 (2027)	2 (2030)		
2.1	Padidinti tvarų judumą regione, įgyvendinant darnaus judumo priemones miestuose	LT028-02-01	Rezultato rodiklis	Dviračiams skirtos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	0 (2021)	0 (2024)	17700 (2029)	-	-
2.2	Stiprinti civilinės saugos sistemą visuomenės saugumui užtikrinti	LT028-02-02	Rezultato rodiklis	Gyventojai, galintys pasinaudoti apsaugos nuo su klimatu nesusijusios gamtinio pavojaus rizikos ir nuo su žmogaus veikla susijusios rizikos priemonėmis | Asmenys	0 (2026)	0 (2028)	4731 (2030)		
2.3	Stiprinti vandentvarkos infrastruktūros ir valdymo centrų fizinę apsaugą bei atsparumą grėsmėms	LT028-02-03	Rezultato rodiklis	Viešieji geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, kurie investuoja į saugaus vandens tiekimo užtikrinimo priemones, siekiant padidinti įmonių veiklos atsparumą | Skaičius	0 (2026)	0 (2028)	4 (2030)		Projekto veiklų atitiktis patvirtintiems Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių saugumo planams, vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 15 straipsnio 2 dalimi
3.	Didinti poveikio klimatui neutralumo priemonių efektyvumą ir mastą	LT028-03	RPP poveikio rodikliai	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais | Procentai	82,4 (2020)	82,4 (2025)	88 (2030)	*Netaikoma*	Projekto veiklų atitiktis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planui.

				Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais | Procentai	73,8 (2020)	73,8 (2025)	92 (2030)	*Netaikoma*	
			RPP poveikio rodiklis	Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1 500 gyv./km^2 ir didesnio tankumo teritorijoje | Santykis, dešimtainė trupmena	1,64 (2021)	1,64 (2025)	1,63 (2030)	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.;	1. Miestams, turintiems daugiau kaip 20 000 gyventojų, parengti ir patvirtinti žalinimo planai pagal aplinkos ministro patvirtintą metodiką žalinimo planams rengti. Kitoms urbanizuotoms vietovėms parengti ir patvirtinti žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiai pagal aplinkos ministro patvirtintą metodiką žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapių sudarymui. 2. Projektai įgyvendinami urbanizuotose teritorijose, kurių gyventojų tankis yra 1500 gyventojų/km2 arba didesnis ir kurių gamtinių ir antropogeninių plotų santykis yra mažesnis nei 1,5 (t. y. neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio, kurį sudaro 60 proc. natūralios naudmenos ir 40 proc. intensyvaus naudojimo antropogeninės naudmenos) taip, kaip numatyta žalinimo planuose ar žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiuose. Į mažesnio nei 1500/km2 gyventojų tankumo teritoriją gali patekti ne daugiau kaip 20 proc. tvarkomos teritorijos.
			RPP poveikio rodiklis	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis | Procentai	5 (2020)	4,5 (2025)	1 (2030)	*Netaikoma*	Veiklų atitiktis patvirtintiems regioniniams ir (ar) savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planams, parengtiems Valstybiniam atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planui įgyvendinti.
			RPP poveikio rodiklis	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis | Procentai	57 (2020)	61 (2025)	68 (2030)	*Netaikoma*	
3.1	Modernizuoti ir plėtoti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą	LT028-03-01	Rezultato rodiklis	Gyventojai, prisijungę prie patobulintų viešojo vandens tiekimo sistemų | asmenys	0 (2023)	0 (2024)	3230 (2029)	-	-
			Rezultato rodiklis	Gyventojai, prisijungę bent prie antrinių viešojo nuotekų valymo įrenginių | asmenys	0 (2023)	0 (2024)	1859 (2029)	-	-
3.2	Sumažinti aplinkos taršą	LT028-03-02	Rezultato rodiklis	Surinktos atskirai išrūšiuotos atliekos | tonos per metus	0 (2023)	0 (2024)	4763 (2029)	-	-
			Rezultato rodiklis	Gyventojai, galintys naudotis nauja ar patobulinta žaliąja infrastruktūra | asmenys	0 (2023)	0 (2024)	30415 (2029)	-	-
4.	Didinti švietimo paslaugų	LT028-04		3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis | procentai	84,2 (2022)	84,2 (2025)	90 (2030)	-	-

	prieinamumą ir kokybę		RPP poveikio rodiklis	Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis | Procentai	43 (2022-2023 m. m.)	43 (2025)	45,2 (2030)	-	-
4.1	Padidinti švietimo paslaugų prieinamumą	LT028-04-01	Rezultato rodiklis	Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	2627 (2022)	2627 (2024)	2627 (2029)	-	-
			Rezultato rodiklis	Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus| Naudotojai per metus	676 (2022)	676 (2024)	878 (2029)	-	-
			Rezultato rodiklis	Mokyklų, kuriose buvo įdiegtos universalaus dizaino ir kitos inžinerinės priemonės, aplinką pritaikant asmenims turintiems negalią, dalis nuo visų mokyklų |procentas	9,6 (2022)	9,6 (2024)	17,3 (2029)	-	-
			Rezultato rodiklis	Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	0 (2022)	0 (2024)	204276 (2029)		
5.	Didinti socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę	LT028-05	RPP poveikio rodiklis	Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ir socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus | Procentai	14 (2020)	15 (2025)	22 (2030)	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupes detalizuojantys 120–122 p.)	-
			RPP poveikio rodiklis	Patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus | procentai	59,4 (2022)	59,4 (2025)	61,2 (2030)	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir	Patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse numatytos veiklos, skirtos socialinio būsto prieinamumui didinti, ir investicijomis užtikrinamas socialinio būsto prieinamumas

								detalizuojantys 66–-70 p.;	asmenims su negalia bei gausioms šeimoms (netaikoma veikloms, finansuojamoms pagal 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos 17 specialųjį prioritetą „Socialinio būsto fondo plėtra“).
			RPP poveikio rodiklis	Prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) | Mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	289 (2020)	289 (2025)	170 (2030)		Patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse numatytos veiklos, skirtos kokybiškų visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumui didinti, yra pagrįstos mokslo įrodymais, pripažinta geroja praktika ar tarptautiniais standartais, pagal Sveikatos apsaugos ministerijos pateiktas rekomendacijas (metodiką).
			RPP poveikio rodiklis	Gydymo priemonėmis išvengiamas mirtingumas | Mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	192 (2020)	192 (2025)	156 (2030)		Patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse numatytos veiklos, skirtos ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtrai savivaldybėse, ir iki 2023 m. IV ketv. su Sveikatos apsaugos ministerija suderinti regiono ilgalaikės priežiūros paslaugų savivaldybėse organizavimo ir infrastruktūros, reikalingos ilgalaikės priežiūros paslaugų teikimui, modernizavimo žemėlapiai.
5.1	Plėtoti socialinių paslaugų infrastruktūrą ir paslaugų įvairovę	LT028-05-01	Rezultato	Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus | asmenys per metus	0 (2021)	0 (2024)	117 (2029)	-	-
			Rezultato	Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |asmenys per metus	0 (2021)	0 (2024)	275 (2029)	-	-

			Rezultato	Naujos arba modernizuotos socialinės rūpybos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | naudotojai per metus	0 (2021)	0 (2024)	105 (2029)		
5.2	Užtikrinti socialinio būsto prieinamumą	LT028-05-02	Rezultato	Naujų arba modernizuotų socialinių būstų naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	0 (2021)	0 (2024)	179 (2029)	-	-
			Rezultato	Naujų arba modernizuotų įperkamų, tvarių socialinių būstų naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	0 (2026)	0 (2028)	26 (2030)		
5.3	Plėtoti prevencines gyventojų sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo priemones	LT028-05-03	Rezultato	Asmenų, kurie po dalyvavimo veiklose pagerino sveikatos raštingumo kompetenciją, dalis | procentai	0 (2021)	0 (2024)	80 (2029)	-	-
			Rezultato	Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis | Procentai	0 (2021)	0 (2024)	80 (2029)	-	-
5.4	Užtikrinti ilgalaikės priežiūros paslaugų prieinamumą	LT028-05-04	Rezultato	Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	0 (2023)	0 (2024)	247 (2029)	-	-

III SKYRIUS

REGIONO PLĖTROS PLANO PAŽANGOS PRIEMONĖS

3 lentelė. Pažangos priemonių suvestinė

Eil. Nr.	Pažangos priemonė		Pažangos priemone įgyvendinamas regiono plėtros uždavinys	Kiti regiono plėtros uždaviniai	Būtinosios sąlygos	Prisidėjimas prie horizontaliųjų principų (toliau – HP) įgyvendi-nimo	Koordi-natorius	Preliminarus pažangos lėšų poreikis (Eur)		
	Pavadinimas	Kodas						Iš viso	Iš jų: ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos	Iš jų: Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos
1	2	3	4	5	6	7	8		10	11
1.	Švietimo paslaugų prieinamumo ir kokybės gerinimas	LT028-04-01-01	4.1 Padidinti švietimo paslaugų prieinamumą	-	Nenustatytos	HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Telšių regiono plėtros taryba	5276297,76	4422586,33	0
2.	Socialinių paslaugų infrastruktūros ir paslaugų plėtra	LT028-05-01-02	5.1 Plėtoti socialinių paslaugų infrastruktūrą ir paslaugų įvairovę 5.2 Užtikrinti socialinio būsto prieinamumą	-	Nenustatytos	HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Telšių regiono plėtros taryba	20932773,09	17696553,30	0
3.	Sveikatos prevencijos skatinimas	LT028-05-03-03	5.3 Plėtoti prevencines gyventojų sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo priemones	-	Nenustatytos	HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Telšių regiono plėtros taryba	1115786,16	948417,63	0
4.	Darbo vietų pasiekiamumo ir	LT028-01-01-04	1.1 Padidinti turizmo objektų pasiekiamumą ir	1.2 Modernizuoti ir sukurti		HP Darnus vystymasis	Telšių regiono	56347900,33	48629290,21	0

	paslaugų prieinamumo didinimas		sudaryti sąlygas turizmo paslaugų plėtrai	investicijoms ir verslo plėtrai palankią aplinką 2.1 Padidinti tvarų judumą regione, įgyvendinant darnaus judumo priemones miestuose 2.2 Stiprinti civilinės saugos sistemą visuomenės saugumui užtikrinti 2.3 Stiprinti vandentvarkos infrastruktūros ir valdymo centrų fizinę apsaugą bei atsparumą grėsmėms		HP Lygios galimybės visiems	plėtros taryba			
5.	Vandentvarkos sistemų plėtra ir modernizavimas	LT028-03-01-05	3.1 Modernizuoti ir plėtoti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą	-	Nenustatytos	HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Telšių regiono plėtros taryba	10475177,63	3929934,10	0
6.	Aplinkos taršos mažinimas	LT028-03-02-06	3.2 Sumažinti aplinkos taršą	-	Nenustatytos	HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems, HP Inovatyvumo (kūrybingumo)	Telšių regiono plėtros taryba	6521077	5542914	0

7.	Tvari Telšių miesto plėtra	LT028-01-02-08	1.1 Padidinti turizmo objektų pasiekiamumą ir sudaryti sąlygas turizmo paslaugų plėtrai	1.2 Modernizuoti ir sukurti investicijoms ir verslo plėtrai palankią aplinką 4.1 Padidinti švietimo paslaugų prieinamumą	Nenustatytos	HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Telšių regiono plėtros taryba	25108685,64	18444199,79	0
8.	Ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtra	LT028-05-04-07	5.4 Užtikrinti ilgalaikės priežiūros paslaugų prieinamumą	-	Nenustatytos	HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Telšių regiono plėtros taryba	4658807,90	3914204,64	0
							Iš viso	**130436505,51**	**103528100**	0

IV SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONIŲ APRAŠAS

_____I_SKIRSNIS
(nurodomas skirsnio eilės numeris)

LT028-04-01-01 „Švietimo paslaugų prieinamumo ir kokybės gerinimas“

4 lentelė. Pažangos priemonės įgyvendinimo rezultato rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetas)	Pradinė rodiklio reikšmė (2022 metai)	Siektinos rodiklio reikšmės	
				Tarpinė siektina reikšmė (2024 metai)	Galutinė siektina reikšmė (2029 metai)
1	2	3	4	5	6
1.	R.B.2.2071	Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros naudotojų skaičius per metus (naudotojai per metus)	2627 (2022)	2627 (2024)	2627 (2029)
2.	R.B.2.2070	Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus (naudotojai per metus)	676 (2022)	676 (2024)	878 (2029)
3.	R.S.2.3026	Mokyklų, kuriose buvo įdiegtos universalaus dizaino ir kitos inžinerinės priemonės, aplinką pritaikant asmenims turintiems negalią, dalis nuo visų mokyklų (procentas)	9,6 (2022)	9,6 (2024)	17,3 (2029)

5 lentelė. Pažangos priemonės finansavimo šaltiniai ir preliminarus pažangos lėšų poreikis

Finansavimo šaltiniai	**Lėšų poreikis, eurais**
1	2
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos:	**4422586,33**
1.1. Valstybės biudžeto lėšos	0
1.1.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	-
...	
1.2. Europos Sąjungos (toliau – ES) ir kitos tarptautinės finansinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	
1.2.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų bendrojo finansavimo lėšos	
1.3. ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos	**4422586,33**
1.3.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų lėšos	*4422586,33*
...	
1.4. Tikslinės paskirties valstybės biudžeto lėšos	0
1.4.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
...	
2. Kitos lėšos:	**853711,43**
2.1. Savivaldybių biudžetų lėšos	*853711,43*
2.2. Privačios lėšos	0
2.3. Kitos viešosios lėšos	0
IŠ VISO	**5276297,76**

6 lentelė. Pažangos priemonės veiklos, poveiklės ir (arba) projektai

Veiklos, poveiklės projektai	Veiklos, poveiklės, projekto tipas	Galimi pareiškėjai	Galimi partneriai	Projektų atrankos būdas	Aktyviais veiksmais prisidedama prie HP (Taip / Ne)	Projektų finansavimo forma	Pažangos lėšos (eurais) ir jų finansavimo šaltiniai					Stebėsenos rodikliai		Įgyvendinimo pradžia (metai, ketv.)	Įgyvendinimo pabaiga (metai, ketv.)
							Iš viso	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos, ne daugiau kaip			Iš jų kitos lėšos, ne mažiau kaip	Rodiklio kodas, pavadinimas ir matavimo vienetai	Siektina rodiklio reikšmė		
								Valstybės biudžeto lėšos	ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Švietimo paslaugų prieinamumo ir kokybės gerinimas	I	Savivaldybių administracijos	Mokyklos, vykdančios ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas	Planavimas	Taip HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Dotacija	5276297,76			4422586,33	853711,43	R.B.2.2071 Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	2627 (2029)	2024, II ketv.	2029, III ketv.
												R.B.2.2070 Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	878 (2029)		
												R.S.2.3026 Mokyklų, kuriose buvo įdiegtos universalaus dizaino ir kitos inžinerinės priemonės, aplinką pritaikant asmenims turintiems negalią, dalis nuo visų mokyklų | Procentas	17,3 (2029)		

												P.B.2.0067 Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros mokymo klasių talpumas| Asmenys	3385 (2029)		
												P.S.2.1025 Mokyklos, kuriose buvo įdiegtos universalaus dizaino ir kitos inžinerinės priemonės pritaikant aplinką asmenims turintiems negalią | Skaičius	4 (2029)		
												P.B.2.0066 Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros mokymo klasių talpumas | Asmenys	887 (2029)		
												P.S.2.1024 Sukurtų naujų ikimokyklinio ugdymo vietų skaičius | Skaičius	202 (2029)		
.....poveiklės pavadinimas)	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-
1.1. Ikimokyklinio ugdymo prieinamumo didinimas Mažeikių rajone	-	Mažeikių rajono savivaldybės administracija	Mažeikių lopšelis-darželis „Eglutė“, Mažeikių r. Viekšnių lopšelis	-	Taip	-	500000			425000	75000	R.B.2.2070 Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	336 (2027)	2024, II ketv.	2027, IV ketv.
												P.S.2.1024 Sukurtų naujų ikimokyklinio ugdymo vietų skaičius | Skaičius	22 (2027)		

			– darželis „Liepaitė“									P.B.2.0066 Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros mokymo klasių talpumas |Asmenys	337 (2027)		
1.2															
1.3 Telšių lopšelio-darželio „Berželis" plėtra, Kalno g. 20, Telšiai**	-	Telšių rajono savivaldybės administracija	Telšių lopšelis - darželis „Berželis"	-	Taip	-	1060000			901000	159000	R.B.2.2070 Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	225 (2029)	2026, IV ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1024 Sukurtų naujų ikimokyklinio ugdymo vietų skaičius | Skaičius	110 (2029)		
												P.B.2.0066 Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros mokymo klasių talpumas | Asmenys	225 (2029)		
1.4 Ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros plėtra Rietavo lopšelyje-darželyje, adresu Paupio g. 10, Rietavas	-	Rietavo savivaldybės administracija	Rietavo lopšelis - darželis	-	Taip	-	1084768,76			859788,33	224980,43	R.B.2.2070 Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus| Naudotojai per metus	252 (2027)	2024, II ketv.	2027, II ketv.
												P.S.2.1024 Sukurtų naujų ikimokyklinio ugdymo vietų skaičius | Skaičius	30 (2027)		
												P.B.2.0066 Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros mokymo klasių talpumas | Asmenys	255 (2027)		

1.5 Mažeikių rajono švietimo įstaigų pritaikymas asmenims su specialiaisiais poreikiais	-	Mažeikių rajono savivaldybės administracija	Mažeikių Senamiesčio progimnazija, Mažeikių Gabijos gimnazija	-	Taip	-	1100941			935799	165142	R.S.2.3026 Mokyklų, kuriose buvo įdiegtos universalaus dizaino ir kitos inžinerinės priemonės, aplinką pritaikant asmenims turintiems negalią, dalis nuo visų mokyklų |Procentas	11,1 (2029)	2024, IV ketv.	2029, III ketv.
												R.B.2.2071 Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	1126 (2029)		
												P.B.2.0067 Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros mokymo klasių talpumas | Asmenys	1440 (2029)		
												P.S.2.1025 Mokyklos, kuriose buvo įdiegtos universalaus dizaino ir kitos inžinerinės priemonės pritaikant aplinką asmenims turintiems negalią| Skaičius	2 (2029)		
1.6															
1.7 Rietavo Lauryno Ivinskio gimnazijos pastato Daržų g. 1, Rietave, pritaikymas žmonėms su negalia	-	Rietavo savivaldybės administracija	Rietavo Lauryno Ivinskio gimnazija	-	Taip	-	260000			221000	39000	R.S.2.3026 Mokyklų, kuriose buvo įdiegtos universalaus dizaino ir ki tos inžinerinės priemonės, aplinką pritaikant asmenims turintiems negalią, dalis nuo visų mokyklų |Procentas	33,3 (2027)	2024, II ketv.	2027, II ketv.

												R.B.2.2071 Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	656 (2027)		
												P.B.2.0067 Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros mokymo klasių talpumas | Asmenys	1100 (2027)		
												P.S.2.1025 Mokyklos, kuriose buvo įdiegtos universalaus dizaino ir kitos inžinerinės priemonės pritaikant aplinką asmenims turintiems negalią | Skaičius	1 (2027)		
1.8 Švietimo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Plungės rajono savivaldybėje		Plungės rajono savivaldybės administracija	Plungės lopšelis-darželis „Raudonkepuraitė“, Plungės senamiesčio mokykla	-	Taip	-	1270588			1079999	190589	R.B.2.2070 Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	65 (2028)	2025, IV ketv.	2028, IV ketv.
												P.S.2.1024 Sukurtų naujų ikimokyklinio ugdymo vietų skaičius | Skaičius	40 (2028)		
												P.B.2.0066 Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros mokymo klasių talpumas | Asmenys	70 (2028)		

												R.S.2.3026 Mokyklų, kuriose buvo įdiegtos universalaus dizaino ir kitos inžinerinės priemonės, aplinką pritaikant asmenims turintiems negalią, dalis nuo visų mokyklų |Procentas	18,18 (2028)		
												R.B.2.2071 Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	845 (2028)		
												P.B.2.0067 Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros mokymo klasių talpumas | Asmenys	845 (2028)		
												P.S.2.1025 Mokyklos, kuriose buvo įdiegtos universalaus dizaino ir kitos inžinerinės priemonės pritaikant aplinką asmenims turintiems negalią | Skaičius	1 (2028)		
Iš viso pažangos priemonės veikloms:							**5276297,76**			**4422586,33**	**853711,43**				

**projektu prisidedama prie 2024-2029 m.Telšių miesto tvarios plėtros įgyvendinimo

7 lentelė. Pažangos priemonės specialieji projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Specialieji projektų atrankos kriterijai	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties specialiajam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
	1	2	3
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

8 lentelė. Pažangos priemonės prioritetiniai projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Prioritetinis projektų atrankos kriterijus	Pažangos priemonės veikla (-os).	Atitikties prioritetiniam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
	1	2	3
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

9 lentelė. Reikalavimai projektams

Eil. Nr.	Veikla (-os) ir (ar) poveiklė (-ės), kurios projektams taikomas reikalavimas	Reikalavimai projektams
1.	Švietimo paslaugų prieinamumo ir kokybės gerinimas	1. Projektai turi atitikti savivaldybės strateginį plėtros planą. *2.* Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus regioninių pažangos priemonių 12-003-03-01-23 (RE) „Padidinti ugdymo prieinamumą atskirtį patiriantiems vaikams“

10 lentelė. Kiti reikalavimai dėl pažangos priemonės įgyvendinimo

Eil. Nr.	Reikalavimai:
	Nenustatyta

II SKIRSNIS
LT028-05-01-02 Socialinių paslaugų infrastruktūros ir paslaugų plėtra

4 lentelė. Pažangos priemonės įgyvendinimo rezultato rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetas)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektinos rodiklio reikšmės	
				Siektina tarpinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina galutinė rodiklio reikšmė (metai)
1	2	3	4	5	6
1.	R.B.2.2067	Naujų arba modernizuotų socialinių būstų naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	0 (2021)	0 (2024)	179 (2029)
2.	R.S.2.3031	Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus | Asmenys per metus	0 (2021)	0 (2024)	117 (2029)
3.	R.S.2.3033	Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus | Asmenys per metus	0 (2021)	0 (2024)	275 (2029)
4.	R.B.2.2074	Naujos arba modernizuotos socialinės rūpybos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	0 (2021)	0 (2024)	105 (2029)
5.	R.B.2.2967	Naujų arba modernizuotų įperkamų, tvarių socialinių būstų naudotojų skaičius per metus, Naudotojai per metus	0 (2026)	0 (2028)	26 (2030)

5 lentelė. Pažangos priemonės finansavimo šaltiniai ir preliminarus pažangos lėšų poreikis

Finansavimo šaltiniai	**Lėšų poreikis, eurais**
1	2
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos:	**17696553,30**
1.1. Valstybės biudžeto lėšos	**0**
1.1.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
1.2. Europos Sąjungos (toliau – ES) ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	
1.2.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų bendrojo finansavimo lėšos	***0***
1.3. ES ir kitos tarptautinės paramos lėšos	**17696553,30**
1.3.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų lėšos	*17696553,30*
1.4. Pajamų įmokos ir kitos pajamos	**0**
1.4.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
2. Kitos lėšos:	**3236219,79**
2.1. Savivaldybių biudžetų lėšos	*3236219,79*
2.2. Privačios lėšos	*0*
2.3. Kitos viešosios lėšos	0
IŠ VISO	**20932773,09**

6 lentelė. Pažangos priemonės veiklos, poveiklės ir (arba) projektai

Veiklos, poveiklės, projektai	Veiklos, poveiklės, projekto tipas	Galimi pareiškėjai arba projektų vykdytojai, kai projektai atrenkami planavimo būdu	Galimi partneriai	Projektų atrankos būdas	Tiesiogiai priside-dama prie HP	Projektų finansavimo forma	Pažangos lėšos (eurais) ir jų finansavimo šaltiniai					Stebėsenos rodikliai		Įgyvendinimo pradžia (metai, ketv.)	Įgyvendinimo pabaiga (metai, ketv.)
							Iš viso	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos, ne daugiau kaip			Iš jų kitos lėšos, ne mažiau kaip	Rodiklio kodas, pavadinimas ir matavimo vienetai	Siektina rodiklio reikšmė (2030m etai)		
								Valstybės biudžeto lėšos	ES ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	ES ir kitos tarptau-tinės paramos lėšos					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Socialinio būsto fondo asmenims su negalia ir gausioms šeimoms plėtra	I	Savivaldybių administracijos	VšĮ „Plungės bendruomenės centras“	Planavimas	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Dotacija	**8922818,88**			**7454011,59**	**1468807,29**	R.B.2.2067 Naujų arba modernizuotų socialinių būstų naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	179 (2029)	2024, II ketv.	2029, III ketv.
												P.B.2.0065 Naujų arba modernizuotų socialinių būstų talpumas | asmenys	179 (2029)		
												R.S.2.3031 Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	30 (2029)		
												P.S.2.1030 Paslaugų intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius	30 (2029)		

												R.S.2.3033 Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	10 (2029)		
												P.S.2.1031 Paslaugų socialiai pažeidžiamiems, socialinę riziką (atskirtį) patiriantiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius	10 (2029)		
- poveiklė	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
1.1 Nekilnojamo turto įsigijimas ir pritaikymas socialiniam būstui Mažeikių rajono savivaldybėje	-	Mažeikių rajono savivaldybės administracija		-	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	-	1140484			969411	171073	R.B.2.2067 Naujų arba modernizuotų socialinių būstų naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	39 (2026)	2024, II ketv.	2026, IV ketv.
												P.B.2.0065 Naujų arba modernizuotų socialinių būstų talpumas | asmenys	39 (2026)		
1.2	-														
1.3 Dalies pastato L.Ivinskio g. 3 Rietave kapitalinis remontas, pritaikant socialinių būstų įrengimui		Rietavo savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		1320086			1122073	198013	R.B.2.2067 Naujų arba modernizuotų socialinių būstų naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	36 (2026)	2024, II ketv.	2027, II ketv.
												P.B.2.0065 Naujų arba modernizuotų socialinių būstų talpumas | asmenys	36 (2026)		
1.4 Socialinio būsto plėtra Telšių rajono savivaldybės gyventojams		Telšių rajono savivaldybės			Taip, HP Darnus vystymasis		2174687,88			1772609,59	402078,29	R.B.2.2067 Naujų arba modernizuotų socialinių būstų naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	87 (2027)	2024, III ketv.	2027, III ketv.

		administracija			HP Lygios galimybės visiems										
												P.B.2.0065 Naujų arba modernizuotų socialinių būstų talpumas | asmenys	87 (2027)		
1.5 Socialinių paslaugų infrastruktūros ir paslaugų plėtra Plungės rajono savivaldybėje		Plungės rajono savivaldybės administracija	VšĮ „Plungės bendruomenės centras“		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		4287561			3589918	697643	R.B.2.2067 Naujų arba modernizuotų socialinių būstų naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	17 (2029)	2026, IV ketv.	2029, III ketv.
												P.B.2.0065 Naujų arba modernizuotų socialinių būstų talpumas | asmenys	17 (2029)		
												R.S.2.3031 Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus|Asmenys per metus	30 (2029)		
												P.S.2.1030 Paslaugų intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius	30 (2029)		
												R.S.2.3033 Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	10 (2029)		
												P.S.2.1031 Paslaugų socialiai pažeidžiamiems, socialinę riziką (atskirtį) patiriantiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius	10 (2029)		

2. Socialinių paslaugų prieinamumo tikslinėms grupėms gerinimas Telšių regiono savivaldybėse		Savivaldybių administracijos	Telšių regiono socialines paslaugas teikiančios įstaigos, nevyriausybinės organizacijos, savivaldybių vidurinio ugdymo programas įgyvendinančios biudžetinės įstaigos, atvirieji jaunimo centrai ir kitos atvirąjį darbą su jaunimu vykdančios įstaigos ir organizacijos.		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		**7472244,08**			**6253592,80**	**1218651,28**	R.S.2.3031 Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	87 (2029)	2024, IV ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1030 Paslaugų intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius	87 (2029)		
												R.S.2.3033 Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	265 (2029)		
												P.S.2.1031 Paslaugų socialiai pažeidžiamiems, socialinę riziką (atskirtį) patiriantiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius	63 (2029)		
- poveiklė															
2.1 Socialinės globos ir slaugos paslaugų asmenims su intelekto ir psichikos negalia infrastuktūros sukūrimas Telšių mieste		Telšių rajono savivaldybės administracija	Telšių centras "Viltis"		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		3260440,07			2673560,86	586879,21	R.S.2.3031 Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	40 (2027)	2024, IV ketv.	2027, IV ketv.
												P.S.2.1030 Paslaugų intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims vietų skaičius	40 (2027)		

												naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius			
2.2															
2.3 Apsaugoto būsto įsigijimas ir įrengimas Rietavo savivaldybėje		Rietavo savivaldybės administracija	Rietavo socialinių paslaugų centras		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		91267,01			77576,94	13690,07	R.S.2.3031 Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	2 (2027)	2024, III ketv.	2027, III ketv.
												P.S.2.1030 Paslaugų intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius	2 (2027)		
2.4 Apsaugoto būsto infrastruktūros plėtra Plungės rajono savivaldybėje		Plungės rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		500000			425000	75000	R.S.2.3031 Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	10 (2026)	2024, III ketv.	2026, III ketv.
												P.S.2.1030 Paslaugų intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius	10 (2026)		
2.5 Apsaugoto būsto įsigijimas ir įrengimas Mažeikių rajono savivaldybėje		Mažeikių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		842490			716116	126374	R.S.2.3031 Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	15 (2026)	2024, III ketv.	2026, IV ketv.
												P.S.2.1030 Paslaugų intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims vietų skaičius	15 (2026)		

												naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius			
2.6 Grupinio gyvenimo namų infrastruktūros plėtra Plungės rajono savivaldybėje		Plungės rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		823530			700000	123530	R.S.2.3031 Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	10 (2026)	2024, IV ketv.	2026, IV ketv.
												P.S.2.1030 Paslaugų intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius	10 (2026)		
2.7 Grupinio gyvenimo namo statyba Mažeikiuose, Žemupio g. 11		Mažeikių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		750000			637500	112500	R.S.2.3031 Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	10 (2026)	2024, II ketv.	2026, IV ketv.
												P.S.2.1030 Paslaugų intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius	10 (2026)		
2.8	-														
2.9 Atvirojo darbo su jaunimu infrastruktūros plėtra Rietavo savivaldybėje		Rietavo savivaldybės administracija	Atvirieji jaunimo centrai ir kitos atvirąjį darbą su jaunimu vykdančios įstaigos ir organizacijos, Tverų gimnazija		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		554517			471339	83178	R.S.2.3033 Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	75 (2028)	2025, I ketv.	2028, I ketv.
												P.S.2.1031 Paslaugų socialiai pažeidžiamiems, socialinę riziką (atskirtį) patiriantiems asmenims	35 (2028)		

												vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius			
2.10 Atvirųjų jaunimo erdvių plėtra Mažeikių rajono savivaldybėje		Mažeikių rajono savivaldybės administracija	Atvirieji jaunimo centrai ir kitos atvirąjį darbą su jaunimu vykdančiomis įstaigos ir organizacijos		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		650000			552500	97500	R.S.2.3033 Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus |Asmenys per metus	190 (2026)	2024, III ketv.	2026, IV ketv.
												P.S.2.1031 Paslaugų socialiai pažeidžiamiems, socialinę riziką (atskirtį) patiriantiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje |Skaičius	28 (2026)		
3. Socialinių paslaugų infrastruktūros senyvo amžiaus asmenims modernizavimas ir plėtra Telšių regione		Savivaldybių administracijos	Telšių regiono socialines paslaugas teikiančios įstaigos		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		**2784772,13**			**2325241,91**	**459530,22**	R.B.2.2074 Naujos arba modernizuotos socialinės rūpybos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus |Naudotojai per metus	105 (2028)	2024, II ketv.	2028, I ketv.
												P.B.2.0070 Naujos arba modernizuotos socialinės rūpybos infrastruktūros (ne būsto) talpumas |Asmenys per metus	92 (2028)		
3.1 Socialinės globos infrastruktūros modernizavimas Telšių rajono senelių globos namuose		Telšių rajono savivaldybės administracija	Telšių rajono senelių globos namai		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		1393790,13			1142907,91	250882,22	R.B.2.2074 Naujos arba modernizuotos socialinės rūpybos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus |Naudotojai per metus	40 (2028)	2025, I ketv.	2028, I ketv.
												P.B.2.0070 Naujos arba modernizuotos socialinės rūpybos infrastruktūros (ne būsto) talpumas |Asmenys per metus	40 (2028)		
3.2 Mažeikių rajono Plinkšių senelių globos		Mažeikių rajono savivaldyb	Plinkšių globos namai		Taip, HP Darnus		468432			398167	70265	R.B.2.2074 Naujos arba modernizuotos socialinės rūpybos infrastruktūros	32 (2026)	2024, II ketv.	2026, IV ketv.

namų infrastruktūros pritaikymas asmenims su negalia		ės administracija			vystymasis Taip, HP Lygios galimybės visiems							naudotojų skaičius per metus |Naudotojai per metus			
												P.B.2.0070 Naujos arba modernizuotos socialinės rūpybos infrastruktūros (ne būsto) talpumas |Asmenys per metus	32 (2026)		
3.3 Mažeikių rajono Plinkšių senelių globos namų filialo įsteigimas		Mažeikių rajono savivaldybės administracija	Plinkšių globos namai		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		922550			784167	138383	R.B.2.2074 Naujos arba modernizuotos socialinės rūpybos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus |Naudotojai per metus	33 (2026)	2024, IV ketv.	2026, IV ketv.
												P.B.2.0070 Naujos arba modernizuotos socialinės rūpybos infrastruktūros (ne būsto) talpumas |Asmenys per metus	20 (2026)		
4. Socialinio būsto fondo plėtra visiems jo laukiantiems asmenims (šeimoms)		**Savivaldybių administracijos**			**Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems**		**1752938**			**1663707**	**89231**	R.B.2.2967 Naujų arba modernizuotų įperkamų, tvarių socialinių būstų naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	26 (2030)	2027, II ketv.	2030, IV ketv.
												P.B.2.0965 Naujo arba modernizuoto įperkamo, tvaraus socialinio būsto talpumas | Asmenys	26 (2030)		
4.1 Socialinių būstų įsigijimas ir įrengimas Rietavo savivaldybėje		Rietavo savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		157895			150000	7895	R.B.2.2967 Naujų arba modernizuotų įperkamų, tvarių socialinių būstų naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	4 (2030)	2027, II ketv.	2030, IV ketv.
												P.B.2.0965 Naujo arba modernizuoto įperkamo, tvaraus socialinio būsto talpumas | Asmenys	4 (2030)		

4.2 Socialinio būsto fondo plėtra Plungės rajono savivaldybėje		Plungės rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		1595043			1513707	81336	R.B.2.2967 Naujų arba modernizuotų įperkamų, tvarių socialinių būstų naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	22 (2029)	2026, IV ketv.	2029, III ketv.
												P.B.2.0965 Naujo arba modernizuoto įperkamo, tvaraus socialinio būsto talpumas | Asmenys	22 (2029)		
Iš viso pažangos priemonės veikloms:							**20932773,09**			**17696553,30**	**3236219,79**				

Pareiškėjas (projekto vykdytojas) gali prisidėti prie projekto finansavimo mažesne kitų lėšų suma, nei numatyta lentelės 12 stulpelyje, jeigu ir esant mažesnei kitų lėšų sumai projektas atitinka Regioninės pažangos priemonės NR. 09-003-02-02-11 (RE) „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“ finansavimo gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. A1-439 „Dėl regioninės pažangos priemonės Nr. 09-003-02-02-11 (RE) „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“ finansavimo gairių patvirtinimo“ nustatytus reikalavimus dėl didžiausios galimos projekto išlaidų finansuojamosios dalies.

7 lentelė. Pažangos priemonės specialieji projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Specialieji projektų atrankos kriterijai	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties specialiajam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

8 lentelė. Pažangos priemonės prioritetiniai projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Prioritetinis projektų atrankos kriterijus	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties prioritetiniam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

9 lentelė. Reikalavimai projektams

Eil. Nr.	Veikla (-os) ir (ar) poveiklė (-ės), kurios projektams taikomas reikalavimas	Reikalavimai projektams
1	2	3
1.	Socialinio būsto fondo asmenims su negalia ir gausioms šeimoms plėtra	1. Projektai turi prisidėti prie savivaldybės strateginio plėtros plano tikslų įgyvendinimo. 2. Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus regioninės pažangos priemonės Nr. 09-003-02-02-11 (RE) „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“ finansavimo gairėse.
2.	Socialinių paslaugų prieinamumo tikslinėms grupėms gerinimas Telšių regiono savivaldybėse	

3.	Socialinių paslaugų infrastruktūros senyvo amžiaus asmenims modernizavimas ir plėtra Telšių regione	
4.	Socialinio būsto fondo plėtra visiems jo laukiantiems asmenims (šeimoms)	

10 lentelė. Kiti reikalavimai dėl pažangos priemonės įgyvendinimo

Eil. Nr.	Reikalavimai
1	2
	Nenustatyta

III SKIRSNIS
LT028-05-03-03 SVEIKATOS PREVENCIJOS SKATINIMAS

4 lentelė. Pažangos priemonės įgyvendinimo rezultato rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetas)	Pradinė rodiklio reikšmė (2023 metai)	Siektinos rodiklio reikšmės	
				Siektina tarpinė rodiklio reikšmė (2024 metai)	Siektina galutinė rodiklio reikšmė (2029 metai)
1	2	3	4	5	6
1.	R.S.2.3523	Asmenų, po dalyvavimo veiklose pagerinusių sveikatos raštingumo kompetenciją, dalis, procentai	0	0	80 (2029)
2.	R.S.2.3526	Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis, procentai	0	0	80 (2029)

5 lentelė. Pažangos priemonės finansavimo šaltiniai ir preliminarus pažangos lėšų poreikis

Finansavimo šaltiniai	Lėšų poreikis, eurais
1	2
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos:	**948417,63**
1.1. Valstybės biudžeto lėšos	**0**
1.1.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
1.2. Europos Sąjungos (toliau – ES) ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	**0**
1.2.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų bendrojo finansavimo lėšos	***0***
1.3. ES ir kitos tarptautinės paramos lėšos	**948417,63**
1.3.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų lėšos	*948417,63*
1.4. Pajamų įmokos ir kitos pajamos	**0**
1.4.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
2. Kitos lėšos:	**167368,53**
2.1. Savivaldybių biudžetų lėšos	*167368,53*
2.2. Privačios lėšos	*0*
2.3. Kitos viešosios lėšos	0
IŠ VISO	**1115786,16**

6 lentelė. Pažangos priemonės veiklos, poveiklės ir (arba) projektai

Veiklos, poveiklės, projektai	Veiklos, poveiklės, projekto tipas	Galimi pareiškėjai arba projektų vykdytojai, kai projektai atrenkami planavimo būdu	Galimi partneriai	Projektų atrankos būdas	Tiesiogiai priside-dama prie HP	Projektų finansavimo forma	Pažangos lėšos (eurais) ir jų finansavimo šaltiniai					Stebėsenos rodikliai		Įgyvendinimo pradžia (metai, ketv.)	Įgyvendinimo pabaiga (metai, ketv.)
							Iš viso	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos, ne daugiau kaip: Valstybės biudžeto lėšos	ES ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	ES ir kitos tarptau-tinės paramos lėšos	Iš jų kitos lėšos, ne mažiau kaip	Rodiklio kodas, pavadinimas ir matavimo vienetai	Siekti na rodiklio reikšmė (metai)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumo gerinimas Telšių regione	I	Visuomenės sveikatos biurai, įgalioti teikti visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybėje	Savivaldybių administracijos, nevyriausybinės organizacijos	Planavimas	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Dotacija	**1115786,16**			**948417,63**	**167368,53**	R.S.2.3523 Asmenų, kurie po dalyvavimo veiklose pagerino sveikatos raštingumo kompetenciją, dalis | procentai	80 (2029)	2025, I ketv.	2029, II ketv.
												P.S.2.1519 Asmenys, dalyvavę sveikatos raštingumo didinimo veiklose | asmenys	2909 (2029)		
												R.S.2.3526 Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis | procentai	80 (2029)		
												P.B.2.0518 Paramą gavusių nacionalinio, regionų ar vietos lygmens viešojo administravimo ar viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų skaičius | subjektų skaičius	8 (2029)		

- poveiklė	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
1.1 Mažeikių rajono savivaldybės gyventojų sveikatos stiprinimas „Sveika Mažeikių bendruomenė“	-	Mažeikių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	Mažeikių rajono savivaldybės administracija	-	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	-	325000			276250	48750	R.S.2.3523 Asmenų, kurie po dalyvavimo veiklose pagerino sveikatos raštingumo kompetenciją, dalis | procentai	80 (2029)	2025, I ketv.	2028, I ketv.
												P.S.2.1519 Asmenys, dalyvavę sveikatos raštingumo didinimo veiklose | asmenys	1309 (2029)		
												R.S.2.3526 Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis | procentai	80 (2029)		
												P.B.2.0518 Paramą gavusių nacionalinio, regionų ar vietos lygmens viešojo administravimo ar viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų skaičius | subjektų skaičius	2 (2029)		
1.2 Plungės rajono savivaldybės gyventojų sveikatos raštingumo didinimas		Plungės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	Plungės rajono savivaldybės administracija, nevyriausybinės organizacijos		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		388236			330000	58236	R.S.2.3523 Asmenų, kurie po dalyvavimo veiklose pagerino sveikatos raštingumo kompetenciją, dalis | procentai	80 (2026)	2025, II ketv.	2028, II ketv.
												P.S.2.1519 Asmenys, dalyvavę sveikatos raštingumo didinimo veiklose | asmenys	620 (2026)		
												R.S.2.3526 Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis | procentai	80 (2026)		

												P.B.2.0518 Paramą gavusių nacionalinio, regionų ar vietos lygmens viešojo administravimo ar viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų skaičius | subjektų skaičius	2 (2026)		
1.3 Kompleksinis sveikatos stiprinimas Rietavo savivaldybėje		Klaipėdos rajono visuomenės sveikatos biuras	Rietavo savivaldybės administracija		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		69230,16			58845,63	10384,53	R.S.2.3523 Asmenų, kurie po dalyvavimo veiklose pagerino sveikatos raštingumo kompetenciją, dalis | procentai	80 (2029)	2025, II ketv.	2029, II ketv.
												P.S.2.1519 Asmenys, dalyvavę sveikatos raštingumo didinimo veiklose| asmenys	130 (2029)		
												R.S.2.3526 Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis | procentai	80 (2029)		
												P.B.2.0518 Paramą gavusių nacionalinio, regionų ar vietos lygmens viešojo administravimo ar viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų skaičius | subjektų skaičius	2 (2029)		
1.4 Priklausomybių ligų prevencijos ir psichologinės gerovės paslaugų prieinamumo didinimas Telšių		Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	Telšių rajono savivaldybės administracija		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimy		333320			283322	49998	R.S.2.3523 Asmenų, kurie po dalyvavimo veiklose pagerino sveikatos raštingumo kompetenciją, dalis | procentai	80 (2028)	2025, I ketv.	2028, III ketv.
												P.S.2.1519 Asmenys, dalyvavę sveikatos	850 (2028)		

rajono savivaldybės gyventojams					bės visiems							raštingumo didinimo veiklose | asmenys			
												R.S.2.3526 Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis | procentai	80 (2028)		
												P.B.2.0518 Paramą gavusių nacionalinio, regionų ar vietos lygmens viešojo administravimo ar viešąsias paslaugas teikiančių įstaigų skaičius | subjektų skaičius	2 (2028)		
Iš viso pažangos priemonės veikloms:							**1115786,16**			**948417,63**	**167368,53**				

7 lentelė. Pažangos priemonės specialieji projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Specialieji projektų atrankos kriterijai	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties specialiajam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

8 lentelė. Pažangos priemonės prioritetiniai projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Prioritetinis projektų atrankos kriterijus	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties prioritetiniam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

9 lentelė. Reikalavimai projektams

Eil. Nr.	Veikla (-os) ir (ar) poveiklė (-ės), kurios projektams taikomas reikalavimas	Reikalavimai projektams
1	2	3

1.	Kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumo gerinimas Telšių regione	Reikalavimai projektams, kuriuos numatoma finansuoti ir įgyvendinti pagal pažangos priemonę: 1. Projektai turi atitikti savivaldybės strateginį plėtros planą. 2. Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus pažangos priemonės Nr. 11-001-02-10-03 (RE) „Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose“ finansavimo gairėse

10 lentelė. Kiti reikalavimai dėl pažangos priemonės įgyvendinimo

Eil. Nr.	Reikalavimai
1	2
	Nenustatyta

IV SKIRSNIS

LT028-01-01-04 Darbo vietų pasiekiamumo ir paslaugų prieinamumo didinimas

4 lentelė. Pažangos priemonės įgyvendinimo rezultato rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetas)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektinos rodiklio reikšmės	
				Siektina tarpinė rodiklio reikšmė ((2023) metai)	Siektina galutinė rodiklio reikšmė (2029 metai)
1	2	3	4	5	6
1.	R.B.2.2064	Dviračiams skirtos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	0 (2023)	0 (2024)	17700 (2029)
2.	R.S.2.3025	Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius | Naudotojai per metus	0 (2023)	0 (2024)	18300 (2029)
3.	R.S.2.3039	Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	0 (2023)	0 (2024)	11700 (2029)
4.	R.S.2.3040	Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	0 (2023)	0 (2024)	516,5301 (2029)
5.	R.B.2.2096 (RCR 96)	Gyventojai, galintys pasinaudoti apsaugos nuo su klimatu nesusijusios gamtinio pavojaus rizikos ir nuo su žmogaus veikla susijusios rizikos priemonėmis |Asmenys	0 (2026)	0 (2028)	4731 (2030)
6.	R.S.2.3055	Viešieji geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, kurie investuoja į saugaus vandens tiekimo užtikrinimo priemones, siekiant padidinti įmonių veiklos atsparumą | skaičius	0 (2026)	0 (2028)	4 (2030)

5 lentelė. Pažangos priemonės finansavimo šaltiniai ir preliminarus pažangos lėšų poreikis

Finansavimo šaltiniai	Lėšų poreikis, eurais
1	2
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos:	**48629290,21**
1.1. Valstybės biudžeto lėšos	**0**
1.1.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
1.2. Europos Sąjungos (toliau – ES) ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	**0**
1.2.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų bendrojo finansavimo lėšos	***0***
1.3. ES ir kitos tarptautinės paramos lėšos	**48629290,21**
1.3.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų lėšos	*48629290,21*
1.4. Pajamų įmokos ir kitos pajamos	**0**
1.4.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
2. Kitos lėšos:	**7718610,12**
2.1. Savivaldybių biudžetų lėšos	*7718610,12*
2.2. Privačios lėšos	*0*
2.3. Kitos viešosios lėšos	0
IŠ VISO	**56347900,33**

6 lentelė. Pažangos priemonės veiklos, poveiklės ir (arba) projektai

Veiklos, poveiklės, projektai	Veiklos, poveiklės, projekto tipas	Galimi pareiškėjai arba projektų vykdytojai, kai projektai atrenkami planavimo būdu	Galimi partneriai	Projektų atrankos būdas	Tiesiogiai prisidedama prie HP	Projektų finansavimo forma	Pažangos lėšos (eurais) ir jų finansavimo šaltiniai					Stebėsenos rodikliai		Įgyvendinimo pradžia (metai, ketv.)	Įgyvendinimo pabaiga (metai, ketv.)
							Iš viso	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos, ne daugiau kaip			Iš jų kitos lėšos, ne mažiau kaip	Rodiklio kodas, pavadinimas ir matavimo vienetai	Siektina rodiklio reikšmė (metai)		
								Valstybės biudžeto lėšos	ES ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	ES ir kitos tarptau-tinės paramos lėšos					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1.Darnaus judumo priemonių diegimas Mažeikių ir Telšių miestuose	I	Savivaldybių administracijos		Planavimas	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Dotacija	**15 689 630,60**			**13 334 658**	**2 354 972,60**	R.B.2.2064 Dviračiams skirtos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	17700 (2029)	2024, III ketv.	2029, III ketv.
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	14,942 (2029)		
												P.S.2.1035 Įgyvendintos darnaus judumo priemonės | Skaičius	7 (2029)		
- poveiklė	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
1.1															
1.2 Dviračių takų Mažeikių m., V. Kudirkos ir Žemaitės gatvėse įrengimas		Mažeikių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		848645			721348	127297	R.B.2.2064 Dviračiams skirtos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	5000 (2029)	2024, III ketv.	2029, I ketv.
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	1,223 (2029)		

1.3 Dviračiams skirtos infrastruktūros plėtra, sujungiant esamus takus į vieną bendrą tinklą Mažeikių mieste		Mažeikių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		6258358			5319604	938754	R.B.2.2064 Dviračiams skirtos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	8000 (2029) 6,554 (2029)	2026, II ketv.	2029, I ketv.
1.4 Viešojo transporto priemonių informacinės sistemos sukūrimas ir įdiegimas Mažeikiuose		Mažeikių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		466073			396162	69911	P.S.2.1035 Įgyvendintos darnaus judumo priemonės | Skaičius	1 (2029)	2025, I ketv.	2029, I ketv.
1.5 Telšių miesto darnaus judumo priemonių, prisidedančių prie šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo, įrengimas		Telšių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		1008595			857305	151290	P.S.2.1035 Įgyvendintos darnaus judumo priemonės | Skaičius	3 (2028)	2025, II ketv.	2028, II ketv.
1.6															
1.7															
1.8															
1.9															
1.10 Dviračiams skirtos infrastruktūros plėtra palei Masčio ežero pakrantę, Saulėtekio g. ir Lygumų g.		Telšių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimy		2708368			2302112	406256	R.B.2.2064 Dviračiams skirtos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra,	1700 (2029) 3,9 (2028)	2025, II ketv.	2028, II ketv.

					bės visiems							kuriai suteikta parama | Kilometrai			
1.11 Dviračiams skirtos infrastruktūros įrengimas – tilto per Ventos upę pastatymas*		Mažeikių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		1500709			1275602	225107	R.B.2.2064 Dviračiams skirtos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	1000 (2029) 0,065 (2029)	2026, II ketv.	2029, III ketv.
1.12 Dviračiams skirtos infrastruktūros plėtra, įrengiant dviračių takus Telšių mieste (Miško g, Alyvų g. ir Plungės g.)		Telšių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		1670830			1420205	250625	R.B.2.2064 Dviračiams skirtos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	1500 (2029) 2,5 (2029)	2026, IV ketv.	2029, I ketv.
1.13 Dviračiams skirtos infrastruktūros plėtra Telšių miesto Parko g. ir Malūno g. **		Telšių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		635202,60			539922,21	95280,39	R.B.2.2064 Dviračiams skirtos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	500 (2029) 0,7 (2028)	2025, II ketv.	2028, II ketv.
1.14 Darnaus judumo priemonių diegimas Telšių mieste		Telšių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimy		127000			106425,79	20574,21	P.S.2.1035 Įgyvendintos darnaus judumo priemonės | Skaičius	2 (2029)	2026, IV ketv.	2029, I ketv.

					bės visiems										
1.15 Telšių miesto dviračių stovėjimo vietų bei dviračių saugyklų įrengimas		Telšių rajono savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		465850			395972	69878	P.S.2.1035 Įgyvendintos darnaus judumo priemonės | Skaičius	1 (2029)	2026, IV ketv.	2029, I ketv.
2. Regiono turistinio patrauklumo didinimas*	I	Mažeikių, Plungės, Telšių rajono savivaldybių ir Rietavo savivaldybės administracijos, VšĮ Žemaitijos turizmo informacijos centras	Juridiniai asmenys, kurių turtas planuojamas tvarkyti ir tvarkomas projekto lėšomis	Planavimas	Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		**26715030,73**			**22707770,21**	**4007260,52**	R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	5000 (2029)	2025, I ketv.	2029, III ketv.
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai |Projektai	24 (2029)		
												R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	508,3026 (2029)		
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	2954949 (2029)		
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius | Naudotojai per metus	18300 (2029)		
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	9,395 (2029)		
2.1 Regiono savivaldybių bendrieji		VšĮ Žemaitijos turizmo	Juridiniai asmenys, kurių turtas		Taip, HP Darnus		176471			150000	26471	R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų	5000 (2029)	2025, II ketv.	2029, III ketv.

veiksmai, panaudojant turizmo funkcinius ryšius*		informacijos centras	planuojamas tvarkyti ir tvarkomas projekto lėšomis		vystymasis, HP Lygios galimybės visiems							skaičius | Vartotojai per metus			
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai |Projektai	1 (2029)		
2.2 Bendrame regioniniame maršrute „Žemaitijos piliakalniai“ esančių objektų pritaikymas lankymui Mažeikių rajono savivaldybėje*		Mažeikių r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		975000			828750	146250	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	11,52 (2029)	2025, I ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	115200 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.3															
2.4 Bendrame regioniniame maršrute „Žemaitijos piliakalniai“ esančio Plungės piliakalnio pritaikymas lankymui Plungės rajono savivaldybėje*		Plungės r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		428571			364285	64286	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	2,945 (2028)	2025, IV ketv.	2028, IV ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	29450 (2028)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2028)		
2.5															
2.6 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ esančios Didžlaukio aukštapelkės		Mažeikių r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimy		2065344			1755542	309802	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	150,59 (2029)	2026, I ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039	48000 (2029)		

pritaikymas lankymui Mažeikių rajono savivaldybėje*					bės visiems							Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai			
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.7 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ esančio Juodpelkio parko pritaikymas lankymui Mažeikių rajono savivaldybėje*		Mažeikių r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		516353			438900	77453	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	7,17 (2029)	2025, IV ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	71710 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.8 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ esančio Ventos upės slėnio pritaikymas lankymui Mažeikių rajono savivaldybėje, Viekšnių miesto etapas*		Mažeikių r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		1219076			1036214	182862	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	68,01 (2029)	2025, III ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	680124 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.9 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ esančio Ventos upės slėnio pritaikymas lankymui Mažeikių rajono		Mažeikių r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		526500			447525	78975	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	7,46 (2029)	2025, III ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	74604 (2029)		

savivaldybėje, Mažeikių etapas*												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.10 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ esančio Sedos ežero ir Varduvos upės slėnio pritaikymas lankymui Mažeikių rajono savivaldybėje*		Mažeikių r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		348515			296237	52278	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	5,664 (2029)	2025, III ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	56640 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.11 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ esančios Renavo dvaro sodybos teritorijos pritaikymas lankymui Mažeikių rajono savivaldybėje*		Mažeikių r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		333000			283050	49950	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	28,56 (2029)	2025, III ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	285612 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.12 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ esančios Tirkšlių miško teritorijos pritaikymas lankymui Mažeikių rajono savivaldybėje*		Mažeikių r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		226257			192318	33939	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	93,4 (2029)	2025, III ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	934000 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.13															

2.14															
2.15															
2.16	-														
2.17 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ pietinės Masčio ežero dalies pritaikymas lankymui Telšių rajono savivaldybėje*		Telšių r. savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		1132758			962844	169914	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	0,8 (2029)	2026, IV ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	4000 (2029)		
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius | Naudotojai per metus	6000 (2029)		
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	1,33 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.18 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ Germanto ežero pritaikymas lankymui Telšių rajono savivaldybėje*		Telšių r. savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		400000			340000	60000	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	1 (2029)	2026, IV ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	5050 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.19 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos		Telšių r. savivaldybės	-		Taip, HP Darnus		881321,03			749122,87	132198,16	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei,	2,0 (2029)	2025, IV ketv.	2029, III ketv.

peizažai“ Biržuvėnų dvaro sodybos parko pritaikymas lankymui Telšių rajono savivaldybėje*		administracija			vystymasis, HP Lygios galimybės visiems							rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai			
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	2000 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.20 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ Lūksto ežero pritaikymas lankymui Telšių rajono savivaldybėje*		Telšių r. savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		985300			837505	147795	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	3,3 (2029)	2026, IV ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	7995 (2029)		
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius | Naudotojai per metus	4000 (2029)		
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	0,3 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.21 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ Varnių regioninio parko Debesnų telmologinio draustinio pritaikymas		Telšių r. savivaldybės administracija	--		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		77343			65741	11602	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	0,1 (2027)	2025, IV ketv.	2027, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	1000 (2027)		

lankymui Telšių rajono savivaldybėje*												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2027)		
2.22 Bendrame regioniniame maršrute „Sakralinis kelias“ esančių objektų pritaikymas lankymui Plungės rajono savivaldybėje*		Plungės r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		3700000			3145000	555000	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	7,53 (2029)	2026, II ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	75300 (2029)		
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius | Naudotojai per metus	3000 (2029)		
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	2 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.23 Bendrame regioniniame maršrute „Sakralinis kelias“ esančių objektų pritaikymas lankymui Telšių rajono savivaldybėje*		Telšių r. savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		1014115,70			861998,34	152117,36	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	9,74 (2029)	2025, I ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	52403 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.24 Bendrame regioniniame maršrute		Mažeikių r. savivaldybės	-		Taip, HP Darnus		942500			801125	141375	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei,	13,46 (2029)	2025, I ketv.	2029, III ketv.

„Pasivaikščiojimas su istorinėmis asmenybėmis“ esančių objektų pritaikymas lankymui Mažeikių rajono savivaldybėje*		administracija			vystymasis, HP Lygios galimybės visiems							rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai			
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	134600 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.25															
2.26															
2.27 Bendrame regioniniame maršrute „Oginskių paveldo pažintinis maršrutas“ esančios Rietavo dvaro sodybos pritaikymas lankymui Rietavo savivaldybėje*		Rietavo sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		740000			629000	111000	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	0,185 (2029)	2026, II ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	1850 (2029)		
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius | Naudotojai per metus	2000 (2029)		
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	0,74 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.28 Bendrame regioniniame maršrute „Oginskių paveldo pažintinis maršrutas“ esančios Rietavo dvaro sodybos pritaikymas		Rietavo sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		500000			425000	75000	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	1 (2029)	2026, I ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	10000 (2029)		

lankymui, aktualizuojant M. K. Čiurlionio kelią Rietavo savivaldybėje*												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.29															
2.30															
2.31„Bendrame regioniniame maršrute „Žemaitijos piliakalniai“ esančių Gandingos ir Varkalių, Nausodžio piliakalnių kompleksų pritaikymas lankymui Plungės rajono savivaldybėje*		Plungės r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		3889059			3305700	583359	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	26,7580 (2029)	2026, I ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	267580 (2029)		
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius | Naudotojai per metus	2300 (2029)		
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	4,74 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
2.32 Bendruose regioniniuose maršrutuose „Žemaitijos piliakalniai“ ir „Gamtos peizažai“ esančių objektų pritaikymas lankymui Rietavo savivaldybėje*		Rietavo sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		718824			611000	107824	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	0,7428 (2029)	2025, IV ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	7428 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		

2.33 Bendrame regioniniame maršrute „Gamtos peizažai“ esančio Platelių ežero pritaikymas lankymui Plungės rajono savivaldybėje, Šeirės ir „Obelėlės“ etapas*		Plungės r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		4111581			3494843	616738	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	7,92 (2029)	2026, III ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	79200 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
												R.S.2.3025 Dviračiams skirtos infrastruktūros metinis naudotojų skaičius |Naudotojai per metus	1000 (2029)		
												P.B.2.0058 Dviračiams skirta infrastruktūra, kuriai suteikta parama | Kilometrai	0,285 (2029)		
2.34 Bendrame regioniniame maršrute „Oginskių paveldo pažintinis maršrutas“ esančios Plungės dvaro sodybos pritaikymas lankymui, aktualizuojant M. K. Čiurlionio kelią Plungės rajono savivaldybėje*		Plungės r. sav. administracija	BĮ Plungės turizmo informacijos centras		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		807142			686070	121072	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	58,4478 (2029)	2026, I ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	11203 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		

3. Regiono investicinio patrauklumo didinimas*		Plungės rajono ir Rietavo savivaldybių administracijos, VšĮ Rietavo turizmo ir verslo informacijos centras	Juridiniai asmenys, kurių turtas planuojamas tvarkyti ir tvarkomas projekto lėšomis		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		**6592084**			**5603269**	**988815**	R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	6700 (2029)	2025, I ketv.	2029, III ketv.
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	7 (2029)		
												R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	8,2275 (2029)		
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	70823 (2029)		
3.1 Regiono savivaldybių bendrieji veiksmai skatinant investicijas ir verslumą*		VšĮ Rietavo turizmo ir verslo informacijos centras	Juridiniai asmenys, kurių turtas planuojamas tvarkyti ir tvarkomas projekto lėšomis				176471			150000	26471	R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	5000 (2029)	2025, II ketv.	2029, III ketv.
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
3.2															
3.3															
3.4 Verslo plėtrai ir kūrimui palankių sąlygų sudarymas Alyvų g. ir dalyje Pramonės g., Rietavo savivaldybėje*		Rietavo sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		950548			807965	142583	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	0,8523 (2029)	2025, II ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	8523 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		

3.5 Verslo plėtrai ir kūrimui palankių sąlygų sudarymas prie patrauklių investicijoms sklypų, esančių L. Ivinskio gatvėje, Rietave*		Rietavo sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		667648			567500	100148	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	1,14515 (2029)	2025, IV ketv.	2029, III ketv.
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
3.6 Regioninio bendradarbystės ir verslumo kompetencijų stiprinimo centro infrastruktūros kūrimas*		Rietavo sav. administracija	BĮ „Veiklus Rietavas“		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		1763492			1498968	264524	R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	600 (2029)	2026, I ketv.	2029, III ketv.
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
3.7 Plungės miesto pramoninės teritorijos (Salantų g. ir Pramonės pr.) pritaikymas verslo plėtrai ir naujų investuotojų įsikūrimui*		Plungės r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		1100000			935000	165000	R.S.2.3040 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai | Hektarai	6,23 (2029)	2026, I ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1039 Sukurtos arba atkurtos atviros erdvės | Kvadratiniai metrai	62300 (2029)		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		
3.8 Verslumo, kūrybiškumo ir skaitmeninių kompetencijų ugdymo centro įrengimas Plungėje*		Plungės r. sav. administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimy		400000			340000	60000	R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	400 (2029)	2026, II ketv.	2029, III ketv.
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)		

					bės visiems										
3.9		-													
3.10 Kultūros ir kūrybinių industrijų erdvių įrengimas Mažeikiuose (01-004-07-01-01)***		Mažeikių r. savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		768925			653586	115339	R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	500	2026, IV ketv.	2029, III ketv.
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1		
3.11 Kultūros ir kūrybinių industrijų erdvių įrengimas Mažeikiuose (01-004-07-02-01)***		Mažeikių r. savivaldybės administracija			Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		765000			650250	114750	R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius |Vartotojai per metus	200		
												P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	0		
4. Civilinės saugos sistemos stiprinimas		**Savivaldybių administracijos**	Savivaldybių biudžetinės ir viešosios įstaigos, kurių valdomuose ar naudojamuose pastatuose planuojama įrengti ar modernizuoti priedangas		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		**3954863**			**3757118**	**197745**	R.B.2.2096 (RCR 96) Gyventojai, galintys pasinaudoti apsaugos nuo su klimatu nesusijusios gamtinio pavojaus rizikos ir nuo su žmogaus veikla susijusios rizikos priemonėmis | Asmenys	4731	2027, II ketv.	2029, IV ketv.
												P.S.2.1048 Naujos arba modernizuotos priedangos | Skaičius	21		
												P.B.2.0029 (RCO 29) Pastatytų arba renovuotų daugiafunkcių priedangų talpumas |	4731		

												Asmenys			
												P.S.2.1049 Modernizuoti savivaldybių ekstremaliųjų situacijų operacijų centrai | Skaičius	1		
4.1 Civilinės parengties stiprinimas Mažeikių rajono savivaldybėje		Mažeikių r. savivaldybės administracija	Mažeikių rajono savivaldybės biudžetinės ir viešosios įstaigos, kurių valdomuose ar naudojamuose pastatuose bus įrengiamos ar modernizuojamos priedangos		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		1475499			1401724	73775	R.B.2.2096 (RCR 96) Gyventojai, galintys pasinaudoti apsaugos nuo su klimatu nesusijusios gamtinio pavojaus rizikos ir nuo su žmogaus veikla susijusios rizikos priemonėmis | Asmenys	3577	2027, II ketv.	2029, IV ketv.
												P.S.2.1048 Naujos arba modernizuotos priedangos | Skaičius	17		
												P.B.2.0029 (RCO 29) Pastatytų arba renovuotų daugiafunkcių priedangų talpumas | Asmenys	3577		
												P.S.2.1049 Modernizuoti savivaldybių ekstremaliųjų situacijų operacijų centrai | Skaičius	1		
4.2 Civilinės saugos infrastruktūros plėtra Plungės rajono savivaldybėje		Plungės r. savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimy		210527			200000,00	10527	R.B.2.2096 (RCR 96) Gyventojai, galintys pasinaudoti apsaugos nuo su klimatu nesusijusios gamtinio pavojaus rizikos ir nuo su žmogaus veikla	222	2027, II ketv.	2029, III ketv.

					bės visiems							susijusios rizikos priemonėmis | Asmenys			
												P.S.2.1048 Naujos arba modernizuotos priedangos | Skaičius	1		
												P.B.2.0029 (RCO 29) Pastatytų arba renovuotų daugiafunkcių priedangų talpumas | Asmenys	222		
4.3 Priedangų modernizavimas, didinant jų atsparumą ir parengtį, Rietavo savivaldybėje		Rietavo savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		105264,00			100000,00	5264,00	R.B.2.2096 (RCR 96) Gyventojai, galintys pasinaudoti apsaugos nuo su klimatu nesusijusios gamtinio pavojaus rizikos ir nuo su žmogaus veikla susijusios rizikos priemonėmis | Asmenys	332	2027, II ketv.	2030, IV ketv.
												P.S.2.1048 Naujos arba modernizuotos priedangos | Skaičius	2		
												P.B.2.0029 (RCO 29) Pastatytų arba renovuotų daugiafunkcių priedangų talpumas | Asmenys	332		
4.4 Naujos priedangos statyba Telšių rajono savivaldybėje		Telšių r. savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimy		2163573,00			2055394,00	108179,00	R.B.2.2096 (RCR 96) Gyventojai, galintys pasinaudoti apsaugos nuo su klimatu nesusijusios gamtinio pavojaus rizikos ir nuo su žmogaus veikla	600	2027, II ketv.	2029, III ketv.

					bės visiems							susijusios rizikos priemonėmis | Asmenys			
												P.S.2.1048 Naujos arba modernizuotos priedangos | Skaičius	1		
												P.B.2.0029 (RCO 29) Pastatytų arba renovuotų daugiafunkcių priedangų talpumas | Asmenys	600		
5. Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros apsaugos bei atsparumo grėsmėms stiprinimas		Savivaldybių viešieji geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, turintys geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo licenciją	Savivaldybių administracijos		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		**3396292**			**3226475**	**169817**	R.S.2.3055 Viešieji vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, kurie investuoja į saugaus vandens tiekimo užtikrinimo priemones, siekiant padidinti įmonių veiklos atsparumą | Skaičius	4	2027, I ketv.	2030, IV ketv.
												P.S.2.1045 Įdiegtos vandenviečių, viešųjų geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų valdymo centrų apsaugos priemonės | Skaičius	684		
5.1 Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros apsaugos, viešųjų vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų valdymo		UAB „Mažeikių vandenys“	Mažeikių rajono savivaldybės administracija		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		1473685			1400000	73685	R.S.2.3055 Viešieji vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, kurie investuoja į saugaus vandens tiekimo užtikrinimo priemones, siekiant padidinti įmonių veiklos atsparumą | Skaičius	1	2027, II ketv.	2029, IV ketv.
												P.S.2.1045 Įdiegtos vandenviečių, viešųjų	201		

centrų atsparumo didinimas Mažeikių rajono savivaldybėje												geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų valdymo centrų apsaugos priemonės | Skaičius			
5.2 Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros fizinės apsaugos stiprinimas Plungės rajono savivaldybėje		UAB „Plungės vandenys“	Plungės rajono savivaldybės administracija		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		526316			500000	26316	R.S.2.3055 Viešieji vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, kurie investuoja į saugaus vandens tiekimo užtikrinimo priemones, siekiant padidinti įmonių veiklos atsparumą | Skaičius	1	2027, II ketv.	2030, IV ketv.
												P.S.2.1045 Įdiegtos vandenviečių, viešųjų geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų valdymo centrų apsaugos priemonės | Skaičius	98		
5.3 Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumo didinimas Rietavo savivaldybėje		UAB „Rietavo komunalinis ūkis“	Rietavo savivaldybės administracija		Taip, HP Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems		647085			614730	32355	R.S.2.3055 Viešieji vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, kurie investuoja į saugaus vandens tiekimo užtikrinimo priemones, siekiant padidinti įmonių veiklos atsparumą | Skaičius	1	2027, II ketv.	2030, IV ketv.
												P.S.2.1045 Įdiegtos vandenviečių, viešųjų geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų valdymo centrų apsaugos priemonės | Skaičius	47		
			-		Taip, HP		749206			711745	37461	R.S.2.3055 Viešieji vandens tiekėjai ir	1		

5.4 Vandentvarkos infrastruktūros ir valdymo centrų fizinės apsaugos bei atsparumo grėsmėms stiprinimas Telšių rajono savivaldybėje		UAB „Telšių vandenys“			Darnus vystymasis, HP Lygios galimybės visiems							nuotekų tvarkytojai, kurie investuoja į saugaus vandens tiekimo užtikrinimo priemones, siekiant padidinti įmonių veiklos atsparumą | Skaičius		2027, II ketv.	2029, III ketv.
												P.S.2.1045 Įdiegtos vandenviečių, viešųjų geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų valdymo centrų apsaugos priemonės | Skaičius	338		
Iš viso pažangos priemonės veikloms:							**56347900,33**			**48629290,21**	**7718610,12**				

*projektu prisidedama prie 2024–2029 m. Telšių regiono funkcinės zonos strategijos įgyvendinimo
** projektu prisidedama prie 2024-2029 m.Telšių miesto tvarios plėtros strategijos įgyvendinimo
*** poveiklės bus teikiamos vienu PĮP

Pareiškėjas (projekto vykdytojas) gali prisidėti prie projekto finansavimo mažesne kitų lėšų suma, nei numatyta lentelės 12 stulpelyje, jeigu ir esant mažesnei kitų lėšų sumai projektas atitinka šių Regioninių pažangos priemonių nustatytus reikalavimus dėl didžiausios galimos projekto išlaidų finansuojamosios dalies:

– Regioninės pažangos priemonės Nr. 10-001-06-01-03 (RE) „Skatinti darnų judumą miestuose“ finansavimo gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2023 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. 3-192 „Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos susisiekimo plėtros programos Regioninės pažangos priemonės Nr. 10-001-06-01-03 (RE) „Skatinti darnų judumą miestuose“ finansavimo gairių patvirtinimo“;

– Regioninės pažangos priemonės Nr. 01-004-07-01-01 (RE) „Paskatinti regionų, funkcinių zonų, savivaldybių ir miestų ekonominį augimą pasitelkiant jų turimus išteklius“ finansavimo gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2023 m. balandžio 4 d. įsakymu Nr. 1V-188 „Dėl Regioninės pažangos priemonės 01-004-07-01-01 (RE) „Paskatinti regionų, funkcinių zonų, savivaldybių ir miestų ekonominį augimą pasitelkiant jų turimus išteklius“ finansavimo gairių patvirtinimo“;

– Regioninės pažangos priemonės Nr.01-004-07-02-01 (RE) „Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą“ finansavimo gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2023 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. 1V-199 „Dėl Regioninės pažangos priemonės 01-004-07-02-01 (RE) „Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą“ finansavimo gairių patvirtinimo“.

7 lentelė. Pažangos priemonės specialieji projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Specialieji projektų atrankos kriterijai	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties specialiajam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

8 lentelė. Pažangos priemonės prioritetiniai projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Prioritetinis projektų atrankos kriterijus	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties prioritetiniam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

9 lentelė. Reikalavimai projektams

Eil. Nr.	Veikla (-os) ir (ar) poveiklė (-ės), kurios projektams taikomas reikalavimas	Reikalavimai projektams
1	2	3
1.	Darnaus judumo priemonių diegimas Mažeikių ir Telšių miestuose	Reikalavimai projektams, kuriuos numatoma finansuoti ir įgyvendinti pagal pažangos priemonę: 1. Projektai turi atitikti savivaldybės strateginį plėtros planą. 2. Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus pažangos priemonės 10-001-06-01-03 (RE) „Skatinti darnų judumą miestuose“ finansavimo gairėse.
2.	Regiono turistinio patrauklumo didinimas	Reikalavimai projektams, kuriuos numatoma finansuoti ir įgyvendinti pagal pažangos priemonę: 1. Projektai turi atitikti savivaldybės strateginį plėtros planą. 2. Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus pažangos priemonių Nr. 01-004-07-01-01 (RE) „Paskatinti regionų, funkcinių zonų, savivaldybių ir miestų ekonominį augimą pasitelkiant jų turimus išteklius“ ir Nr.01-004-07-02-01 (RE) „Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą“ finansavimo gairėse.
3.	Regiono investicinio patrauklumo didinimas	
4.	Civilinės saugos sistemos stiprinimas	1. Projektai turi prisidėti prie savivaldybės strateginio plėtros plano tikslų įgyvendinimo. 2. Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus regioninės pažangos priemonės 01-004-10-04-01 (RE) „Stiprinti civilinę parengtį“ finansavimo gairėse.
5.	Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros apsaugos bei atsparumo grėsmėms stiprinimas	1. Projektai turi prisidėti prie savivaldybės strateginio plėtros plano tikslų įgyvendinimo. 2. Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-07-03 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumą“ finansavimo gairėse.

10 lentelė. Kiti reikalavimai dėl pažangos priemonės įgyvendinimo

Eil. Nr.	Reikalavimai
1	2
	Nenustatyta

V SKIRSNIS

LT028-03-01-05 Vandentvarkos sistemų plėtra ir modernizavimas

4 lentelė. Pažangos priemonės įgyvendinimo rezultato rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetas)	Pradinė rodiklio reikšmė (2023 metai)	Siektinos rodiklio reikšmės	
				Siektina tarpinė rodiklio reikšmė (2024 metai)	Siektina galutinė rodiklio reikšmė (metai)
1	2	3	4	5	6
1.	RCR41, R.B.2.2041	Gyventojai, prisijungę prie patobulintų viešojo vandens tiekimo sistemų, Asmenys	0	0	3230 (2029)
2.	RCR42, R.B.2.2042	Gyventojai, prisijungę bent prie antrinio viešojo nuotekų valymo įrenginių, Asmenys	0	0	1859 (2029)

5 lentelė. Pažangos priemonės finansavimo šaltiniai ir preliminarus pažangos lėšų poreikis

Finansavimo šaltiniai	Lėšų poreikis, eurais
1	2
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos:	**3929934,10**
1.1. Valstybės biudžeto lėšos	**0**
1.1.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
1.2. Europos Sąjungos (toliau – ES) ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	**0**
1.2.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų bendrojo finansavimo lėšos	
1.3. ES ir kitos tarptautinės paramos lėšos	**3929934,10**
1.3.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų lėšos	*3929934,10*
1.4. Pajamų įmokos ir kitos pajamos	**0**
1.4.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
2. Kitos lėšos:	**6545243,53**
2.1. Savivaldybių biudžetų lėšos	*6545243,53*
2.2. Privačios lėšos	*0*
2.3. Kitos viešosios lėšos	0
IŠ VISO	**10475177,63**

6 lentelė. Pažangos priemonės veiklos, poveiklės ir (arba) projektai

Veiklos, poveiklės, projektai	Veiklos, poveiklės, projekto tipas	Galimi pareiškėjai arba projektų vykdytojai, kai projektai atrenkami planavimo būdu	Galimi partneriai	Projektų atrankos būdas	Tiesiogiai prisidedama prie HP	Projektų finansavimo forma	Pažangos lėšos (eurais) ir jų finansavimo šaltiniai					Stebėsenos rodikliai		Įgyvendinimo pradžia (metai, ketv.)	Įgyvendinimo pabaiga (metai, ketv.)
							Iš viso	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos, ne daugiau kaip			Iš jų kitos lėšos, ne mažiau kaip	Rodiklio kodas, pavadinimas ir matavimo vienetai	Siektina rodiklio reikšmė (metai)		
								Valstybės biudžeto lėšos	ES ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	ES ir kitos tarptau-tinės paramos lėšos					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra ir modernizavimas Telšių regione	I	Savivaldybių įmonės, vykdančios viešąjį geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą	Savivaldybių administracijos	Planavimas	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Dotacija	**10475177,63**			**3929934,10**	**6545243,53**	RCR41, R.B.2.2041 Gyventojai, prisijungę prie patobulintų viešojo vandens tiekimo sistemų | Asmenys	3230 (2029)	2024, IV ketv.	2028, IV ketv.
												RCR42, R.B.2.2042 Gyventojai, prisijungę bent prie antrinio viešojo nuotekų valymo įrenginių | Asmenys	1859 (2029)		
												P.S.2.1013 Nauji arba atnaujinti geriamojo vandens ruošimo pajėgumai | m3/parą	264 (2028)		
												RCO31, P.B.2.0031 Viešojo nuotekų surinkimo tinklo naujų arba atnaujintų vamzdynų ilgis | km	13,347 (2028)		
												RCO32, P.B.2.0032 Nauji arba atnaujinti nuotekų valymo pajėgumai |	2828 (2028)		

												Gyventojų ekvivalentas			
- poveiklė	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
1.1		-													
1.2 Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra ir rekonstrukcija Plungės rajono savivaldybėje		UAB „Plungės vandenys“	Plungės rajono savivaldybės administracija		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		4738987			1654677	3084310	RCR42 R.B.2.2042 Gyventojai, prisijungę bent prie antrinio viešojo nuotekų valymo įrenginių | Asmenys	765 (2029)	2024, IV ketv.	2027, IV ketv.
												RCO31, P.B.2.0031 Viešojo nuotekų surinkimo tinklo naujų arba atnaujintų vamzdynų ilgis | km	7,617 (2027)		
												RCO32, P.B.2.0032 Nauji arba atnaujinti nuotekų valymo pajėgumai | Gyventojų ekvivalentas	1337 (2027)		
1.3 Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo didinimas Rietavo savivaldybėje		UAB „Rietavo komunalinis ūkis“	Rietavo savivaldybės administracija		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		2536577,63			1065407,10	1471170,53	RCR41, R.B.2.2041 Gyventojai, prisijungę prie patobulintų viešojo vandens tiekimo sistemų | Asmenys	3230 (2029)	2025, I ketv.	2028, III ketv.
												P.S.2.1013 Nauji arba atnaujinti geriamojo vandens ruošimo pajėgumai | m3/parą	264 (2028)		
												RCR42 R.B.2.2042 Gyventojai, prisijungę bent prie antrinio viešojo nuotekų valymo įrenginių | Asmenys	126 (2029)		
												RCO31, P.B.2.0031 Viešojo nuotekų surinkimo tinklo naujų arba atnaujintų vamzdynų ilgis | km	4,13 (2028)		

												RCO32, P.B.2.0032 Nauji arba atnaujinti nuotekų valymo pajėgumai | Gyventojų ekvivalentas	126 (2028)		
1.4 Nuotekų tvarkymo infrastruktūros įrengimas Telšių rajono savivaldybės Upynos kaime		UAB „Telšių vandenys“	Telšių rajono savivaldybės administracija		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		1194900			419850	775050	RCR42 R.B.2.2042 Gyventojai, prisijungę bent prie antrinio viešojo nuotekų valymo įrenginių | Asmenys	126 (2029)	2024, IV ketv.	2027, IV ketv.
												RCO31, P.B.2.0031 Viešojo nuotekų surinkimo tinklo naujų arba atnaujintų vamzdynų ilgis | km	1,6 (2027)		
												RCO32, P.B.2.0032 Nauji arba atnaujinti nuotekų valymo pajėgumai | Gyventojų ekvivalentas	347 (2027)		
1.5 Nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra ir rekonstrukcija Mažeikių rajono savivaldybėje	-	UAB „Mažeikių vandenys“	Mažeikių rajono savivaldybės administracija	-	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	-	2004713			790000	1214713	RCR42, R.B.2.2042 Gyventojai, prisijungę bent prie antrinio viešojo nuotekų valymo įrenginių | Asmenys	842 (2029)	2025, I ketv.	2028, IV ketv.
												RCO32, P.B.2.0032 Nauji arba atnaujinti nuotekų valymo pajėgumai | Gyventojų ekvivalentas	1018 (2028)		
Iš viso pažangos priemonės veikloms:							**10475177,63**			**3929934,10**	**6545243,53**				

7 lentelė. Pažangos priemonės specialieji projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Specialieji projektų atrankos kriterijai	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties specialiajam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

8 lentelė. Pažangos priemonės prioritetiniai projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Prioritetinis projektų atrankos kriterijus	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties prioritetiniam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

9 lentelė. Reikalavimai projektams

Eil. Nr.	Veikla (-os) ir (ar) poveiklė (-ės), kurios projektams taikomas reikalavimas	Reikalavimai projektams
1	2	3
1.	Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra ir modernizavimas Telšių regione	Reikalavimai projektams, kuriuos numatoma finansuoti ir įgyvendinti pagal pažangos priemonę: 1. Projektai turi atitikti savivaldybės strateginį plėtros planą. 2. Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus pažangos priemonės Nr. 02-001-06-07-02 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą“ finansavimo gairėse

10 lentelė. Kiti reikalavimai dėl pažangos priemonės įgyvendinimo

Eil. Nr.	Reikalavimai
1	2
	Nenustatyta

VI SKIRSNIS

LT028-03-02-06 Aplinkos taršos mažinimas

4 lentelė. Pažangos priemonės įgyvendinimo rezultato rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetas)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektinos rodiklio reikšmės	
				Siektina tarpinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina galutinė rodiklio reikšmė (metai)
1	2	3	4	5	6
1.	R.B.2.2103 RCR103	Surinktos atskirai išrūšiuotos atliekos (Tonos per metus)	0 (2023)	0 (2024)	4763 (2029)
2.	RCR95 R.B.2.2095	Gyventojai, galintys naudotis nauja ar patobulinta žaliąja infrastruktūra (Asmenys)	0 (2023)	0 (2024)	30415 (2029)

5 lentelė. Pažangos priemonės finansavimo šaltiniai ir preliminarus pažangos lėšų poreikis

Finansavimo šaltiniai	Lėšų poreikis, eurais
1	2
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos:	**5542914**
1.1. Valstybės biudžeto lėšos	**0**
1.1.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
1.2. Europos Sąjungos (toliau – ES) ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	**0**
1.2.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų bendrojo finansavimo lėšos	
1.3. ES ir kitos tarptautinės paramos lėšos	**5542914**
1.3.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų lėšos	*5542914*
1.4. Pajamų įmokos ir kitos pajamos	**0**
1.4.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
2. Kitos lėšos:	**978163**
2.1. Savivaldybių biudžetų lėšos	*978163*
2.2. Privačios lėšos	*0*
2.3. Kitos viešosios lėšos	0
IŠ VISO	**6521077**

6 lentelė. Pažangos priemonės veiklos, poveiklės ir (arba) projektai

Veiklos, poveiklės, projektai	Veiklos, poveiklės, projekto tipas	Galimi pareiškėjai arba projektų vykdytojai, kai projektai atrenkami planavimo būdu	Galimi partneriai	Projektų atrankos būdas	Tiesiogiai priside-dama prie HP	Projektų finansavimo forma	Pažangos lėšos (eurais) ir jų finansavimo šaltiniai					Stebėsenos rodikliai		Įgyvendinimo pradžia (metai, ketv.)	Įgyvendinimo pabaiga (metai, ketv.)
							Iš viso	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos, ne daugiau kaip			Iš jų kitos lėšos, ne mažiau kaip	Rodiklio kodas, pavadinimas ir matavimo vienetai	Siektina rodiklio reikšmė (metai)		
								Valstybės biudžeto lėšos	ES ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	ES ir kitos tarptau-tinės paramos lėšos					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Atliekų rūšiavimo skatinimas	I	Savivaldybių administracijos arba regioninis atliekų tvarkymo centras	Savivaldybių administracijos arba regioninis atliekų tvarkymo centras	Planavimas	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems, HP Inovatyvumo (kūrybingumo)	Dotacija	**4095929**			**3481539**	**614390**	RCR103 R.B.2.2103 Surinktos atskirai išrūšiuotos atliekos | Tonos per metus	4763 (2029)	2025, I ketv.	2028, IV ketv.
												RCO107, P.B.2.0107 Investicijos į rūšiuojamojo atliekų surinkimo įrenginius | Eurai	3738002,29 (2028)		
												P.S.2.1015 Įgyvendintos viešinimo kampanijos atliekų prevencijos ir tvarkymo temomis | Skaičius	1 (2028)		
- poveiklė	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
1.1. Rūšiuojamojo atliekų surinkimo skatinimas Telšių regione		UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“	Plungės Mažeikų Telšių rajono ir Rietavo savivaldybių administracijos		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		4095929			3481539	614390	R.B.2.2103 RCR103 Surinktos atskirai išrūšiuotos atliekos | Tonos per metus	4763 (2029)	2025, I ketv.	2028, IV ketv.
												RCO107, P.B.2.0107 Investicijos į rūšiuojamojo atliekų surinkimo įrenginius | Eurai	3738002,29 (2028)		
												P.S.2.1015	1		

					, HP Inovatyvumo (kūrybingumo)							Įgyvendintos viešinimo kampanijos atliekų prevencijos ir tvarkymo temomis | Skaičius	(2028)		
2. Žaliosios infrastruktūros plėtra urbanizuotoje aplinkoje	-	Savivaldybių administracijos	-	-	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	-	**2425148**			**2061375**	**363773**	RCO36 P.B.2.0036 Žalioji infrastruktūra, kuriai suteikta parama kitais nei prisitaikymo prie klimato kaitos tikslais, hektarai	5 (2029)	2025, III ketv.	2029, III ketv.
												RCR95 R.B.2.2095 Gyventojai, galintys naudotis nauja ar patobulinta žaliąja infrastruktūra, asmenys	30415 (2029)		
2.1 Žaliosios infrastruktūros plėtra Mažeikių miesto urbanizuotoje aplinkoje		Mažeikių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		2425148			2061375	363773	RCO36 P.B.2.0036 Žalioji infrastruktūra, kuriai suteikta parama kitais nei prisitaikymo prie klimato kaitos tikslais, hektarai	5 (2029)	2025, III ketv.	2029, III ketv.
												RCR95 R.B.2.2095 Gyventojai, galintys naudotis nauja ar patobulinta žaliąja infrastruktūra, asmenys	30415 (2029)		
Iš viso pažangos priemonės veikloms:							**6521077**			**5542914**	**978163**				

7 lentelė. Pažangos priemonės specialieji projektų atrankos kriterijai

Eil.Nr.	Specialieji projektų atrankos kriterijai	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties specialiajam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

8 lentelė. Pažangos priemonės prioritetiniai projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Prioritetinis projektų atrankos kriterijus	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties prioritetiniam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

9 lentelė. Reikalavimai projektams

Eil. Nr.	Veikla (-os) ir (ar) poveiklė (-ės), kurios projektams taikomas reikalavimas	Reikalavimai projektams
1	2	3
1.	Atliekų rūšiavimo skatinimas	Reikalavimai projektams, kuriuos numatoma finansuoti ir įgyvendinti pagal pažangos priemonę: 1. Projektai turi atitikti savivaldybės strateginį plėtros planą. 2. Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus pažangos priemonės Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ finansavimo gairėse
2.	Žaliosios infrastruktūros plėtra urbanizuotoje aplinkoje	Reikalavimai projektams, kuriuos numatoma finansuoti ir įgyvendinti pagal pažangos priemonę: 1. Projektai turi atitikti savivaldybės strateginį plėtros planą. 2. Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-02 (RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“ finansavimo gairėse

10 lentelė. Kiti reikalavimai dėl pažangos priemonės įgyvendinimo

Eil. Nr.	Reikalavimai
1	2
	Nenustatyta

VII SKIRSNIS
LT028-05-04-07 Ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtra

4 lentelė. Pažangos priemonės įgyvendinimo rezultato rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetas)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektinos rodiklio reikšmės	
				Siektina tarpinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina galutinė rodiklio reikšmė (metai)
1	2	3	4	5	6
1.	R.B.2.2073 R-11-002-02-11-01-28 (RCR73)	Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus (Naudotojai per metus)	0 (2023)	0 (2024)	247 (2029)

5 lentelė. Pažangos priemonės finansavimo šaltiniai ir preliminarus pažangos lėšų poreikis

Finansavimo šaltiniai	Lėšų poreikis, eurais
1	2
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos:	**3914204,64**
1.1. Valstybės biudžeto lėšos	**0**
1.1.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
1.2. Europos Sąjungos (toliau – ES) ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	**0**
1.2.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų bendrojo finansavimo lėšos	
1.3. ES ir kitos tarptautinės paramos lėšos	**3914204,64**
1.3.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų lėšos	*3914204,64*
1.4. Pajamų įmokos ir kitos pajamos	**0**
1.4.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
2. Kitos lėšos:	**744603,26**
2.1. Savivaldybių biudžetų lėšos	*736380,26*
2.2. Privačios lėšos	*8223*
2.3. Kitos viešosios lėšos	0
IŠ VISO	**4658807,90**

6 lentelė. Pažangos priemonės veiklos, poveiklės ir (arba) projektai

Veiklos, poveiklės, projektai	Veiklos, poveiklės, projekto tipas	Galimi pareiškėjai arba projektų vykdytojai, kai projektai atrenkami planavimo būdu	Galimi partneriai	Projektų atrankos būdas	Tiesiogiai priside-dama prie HP	Projektų finansavimo forma	Pažangos lėšos (eurais) ir jų finansavimo šaltiniai					Stebėsenos rodikliai		Įgyvendinimo pradžia (metai, ketv.)	Įgyvendinimo pabaiga (metai, ketv.)
							Iš viso	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos, ne daugiau kaip			Iš jų kitos lėšos, ne mažiau kaip	Rodiklio kodas, pavadinimas ir matavimo vienetai	Siektina rodiklio reikšmė (metai)		
								Valstybės biudžeto lėšos	ES ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	ES ir kitos tarptau-tinės paramos lėšos					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtra Telšių regione	I	Savivaldybių administracijos ir asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurių atranka įvykdyta savivaldybėse	Savivaldybių administracijos ir asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurių atranka įvykdyta savivaldybėse	Planavimas	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Dotacija	**4658807,90**			**3914204,64**	**744603,26**	P.B.2.0069 P-11-002-02-11-01-31 (RCO69) Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros talpumas | Asmenys per metus	259 (2029)	2024, IV ketv.	2029, III ketv.
												R.B.2.2073 R-11-002-02-11-01-28 (RCR73) Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	247 (2029)		
- poveiklė	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
1.1 Stacionarių slaugos paslaugų plėtra		VšĮ Mažeikių pirminės	Mažeikių rajono savivaldy		Taip, HP Darnus		1650000			1402500	247500	P.B.2.0069 P-11-002-02-11-01-31 (RCO69)	27 (2029)	2025, IV ketv.	2029, III ketv.

žmonėms, sergantiems Alzheimerio liga ir senatvine demencija Mažeikių rajono savivaldybėje		sveikatos priežiūros centras	bės administracija		vystymasis HP Lygios galimybės visiems							Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros talpumas | Asmenys per metus			
												R.B.2.2073 R-11-002-02-11-01-28 (RCR73) Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	25 (2029)		
1.2 VšĮ Mažeikių PSPC mobiliosios komandos aprūpinimas įranga ir darbo priemonėmis		VšĮ Mažeikių pirminės sveikatos priežiūros centras	Mažeikių rajono savivaldybės administracija		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		75000			63750	11250	P.B.2.0069 P-11-002-02-11-01-31 (RCO69) Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros talpumas | Asmenys per metus	100 (2026)	2024, IV ketv.	2026, IV ketv.
												R.B.2.2073 R-11-002-02-11-01-28 (RCR73) Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	100 (2026)		
1.3 Stacionarinės slaugos paslaugų asmenims, sergantiems Alzheimerio liga		VšĮ Plungės ligoninė	Plungės rajono savivaldybės administracija		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios		1352942			1150000	202942	P.B.2.0069 P-11-002-02-11-01-31 (RCO69) Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros	12 (2028)	2026, IV ketv.	2028, IV ketv.

ir senatvine demencija infrastruktūros modernizavimas Plungės rajono savivaldybėje					galimybės visiems							talpumas | Asmenys per metus			
												R.B.2.2073 R-11-002-02-11-01-28 (RCR73) Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	20 (2028)		
1.4 UAB "Rietavo šeimos daktaras" mobiliosios komandos aprūpinimas įranga ir darbo priemonėmis		UAB „ Rietavo šeimos daktaras"	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		54820			46597	8223	P.B.2.0069 P-11-002-02-11-01-31 (RCO69) Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros talpumas | Asmenys per metus	60 (2026)	2024, IV ketv.	2026, IV ketv.
												R.B.2.2073 R-11-002-02-11-01-28 (RCR73) Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus	50 (2026)		
1.5 Ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtra Telšių rajono savivaldybėje	-	Telšių rajono savivaldybės administracija	VšĮ Regioninė Telšių ligoninė, VšĮ Telšių rajono pirminės sveikatos priežiūros centras	-	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	-	1526045,90			1251357,64	274688,26	P.B.2.0069 P-11-002-02-11-01-31 (RCO69) Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros talpumas | Asmenys per metus	60 (2028)	2026, II ketv.	2028, IV ketv.
												R.B.2.2073 R-11-002-02-11-01-28 (RCR73)	52 (2028)		

												Naujos arba modernizuotos sveikatos priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus | Naudotojai per metus			
Iš viso pažangos priemonės veikloms:							**4658807,90**			**3914204,64**	**744603,26**				

7 lentelė. Pažangos priemonės specialieji projektų atrankos kriterijai

Eil.Nr.	Specialieji projektų atrankos kriterijai	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties specialiajam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

8 lentelė. Pažangos priemonės prioritetiniai projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Prioritetinis projektų atrankos kriterijus	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties prioritetiniam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

9 lentelė. Reikalavimai projektams

Eil. Nr.	Veikla (-os) ir (ar) poveiklė (-ės), kurios projektams taikomas reikalavimas	Reikalavimai projektams
1	2	3
1.	Ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtra Telšių regione	Reikalavimai projektams, kuriuos numatoma finansuoti ir įgyvendinti pagal pažangos priemonę: 1. Projektai turi atitikti savivaldybės strateginį plėtros planą. 2. Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus pažangos priemonės Nr. 11-002-02-11-02 (RE) „Užtikrinti ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtrą“ finansavimo gairėse.

10 lentelė. Kiti reikalavimai dėl pažangos priemonės įgyvendinimo

Eil. Nr.	Reikalavimai
1	2
	Nenustatyta

VIII SKIRSNIS
LT028-01-02-08 Tvari Telšių miesto plėtra*

4 lentelė. Pažangos priemonės įgyvendinimo rezultato rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetas)	Pradinė rodiklio reikšmė (2023 metai)	Siektinos rodiklio reikšmės	
				Siektina tarpinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina galutinė rodiklio reikšmė (metai)
1	2	3	4	5	6
1.	R.S.2.3039	Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius (Vartotojai per metus)	0 (2023)	0 (2024)	209276 (2029)
2.	R.S.2.3038	Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai (Hektarai)	0 (2023)	0 (2024)	7,9 (2029)
3.	R.N.2.5720	Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai (Hektarai)	0 (2023)	0 (2024)	39,51 (2029)

5 lentelė. Pažangos priemonės finansavimo šaltiniai ir preliminarus pažangos lėšų poreikis

Finansavimo šaltiniai	Lėšų poreikis, eurais
1	2
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos:	**18444199,79**
1.1. Valstybės biudžeto lėšos	**0**
1.1.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
1.2. Europos Sąjungos (toliau – ES) ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	**0**
1.2.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų bendrojo finansavimo lėšos	
1.3. ES ir kitos tarptautinės paramos lėšos	**18444199,79**
1.3.2.8.1 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų lėšos	*18444199,79*
1.4. Pajamų įmokos ir kitos pajamos	**0**
1.4.1. lėšų pavadinimas ir finansavimo šaltinio kodas	
2. Kitos lėšos:	**6664485,85**
2.1. Savivaldybių biudžetų lėšos	*6664485,85*
2.2. Privačios lėšos	
2.3. Kitos viešosios lėšos	0
IŠ VISO	**25108685,64**

6 lentelė. Pažangos priemonės veiklos, poveiklės ir (arba) projektai

Veiklos, poveiklės, projektai	Veiklos, poveiklės, projekto tipas	Galimi pareiškėjai arba projektų vykdytojai, kai projektai atrenkami planavimo būdu	Galimi partneriai	Projektų atrankos būdas	Tiesiogiai prisidedama prie HP	Projektų finansavimo forma	Pažangos lėšos (eurais) ir jų finansavimo šaltiniai					Stebėsenos rodikliai		Įgyvendinimo pradžia (metai, ketv.)	Įgyvendinimo pabaiga (metai, ketv.)
							Iš viso	Iš jų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų lėšos, ne daugiau kaip: Valstybės biudžeto lėšos	ES ir kitos tarptautinės paramos bendrojo finansavimo lėšos	ES ir kitos tarptau-tinės paramos lėšos	Iš jų kitos lėšos, ne mažiau kaip	Rodiklio kodas, pavadinimas ir matavimo vienetai	Siektina rodiklio reikšmė (metai)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Padidinti švietimo paslaugų prieinamumą	I	Savivaldybių administracijos	Mokyklos, vykdančios ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas	Planavimas	Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems	Dotacija	**9372606**			**5137655**	**4234951**	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	3 (2028)	2025, I ketv.	2028, III ketv.
												R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	204276 (2029)		
- poveiklė	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-
1.1 Trūkstamos bendrojo ugdymo infrastruktūros plėtra, modernizuojant Telšių Vincento Borisevičiaus gimnaziją ir Telšių „Germanto“ progimnaziją		Telšių rajono savivaldybės administracija	Telšių Vincento Borisevičiaus gimnazija, Telšių „Germanto“ progimnazija		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		5806226			2106232	3699994	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2028)	2025, I ketv.	2028, III ketv.
												R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	115290 (2029)		

1.2 Trūkstamos bendrojo ugdymo infrastruktūros plėtra, modernizuojant Telšių „Džiugo“ gimnaziją		Telšių rajono savivaldybės administracija	Telšių „Džiugo“ gimnazija		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		3201380			2721173	480207	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2028)	2025, I ketv.	2028, III ketv.
												R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	85680 (2029)		
1.3 Neformalaus švietimo paslaugų prieinamumo didinimas, modernizuojant Telšių Žemaitės dramos teatrą		Telšių rajono savivaldybės administracija	Telšių Žemaitės dramos teatras		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		365000			310250	54750	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2026)	2025, I ketv.	2026, IV ketv.
												R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius | Vartotojai per metus	3306 (2027)		
2.Telšių miesto viešųjų erdvių patrauklumo ir prieinamumo didinimas		Telšių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		**9249999,85**			**7793376,98**	**1456622,87**	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	8 (2029)	2025, I ketv.	2029, III ketv.
												R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius, asm	5000		
												P.B.2.0114 Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose | Kvadratiniai metrai	448747 (2029)		
												R.N.2.5720 Sukurtos arba atkurtos teritorijos,naudojamos ekonominei,	39,51 (2029)		

												rekreacinei ar turizmo paskirčiai| Hektarai			
- poveiklė	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-
2.1 Rekreacinės teritorijos palei Masčio ežero pakrantę nuo Žemaičių kaimo muziejaus per Malūno gatvę iki Telšių miesto ribos atgaivinimas		Telšių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		1390000			1181500	208500	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)	2026, IV ketv.	2029, II ketv.
												P.B.2.0114 Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose | Kvadratiniai metrai	12000 (2029)		
												R.N.2.5720 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai| Hektarai	1,2 (2029)		
2.2 Teritorijos šalia Naujosios gatvės atgaivinimas, pritaikant bendruomenės poreikiams		Telšių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		399918,08			339930,37	59987,71	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2027)	2025, II ketv.	2027, IV ketv.
												P.B.2.0114 Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose | Kvadratiniai metrai	2900 (2027)		
												R.N.2.5720 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar	0,11 (2027)		

												turizmo paskirčiai| Hektarai			
2.3 Oskaro Goeldnerio skvero atgaivinimas, pritaikant bendruomenės poreikiams		Telšių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		458826,21			390002,27	68823,94	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2027)	2025, III ketv.	2027, IV ketv.
												P.B.2.0114 Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose | Kvadratiniai metrai	2001 (2027)		
												R.N.2.5720 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai| Hektarai	0,2 (2027)		
2.4 Teritorijos, esančios Parko g. 15A, atgaivinimas, pritaikant bendruomenės poreikiams		Telšių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		748192,54			635963,65	112228,89	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2027)	2025, II ketv.	2027, IV ketv.
												P.B.2.0114 Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose | Kvadratiniai metrai	23000 (2027)		
												R.N.2.5720 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai| Hektarai	2,3 (2027)		

2.5 Telšių miesto urbanizuotos teritorijos, esančios nuo Ežero skg. 17 iki senojo miesto stadiono, atgaivinimas ir žalinimas		Telšių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		1644534,87			1397854,63	246680,24	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)	2025, III ketv.	2029, II ketv.
												P.B.2.0114 Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose | Kvadratiniai metrai	182429 (2029)		
												R.N.2.5720 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai| Hektarai	13,84 (2029)		
2.6 Telšių miesto senamiesčio teritorijos atgaivinimas ir humanizavimas		Telšių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		1947272,52			1655181,64	292090,88	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)	2025, II ketv.	2029, II ketv.
												P.B.2.0114 Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose | Kvadratiniai metrai	9000 (2029)		
												R.N.2.5720 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai| Hektarai	0,09 (2029)		

2.7 Teritorijos, esančios šalia Žemaičių muziejaus „Alka“ atgaivinimas, pritaikant bendruomenės poreikiams		Telšių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		781320,21			595000	186320,21	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1 (2029)	2025, IV ketv.	2029, II ketv.
												P.B.2.0114 Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose | Kvadratiniai metrai	8000 (2029)		
												R.N.2.5720 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai| Hektarai	0,83 (2029)		
2.8 Rytinės Masčio ežero pakrantės atgaivinimas, pritaikant bendruomenės poreikiams		Telšių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		1879935,42			1597944,42	281991,00	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai	1	2026, IV ketv.	2029, III ketv.
												R.S.2.3039 Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius, asm	5000		
												P.B.2.0114 Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose | Kvadratiniai metrai	209417		
												R.N.2.5720 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar	20,94		

												turizmo paskirčiai| Hektarai			
3.Telšių miesto investicinio potencialo stiprinimas		Telšių rajono savivaldybės administracija	VšĮ Žemaitijos verslo centras, VšĮ Telšių menų inkubatoriaus		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		**6486079,79**			**5513167,81**	**972911,98**	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai R.S.2.3038 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai | Hektarai	2 (2029) 7,9 (2029)	2025, II ketv.	2029, II ketv.
3.1 Telšių miesto pramoninės teritorijos investicinio patrauklumo gerinimas		Telšių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		5811766,98			4940001,93	871765,05	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai R.S.2.3038Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai | Hektarai	1 (2029) 3,5 (2029)	2025, IV ketv.	2029, II ketv.
3.2	-	-	-	-	-		-			-	-	-	-	-	-
3.3 Teritorijos, esančios buvusiame Telšių kariniame miestelyje, pritaikymas investicijų pritraukimui		Telšių rajono savivaldybės administracija	-		Taip, HP Darnus vystymasis HP Lygios galimybės visiems		674312,81			573165,88	101146,93	P.B.2.0076 Integruoti teritorinio vystymo projektai | Projektai R.S.2.3038 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai | Hektarai	1 (2028) 4,4 (2028)	2025, II ketv.	2028, IV ketv.
Iš viso pažangos priemonės veikloms:							**25108685,64**			**18444199,79**	**6664485,85**				

7 lentelė. Pažangos priemonės specialieji projektų atrankos kriterijai

EilNr.	Specialieji projektų atrankos kriterijai	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties specialiajam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

8 lentelė. Pažangos priemonės prioritetiniai projektų atrankos kriterijai

Eil. Nr.	Prioritetinis projektų atrankos kriterijus	Pažangos priemonės veikla (-os)	Atitikties prioritetiniam projektų atrankos kriterijui vertinimo aspektai
1	2	3	4
	Nenustatyta	*Nenustatyta*	*Nenustatyta*

9 lentelė. Reikalavimai projektams

Eil. Nr.	Veikla (-os) ir (ar) poveiklė (-ės), kurios projektams taikomas reikalavimas	Reikalavimai projektams
1	2	3
1.	Padidinti švietimo paslaugų prieinamumą	Reikalavimai projektams, kuriuos numatoma finansuoti ir įgyvendinti pagal pažangos priemonę: 1. Projektai turi atitikti savivaldybės strateginį plėtros planą. 2. Projektai turi tenkinti finansavimo reikalavimus, nustatytus šių regioninių pažangos priemonių finansavimo gairėse: Nr.01-004-07-02-01 (RE) „Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą“. Nr. 01-004-07-01-01 (RE) „Paskatinti regionų, funkcinių zonų, savivaldybių ir miestų ekonominį augimą pasitelkiant jų turimus išteklius“.
2.	Telšių miesto viešųjų erdvių patrauklumo ir prieinamumo didinimas	
3.	Telšių miesto investicinio potencialo stiprinimas	

10 lentelė. Kiti reikalavimai dėl pažangos priemonės įgyvendinimo

Eil. Nr.	Reikalavimai
1	2
	Nenustatyta